VTOPIA DIDACI BEMARDINI,

Seu

IACOBI BIDERMANI
E SOCIETATE JESV.

SALES MVSICI,

Quibus

LVDICRA MIXTIM & ſeria literatè ac feſtiuè denarrantur.

Superiorum permiſſu.

COLONIÆ,
Typis WILHELMI FRIESSEMII Bibliopolæ, ſub ſigno Archangeli Gabrielis in platea vulgò *Tranckgaß.*

ANNO 1649.

SIGISMVNDO FRANCISCO

Serenißimo & Reuerendißimo

PRINCIPI,

ARCHIDVCI AVSTRIÆ,
DVCI BVRGVNDIÆ, STYRIÆ,
CARINTHIÆ, CARNIOLÆ, &c.
COMITI HABSPVRGI, TYROLIS,
ET GORITIÆ &c. LANDGRA-
VIO ALSATIÆ, &c.

EPISCOPATVS AVGVSTANI

POSTVLATO SVCCESSORI.

GEORGIVS STENGELIVS
Soc. IESV.

Tibine, an nobis, an ipsi potiùs Ecclesiæ debeam gratulari, SIGISMVNDE FRANCISCE, nondum satis constitui; quia vndecunque se caussæ offerũt gratulandi. Tibi, quia non exiguum est testimonium virtutis, tot oculis & votis designari. Nobis, quia tam felix Sidus afful-

ſit. Eccleſiæ, quia tot, per Germaniam, procellis agitata, in propinquo videt ſpem ſecuturæ tranquillitatis. Sub quo enim potiùs, quam ſub SERENISSIMO, ſerenaretur? Saræ thalamum multis funeſtis caſibus antè contriſtauit DEVS, quàm lætas illas nuptias adornaret. Sic nimirum etiam Auguſtana Eccleſia priùs debuit graues ærumnas pati, quàm tam optâto Sponſo potiretur: Sponſo Auguſti ſanguinis; cuius & Patruus & Patruelis vterque Imperator, cuius Sobrini Hiſpaniæ atque Poloniæ Reges; cuius Cognati & Affines ſumma quæque capita Rerumpublicarum; cuius non modò mores ſtantem Eccleſiam non deiecturi eſſent, ſed etiam auctoritas & fortunæ iacentem erigere poſſent, & reſtituere in antiquum florem.

Ob hæc talia, tibi, Sereniſſime ARCHIDVX in HENRICI (ô qualis Pontificis!) Succeſſorem poſtulato, cùm paſſim acclametur, cur nos vni taceamus? Facit animum inprimis communis illa cauſſa reſpirantis Eccleſiæ. Tum Auſtriacæ Domui, ac præcipue

puè etiam piæ ac immortalis memoriæ Parenti tuo LEOPOLDO, quid Societas nostra non debet? Enimuerò hæc ipsa Academia nostra Dilingana tibi ipsi, quid non debebit? Fas est enim mihi ita vaticinari, quando mirifica ista indoles tua perspicuè promittit, te Progenitoribus tuis paria facturum. Quare etiam caussa haud obscura subest, vt Collegium quoque hoc nostrum tibi gratuletur; immo & sibi. Nam hoc pacto, & tu de litteris, quas libenter discis, bene mereri; & nos de scientijs, quas ex officio tradimus, bene poterimus sperare. Denique Ecclesiam tuam Rudium & Idiotarum ignobile nomen non infamabit, si Academia, sub tuo clypeo & tutela, si inquam, hæc Musarum sedes, tot Principum, tot Præsulum, tot Clericorum, tot Religiosorum, aliorumque præstantissimorum, in Republica, virorum ac luminum mater protegatur, conseruetur, augeatur.

Commemoraui caussas gratulandi publicas, nunc etiam priuatas attingam. Siquidem & mei officij esse puto, in tam pu-

ſit. Eccleſiæ, quia tot, per Germaniam, procellis agitata, in propinquo videt ſpem ſecuturæ tranquillitatis. Sub quo enim potiùs, quam ſub SERENISSIMO, ſerenaretur? Saræ thalamum multis funeſtis caſibus antè contriſtauit DEVS, quàm lætas illas nuptias adornaret. Sic nimirum etiam Auguſtana Eccleſia priùs debuit graues ærumnas pati, quàm tam optâto Sponſo potiretur: Sponſo Auguſti ſanguinis; cuius & Patruus & Patruelis vterque Imperàtor, cuius Sobrini Hiſpaniæ atque Poloniæ Reges; cuius Cognati & Affines ſumma quæque capita Rerumpublicarum; cuius non modô mores ſtantem Eccleſiam non deiecturi eſſent, ſed etiam auctoritas & fortunæ iacentem erigere poſſent, & reſtituere in antiquum florem.

Ob hæc talia, tibi, Sereniſſime ARCHIDVX in HENRICI (ô qualis Pontificis!) Succeſſorem poſtulato; cùm paſſim acclametur, cur nos vni taceamus? Facit animum inprimis communis illa cauſſa reſpirantis Eccleſiæ. Tum Auſtriacæ Domui, ac præcipue

puè etiam piæ ac immortalis memoriæ Parenti tuo LEOPOLDO, quid Societas nostra non debet? Enimuerò hæc ipsa Academia nostra Dilingana tibi ipsi, quid non debebit? Fas est enim mihi ita vaticinari, quando mirifica ista indoles tua perspicuè promittit, te Progenitoribus tuis paria facturum. Quare etiam caussa haud obscura subest, vt Collegium quoque hoc nostrum tibi gratuletur; immo & sibi. Nam hoc pacto, & tu de litteris, quas libenter discis, bene mereri; & nos de scientijs, quas ex officio tradimus, bene poterimus sperare. Denique Ecclesiam tuam Rudium & Idiotarum ignobile nómen non infamabit, si Academia, sub tuo clypeo & tutela, si inquam, hæc Musarum sedes, tot Principum, tot Præsulum, tot Clericorum, tot Religiosorum, aliorumq́ue præstantissimorum, in Republica, virorum ac luminum mater protegatur, conseruetur, augeatur.

Commemoraui caussas gratulandi publicas, nunc etiam priuatas attingam. Siquidem & mei officij esse puto, in tam pu-

blica omnium lætitia , calamo exultare. Frequenter ex his, qui à te veniunt, cognoui, quanta me (Princeps vnum de summa cauea) humanitate salutâris, &, vt librum tibi dedicarem, vltro inuitâris. Quin &, cum Serenissimo ARCHIDVCE FERDINANDO CAROLO fratre tuo, ad id faciendum etiam prouocâsti, cùm munere, apud magnos quoque Principes & Satrapas, admirationem pariente per sane honorifice immerentem donares. Tunc nempe ostendebas, te non solùm aliorum Scriptorum Serenitate tua dignos, sed etiam meos libros legisse; neque legisse tantùm, verùm etiam ex illis fructum cepisse.

Quando igitur non libros modò habere, & Bibliothecas cumulare, quod plerorumque Principum est, verum & Serenissimâ quoque versare manu amas, quod non ita multorum esse solet; en accipe à me librum, & quidem complurium doctissimorum virorum, potissimum autem eruditæ iuuentutis desiderio diu vehementerque expetitum; non meum illum, sed,

vt tantò fidentiùs commendare possim alienum. Nimirum cultioris ingenij partus is est, & ille ipse BEMARDINVS iam ante calamis vulgatus, quàm typis editus, qui eâ Romani sermonis elegantiâ, atque dulcedine fabularum lectorem tenet & trahit, vt qui illum tanquam lecturus ex commodo, adaperit; ac solùm degustare vult, longiùs procedere, & sine vlla dilatione perlegere quodammodo cogatur. Ita enim mentem hilarant, quæ lecta sunt, vt illico scire aueat quæ legenda supersint.

Scripsit has fabulas sparsim & promiscue cum litteras humaniores doceret; vt his illecebris, discipulorum curiositatem ad amorem eloquentiæ adduceret; collegit autem eas atque in vnam telam concinnauit Anno Christi CIↃ.IↃC.IV. quemadmodum in manuscripto eius exemplari reperio, vt ab alijs infamibus innocentiæ scopulis abduceret adolescentulorum temeritatem. Hanc escam multi sæpe suadebant obsipandam, vt dulci honesto iu-

ꝯiunctis periculis, fieret medicina. Successit consilium, Excitata est orexis. Auidè inhiarunt, & quidem adeò, vt, quod famelicis contingit, crudum adhuc opus, velut cibum nondum satis coctum, deriperent & contruncarent præpropeti conuiuæ. Hic hanc, alius aliam, vt in manus venerat, describebat furtim narrationem. Et fuerunt, qui BEMARDINVM, Penthei instar, deartuatum, & tanquam Aeeta, Absyrtum aliquem frustillatim dilatum colligerent; atq; vel flagitiosa descriptione, non sine nouis vulneribus. concopularent; vel præposterè consuendo id facerent, ac si conciderent dissiparentque. Et tamen sapuit vel hæc ipsa farrago. Quantò suauior erit gustus, si liber prodeat defæcatus, licet nec ab ipso quidem adhuc Scriptore percoctus?

Itaque BEMARDINVM affero, ipsa Scriptoris manu, Anno, vt dixi, Christiano M.DC.IV. exaratum; qualis tamen, post mortem eius, est repertus; non qualem fortasse ipse voluisset afferre: nondum enim

enim eum plenè limauerat, neque, vt arbitror, perduxerat ad vmbilicum. Sed nec fabulæ facilè vnquam absoluuntur, & BERNARDINVS limatus curatúsque satis vel sic erit curanti Musas, & stilum limare cupienti. Si penes authorem stetisset, nec ipsam Æneidem haberemus. Nunc opus, quod Virgilius iusserat flam̃is aboleri, omnes suspiciunt & laudant. Simile quid etiam huic volumini continget: quod etiam, etsi non argumento, scopo tamen pium potest putari ab ijs, qui volunt PVRA imbui Latinitate.

Quod cum tua SERENITAS SIGISMVNDE FRANCISCE, valdè cupiat, recte atque ex ordine mihi facere videor, quando eum ad te librum gratulabundus affero, qui tuæ & congruat ætati, & respondeat voluntati. Si fabulas inuenies, cogita me tecum longe vsque illic fabulari: si laborem legeris non meum; inopiam meam vel hinc agnosce. Quanquam omnino par fuit, vt in lucem è tenebris extraherem librum eius, qui cum

)CA SERIAQVE, quicum Poëtica, uicum Philosophica, quicum diuina & umana omnia tractare solebam. Nec am-igo, hunc ipsum, ab eo, si vixisset, tibi brum dedicandum fuisse, qui Serenissi-no fratri tuo FERDINANDO CAROLO lium librum destinauit. Itaque illum suis, e meis verbis est allocutus. Vale, & maior maiora expecta. Dilingæ, è Collegio Soc. IESV. CIↃ.IↃC.XL. Salutis anno.XI. Ca-lend. Junij, hoc est, secundo die à tui POS-TVLATIONE, quo Academia, ob futurum talem Episcopi sui SVCCESSOREM, publi-co solemnique cantu DEVM laudauit.

VTO-

VTOPIÆ

DIDACI BEMARDINI.

LIBER PRIMVS.

SVB æstatem proximam paullo adultiorem, hoſpite vſus ſum iuuene ſanè quam erudito, & mihi in paucis familiari; cuius hodiéquè ſales mihi in memoria ſunt & multi, & cum inuidia docti. Eum ego, vt, quæ viſum eſt, liberiùs narrem, iubebo precariam in his mihi Bellaris operam dare, ac perſonato nomine Philippum tantiſper appellari, quando famæ iam ſanctiori ſuum dedicauit. — I. *Ingreſſus in fabulas.*

Is me Philippus meridiantem id temporis oppreſſit, cum à Muſis otium agerem. Et, næ tu, inquit, feſtiuus es, qui Parnaſſum hic eſſe credas, vbi ſomniando Poëta fias. Et tu, inquam ego, nugo ſerius es, qui caſtiges tuos in me mores. Fallor enim, aut tibi vix etiamnum Morpheus miſſionem dedit. Sed nunquid aliorſum, quàm vt me exper- — 2. *Egreſſus in hortũ ſuburbanum.*

geres, *euigilasti?* Hîc ille renidens; se cœlo fudiore euocatum ambulationem cogitare. Nam quid, sole, inquit, primulùm deflexo, malim? In proximo suburbanum est, quò, si me audis, vnà imus, & hoc Trophonij antrum cum amœnissimo Tilieto permutamus. Hæc ille; méque adhuc molientem, & à somno pandiculantem manu comiter deducit. Ego mox sequar, inquam: Tametsi hæc luculenta vis est, cuius te reum Lege Corneliâ citabo, primùm, atque ex tuto licuerit: in præsenti enim tesseram impunè non fregero. Id, inquit Philippus, otiosus facias, quando ita vis. Nunc, vti ne Amusi erremus, libri aliquid adsciscamus. Ita ex forulis tabellas Phædri depromit, inde rectâ in hortos suburbanos.

3. *Socius ambulationis, & locus.* Iam in conspectu nemus æstiuum erat, cum obuiam fit Hugo, adolescens à literis, & germani candoris nota probissimè notus. Eo nondum consalutato; Gratiæ omnes, inquit Philippus. Nemini tu quidem, mi Hugo, molestus fuisti vnquam; sed hodie præsertim te opportunissimè offers. Ac mox hominem manu prehensare, & in amplexus ruere. Ille interim modestissimè excu-

ſare, nuſquam ſe tempeſtiuè adeſſe dicere: &, ſi adeò nunc, inquit, ſerijs veſtris mora ſum, veniam date imprudenti, & ſimul digreſſum parare. Cum ego in pallij laciniam inuado, ac neſcio quid obnitentem, in Prætorium Philippi pertraho, locum ex elegantijs meriſſimè natum, in quo videri poſſit Natura & Ars de ingenio certaſſe, & palmam alteri altera, me arbitro, dubiam feciſſe. Quanquam ea, quæ ibi ex ordine demirari potui, non adeò in promptu eſt dicere. Nec verò etiam conſilium id mihi fuit, penſiculatè omnia cenſere; cum præſertim ad alia Tragemata animus nos inuitaret. Scena erat vmbratica, quâ ſolem æſtùmque defendere feriati ſolemus.

Hîc nobis viritim, velut in lectulos, deſcriptis: Philippus, Phædrum hunc, inquit, horis ſubſeciuis per proximos priores dies legi. Tiberij Principis Libertum, doctum cetera ſcriptorem & fabulatorem ſanè nõ infacetum. quique probioris aliquantùm indolis, quàm hodie pleraque fabularum commenta; aut verius æui noſtri dedecora: in quibus legendis, præter bonas horas, morum quoque animorúmque diſpendium 4.

Qua lectio, aut confabulatio honestos debeat obiectare?

est. Furtiuos equitum amores, & Virginum mentitos raptus, qui prætextatè & quàm Latissimè fingit, is modò Poëta audit. Ac si ea sint demum ingeniosa, quæ moribus bonis conuitium facere consueuerint. Cum in eam sententiam pluribus diceret: ego, non quòd vana, sed ne tristiora diceret, mittere hoc genus querelas iussi, & aliquando Phædrum recitare. Hæc tempori, inquit, mones: tametsi ea sine stomacho nunquam recordor. Nos iam hilares nunc quàm censorios esse, satiùs arbitrabor. Quare lectionem iam inceptam, & aliqua eruditione identidem inspersam Hugo mox turbare cœpit, & abnuere; quòd eā Philippum nullo consilio agere censeret. Esse enim ita seria, vt nisi meditatò audiri non possint: & dudum se caput dolere; cui malo Phædrus medicinam non faceret. Quin ludicris intentus, inquit, hunc diem agis, potiùs, scholásque habere omittis. Quòd si argumentum vobis ioculare nullum est, vel ego sufficiam. Ita omnes me Musæ ament, inquit Philippus; nihil tam velim, atque te singulariter mihi demereri; id quia dicendo non eualui, audiendo efficiam. Tu proinde liberaliter hor-
sen-

tenses iocos è fabulari sinu sparge: diripiemus ego & meus hic hospes (annuebam ego) auidissimè. Tum Hugo, quando ita iubes, inquit, & nullà à te Dictatore prouocatio est, vt Iubes. Apologum percensebo: in quo tamen nec meros expectate sales, nec nullos. Et dictionem haud paulo fortassis etiam tristiorem, hoc ipso, quod videtis, palliolo (simul pallium ostendit) villis iam compluscùlum depexis atque in senium vergentibus. Secundùm hæc obserua'è curiosèque aurem aduertimus: cum ille sinistrâ in cespitem, velut puluillum, innitens.

Paganum, inquit, hominem accepi, in mercatum ijsse, quò illum imperiosa vxor miserat, & bene nummatum edocuerat, quid in nundinis fieri vellet. Ille iurgiosæ mulieri vt se probaret, impendio solertior, post primam noctis inclinationem iter ingreditur. Pagum inter & vrbem silua intererat, monstris pestilens, & suopte aspectu formidolosa. Eò progressus; & vxoris imperio, quàm viæ intentior, à semita exerrat. Hîc illi primùm nescio quod murmur & barbari questus odarium auditur: quod tamen iam neglectum, mox.

5. Rustici Fabula de ijs, qui bene facta malefactis compensant.

mox admirationem, & tandem homini formidinem incussit. Post sensum crebrescere, ac denique è vicino intelligi cæptum est.

4 Interea loci diluculat, diésque errorem pariter & periculum ostendit. quare pendere rusticus, animíque incertus fluctuare, redeátne in viam; an clamorem insequatur: se seque potiùs quàm alterum periculi securum reddat. Demum pietas animum euerberat ire, quâ vocem capiebat. Aliquantum ergo oscitabundus procedit, dum cauernam conspicatur humi depressam, & saxi grandiusculi obiectu præstructam; pérque anfractus & sentes ægrè vel singulis accessam. Atque inde ominosi questus emergebant. Rusticus, quanquam suspenso passu incedit; fallere tamen ita non potest, vt lateat. Quo animadverso, remittit nonnihil inconditus clamor; & vox lenior, in hæc sese verba efformat:

7 Per ego te, per quicquid es, moriturus obtestor: patere hanc me tibi vitam debere, quam negare nutu, quam donare potes. Da capto, quod acciperes velles, nisi liber esses. Lucem calamitoso, redde, quam Fortunæ iniuria

ade-

ademit. Communia rogo, quæ vbi mihi
restitueris, etiam tu seruabis. Rustico
iam oculi lacrimis stabant: & ; tamen
sciam priùs, inquit, quid monstri es?
quod tibi piaculum, quis adminiculandi
modus? Rursus ille: mortalem se
quempiam, nullâ suâ noxâ in eas latebras
compactum: sextum iam diem cum
inediâ sitíque pertinaciter depugnare,
ac propediem animam agere: Quas ille
ærumnas medicaretur omnes, si anticam
carceris ianuam tantisper amoueret,
dum sese in communem aërem
reciperet. Spondere huic labori incitamentum;
præmium, quantum hodiéque
bene merentibus decerni soleret: si fallat,
deiurio se obstringere.
Hic ille; dabo equidem operam, inquit,
vt ne te promissi: tu, ne me laboris
pœniteat: Et simul nitibundus in
obicem incumbit, saxúmque loco amolitur.
Qui dum vigilatè prodeuntem
libertum suum expectat; ecce tibi prorepit
monstrum horrendum, informe
ingens: Vipera visu iuxta ac cogitatu
metuenda. Cristatus capiti vertex; exerta
linguæ fuscinula; oculi exangues,
iubæ subrectæ; corpus cetera virgatum;

tum ; cauda refugo tractu in tortuosa coibat volumina. Tum verò animus homini compauescere, incœpti pœnitudinem habere, fugæ locum circumspicere, nusquam tutò esse. Et certè euentum operiri periculosum erat. Sed in re desperata, visum est ab audacia consilium petere: pactitiam deposcit homo rusticanus mercedem; &, quoad potest magnitudinem beneficij sui ostendit, oportere eius memoriam perennare, & patrono suo gratiam habere.

8. Habebo, inquit alter, quantum spopondi: & ne comperendinatio fidem eleuet, iam adeò nunc liberabo. Ille peculium Draconi ratus esse; vbi omnia defieri vidit; verò, inquit, nihil in parato habes, vnde satisfacturum putem. Ad ea Coluber, rictum se se, & vacuam alui voraginem habere, quo eum pro merito demitteret; idque præmium eâ lege solueret. Iámque immanem oris hiatum, & famelici ventris gurgitem laxabat, præsentes homini pestes; nisi ille primos belluæ conatus saltuatim exisset: inde nihil vitæ superare; ipsaque illum salus desertum ire. Tandem vbi vitari exitium posse despe-

desperauerat, differri saltem cupiebat. Quare cœpit ingenium in promptu habere; litem cum Dracone contestari. Superûm, clamat, atque hominum fidem! Hoc meritis meis hostimentum? hoc Sospitatori tuo tu præmium? Alia captus venditator, alia, perfide, promiseras. Vitam tibi restitui volebas, an vt meam mihi per vim & nefas eriperes? Non periclitarer capite, nisi impendens à te periculum arcuissem. Perime iam, quando pietas vim prohibere nequit, perime: dum cædem meam hæc ipsa humus inultam non relinquet. Conuitijs indulges liberaliter, inquit Draco; Iniuriarum sic nunquam ageres, si meminisse velles, in qua verba donatio conuenerit. Num aliam ego te gratiam sperare iussi, quàm qualem accipere passim beneficentissimi solent? Eam verò, inquit, ipsam. Atqui aliud nunc moliris: promissum abiuras; &, quod mater Lua nunquam eluat, vim paras. Videris mihi, inquit Serpens, parum inter homines egisse, mi homo, qui solennem æui tui morem ignores. Nunquid enim inter vosmet Beneficia Iniurijs non compensantur? habéntque eam gratiam maximâ merita, vt pari-

paribus maleficijs redimantur? Hoc Rusticus prorsus inficiari, idque nulli hactenus vlli vsu venisse contendere. Quare Serpens hominem in quoduis pignus vocare; &, ne præter morem id facinus meditari videretur, arbitrum petere, eiusdémque iudicio vel cadere caussâ, vel vincere. Itum est in eam sententiam, vt in quem primum seu hominem, seu feram incidissent, is pro Prætore ius diceret: ad id locorum induciæ essent.

9. Inde pergunt, quà breuissimus siluæ ac solitudinis traiectus ducebat. Iámque in patentiorem planitiem euaserant; cum procul Canem Venaticum conspicantur, resti ad prolapsam agri sepem alligatum, annis maciéque fractum: cetera generosis natalibus & rebus gestis perillustrem. Hunc idoneo loco nacti iudicem officiosè cominus salutant: Ortam aiunt inter se controuersiam super re, ceteroquin liquidissimâ, nisi alterius affectus dubiam fecisset: Quam tamen ipse, pro eâ, quâ polleat, experientiâ disceptare momento possit; si in gratiam litigantium tantisper forum agere velit. Cane paullo morosius; &, quod penè edentulus esset,

eſſet, adhæsè, quam ſibi mutuo litem intenderent ſciſcitante, Serpens cauſſæ ſtatum exſertè, partitéque proponit: Ea ſe homini pollicitum eſſe, quæ præſtari optimè meritis conſueuiſſent: in incerto nunc eſſe, boni plus, an mali promiſiſſet? Ad quæ Canis, ſe olim venationis, quàm Legum ac Iuris peritiorem fuiſſe: Tametſi extremis, inquit, annis, vſus mihi venit, vt cœperim meo malo Leguleius fieri. Quamobrem, cum ad me conſiſtendæ litis cauſa veneritis, faciam vt vobis de veſtra controuerſiâ palam fiat. Attentionem inde Partes parabant: ac mox Canis in hæc verba exorſus.

Vtinam, inquit, ea nunc tempora viueremus, Auditores, quibus vrſorum inter, atque aprorum agmina potiùs, quàm ex vinculis veſtram meámque vnà cauſſam me perorare oporteret. Illud enim, etſi periculoſius mihi eueniret, gloriam tamen, atque immortálitatem etiam periculum non negaret. Præſens autem vitæ conditio, & periculi certa eſt; &, æternam inſuper honoris iacturam minitatur: quando hodie fatalis eſt hora, quæ, eheu! calculis iniquè ſubductis, merita mea penſitabit, 10.

tabit, vnóque iam momento locata tot annorum opera pessum ibit. Fuimus olim numero aliquo; sed tum, quando greges à lupis, domum á furtis, Dominum à latronibus vindicabamus. Nulla hero meo nox fuit, quam equidem assiduus excubitor non peruigilarim. Ad nutus adeò, signáque obtemperare insueui. Lusitabam scitè, si qua ille iussisset; ijsdem irascebar, adulabar ijsdem, quos velle illum aduertissem. Vbi venari libuit; ego sagacitate feras odorus indagabam; premebam fugientes, quoad genuinum defigerem. Apros ego attinere. & solus humi sternere ausus, compluria in eiusmodi conflictu vulnera excepi: meæ contemptor vitæ, dum gulam herilem pensi habebam. Ego latrator ille nobilis, ego nemorum terror. Quoties in siluas excurri, & stertente etiamnum Domino, cum spolijs domum reueni; iam lepusculum venatus, iam vulpeculam admorsâ cuticulâ assecutus, & hoc genus alias prædas: vnde ille gulæ industriam cœnam strueret, & cupediarum indagine abdomum curaret. Vidi egomet, hyemante cælo, pellibus illum ferinis vestiri, & quæuis idcirco frigora insultare: Nam eas

eas ego induuias illi dederam, Frustra hodie sim, si ex tempore merita omnia recensere velim, quibus olim Dominum affeci meum. Et quorsum hæc omnia disputo, Auditores? An vt memet ego deprædicem? imò vt de vestrâ caussâ, quid sentiam liquidissimò declarem. Nam certè (quod videtur) consenui, & iam viribus defectus à laboribus procul vitam agere institui: cum subito herus omnium beneficiorum immemor, non me mucido pane vilique furfure non siccis ossibus alere, non domi seruare, quin denique vitam, & hunc aërem cœpit inuidere. Hic enim Heri iussu infame suppliciũ in momẽta subibo. Duci me iussit. Quâ noxâ id meâ eueniat, ne rogate. Benè feci, Benè seruiui: hic titulus cædis meæ; in quem si intuemini, acta vobis caussa est.

Rusticus malè pridem de euentu ominatus, iudicem hunc elinguem optabat. Postea quam peroratum est; aliquamdiu triste silentium, & mutuus partium aspectus tenuit: Donec Serpens ferocior; intelligis, inquit, litem contra te datam? Nihil restat quod caussseris: vici. Ille vix mutire ausus altum ingemiscit, & identidem circumspe- XI.

ctat.

ctat, quisquámne victo pollicem premat. Et certè prope aberat, vt mox inuaderetur; nisi extremus vitæ amor infimas preces suasisset. Itaque supplex ad alterum etiamnum Tribunal prouocat: Non se necem, nisi immeritam, deprecari: Hunc arbitrum etiam primò de sua Legum imperitia confessum; præterquam quod senij vitio iam supplicijque metu insanire ac intemperijs agitari videatur: ad extremum, sententiam illum morbo, non iudicio dixisse: superesse iure Consultos, probiores; qui, si idem pronuntiassent, se vltra non intercessurum. Ægrè induxit animum Serpens, vt pacisceretur; futuri tamen præsagio persuasus concedit.

12. Ergo vterque pariter à Cane digressi, propter extimam siluam in pascua deueniunt: inibi equus pabulabatur, strigosus, medicatis circum primores pedes fascijs, & incessu difficili, qui visis in viciniâ his viatoribus, obtusè primùm adhinniebat, & nouâ hominis atque draconis consortione delectatus, quid se vellent, percontabatur. Respondit Draco, quod erat, contendi super iure & æquo: Cupere adeò se se intelligere, qui passim mores inter eos

sint,

ſint, qui dedêre,atque accepêre beneficia;iísne ſoleant peiora acceptis reponere,an agere alia omnia: Equus, vt ſcita ſua momentum haberent, à Maioribus ſuis cæpit procœmiari, quàm ad agendam cauſſam deſcenderet:ac pro eo ſtatu perarroganter.

Pegaſus,inquit,Caput, Auctórque generis mei, per longam poſterorum ſucceſſionem, mihi quoque heminam de illa puteali vena legauit, quam is primus felici vngulâ effoderat. Ex eo die Muſicum liquorem, veluti patrimonium vigilatè ſemper, attentéque conſeruaui, vt ſciatis vobis non cum inerudito, rerúmque Muſicarum imperito rem eſſe. Et verò fac deeſſe hæreditariam mihi litteraturam. facilè ex vſu euentúque Maiorum meorum, controuerſiam hanc decido. Nam de Pegaſo mihi hactenus conſtat ſolo,eum ob immortale meritum ad Superos euaſiſſe, ab eiſdémque ciuitate donatum, mortalitatem exuiſſe. Sed ceteros ipſius poſteros, & natos natorum, & qui naſcebantur ab illis, Fortunæ ludibrio proditos, ac circumuentos eſſe omnes. In his commemini Incitatum (quem Proauus meus, Tritauum Ataui ſui ſæpe 13.

memorabat) Caio Imperatori aliquamdiu gratissimum fuisse; atque etiam Consulem designatum in puro puto auro potare, & in ebore pabulari; qui tamen Magistratu nondum inito ante Kalend. Ianu. eo infortunio præceps iuit. vt inhumatus habuerit neminem, qui ossa legeret, eaque in vrnam conderet. Hirpinus vterque in eadem propagine, quos aurigatio Circensis toties victores laudauit, vbi emeruerunt, apud nullam factionem stabulum impetrarunt. Antiqua loquor, cum suppetant hodieque vbertim recentia, & in omnium ore gesta. Egomet verna hero meo natus, id loci manuulus cum essem, filio herili operam locaui: quē inualidis ego dum cruribus, & ponderi ferendo longè imparibus, subij tamen, & quo sæpiusculę iusserat, deportaui. Habitiori postea corpore vecturas onerum factitare, curribusque iungi, veredus fieri cœpi. Herus quoque, si quando equo vehere volebat, me accersebat: eum ego iam militiæ armatum gestaui; iam ex hostium insidijs celeritate mea in tutum recepi; iam flumina cum ipso traieci; eiusce caussâ alsi, sudaui: interim tamen ille me fodicare, vrgere, segnitiem opprobrare,

brare, famem & internecionem mini- tari. Vici ego memet, atque iniurias diu in iocis numerabam. verbera pop- pyſmos interpretabar, minas adulatio- nes comprobabam: denique nihil ad- uerſi me fregit; & inter conuitia ado- leui. Sed nondum hoc caput ærumna- rum. Ætas iam grandior infeſtat, vires, forma, cutisque curatior defluxére: ſentiſco in dies deparcas heri manus, & de vultu ſtomachantem animum con- iecto. Quin herè adeo ſectores non- nulli, & in his priſtini redemtor in ſta- bulo venalem me licitati ſunt. Erat magna ſuper pretio contentio, cum pi- ſtor philippæis me non amplius tribus æſtimaret; herus identidem alterum tantum poſceret. itaque trepidante me, atque animi pendente, diſceſſum eſt è ſtabulo: quid inter eos conuenerit de- nique, haud adeò liquet: niſi quòd poſt paullo ſeruus ad me, neſcio quid moro- ſior cum diuaricatam perticam in latus impuliſſet; & tu coruorum pabulum, inquit, perendie hoſpitium migrabis, & molam alicui truſatilem antelucanus ages, dum fortaſſe ad cultrum denique proſcribare. Quibus ille dictis, capi- ſtrum mihi exuit; me interim formido

ingens & luctus suspendit. Quæ mala eò ingrauescunt magis, quòd non inter ignotos patior, sed ab eo, quem debere mihi omnia vanus opinabar. Audistis meam hactenus fortunam: Ite per singulos, nihil diuersum etiam diuersissimi docebunt: clamabunt omnes peiores ex beneficijs simus.

14. Videbatur equus in verba prouectior. Quare interpellare Rusticus & neque hunc iudicem quidquam pro sano agere, affirmare; priuati tantùm opinionem, & ex vano haustam esse: oportere consuli aliquem, qui extra periculum constitutus, nihil pro animi libidine iudicet: cæcutire enim vel sapientissimos in suis peruidendis: rogat effictim per sacra omnia, vti alium dicere ius velit, à quo appellare deinde neutri liceat, isque victor discedat, secundum quem pronuntiatum fuisset. Hic iam Draco insanire, imposturam hanc clamare, non forum, sed effugium quæri, ludos se hactenus haberi: sed nec passurum tamen, vt diem 15. impunè tergiuersando exemerit. Contra alter in pedes accidere, moram tantisper orare, quoad iure liquidiore vinceretur.

Inter hæc Vulpecula dudum post senticetum occulta stabat, & tragicas duorum rixas arbitrata, homini aduocatum agere instituit. Ac mox, velut temere siluam egressa, in controuersos incidit. Rursum ex composito receptura sese, vt subsistat tamen, rogatur. Et iam Draco pariter exoratus, etiam hunc admittit iudicem, post eum Rustico nullius moræ gratiam facturus: ita 15.

Æternos, inquit, *ignes, ita sidera: conscia testor.*

Vulpecula callidè, quid facto foret opus, scitatur. Denarrant inter se compendiò: illa interim magno opere mirari; inde conniuere, iam abnuere; iterum alia simulare, intenta, vel rei gerendæ occasionem æstimaret. Tum denique paullum meditata, festiui doli consilium capit: Et, res, inquit, ista non patitur, vt hîc in medium consulatur; seorsum cum singulis deliberabo. Innuit inde Draconi primùm; eique è via seducto pluria in aurem garrit: atque extremùm altiùs, vt inaudire Rusticus posset; itane omnes pulli, inquit, ament, & gallinæ deament, caussam tantùm non certam habes: priùs tamen etiam

alter ſeuocandus. Draco ſupra quàm credi poſſit geſtire, & victor ſibi videri. Concidere animo Ruſticus, & laqueum quærere: Vulpeculæ tamen ductu, ſecretum petit. Ibi vulpes primò illum de periculo docet, additque ipſum cauſſa laborare, & ſecundum plerumque hominum morem vindicias habere nullas poſſe. au igitur occumbendum eſſe è veſtigio, aut ſuo vnius conſilio euadendum. Quod effecturam ſe recipit, ſi quod poſceret, ſanctè obſeruatum vellet. Ruſticus vbi vidit aliquam vitæ ſpem allucere; imperata facturum oſtendit: illi præterea domi ſui Tribunitiam poteſtatem concedit, & vt quando, quoties liberet, imperio proconſulari gallinis, cortique vniuerſæ ius diceret. Admonet deinde hominem, vt nutus obſeruatè omnes attendat, quæque poſt aliquanto vulpes inſinuatura eſſet, ſtudio quanto maximo feſtinet; modum & rationem docet. Ita inſtructum Vulpes à ſe dimittit, atque in medium progreſſa, paucis, quæ viſum eſt, exponit: cauſſam ferme liquere, quam ne confeſtim pronunciaret, eo vno prohiberi ſe, quod barathri illius faciem, vnde Ruſtici opera emerſiſſet, compertam

tam nondum haberet: de quo, si palam fieret, facturam se quod res postularet. Placuit Draconi iuxta ac homini consilium. Reuisunt proinde ad tetrum funesti hospitij carcerem: quo simul atque ventum est, Vulpecula in penitiores eius recessus se abdit, indidemque interuallo excurrit: modo cæci specus horrorem, pedoremque damnat, & præ eo quoduis ergastulum eleuat; vnum tamen mirari sese, quomodo in loco cætera arcto atque impedito is tot noctes spirare eualuisset. Ægrè id adeo molestèque accidisse, aiebat Draco; nam depresso capite, contractis caudæ orbibus, corporéque propemodum eliso, nihil se vsquam liberi habuisse: eius vt rei fides sit, velle nunc eodem se irrepere. Hic laudare consilium vulpes, ingeniosè factum dicere, hortari etiam, vt properanter inserperet, & qua potest, adiuuare. Iam inde prospectabat Serpens, cum Vulpes in primis antri angustijs alia scitari, fallendo detinere atque auertere; alia admirari, alia condolere visa est. Interim Rusticus anxiè pro spelunca, si quid iuberet Vulpes, præstolatur, saxo proximè amoto innitens: cum ecce tibi adductiore cauda

Vulpes dat signum, & saltu è faucibus speluncæ in transuersum exilit. Simul & Rusticus præcepti memor viribus quàm potest maximis lapidem eò, vnde priùs auellerat, reponit, itáque monstrum in veteres ergastuli latebras compingit. Tum demum Fortunæ ludibria patuêre, Rusticus ex orco ad salutem redire; Draco, ex felicissimo in calamitosissimum mutari; iteratò vitam, libertatemque poscere, omnia promittere, sed auribus iam surdis.

16. At Vulpes ad hominem conuersa: Qua fide, inquit, ego te seruarim incolumem, in propatulo est, nec verbis agam, vbi res & præsens euentus iudicat: Tu constantia pari promissum præsta. Paganus vbi Vulpi verbis amplissimis gratias egit, post horam diei septimam deliberare cœpit, vrbem etiamnum, an domum peteret? Vbi verò animaduertit in conflictu superiori omnem se pecuniam perdidisse; ad hoc etiam solem occasum imminere, statuit ad vxorem redire. In reditu verba quibus vxorem de suo reditu doceat, meditatur, sibíque non dubios illius gemitus pollicetur: iamque id vnum studebat, quo tandem pacto luctum fœminæ,

næ medicaretur. In eam intentus cogitationem ad villam propinquat. Sed etiam mulier inter hæc moram pertæsa, horas & momenta in digitos mittebat: cumque in expectando marito magnam diei partem frustra fuisset, subijt suspicari, virum alicubi se in ganeas immersisse, &. quod fœminis ingenium est, continuò ficta pro veris habebat; quare se aduersus redituum armat. Interea sub primam noctis facem maritus ab ostio vocat, atque aperiri iubet. Adest inter primos Villica, & ad maritum à via & mali metu exanguem: ita, inquit, omnes te Inferi, inferæque agant helluo, adeone certum tibi est, nihil mihi, nihil liberis reliqui facere? Parabat excusationem Villicus; sed fœmina os pugnis occupare, pedibus ferire, & per capillos lamentantem in cubiculum trahere. Cogitabat interim Rusticus mulierem fascinis infestari, aut certè à mente excidisse, cum illa identidem verberando opprobraret, vbi rem suam Asotus prodegisset. Abiurare ille, & vrbem se nunquam ingressum contendere. In mercatum, inquit illa, non in popinam mihi, ganeo condixeras. Vix ille tandem

inducijs, quoad illius diei infortunium exponeret, impetratis, ex ordine omnia recenset. Ac demum qua lege cum Vulpecula condixisset, quaque libertate in cortem mox grassatura esset infelix ostendit. Cortem vbi mulier ferox nominari, periclitarique cognouit, in furorem acta, virum omnibus supplicijs tantùm non internecat. Placuit tamen post diuturnam verberationem, illum, vt erat, à via famelicum in cameram id noctis concludere, vbi crapulam edormiret, quam nunquam somniauerat miser. Porro mulier gallinas, pullosque in tutum migrat, seruumque bene validum euocat; qui pro ædibus vigilias agat, eum, quid sui consilij sit, docet. Cetera, pro eo, ac cum Vulpe conuenerat, ostendit. Ita stationibus dispositis reliqui curatis corporibus in somnum concedunt.

17. Vigilabat dudum Vulpecula, & à proximis siluis post primam vigiliam egressa, concubia nocte ad villam adest. Quam vbi nullis impeditam repagulis conspexit; nec se à canibus latrari, fide hominis laudatâ, ac suspenso gradu ad prædam intendit. Patebant hic omnia, & silentium Vulpem animabat. Iamque

illa sibi Fauentiam, Lubentiamque adesse rata, se in caueam irrupit, vbi iugulatis pinguioribus pullis silentio rursus abscederet, ad saginam eandem, identidem, vbi fames suasisset, reditura. Verùm illa dum circumit, & in vacuum virgarum ordinem iterum, ac sæpiuscule offendit, verna, qui post ianuàm pridem in insidijs latebat, circumeuntem fustuario salutat, ictúque duplicato elumbat. Vulpes præter opinionem excepta serò te meritatis se se incusat, consiliumque imprudens reprehendit: Et, merito, inquit, meo isthæc patior, sciebam hoc summis beneficijs præmium solui, quod experiri non meo malo, sed alieno confiteri debebam. Hoc tamen mihi nunc Epitaphium esto.

VIVEREM. NISI. ALIVS. MEO. BENEFICIO. VIXISSET.

Nondum hæc integrè dixerat, cum supernè tertium fulmen incumbit, exanimemque solo affligit. Ita, quam pestem ab homine pagano auerterat, in suimet exitium properauit:

Subrisit posthæc Hugo: & nunquid bellam ego vobis fabellam, ami- 18.

cissimi virorum? Bellam profectò, inquam, & elegantem, quamque omnes Roscij agant, & totus Orbis spectet; videret sanè expressam sui imaginem ad amussim. Id verò vnum mihi ab huius Vulpeculæ ingenio peregrinum videtur, quod insidias & fraudem suspectam non habuerit, nec meliori lege pacta, mitti sibi eiuscemodi prædas stato in siluas tempore imperauerit. Nam fefellisset licet Villicus, vitam tamen illa & fortunas suas seruâsset. Respondit Philippus, luisse nimirum hîc versutam eas, quas & iam & aliquoties aliâs dolo malo fraudes concinnâsset. Nam præter innumeras alias, quàm fuit ridicula illa, qua Lupum versipellis decepit?

19. *Vulpis aurigam & Lupū decipientis fabula.* Hiemabat fortè cœlum, famésque altiùs in viscera descenderat, cum Vulpes dudum impransa in pabulum memoratur alicundè exijsse. Ea, vt in apertum euasit, procul in aurigam intenta moliri apud se occepit, quibus hominem opportunè dolis ductaret, famemque stomachantem eo Prætore in ius ambulare cogeret. Ita in publico, qua parabat auriga traijcere procumbit effusa quadrupes eo corporis rigore, vt vixisse peierasses; id loci in omnem

cura-

euentum parata hominem præstolatur. Qui vbi appetijt, bonum factum, Vulpeculam conspicatus, flagellum expedit, illudque strictim in Endemionem, qualem primitus sibi finxerat, & contemtim incussit: inter quas illa plagas dolore compresso masculam Stoicæque factionis disciplinam confessa egregiè durat, hominique, nondum planè experienti, imponit; quando is feram frigore peremptam ratus ab eius exuuijs aliquod pectori suo aduersus hyemem fomentum vanus sperabat. Quare ab extimo pede sublatam, in suum proiectim vectabulum excutit. Enimuerò Vulpecula hîc artes suas exerere, in vitam ab ementito funere redire, & gnauam famelico ventri aduocationem facere instituit. Cum ecce tibi præpinguem suilli aqualiculi aruinam nacta, eâ suum abdomen illecebrâ vsque adeò infarsit, vt mirum esset, ni creparet. Tandem vbi satietas lardi fuit, currumque Vulpes nauseare, ac saltu in pedes se conijcere, cænæque nictatori gratiam cæpit meminisse, homo illusum se videns, intemperijs agi, & desperatâ vindiciarum lite versipelle monstrum conuitijs prosequi, inferisque inferias vo-

uere necquidquam persistebat.

20. Atqui Vulpes in siluam compendio regressa, dum se opimis spolijs grauem ipsaque felicitate fessam prædicat, in obuium incidit Lupum, malè habito corpore, déque ventris iniurijs impensè quiritantem. Incusat proinde eius inertiam illa, & extremi ingenij vappam, nulliusque consilij pecus appellat. Nonne me vides, inquit, vt ipsam egomet mihi Fortunam clientem fecerim? Plus nauseæ à delicijs affero, quam tu famis in illas. Satietas cum omni familia in ventre est, oditque angustias contubernij sui digna laxioribus aulis. Tibi interim macies pro patrimonio est, & prandium fames, & ventris pro ventre locus. Quin expergisceris tandem, & audes facinus

——— breuibus Gyaris & carcere dignum,
Si vis esse aliquid. Probitas laudatur & alget.

Aduertit Vulpem poetari Lupus, consilioque præstare. Igitur eas artes vbi didicerit, rogat, quibus & versus faceret, & popinam inueniret? Tum illa

Quis expediuit Psittaco suum χαῖρε.
Picasq;

Picasq; docuit talia verba conari?
Magister artis ingeniiq; largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.
Quod si cupita spes refulserit cana
Lupos Poëtas, & Poetridas Vulpes,

videbis repentè fieri. Inscitum ergo, inquit Lupus, ego Magistrum habeo, qui ne litteram illorum docuit. Verùm ego de poësi non magnopere in præsenti crucior: artem propinandi hodie si comprehendero, docilem ego me discipulum putabo. Incœpit Vulpes, atque vbi tam lautè corpus curarit, quàmque in aurigæ penu annonam aut inuenerit, áut corruperit, prolixè, disertéque narrat. Deinde Lupum, si tergus ad scuticam paullum perpetiendam assuefacere posset, in eiusdem ganeæ pollu&tum inuitat. Promisit se Lupus in illius potestate futurum, imperaret tantùm quid facto opus foret. Docet igitur Vulpes, quò ire, quidve facere eum sigillatim velit; se seque dato negotio in tutum migrat.

Cœpta iam erat fabula, cum adesse conuiuatorem ex flagri crepitu cognoscit, seque ad cœnam verberibus licitandam componit. Auriga extentum propter viam lupum vt vidit, recentem 25.

in

in illo Vulpis dolum recordatur. Iamque exercitatior; næ tu mihi, inquit, opportunè lues, quod tuæ Magistræ modò impunè fuit, & non etiam tu me tyro ludos habebis. Quare flagello clam reiecto, manus prægrandi, & querno fuste obarmat, quem statim viribus gladiatorijs in macilentæ belluæ latera ridiculus impingit. Lupus etsi magno staturam cœnam cogitabat, si alterum id genus pro cœna symbolum esset expectandum; imperat tamen sibi, plagamque vnam Spartanâ nobilitate concoxit. Interim repetito fulmine Rusticus in personatum incumbit, atque omnem eius audaciam expugnat. Quippe Lupus hic nihil dissimulandum ratus, neque talia flagelli pondera insuper habenda penè elumbis consurgit, & positâ personâ, quà licuit, erumpit. Post vt in tuto se sensit, eminus ad aurigam respectans, gratiam ei habuit, quòd se tam comiter experrexisset. Eum deinde ipsum ferunt cum liuentibus scapulis, & toto corpore in tumorem verso ad Vulpem reuenisse, rogatumque, quî pabulatio ingeniosa cesserit, respondisse, adeò se saturum, ebriumque, vt si paullò largius ab illis edulijs sumeret, rupturus illa fuerit.

Cete-

Ceterùm nec optare se quotidie tam fumantes culinas, vbi eâ fercula pararentur, & malle se viliùs dehinc cœnare, quàm talibus cupedijs ventrem infarcire. Ita abijt in siluam ille quidem, sed Vulpecula in risum. Nam ex ægro eius incessu facilè coniecit versuta, quam pro præda Lupus sportulam tulisset. Idcirco nequiter, quid ita lentus graderetur? est scitata: an tantilli flagelli titillatu offensus esset? Cui ille: præ vtero, quem ferret, grauem sanè, atque à crapula impeditum festinare non posse. Inter hęc ego cognoscere me velle ostendi, ecquæ eius deinde Lupi fortuna fuerit, quem malè delumbatum & illuso ventris murmure ieiunum quidem Paganus, & cùm exsucco flagri ferculo dimiserat. Hugo, sibi verò hæc præterea comperta esse, quæ liquidò in ante diem VI. Kal. Febr. Glacernone & Gelidino Coss, dicerentur contigisse.

Lupum, inquit, illum altera fames sollicitabat, cum primam necdum omnem expugnasset. Cui morbo vt remedium afferret, ad eandem incallidus Vulpeculam regreditur, cuius festiuos pridie dolos tanto sibi stetisse meminerat. Atque illi; iam, inquit, doce, quid 22. *Lupus piscator.*

fieri

fieri me possit. Viden' hanc tu corporis maciem? arida hæc bustuarij ossa solaribus radijs dudum conspicua? Nimirum has venter creat molestias; & nisi tuo commento molestum hunc mihi hostem esse prohibeo, vixi. Negat sibi vspiam Vulpes laridi, aut cerealis epuli mensas in potestate esse. Sed si fortunam, inquit, experiri tamen lubet, alicunde licebit esse. Ille; velle se verò omnia, quæ Vulpi visum sit. Rogat illa, piscari num aliquando didicisset? Negat Lupus, sed se hoc genus escam vt raram, ita voluptariam haud perinde aspernari. Ergo agedum, inquit Vulpes, cœnasti. Patinarias ego tibi struices, quæ follem te plus, quàm trigonalem faciant, concinnabo. Lupus hic omnibus lætitijs gestire, præ gaudio vix se ipse capere, è vestigio vulpeculam, quacunque ducebat, consequi. Ventum est denique ad algentis ripæ crepidinem, vnde in congelati amnis glaciem despectus erat. Hiatus illic fatiscebat, quem vndis ac piscibus bono aperuerant. Et Vulpes: hic par, ait, horarum stationarius miles excubabis, caudæque syrma fluuio immersum, priùs haud emerges, quàm creber piscium ligurientium morsus

ſus caudam tibi vellerit. Enimuero tum ſquamigerum pecus ; & opima fluuij ſpolia triumphabis. Condicit ſtupidiſſima fera, ceſſimque ad fatalem hamo ſuo voraginem abit; atque ibidem cum incredibili frigoris contemptu pertinaciſſimè tenet.

23. Cœpit interea coire glacies, ac ſenſim cum Lupo, qua parte ad aquam pertinebat, coaleſcere. Iamque eâ ſe numellâ incluſerat, cùm tandem aliquando polyporum acetabula, & aquatiles illos dentones educturus, circùmſpicit. Et eccum venatorem inter coniurata moloſſorum agmina ruentem. Lupus perijſſe illo ſe aſpecturatus, dum in eo eſt, vt fugiat, nexu hiberno vadatum attineri ſe ſentit. Quid iam hic agat infelix? maneat? minantur canes. Abeat? intercedit glacies. Vicit tamen, vt abire vellet. Ergo dum glaciem imprudentius eluctatur, rupta dimidiatur cauda, quæ mihi oppignorata Lupo infame ſtigma reliquit; periculi tamen ſecurus, incolumis cetera in ſiluam euaſit. Qui dein Vulpeculæ obuiam factus, vt inhoneſti vulneris nondum coalitam cicatricem excuſaret, clementer ſecum egiſſe Fortunam dicebat, quæ tan-

tantam piſcium vim immiſerat, vt etiam cauda pondere victa & vitium fecerit, & nimiam capturæ felicitatem expiârit. Ferunt alij Lupum non diſſimulâſſe; ſed liberè de fugâ confeſſum eſſe. Rogatum verò vbi partem ſui amiſiſſet, reſpondiſſe: pro periculo nimirum ſibi de via ſecedendum fuiſſe: vtque poſtliminio ad prædam iam feliciter captam, certiùs requiſeret; locum depoſitâ caudâ inſignem feciſſe. At canum rabiem in relicta inſignia, cum in ſe non poſſent, animadvertiſſe. Palpitantem verò & laſciuientem piſcium in glacie ſaltantium petulantiam vſque eo caſtigaſſe, vt ne vnum quidem viuum, vegetúmque poſt viderit. Inde eſſe, quod tam ſaturo, ſuffultoque paluſtribus mullis vtero, lætus, hilariſque incedat.

24. *Ouicula & Lupus.* Audiebat hæc fortè ouicula; quippe per paſcua à grege deerrauerat, Lupoque procul viſo inter veprium anguſtias timida conſederat. Ea malè tum decepta, quod ſaginatam crederet Hyænam, neque ab illo tum ſaturione ſibi metueret, prodit, viamque pergit reliquam pergere. Sed prædoni conſpecta, mox in prædam ceſſit. Cumque lanianda, identidem illa diceret, nullum tamen

men in occupato ventre locum fore: & præterea periculum esse, ne post tantam ingluuiem febrire lupus incipiat, atque in improbam voracitatem mors vindicet. Quod si parcere in præsens vellet, se paucis post diebus cum fœnore redituram, & gemellos, quibus fœta iam sit, adducturam. Quare expectaret tantisper; easque in epulas nouam famem colligeret. Lupus in Lupi modum respondit: se verò nunquam ita pransum esse: quin & cœnare adhuc posset. Deinde sibi committendum non esse, vt tantam dimitteret prædam; in quâ vnâ tantam sciret familiam incolere. De febri nil ait esse metuendum: medicum sibi se esse, atque illico ab agnis medicinam factorum. Nec diutius fuit, & ouicula perijt, & Lupus insperatò famem lauto conuiuio placauit. Inter has, aliasque fabularum vices dies in vesperum abijt; nosque in cænulam & sol, & fames inuitauit, quibus parendum rati, domum, non sine egregiâ animi restauratione discessimus; eâ conditione ac lege, vt, postero die, in eundem & locum & sermonem rediremus. Vt promissum ligaremus, manus miscuimus.

VTO-

DIDACI BEMARDINI.

LIBER SECVNDVS.

1. *Secundæ diei ambulatio & colloquium.*

EXHAVSTA nocte, noua somnia nouasque fabulas dies aperuit. Nec iam multum diei expectatum, primâ aurorâ adsunt ad fores, & pactis legibus abripiunt potiùs, quàm abducunt. Atque vt ad seram vsque lucem nobis liceret esse lætis, prandium iussit in silulam sequi Philippus. Ad locum vbi ventum est, ex humeris pallia in arborum ramos, nos in gramen abijcimus. Nec diu silentium tenuit. Ascræum hoc nemus esse putemus, inquit Philippus, & hortos Musarum, in quibus, velut ad Caballinum fontem, etiam aues poëtantur: nam ecce, vt canunt? Canant, ait Hugo, nos, dum illæ modos faciunt tibijs paribus dextris & sinistris, subiungamus fabulas. Subiunge, inquam, & telam, quam heri orsus es, hodie pertexe. Mea fabula, inquit Hugo, heri, cum

cum die, finem habuit; hodie ex ordine Philippus aliquid nobis memorabit. Immo iste, ait Philippus (& simul me monstrabat) qui, cum passim audiat

——— leporum
Disertus pater & facetiarum,

iam etiam ita sinum fabulis, & buccas verbis impleuit, vt ipsi oculi illius in memoriam missi dictionem videantur parturire. Incipe igitur, ait Philippus, paratos habes Auditores. Imperare potes inquiebam, quando hodie tuum panem comedemus. Obsequor, aures date.

Postquam annos non paucos inter amicas literas, & suauissimos socios haud sanè otiosus laborator consumpsi; iamque ad finem ferè studiorum anni laberentur, placuit tandem manum ferulæ subducere, & peregrinas terras, & alios Orbis incolas visere, quando iam pridem natiuum cœpi solum nauseare. Neque tamen absque comite in ignotũ excurrere cœlum libuit, sed commilitones aliquot; si quos possem, in idem cõsilium vocare constitui. Aperio itaque animum animis meis Georgio & Antonio, quibus, quòd iam idem meditabantur, 2. *Iter in Vtopiam.*

tur, non adeò difficulter persuadebam, Rebus proinde domi ex animi sententia cōpositis in viam nos damus, certi Cimmerios orbes perlustrare, &aliarum gentium diuersos mores intueri.

3. *Obuius miser.* Tertiùm iam diem in itinere eramus; cum post meridiem siluam ingressi obuiam haberemus adolescentem pannosum illum ac lacerum; sed quem è vultu poteram non infimi sanguinis colligere. Hunc talem adolescentem colloqui aggressus: Salue, ho spes, inquam,

——quibus orbis ab oris?
Hac iter est: quo te porrò pedes?
Qui genus? vnde domo?

Satin' alibi terrarum res saluæ ac ciuiles? Ingemuit adolescens, & post aliquot suspiria, in largas lacrimas iuit. Ego cum territum illum à me id Ioci arbitrarer, vbi prædas alioquin agi familiare est; eximere scrupulum parabam; & quid à nobis, inquam, metuis, adolescens? alios tu nos esse puta, quàm qui sanguineo lucro vitam toleremus. Adde, quòd ea rerum tuarum facies sit, quæ nullius ad se, quantumuis auidas manus, inuitet, quin imò

Cantabis vacuus coram latrone viator.

Fare,

Fate, inquam, quid alibi rerum agitur? Tum ille miserabili voce ad me:

Ah fuge crudeles terras, fuge littus auarum,

inquit, & simul impensiùs flere perrexit. Ego verò, quid hoc rei est? inquam. quid factum tibi existimem? Narra, sodes, nec diu nos suspensos trahe. Et adolescens, si lubet, inquit, infortunium meum discere, accipite.

4. *Hospitiū inhospitale.*

Minus decem dierum, est, cum è patria profectus, & equo auroque abundè instructus in hos Cimmeriorum fines deueni. Est hîc in vicinia mali nominis oppidum situm, quod nudius tertius equidem ingressus, vt ibi noctem degerem, stabulum quæsij. Reperi diuersorium lautum, & cuius inuenti me nequaquam pœniteret. Ibi dum cœnula adornatur, ego vestes mutare, &, quem pulcherrimum habebam, torquem induere amens, inque eo ornatu vrbem aggredior perambulare. Conuerti multorum oculos in me, & alios torquis nitor perstringere, alios vestium cultus aduertere, aliquibus etiam marsupium visum est subolere. Quod ego, tametsi conijciebam, tamen patrio more simplex nihil grauius formidabam. Satu-

ratus vrbis ſpectaculo, ad hoſpitium revertor.

5. *Ficta cognatio.* Adeſt è veſtigio puer ſcitulus ille, & mirè diſertus; euocat; venio: ait heram ſibi ſuam negotium dediſſe, vt me perquam officioſè ſalutaret, quippe eam magnopere gratulari meum in vrbem aduentum. Id porrò vnum ſtomachari, quod cognatis ædibus tabernam hanc tam humilem prætuliſſem: Rogare, pro veteri neceſſitudine, vt cum equo ſarcinâque ad ſe tranſeam, neque id committam, vt hoc dedecore fœmina princeps afficiatur, atque à cognato velut peregrina repudiata exiſtimetur. Vidiſſetis mihi linguam & aquam hærere, totóque vultu ruborem emicare, ita nihil promptum erat neque quod agerem, neque quod reſponderem. Dixi tamen gratam me eius matronæ humanitatem habere. Ceterùm non eum eſſe, quem illa fors opinaretur; neque vllum id loci cognatum me ſanguinem ſcire. Daret proin veniam, vt in conducto manerem. Puer hæc omnia eleganter eludere, nullumque heræ errorem fateri. Nam certè eum me eſſe, qui nobili loco in terrâ Germaniâ ſim natus, idque heram vt ſuum nomen meminiſſe; nec aliam,

aliam, quàm ſororem patruelem eſſe: Addit patriæ patriſque nomen, & plura talia, quibus fidem pertinaci faceret. Hic cœpi, fateor, vacillare, &, me venturum promittere. Et puer, non id agi ſolùm à Dominâ reſpondit, vt venirem, ſed vt iure meo totum hoſpitium ibi, ceteraque mihi caperem; ac, ni vellem, enimuerò vim allaturam, & fratrem patruelem iure cognationis ad ſe pertracturam. Quid multis vos moror? perſuaſit; tranſeo, pueroque & me & equum & ſarcinas permitto. Interpellauit hic Corſicum Antonius (nam id adoleſcenti nomen erat) & quæſo te, inquit, an adeò obſtupueras, vt numerũ familiæ tuæ in digitos mittere non poſſes? teque prius examinares, quot fratres tibi, quot ſorores eſſent? Aut Donium miſer Ægyptumve patrem habebas, vt longas cognatorum centurias memoria deſperaret? Nam ridiculum eſt, inſperatò & peregre mihi conſanguineos præſertim, adultos obuenire. De infantibus non mirarer: niſi tu hoc ipſum fortè credidiſti, Matres Cimmerias vna nocte tam grandes partus edere. Atque ego, inquiebat, omnia cogitabam; ſed ea fuit ſiue mea ſtultitia, ſiue fœminæ verſutia, vt

non solùm mihi id persuaserit, sed feliciter matri meæ persuasura fuisset, si filiam se eius mentiri voluisset. Nunc reliquum cognoscite.

6. Hospitis exceptio. Ad primum ædium limen expectabat adolescens cũm ambitioso puerorum comitatu: famuli erant aliquot, senex torquatus, quem familiæ præfectum dictitabant. Illi me omnes venerati Dominum, per ædium atria deducunt; inque amplâ diætâ, quam omnem peristromate & aulæis ornârunt, relinquunt. Ibi mihi immodicè felix videbar, qui tales peregre cognatos inuenissem, & ego mecum: quàm inhumani nos sumus, inquiebam, qui domi propinquos etiam notos aspernamur: isti, vel inuitum inuitare, & homini peregrino tam amicam vim afferre contendunt. Nempè nescio quid barbarum habemus, præ vt isti sunt elegantes & concinni. Aiebam adhuc talia; cum inferuntur mensæ. & sequitur Matrona cum grandi familiâ, meque honestissimè salutato, & ijs quæ principio solent factitatis: quam ego te, inquit, Corsice, libens accipio, postquam viginti sunt anni, cùm neminem mei generis conspexi: Et nimirum hæc sunt indicia, quæ fratrem

trem mihi hodie repræſentant,

[illegible]ulos, ſic ille manus, ſic ora ferebat.

Sciſcitatur dein' ſenem, an lineamenta domini ſui agnoſcat? Ille ad amuſſim omnia, & frontem, & vocem, & greſſum; nec ſe ouum ouo, nec lac lacti ſimilius vidiſſe. Cupiebam ego interea vehementer noſſe, quis qualiſque ille frater fuiſſet? ne ſi homo, aut nullus, aut abſurdus eſſet, ineptè mihi hâc ſimilitudine gratularer. Verùm illi me, vt quidquid inchoabam, mendacijs obruere, & ſermones aliorſum flectere inceperunt.

Sic tamen accumbimus. Ego ſummus: inferior cognata; ſiniſter is, quem dixi adoleſcens, qui ſe filium hæredem ferebat; infimo ſenex. Pueri menſam vndique coronabant. Inter antecænia multa de valetudine parentis, deque rebus patrijs confabulati, videmus lancem apponi. Quâ detectâ, quatuor cœperunt teſtudines erepere, grandes ill[illegible] niſque ſimillimæ, ni inteſtino rotula[illegible] um ſtridore proderentur. Argenteis ſupra ſcutis defenſæ: capita illis pedeſque modicè prominuli, naturam inceſſu, & articulorum flexu ſci[illegible]tiſſimè fallebant. Quo atoni- 7. Conuiuium.

tonitus miraculo, dum euentum expecto; video earum vnam in m[illegible]orbem ire, ibique feſſam, velut ad Herculis columnam ſit ventum, non vltra tendere, ſed pedibus intra ſcuti munitionem receptis, acquieſſe. Igitur ſenex, beati ſumus, inquit, quibus otioſis has contigit feras excipere. Fœtæ ſunt opinor; aut ſub ſarcinis inceſsêre. Tentemus, an vterum in dorſo ferant; dimotoque ſcuto, tergi, vberes oſtreas educit, quæ delituêrunt. Mox, iubeo tollere, inquit, hunc partum, bonæ indolis eſt. Et cum dicto concham omnem extorſit. Sequimur audacter nos, dorſumq; ſcrutati ſimilem inde prædam extrahimus. Direptis inter hos riſus oſtreis, teſtudines iam exoneratę ſuamque legationem perfunctæ ſe ipſæ circumagunt, verſoque gradu ad lancem, vnde egreſſæ, expirant. Non tenui me, ſed ad conſanguineam conuerſus; Per fidem, inquam, vbi terrarum hodie ſumus? Orpheum hoc mihi theatrum eſt, vbi

Repſerunt patinæ, mirandaq; cœna cucurrit.

Quare manus huic ego iam vitro afferam, ne & ipſum incipiat ambulare & me in tanta vini temulentia Tantalum

face-

facere. Simul igitur atque poculum hausi, pueros audio symphoniaco non absurdo carmine musicam inchoare. Finierant illi, & ego iam audacior, dum alterni narramus & rogamus, in materiam delabor sciscitans, quemadmodum Drusilla (nam ita se Soror nominabat) eò loci sola peruenerit? Ad quæ altùm illa congemiscere, cæterique mihi oculorum nutu innuere: ego stupor nondum intellecto, quid vellent, pergere, & Drusilla in alterum potiùs diem promittere. Tantò auidior ego & importunior, vt immò ocyssimè fieret, vrgere. Hic illa; quanquam animus, inquit, meminisse horret, quippe quòd tristia sunt, & inter dapes aduentitias vix memoranda.

Si tibi tantus amor casus cognoscere nostros.

impero mihi, & hunc Damoclem senem, qui testis ipse interfuit, iubeo paucis explicare. Continuò senex:

Anni, inquit, sunt vn de triginta, æstasque erat supra quàm dici potest æstuosa, quo tempore bellum inter nos Regemque barbarum acre & internecinum ardebat, mutuæ vtrinque clades & damna fieri, nullus non dies aut insidijs, aut 8. *Prolixi senis ci nixuani & garrul tas, de*

variis casibus.

aut prælijs funestus esse. Atque euenerat forte, vt ego paterque meus cum tribus remigibus lembulo conscripto, in proximam insulam traijcere, atque ad classem nostram ibi in anchoris stantem nescio quæ mandata referre iubeamur. Nos gladio solùm, & pugione accincti proficiscimur, tanquam ad amicos ituri. Iam in conspectu classis erat, & ecce venti repentè nos adorti diu nequicquam obnitentes in latus abripiunt, perque totam noctem iactatos nouissimè ad ignotum littus eijciunt. Incerti vbi essemus primo diluculo exscendimus, locique spatium oculis emensi ad primum lapidem castra posita videmus, eius ipsius Regis, quicum bellum habebamus. Hic metu exanimes alter ad alterum aliquamdiu intuemur, & consilio in capillis frustra quæsito; ego prior, quid agimus frater? in Polyphemi antrum deuenimus, vnde exire nisi luculenter audaces non possumus. Tumque ille, nondum nos visos esse dixit, eoque latere nos posse, dum per alteras tenebras effugeremus. Ego, non vides, inquam, ad littus accessitate? capti vtique sumus, aut in eo vt capiamur. Nam quis Vlysses fallere in hac vicinia tot oculos speret? quis fuge-

fugere aut nauigare ? Stant circa innumeræ naues, & cymbæ, quibus mox insecuturi è fugâ nos retrahent: inde quæstionibus subditos Imperatori arcana, quibus conscij sumus, vulgare cogent. Ita non proditi solùm, sed etiam proditores erimus. Rursus ille: quin ignes iniicimus his cymbis omnibus, copiamque hostibus insequendi adimimus? tum tutò eos fugiemus. Ego, sanè, inquam, si vndis pro fomite vtamur, iam ardebunt. Ceterùm cum nusquam ignis in promtu, & nos ipsi tam mortui frigore simus, vt quoduis incendium restincturi videamur, poteras aliquid stultius nunc suadere? Varia dein agitantibus, militum globus propinquabat: cum in arenâ subijt consilium, vt pro telo audaciam, pro scuto ingenium sumeremus. Quid enim? moriamur frater, aiebam, alioqui morituri, aut si mori non sedet, hoc strategemate viuâmus. Aperio dein mētem, iubeoque illum macte animo esse, tres item comites cum telis subsequi, nihil timidi præ se ferre, sed eadem omnia agere, quæ à me fieri viderent. Secundum hæc ramum ab obuijs virgultis decerpo, oliuamque esse iubeo, idem & comites faciunt, atque vna mecum ad

castra contendunt, Procurrunt indidem extra vallum multi, ac præsertim è statione miles barbarum frendens, rapto volat ense,& procul exclamat:

——*state viri, Quæ causa viæ, quiq; estis in armis,*
Quoq; tenetis iter?

Ego præfidens animi

Paciferæ ramos socios prætendere oliuæ.

iubeo, meque mei Imperatoris Legatum elatâ voce respondeo; ferre mandata ad Imperatorem, cuius si colloquendi fiat copia, res magni momenti expositurum: si audire abnuat, iure fidéque publica discedere rursùs liceat postulare. Continuò in castra deducimur, regemque stipante militum coronâ venerati, aliqua in speciem profamur; cetera, quod secreta sint, sine arbitris indicaturos ostendimus. Rex nihil doli metuens, iubet illico turbam discedere. Nos circumfundimur, Regemque complexî, cui rei adsimus, docemus. Tempestate actos ad hostilia littora deuenisse nec nescire in quo discrimine versemur: vtique morituros nos, sed nobiscum etiam Regem: quippe

pe, si quam suorum opem, nutu aut verbulo postularet, si item suos propius accedere, aut moueri vnquam sineret, telum prius latere Regis hæsurum, quàm nos violaremur. Simul pugiones distringimus, & Regem in metu officióque continemus. Statuam vidissetis, non hominem: ita obmutuit, hoc solùm sciscitatus, quid porrò in animo haberemus. Respondeo cupere nos in tutum redire, id quia consecuturi non fueramus, nisi singulari audaciâ defenderemur, hactenus progressos fuisse, vt Regem pro obside caperemus. Sequeretur proin nos, nutuque suos omnes arceret, perijsse, si quid vel ipse detrectaret, vel ciues suos moliri videret. Ita Regem è prætorio captum inermes producimus, & multis armatorum militibus primò obstupescentibus, post accessu prohibitis, demùm vbertim complorantibus, soluimus, Rege ipso, ne defenderetur supplicante. Iussi tamen duo nautæ, subsequi cum phaselo, à quibus Rex postmodum reueheretur, quem cum nos periculo defuncti videbamur, fide optima remisimus, dubij beneficium Regi dedissemus, an à Rege accepissemus.

Cum hæc memorasset loquacissi-

mus ſenex, nihilque dum ad Druſillam

Loquacis castigatio. oratio ſpectaret, ego, quia vino incalueram; non tenui riſum, ſed ſilicernio deliranti, mox, inquam, dum cognatam quærimus, à te vſque in Africam abducimur, iamque periculum metuebam, ne

Ad Cannas Mithritaticumq́ bellum,
Et Sullas, Mariosq́, Curiosq́,

hoc tuo orationis æſtu abriperemur. Quòd ſi, vt ſenex es, omnis tibi memoria excidit, cogita, nos ſororem, aut conſobrinam quærere incepiſſe, adeoque litem de tribus capellis conteſtatos fuiſſe. Sin autem longiùs adhuc trahere conſtituiſti, quæſo te, per caput tuum, parce pedibus meis; nam oppidò feſſi ſunt, & ſopori, quàm itineri iam aptiores.

10. *Fabulæ continuatio.* Hæc me ſemipotum cachinnantem, ſenex ferreâ patientiâ tolerabat. Atque, hæc, inquit, etſi remota eſſe videantur, ad rem tamen pertinuiſſe mox videbis. Siquidem remiſſo, vt conuenerat, Rege, nos ſub meridiem intempeſtiuiùs elati alter alteri gratulamur; vt qui fortiter fecerimus, caſtrisque hoſtem exuerimus, felicitate, quantâ poſt homines natos nemo meminiſſet. Nec aliud iam agebamus, quàm quemadmodum

idé

id facinus inter nostros magnopere prædicaremus.

Interea nautarum aliquis conspicari eminus se liburnicam ait, quæ, ne hostilis esset, continuo metuebamus: Nam celerrimè ferebatur, seu cædem alicubi editura. Ego tubum, quem optico vitro perspicuum habebam, primò video per ingens æquoris spatium Turcicos piratas imminere, & pallidior cerâ, viximus, exclamo, nisi alicubi latibulum inuenimus, aut celeritate hanc pestem effugimus. Igitur quidquid remorum est corripimus, & ad littus, quod longissimè adhuc aberat, properamus. 11.

——— *Adductis spumant freta versa lacertis*

——— *totumq; dehiscit*

Conuulsum remis rostrisq; bidentibus æquor.

Ita consumptis viribus & labore exhausti appellimur, nauique inter arundines relictâ, & excensione factâ, vix mille passibus triremem anteuertimus. Erant in littore deserta omnia, nec virgultum, quo condere se quisquam posset; sabuli autem acerui complures, quos ventorum turbo congesserat. Illuc

amentes deferimur, & desperatione acti cauernas ibi molimur, sabulóque superobruimur, vt vel asylum contra hostes, vel, si mors immineret, sepulchrum haberemus. Vix funieramus infetias, cum ego medicâ mihi rimâ relictâ, video triremem eundem portum petere, quem nos tenueramus, eóque certatim omnes exscendere. Ducentos adeò numeraui validissimos prædones, qui remigibus viginti, captiuisque decem in vincula compactis, dum ipsi armata manu oram omnem percursarent, nauim firmissimè religatam decem custodibus permittunt.

32. Inde rationibus positis vbi quisque prædam ageret, viceni quaqua versùm excurrunt, decreto vt intra tertiam horam cum spolijs reuerterentur. Hîc mihi per pectora frigidus horror ijt, cum has Getici furoris belluas aspexi, quarum aliquæ tam prope aberant, vt animæ sonitum notare, & pedem imprimere mihi possent. Hîc existimare vos volo, quid in hâc mortis viciniâ nobis animi fuerit, vbi minimus quisque strepitus mortem, aut laxior halitus carnificem vocasset. Verùm, ijs omnibus turmatum dilapsis, & decem custodibus, de qui-

quibus demonstratum est, relictis, libertas rediját respirandi. Sed quid tamen agemus? aut quomodo in sepulchri angustijs tres insuper horas durare viui, ferarumque tam immanium reditus operiri possemus? ista nimirum mora conficeret quibus barbarus pirata pepercisset. Rursus autem prorumpere, quid aliud fuisset, quam decem ieiunis leonibus prædam obijcere? Vigilant circa custodes, & non tam remigum fugam quàm nostram speculantur. Igitur alterutrum audendum est, hoc fabulo mori, aut horum ferro; nisi malimus vitam inter remiges degere, breuique morti lõgum supplicium anteferre. Hæc me anxiè cogitante, quinque custodes incipiunt secundo littore otiosè ambulare, quinque reliqui strata corpora somno permittere. Suggessit hîc audacia desperato consilium, vt è tumulo rediuiuus properem, fratrique & nautis itidem refossis propalem.

——————*Moriamur, & in media arma ruamus.*

Nam & remiges, inquiebam, quid nisi Christiani sunt & captiui, qui tam arctè ab his tyrannis habentur? Nobis aut

mori

mori pro his decorum erit, aut cum his euadere gloriosum. Doceo deinde, quid fieri velim, animisque singulorum auctis, & factâ confestim eruptione strictis ensibus in ignauos Endymiones incurrimus, singulique singulos adorti, priùs obtruncamus, quàm aut sentirent ipsi, aut socij viderent. Hîc tendere manus captiui, & quod patronos agnoscerent, nutu ad se inuitare. At nos cæsorum capita silentes in nauim imponere, cadauerum truncos vestibus spoliatos in mare abijcere, remiges captos vinculisque solutos, alios pugione, alios acinace armare; his arcus, his fistulas ahenas accommodare: cæterùm voluimus, vt hæc omnia clam haberent, donec cum prædâ piratæ reuenirent. Nobis pileos tunicasque Cæsorum retinemus, quibus induti citiùs cautos falleremus. Nec defuit ingenio successus: redeunt quinque primùm custodes, omniaque tuta rati ex insidijs omnes obtruncantur. Horum arma vestimentaque iterum in remiges partimur, vsque adeó, vt triginta iam in qualibuscunque armis essemus. Cùm ego sententias cœpi rogare, quid porrò fieri placeret? censuerunt captiui esse continuè.

tinuò per terras effugiendum, ne expectato prædonum reditu, breuem libertatem ingenti calamitate lueremus. Risi sententiam. Quid enim, aiebam, si fugerimus, quàm facilè in reduces piratas incidimus, retroque bis capti Phryges in seruitutem reducemur. Et fac, elabi? vbi patriam, vbi amicos in peregrino littore inueniemus? Igitur remiges ceterique nauigandum dixêrunt, vt barbari nauigio destituti, nihil ad fugam reliquum haberent. Ego fraterque in eam sententiam cessimus, vt operiendos prædones censeremus.

Plerisque reclamantibus, frater manu silentium poscit, factaque dicendi copiâ, quàm nihil periculi, quantumque commodi hæc sententia haberet, ostendit. Nam plures, inquit, triginta sumus armati; ij viceni duntaxat, qui vt diuersi abièrunt, ita ex interuallo redibunt. Erimus proinde singulis eorum turmis, non solùm numero, sed etiam loco, & conditione superiores; quippe instructi incautos, coniurati ignaros, integri defessos excipiemus: nec tam pugna nobis erit, quàm cædes. Si enim nos hoc ornatu custodes mentiri, & vos vincula iactare con- 13.

spo-

ſpexerint, cui ſpectata fraus eſſe, aut latere inſidiæ videbuntur? Venient nimirum non pugnaturi, ſed morituri. Adde quòd prædam illorum eximiam manibus priùs eripiemus, magnisq́, ſpolijs mactati & diuitijs aucti, libertatem cum honeſtiſſimâ dote nanciſcemur. Et cogitate ingenuos multorum liberos à plagiarijs illis abductos, eadem operà poſſe vindicari, quibus alioquin omnibus aut ſeruitus infamis, aut barbara crudelitas foret perpetienda. Nam illud quidem, quod pertimeſcere vos aduerto, ne turmæ omnes ſimul irruant, videte, quàm ſit inane? Maxima circum planicies eſt, vt redeuntes longó ſpatio præuideri poſſint. Fac igitur plures accurrere, quàm quibus pares ſimus, nunquid funes ſtatim, aut, ſi neceſſe ſit, ſoluere, aut abrumpere nõ poterimus? Decem paſſibus à littore prouecti extra teli coniectum ſimus, ibi non timebimus quemquam, ſed timebimur. Quare hîc cenſeo in ſtatione manendum, pulcherrimamq́ue & incruẽtam victoriam cum opimis ſpolijs expectandam. Hanc fratris orationem vbi omnium aſſenſus comprobauit, aciem inſidiasq́ue locamus, &, quid quemque facere oporteat de-

decreto, aduentores porrò nostros expectamus. Interea loci, quod plerumque otiosi solemus, varia inter nos percontati, moram haud illepidis sermonibus fallere, & quisque suam fortunam aggredimur narrare.

Eminebat è captiuis senex prudentiâ grauitatéque perspicuus, olim mercator, sed quòd nuper in piratarum potestatem cum omnibus fortunis venerat, iam longè à veteri vultu alienus: is hæc talia memorabat. Tribus, inquit, abhinc annis institores duo onerariam vnam conscenderamus, illum magni ouium greges, me somnus & sarcinæ sequebantur. Et nauim sic eramus partiti, vt puppis pecuario, cum grege, cederet, ego in prorâ, cum sarcinarium impedimentis, tenerem. Ibi de viâ fessus componere me interim atque in puppim respectans, cœpi obdormiscere. Ex aduerso aries eximij corporis fera in proram spectabat, qui vti me obluctantem somno & ceruice pronâ nutantem vidit, aliquamdiu ceu ignauum contempsit. Pòst autem vbi duello se peti credidit, ad sui ludibrium pertinere arbitratus, ni toties prouocantem rebelli fronte retunderet, prodit, & vindice

14. *Aries & dormiens.*

corn*e*

cornu in caput meum incurrit. Ego mirè perturbatus, & somni vertiginisque plenus dum mecum reputo, quis tam humanè mihi talitrum illiserit, aut poppissmum obtruserit, arietem video iam alteros congressus minitantem. Hîc non cunctatus petitionem exeo, nouusque Aiax in arietem inuado, summi velleris lanam comprehendo, hostem è nauigio exturbo, violenterque in fluctus spargo. Reliquæ oues miratæ parrem familias præcipitem ijsse, ac velut in idem discrimen vocatæ, contendunt aliæ super alias exilire. Neque vis, neque opera gentis pertinaciam inhibere potuit. Ita puncto temporis factum, vt& nauim exoneraret aries, & naufragio stolidissimũ pecus interiret. Fabulam risus excepit, & alia fabula risum.

15. *Monachi & Prædicantis metamorphosis*

Siquidem vectorum vnus, se olim longè iucundissimum aiebat, gerrotem vidisse. cum hiemante cœlo, caluum Stygis rabulam penitissimè canum rabies laceraret. Lambertus enim homo cetera haud absurdus, & sacra in familia Therapeutes. cum iter solus faceret, nocte iam imminente, cœpit de hospitio cogitare. Nusquam; erat in viciniâ, nisi malè sartum stabulum, idque nullo

neque

neque vino, neque eſculento lautum. Caſeus duntaxat & in humili chorte gallina ſuperabat, nondum ad Licinij cognomen adſcita. Huc ijt homo nocte coactus, pactusq́ue de gallinâ & lectulo, cœnam iubet apparari. Vix dum iugulauerant feram, ignibusq́ue implumem matrem admouerant, & ecce tibi alius aduenit barbitio honeſtus, vt videbatur, pectus illi hiſpidum, oculi torui, frons contemptrix, ſupercilium vaſtum. Ipſe equo ſtrigoſo vectus, bulgam ab ephippio, telumq́ue & æreum tubum ſuſpenderat, militem crederes profugum, aut troſſulum prædonum. Sed caper is erat è Calui harâ, & garrulus Orci præco. Hic talis turbidè fores cædere, introq́ue admitti cupiebat. Stabularius iubet hominem recedere, niſi caſeo velit paneq́ue famem pellere; aliam annonam in promtu nullam, chortis reliquias, & cadurci tegetem ex pacto dudum alteri ceſſiſſe. Si Cynicus tamen es, inquit, & in aſſere conſueuiſti cubare fontanamq́ue ſitire, *aude hoſpes contemnere opes* & ſuccede. Grauiter id hircus ferre, diuq́ue ſuper gallinâ vindicanda contendere; ſed caupo perſtare, & Cænobitam eſſe perſiſtere, cui eſculentum id ad-

addixiſſet. Tum verò furere alter, & mille conuitijs Lambertum onerare. Paupérne ſtomachus dape tam nobili farciretur? ſe magni Principis tubam vili eſculento, & caſei quisquilijs victitare, dum alter in gallinâ helluaretur? Nouiſſimè tamen, vbi nihil ſe ſenſit proficere, tenebriſque ac nocte vias impediente, coactus accepit conditionem, ac manſit. Equo ſubinde in ſtabulum inducto, dum ipſe ad caſei quadram accumbit, Lamberto gallina apponitur. Eâ probè ſaginatus, nidore competitorem iubet eſſe contentum. In quem vt propiùs aſpexit, Marcum eſſe agnoſcit, eum ipſum, quem olim in Cœnobio habuerat contubernalem, pòſt deſertorem, ac demum nefariæ Hæreſeos præconem, dignum cœnâ, quam cum Cerbero voraret. Ringebatur interim Marcus, & ſtomachum, quem implere nequijt, totum in execrationes euomebat. Hîc omnibus iuxta habitis Lambertus diſſimulare, & cœnare perrexit: dum demum paſtus monſtrato in lectulo acquieuit. Sequitur haud multò poſt alter, fame vigilijsque ſatur, videtque lectum iam omnem à competitore obſideri, ſe denuò repulſam ferre. Nouis proin' deteſta-

tionibus victorem incessit, & auersatus ferale consortium inter minas & male-dicta humi se abijcit, somnumque mille deuotionibus inuitat. Sed frigore no-cturno vstulatus breui resipiscit, quemque socium aspernatus antè repudiârat, ad eius se latus clanculo applicat, cauens anxiè, ne hirtâ illius interulâ fricaretur. Ibi cum omnes iterum Orci legiones precariò in socium armasset, fatigatus denique obdormiuit. Postea tamen, quàm hæc tonitrua se fregêre, Lambertus, qui somni imagine tectus, dicta factaque omnia subnotârat, quemadmodum puniat linguæ insolentiam, deliberat. Ac multis diu pensitatis constituit, hôc ingenio Nebulonem vindicare. Post tertiam noctis vigiliam, quam occultissimè potest, surgit, vestibusque permutatis, in rabulam se conformat: suum illi amictum pilis setisque horridum relinquit: ipse alieno ornatu superbus raptâ ducentorum fermè Philippæorum crumena & telo accinctus egreditur. Iubet equum adduci, conscendit, spoliaque opima nactus, nihil suspicante hospite discedit. At Marcus longa inertiâ defunctus, vt somni veternum aliquando discussit, cœpit

Cœnobitam suum in lectulo quærere; eoque nusquam inuento, gratulari sibi primùm, vt qui se crederet votis damnatum, quibus illum Inferis deuouisset? Dein' vt vestium metamorphosin aspexit, palliumque & peram, & pecuniam & omnia defieri, atque eorum vicem crassissimæ telæ endromidem & solocem veriùs, quam vestem relinqui, vertigine perturbatus insanè conclamauit. Nemo fuit omnium, qui ad porcum sic grunnientem non accurreret; quibus percunctantibus quid clamoris esset? ille vestes suas requirere, & pecuniam suam reposcere, & profugum competitorem vltimis iniurijs lacerare. Illi hominem insanire rati, qui se ipse quæreret, vestes illi iuxta ostendunt, consurgere iubent, gallinæ pretium exigunt. Ad quæ omnia ferocior ille, alium se vociferatur, quàm opinarentur: impostorem aufugisse, rem sibi & opes omnes abstulisse. Verùm hæc talia quàm impotenter clamabant, tam impudenter fingere credebant, vt factum pridie nomen eo commento expediret. Igitur, ne diu vos morer, Præco malè pastus & hospitatus, factâ pecuniæ, vestis, equi iacturâ, cogitur pro

gal-

gallinâ insuper, quam alter comederat, soluere: ac, ni mallet summa hieme nudus recedere, eâ tunica operiri, cuius pædorem, squaloremque tot funestis apprecationibus damnârat. Enimuerò erat id iucundi spectaculi argumentum, videre quam toruus villosum amictum aspiceret, quàm ægrè attingeret; quàm difficulter indueret? Iam sordido centone corpus, iam setosa cingulo vmbilicus, iam paupere cucullo capillus tegebatur, restabatque vti pedes ligneo sandalio includerentur. Tum verò

Auertitq; oculos, lacrimaq; per ora cadentes
Cyniphias texêre genas timuitq; videri.

Et nempè hæc ipsa erat toga, quâ olim abiectâ sacramentum profugus ruperat; cum ab eo ornatu in Stygij præconis schema desertor migrauit: nunc iocante fortunâ ad eandem redactus, vt omnium oculis subduceretur, laborabat. Itaque antè lucem transformatus rabula discessit. Quacunque ibat, Germanus S. Francisci nepos creditus, ne dignosceretur, vultum nunc omnem cucullo immergebat, nunc ne cui oc-

curreret, per auia deuiaq; vagatus suam ipsemet fortunam fugiebat. Sed commodùm id temporis Prouinciæ Imperator cum grandi canum acie in siluis erat, bellum apris ferisque facturus; & ipsius eâdē perfidia imbutus, hunc, quem dixi, desertorem domi pro oratore habebat, Cœnobitas & nominis Romani Mystas mirè exosus. Hic gauisus suum se Principem inuenisse Marcus, dum nihil iam timet, videt repentè familiam omnem accurrere, & omissis feris certatim in se ruere. Gratulabundos primùm putabat; sed postquam & canum latratum audijt, & molossorum rictus vidit, & venatorum impetum sensit, tum animus illi compauescere, & quid ageretur videre. Quare occupat eminus clamare:

Actæon ego sum, Dominum cognoscite vestrum.

At familia canesq; ad Domini mores facti, in Monachum velut monstrum pergere; alij alios hortari, opimum venatum credere, si bipedem feram confecissent. Nec diutius dilata res fuisset, ni Princeps tempore cognitum Præconem à canum rabie defendisset. Ibi vt ex metu rabula respirauit, cœpit plorans ille inter omnium risus & cachin-

nos

nos suum infortunium recensere. Lambertus quoque in Cœnobium equo deuectus, vnde prius pedes exierat, quàm fortiter aduersus hostem fecerit, narrat; atque equo & nūmis potitus ad Marcum in hanc sententiam rescribit. Palam esse quibus ille nō solum nuper conuitijs & minis sæuierit, sed quo etiam furto, latrocinio, sacrilegio Cœnobia duo pridem expilârit. Ob eam rem pignus se ab eo cepisse tantisper, dum Cœnobijs, è quibus ille profugisset, quæq; depeculatus esset, satisdaretur. Marcus interea quærit prædas, quod si inuenerit, ait se res repetiturum.

Parabam hîc ego rem adhuc longè stultiorem subijcere, sed consilium globus appetens prædonum discussit; qui procul iam visi cum prædâ redibāt, turbaq́; inermi virginum iuuenumque præ se actâ ad nauem properabant. Quare alter alterum hortati, vt mactè virtute essent, illos expectamus. At ij in littore gestientes, dum inijcere flentibus catenas securi incipiunt, quid ponè fieret ignari, à nobis inuaduntur, breuique tempore sexdecim latrones iugulantur. Quorum capitibus ex more præcisis, arma captiuis tradimus, in qui- 16.

bus fortiſſimi adoleſcentes octo, tres ſenes, totidem virgines numerabantur. Prædam auri argentique in nauim imponimus, captos libertati confirmamus. Iamque decreſcente piratarum manu, & noſtra acie identidem auctiore, in alteram velitationem erigimur. Neq; enim longo interuallo altera ſe turma oſtendit, quæ ijsdem inſidijs petita confectaque vniuerſa occubuit. Indè tertij, inde quarti, inde alij ex alijs rediêre, neque vlli fraudem priùs ſensêre, quàm ferrum recepêre. Centum inde viginti iam onerata liburnica captiuisq; tribus & ſexaginta impoſitis, viſum eſt vltimas prædonum copias non laceſſere, ne ſecundis prælijs elatos aliquando euentus deſereret. Accedebat, quòd ſocij in cædendo fatigati, tum vulneribus aliquot ſaucij tandem receptui canendum putabant, quibus nos gratificari ſoluimus, cymbamq; minorem remulco trahimus, ne reliquis aliquid prædonibus ad fugam relinqueremus. Ecce autem tres hoſtium turmas vno eodem tempore diuerſis è locis accurſantes obtuemur, dum paullulùm à littore remoti nos, extra teli tamen iactum, ſubſiſtimus. Qui vbi inſperatô nullam neq; nauim,

neq,

neque opem inuenerunt,nosque eminus insultantes tot sociorum capita præferentes viderunt

Clamorem immensum tollunt, quo pontus & alta
Intremuêre vnda

At decem continuò in furorem versi ipsi se præcipitârunt,nandoque, vt nos consequerentur,contenderunt;quos tamen omnes fluctibus haustos priùs cum risu vidimus, quam ad triremem adnatassent. Ceteri fremere furereque,& per littoris sabulum eiulantes discurrere, neque iam prædæ retinendæ, sed mortis vitandæ solliciti, se in cauernas abstrudere,auiaque & inuia petere. Verùm eos deinde in lucem protractos prouincia quæsitis supplicijs lacerauit. Interim nos,quinto pòst die, ad Imperatorem reuersi rerum gestarum seriem explicamus, prædamque & resecta prædonum capita exhibemus. Quos ille cum planè amissos credidisset, nunc autem tot facinoribus perpetratis insperatò redijsse cerneret, præmijs me fratremque militaribus donat, prædamque inter nos partiri iubet. Auro argentoque nos contenti, captiuis vestes remigibus arma donamus.

17. Erat inter remiges pulcherrimus adoleſcens, qui & fortiſſimè pugnarat, & prudentiſſimè dixerat, quem ſuſpicabar, loco non humili natũ. Hunc igitur vt ſigillatim Imperatori laudaui, vocat Imp. &, cum Vtopium eſſe in primis nobilem didiciſſet, facit ei copiam de prædâ, ſi quid vellet capiendi. Petit Virginem è captiuis vnam, hanc ipſam quàm quærimus Druſillam, tuam conſobrinam; cui ſi dotem Imp. addere velit, aliam poſtulare nullam, quam duos noſtræ Liburnicæ malos. At Imp. totam imò, inquit, Liburnicam. Simul Virgo iuueni nupta, nauique impoſita in Vtopiam deuehitur. Mihi miranti, cur pauperrimâ prædã contentus, duos tantummodo malos petîjſſet? Si me, inquit, comitaberis, in patriâ oſtendam, teque huius conſilij & opum mearum conſortem faciam. Accipio conditionem, & ſequor.

18. Vt huc locorum deuenimus, iubet adoleſcens, duos, quos dixi malos diſſindi; Et ecce portentum ingens! excorticati mali perforatique ambo, alterius medulla argentea, alterius aurea pura puta. Hanc, inquit, medullam quæſij; nam his oſſibus ſciebam ex rapto piratarum auro infuſam. Inde opes illius

illius adoleſcentis fuêre ingentes: quarum tamen omnium poſtea cùm in febri deceſſiſſet, hæredem ſibi vxorem, id eſt, hanc tuam conſobrinam reliquit.

Hæc Damocles intentis omnibus vnus omnia narrauit: mihi ſoli annus interim videbatur, dum ſe ad portum prolixa garrulitas appelleret. Ergo vbi 19. *Prolixæ garrulitatis moleſtia.*

Conticuit tandem, factoq́ hic fine quieuit.

Næ tu in tempore dixiſti, inquam, iam iam enim vertigine mecum omnia circumagi, & egomet metuere cœpi, ne tu primus artifex motum perpetuum inueniſſes, tuæque orationi, finem facere non poſſes. Ego, vt ex me confitear, neque cognatam reperturum, nèque ab inſtitutâ nauigatione iam in patriam redıturum ſperabam, ita me ipſe amiſeram. Nunc quando te video mecum in viam rediјſſe, hanc tibi phialam plenam Campani liquoris propino. Simul ebibo ingẽtem pateram, & Damocli deinceps hauriendam trado.

Ita me diluiſſe fabulæ moleſtiam ratus, omnem penè ſapientiam extinxi. Nam ab eo hauſtu caligo oculos, genua languor, ſenſum reliquum neſcio quæ 20. *Ebrius officiosè cubitum ducitur.*

 ægri-

ægritudo sopiuit. Ebrietatem egomet interpretor, cui aut leuandæ aut dissimulandæ accubitu assurgo, lectumque me velle ostendo. Vidissetis hîc mirabile familiæ studium; alios cum facibus aduersos ire, alios mihi pro scipionibus esse: hos meam vicem anxios, illos de cubiculo lectóque sollicitos perturbari. Drusilla ipsa, vt me soletur, sarcinas omnes iubet introferri, & auream illam pateram, reliquumque mensæ instrumentum, argentum omne donari, & iuxta me in cubiculo destitui. Inde sic à me discedere, vel posterâ die humaniùs reuisura. Me verò obstupefecit insolens cognatæ humanitas, taciteque mecum & cœnæ lautitiam, & aurei doni pretium, & reliqui animi studium reputanti, videbantur ij demum homines digni, quos meliori luto quondam finxisse Prometheus diceretur. Nos vero vulgus, & veluti fæx generis humani, quid nisi ex vltimæ notæ argillâ conformati? Talia cogitanti tres pueri officioso certamine alius calceos soluere, alius aliusque thoracem, & torquem, & reliquam vestem exuere, pulchroque ordine in scamnis omnia collocare, postremò, lucernâ mihi relictâ, è cubiculo abire.

Date mihi hanc veniam, vt cætera paullò Latiniùs, quam soleo, rudiusque describam; ita tamen, vt nullum audiat sibi Honostas conuitium fieri, sed nescio tamen, quis alterum sensum vulnerârit. Circumspiciebam, si quid esset, in cubiculo cætera instructissimo, vbi aquam peterem. Aliquamdiu circumiens ostiolum nouissimè inuenio, aperio, video sellæ Patroclianæ monimentum, locum arcanum, sed quærenti omninò opportunum. Ingredior lætus, etiam demum aduersus ventris iniurias securus. Hîc enimverò miserum me & longâ felicitate incautum sordidissima calamitas fefellit. Nam paullum à limine progressus ad asseris fallacis insidias deuenio? quem simul vt institi, sentio miser fundamenta labari, &, solutâ machinâ, crepare trabes, titubare pedes, rupere asserem, mecumque in spurcissimæ sentinæ cloacam deuolui. Conclamatum de vitâ iam rebar, & profectò fuisset, si in caput iissem, nunc, quia rectissimè pedibus exstiti, ad poplites vsque, nec vltra, infame cœnum pertinuit; pædor autem & graueolens nausea stantem penè deiecit, & minimò minùs exanimauit. Nesciebam primò vbi lo- 21. Cloaca dolus.

corum essem; nam spississimæ circum tenebræ erant: sed non potui diu nescire: nares enim indicârunt me certè in redolenti violario non esse. Cœpi ergo in ipsâ miseriâ ridiculus mihi fieri: &, fortasse his balneis lauantur Vtopij, cùm cœnant? Etsi profectò οὐ ψυχρὸν ἐστὶ τόδε, vt Iugurtha dixit: ἀλλ' ἀκάθαρτον βαλανεῖον. Adde, quòd athleticam non didici, & tamen hic vngor? Quòd si fortè luctandum est, tamen ceroma iam habeo, beneque lutatus in arenam prodibo. At quomodo tandem prodibo sepultus in hâc Libitinâ? computreo, nisi opem familiæ imploro. Rursus, id si faxo, vereor ne consobrina casu meo territa se ipsam amittat. Nam quo animo feret, vt in hâc lacunâ peruigilem, quæ non tulit, vt in tabernâ dormirem? Persuadet tamen necessitas, vt clamem: sed vox mea nescio quem aduerterit, certè neminem mouit. Itaque conuertò me aliò, & modicum hiatum parietis video, qui in viam spectabat, quanquam ad eius altitudinem peruadere sine scalis nequibam. Tandem in fortissimo naufragio tabulam corripio, asseremque illum, qui mecum deciderat, parieti admoueo; sed per eum

ſæpè relapſus nouiſſimè enitor;atque ita vnctus luctator per foraminis anguſtias ægrè elabor. Poſtquam in publico ſteti, luna pernox elegantem ſanè mihi imaginem monſtrauit. Nam ibi me contemplatus, video coloribus deformatum vndique, etſi non tamen Appellæis: & ſi, inquiebam, in ſpeculo iam relucerem, aut naſutus certè ſutor me examinaret, opinor naſum eius aliquid ſupra crepidas reperturum, quòd improbaret;]

Hem qualis facies, & quali digna tabella?

Secundùm hæc nihil reſtare calamitatis autumabam; ſed omnibus periculis defunctum, continuò ad veterem fortunam rediturum. Igitur circumeo paullùm, incipio domûs ianuam cædere. Diu non audior, quippe riſus inter & cachinnos neſcio quid ij triumphabant. Ego nihilo ſeciùs inſto & pulſo, & quidquid attrecto, fortuitis coloribus, ianuam, parietem, depingo. Demum feneſtra reſeratur, & dicaculus aliquis puer per ligneas maculas, quæ feneſtris prætexebantur, proſpicit, deſpicitque. 22. *Feminei hoſpitij perfidia & rapina.*

Aperiri fores mihi iubeo, arceor, consobrinam Dominam dico, increpor, infortunium casumque memoro, rideor. Postremò, nisi ab ædibus facesserem, noctemque his clamoribus inquietare cessarem, mox malum habiturum. Quin certè res mihi, inqnam, meas reddite. Quas, malùm, inquiunt tuas res? Ego vestes, aurum, torquem, sarcinas, equũ. Illi delirare me, & cum his mendaciorum centonibus in furcam abire iubent. Ita valuæ obducuntur; ego excludor. Ac tum demum intellexi miser, quibus fraudibus peterer; hinc illam repentinam cognationem, hinc insolentem humanam proficisci: vtique non ad consobrinæ domicilium, sed ad pestilentiæ spoliarium diuertisse, dataque opera in Patroclianum ergastulum deturbatum me fuisse, vbi interirem. Ideò non temperaui mihi, quin amarissimè flerem, serijsque lacrimis stultam credulitatem infelix damnarem.

23. A Prado-nib. & Puteo captus liberatur. Amissâ in hunc modum consobrinâ, quam tanto meo malo inueneram, dum vix subuculâ tectus, eaque sordidè & inscitulè pictâ fraudulentis foribus apploro, prodit alicunde iuuenum globus, & confestim in me omnes ruunt. Ergo,

go vigiles nocturnos credere, &, qui effugerem, laborare: at ij reipsâ prædones erant, qui, quẽadmodum sepultum principem exhumarent, spoliaque legerent, quæritabant. Fortè horreum malèsartum, aut nescio quæ alia casula suberat, qua cursum diuerto, atque inter curruum impedimẽta me abdo: Non fefellit eos fuga; quare miserum insequuntur, nec difficilè fuit, è latibulis eruere, quem graueolens odor etiam non quæsitum infamabat. Protractus in lunæ lucem primò poteram monstrũ videri, & aliqua Lamiarum posteritas; sed quando fœdissimo humore perfusum, & olenti tectorio vidêre illitum, in cachinnis rogant, quâ fideliâ vsus sit pictor meus? Ego lacrimans, seriem cladis meæ enarro. Illi me bonam mentem habere iubent, promittuntque se ad alias opes ducturos. Verùm necesse prius vt vino me flumine abluerem. Et verô hîc, inquiunt, puteus est, ad cuius vsque fundum ductilis vrna pertinet, hâc te, vt grauissimi fœtoris obsidione absoluaris, demittemus. Persuasit mihi non eorum oratio, sed intolerabilis nausea, vt conditione acceptâ in vrnam, inde in puteum descenderem, ac

nouo more mergus fierem. Iam absterſa erat omnis ſpurcities, & ego è frigidaria tandem cellâ cupiebam exire: dato proin' ſigno, vt me de puteo educerent, illi repentè veros vigiles conſpicati metu omnes ad vnum dilabuntur, meq; in balneo meo ſolum relinquunt. Hic ego ſudare in gelidiſſimis vndis incipiebam, quòd metuerem, ne vnquam indè liceret euadere. Sed enim ij quos dixi, vigiles, vbi prædonum diſſipatam aciem conſpexêre, feſſi ad eundem puteum ſubſtiterunt, vt hauſtâ frigidâ ſitim reſtringuerent: hauriunt, meque inſcij vnà cum vrnâ attrahunt. Ibi complexus temerè haurientem dum collo manus inijcio, & horrendum exclamo, ille neſcio quid monſtri opinatus terreri, & ùna cum omnibus velut è peſtilentiâ refugere. Neque mihi diutiùs cunctandum placuit, quâ obuiam eſt, diffugio, & lectulum alicubi in porticu, & horreo, quæro.

24. *Sepulchro captus & liberatus.* Verùm ecce prædonum priorum aliqui iam è fugâ collecti mihi occurrunt, quibus cum ego ſuper iniuriâ expoſtularem, illi territos ſe plurimùm occurſu dicunt fugiſſe, ſed mox ad exſoluendam fidem fuiſſe reuerſuros. Indè

dè ad incepta secum pergere iubent, nolentem cogunt. Venitur ad tumulum eius principis, quem pridie viderant humari. Locus erat ingenti marmore obstructus, quod ægrè amoliri me diu repugnantem in hypogæum denique demittunt., annulosque & reliquam tumbæ opulentiam diripere, & sibi continuò porrigi iubent. Quid facerem coactus? aut quid etiam erubesco fateri? gessi amens morem, minantibus mortem. Quamquam illi, vt mihi imponerem nescio quid iuris se habere dixerant. Inde ego credulus omnem prædam exhausi, digitosque annulis, cadauer vestibus, tumbam argenteis laminis exui. Post verò, quàm reliquum nihil erat, illi improuiso marmor iterum emoliũtur, meque viuum cum nudo cadauere inclusum, inhumani vespiliones sepelierunt. Enimuerò tum ego in angustijs esse, & de me ipso desperare: nam quæ salutis spes superesse poterat sepulto? an expectarem, dum ad mortuum amici redirent ac sepulchrale saxum submouerẽt? an magis ipse peruertere sepulchrale saxum laborarem? consului vngues meos, intendi neruos, exserui lacertos, sed priùs nimirum succubui, quàm cæpi.

Cla-

Clamarem igitur, aut strepitu homines accirem? primò quis accurrere, & non magis ab infero tumultu vellet refugere? Tum deinde fac, aliquos opem ferre, & tumulum recludere, nunquid dudum spoliatum cadauer visuri non continuò me bustuarium furem credent, & ceu sacrilegum è sepulchro quidem eximent, sed rectâ in patibulum agent? nempe, si rectè intelligo, moriendum est, sed vtrum in patibulo malim, an in tumulo, id mei arbitrij est. Hæc mecum reputanti strepitus supernè ad aures accidit, aliquorum inter se colloquentium: ij erant pars altera prædonum, qui proximâ in fugâ dilapsi ab socijs aberrârant, tum autem è suis latibulis regressi, cum nusquam commilitones reperissent, ad prædam ipsi soli Libitinariam ferebantur. ignari se iam à socijs præuentos. Cum audirem hæc inter se mussantes, animum insperato recepi, atque vsus ingenio me ad eruptionem accinxi. Interea loci prægrande marmor illi denuo amoliuntur, scalisque demissis audacior vnus in hypogæum descendit: ibi me ipse erigo, iniectisq; manibus pedes inuado. Ille hominum Cælitumque fidem clamare, ac sursum versùm eniti,

niri, ego nihilominus hærere; vnà aſcendere. Ille ſe à mortuo teneri & ad inferos pi credens tantò mãgis vociferari, ſimul ſocios omnes terrore ſtultitiáq; cõpletos in effuſſimam fugam agere, ac demum ipſe per vim eluctatus, relictis omnibus, euadere, idẽtidem reſpectans, an mortuus inſequeretur? Ita mihi nil ſperanti reditus in vitam patuit, poſtquam ter ſepultus & ſentinæ fœtore, & putei frigore, & tumuli putore toties fui exanimatus.

25. Quare, cum plurimis documentis Vtopios vnâ nocte didiciſſem, porrò, quidquid meis rebus fieret, fugiendum exiſtimaui; neque ſæpius cum tot capitis periculis dimicandum. Et fortè iam diei crepuſculum appetebat, ideò portis vrbis recluſis, ego ſeminudus exceſſi, hosq́ue ruſticos cẽtenos precariò inueni, quibus me amicirem: Nunc errore viarum, & penuria coactum Deus opinor propitius ad vos perduxit. Et vos, ſi paria experiri mecum, quàm metuere mauultis, eodẽ, ſuadeo, diuertatis. Talia, neque ego narrando, neque Hugo & Philippus audiendo delaſſati eramus; quia tamen hora prandendi, & cibus menſæ illatus nunciabatur, fabulis pauſam dedimus.

VTOPIÆ

DIDACI BEMARDINI.

LIBER TERTIVS.

1. *Prandiũ è meris herbis & plantis; ac nouæ fabulæ exordium.* BOnum, idque non plebeium pransoribus suis prandium antepoſuerat Philippus; nam cum aceto atq; ſale pranſi ſumus. Epulæ erant tempori & loco conuenientes; Omnes terra dederat; Omne genus lactucarum. Ibi ſeſſilis Laconica, criſpa Cappadox, capitata, leporina, ſiluatica; ibi ſiſer, intubus ſatiuus, capparis, phaſeolus, ſmilax hortenſis, aſparagus, carduus altilis, cuius fructus ſeu caput oleo perfuſum nitebat, ibi quidquid in eſum viret, neq; naſturcium omittebatur, vt etiam Cyrus habuiſſet, quo delectaretur. His talibus, & vino atro, bimo refrigerati, iamque multò, quàm antè meridiem, diſertiores, ad ſiluulæ vmbram receſſimus. Ibi, cum Philippus telã iuberet pertexere, quam me orſum horis matutinis, dicebat, enimvero,

verò, inquiebam ego, te nunc tuam telam ordiri iubeo; tuæ iam sunt partes: heri Hugo, hodie ego chorum duximus; superest, vt verbis quoque pascas, quos in cibos tuos admisisti: sic dicemus, te auribus nostris ac palato delicias fecisse. Hic Philippus cæpit infantiam suam obtendere, sed ita voce modestâ, vt videretur timere, ne excusationem admitteremus. Mox enim patuit, quàm minimè huic infanti verba deessent. Nam Hugone quoque leui manus frontisque nutu, ne tergiuersaretur, significante, veteri more, QVOD BONVM, FAVSTVM, FOELIX, FORTVNATVMque præfatus, in hunc ferè modum, totum quod reliquum erat diei, detinuit.

In Cimmerios fortè concesseram, locum, vt non nescitis, tenebris infestum; & natale noctis hospitium. 2. *Patria & forma ebrij de vrbis suæ Genio iudicium facientis.*

———quà nulla relucent
Sidera Phœbeiæ quà nunquàm iuêre quadrigæ,
Quà merus vmbrarum timor est; noctemq; citatæ
Percursant vacuo certatim murmure LARVÆ.

Atque

Atque vti rem pleniſſimè teneatis. Annus erat Opimianus. & feſtæ temulentiæ menſis; Dies quem claſſico ſuo Maria notauerat; horam diei, quia ſolarium deerat, cognoſcere non licuit, Cùm pro vrbis (quæ eius gentis princeps erat) mœnibus obuiam vidi hominem, è cuius pedibus omne capitis ſtudium conieciſſes. Vacillabant ij, vinoque fæculenti, de ordinibus crebrò excedebant. Humeri ſago veneto tegebantur. Sed capilli per intonſum verticem prolixè excreuerant: & cæſaries, vbi ſol fuiſſet, pro vmbrâ erat. Paganum ſcires, & imæ plebeculæ tribulem: cui detecto etiam ore, perſonam Ebrietas faceret. Ceterùm languida ceruix caput ægrè fulciebat; vt lectulum videretur humi aliquem, & puluinum in cæno quærere: dignus qui eiuſce voti damnaretur.

3. *Alterum malè ſobriæ vrbis præconiũ.* Mirabar ego, ſi hæc gentis ſymbola eſſent, quæ aduenis vrbem eminos depingerent; inque vnâ imagine, quid intus fureretur, monſtraret. At forſitan hic, inquiebam, ſolus inſanijt; iamque ceu degener ciuis ab vrbis continentiâ proſcriptus, exilium ſuæ ebrietati quærit. Igitur paullulum procedo, ac breui ad oppi-

oppidi portas deuenio. Madidus ibi me custos, inuasit: verbisque humentibus,

Τίς; πόθεν εἶς ἀνδρῶν; πόθι τοὶ πόλις; ἠδὲ τοκῆες,

Respondi, quæ visum fuit. Sed ille cùm aduerteret, mihi nouum esse, quòd ianitor græcè loqueretur; nescis, inquit, adolescens vbi gentium verseris? Bonæ hîc artes in portarum excubijs locantur; neque vltra pomerium admittuntur. Nam in fori meditullium si quando penetrauêre, ὀστρακισμῷ confestim eæ plectuntur. Etiam me honesti amor olim tenuit; donec temerè huc ingresso, iudices diem dixêre, quod litteras didicissem. Quare in Areopago conuictus, damnatusque triennium exulaui. Tandem pœnâ solutum, iussêre hîc in statione esse; quoad artes meas dediscerē, populiq; moribus insuêssem. Inde sextum iam annum id laboro, quēadmodum bis interdiu ebrius fiam. In quâ scholâ tametsi nuper tam emerui; tamen, quod Græcula mihi adhuc verba ebulliunt, nondum ciuitatem accepi: malunt enim me bibendo, quàm loquen-

quendo Græcari. Roganti dein' mihi, quæ ciuium ergo ſtudia florerent? Laconicè reſpondit: Potatur, Eſtur, Luditur. In quâ trigâ nî aurigari poſſem, ſuaſit Circo abſtinere. His enim artibus lucrum fieri; neque factionem aliam populo probari. Quin ſoli Temulentiæ precium ponimus, impoti, inquit, & abſtemij vectigales fiunt. Tu proin', ſi libros amaſti, vide quò eas. Iam enim

——— celebres notiq́; poëtæ
Balneolum Gabijs, Romæ conducere furnos

inceperunt; pòſt quàm nullo carmine famem hîc potuerunt excantare.

4. *Laruati temulentiq́; inceſſus.* Hæc mihi ebrius excubitor memorabat. At ego, velut in peſtilentiam iturus, vrbem ingredior: & oculis quaquauerſum intentis, loci faciem diligenter contemplor. Hîc repentè Lemurum ſe mihi vndiq; ſpectra obtulêre: in his peregrini & ignoti primùm oris habitûſq; monſtrum,

——— nigri manus oſſea Mauri,
Cui tu per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuoſæ veheris dum per monumenta Latinæ,

Egó-

Egómet continuò mecum,

Hem qualis facies, & quali digna tabella?

Quod video, in alterum orbem illatus, negotium cum INDIS habebo. Iam & color gentis, si natiuus est, non placet: qui, ne quâ tenebræ desint, ipse sibi noctem facit. Adhuc in Æthiopem spectabam, cùm alter alicunde quasi æquilibrio se sustentans, atque in vtramque partem periculosè nutans prodit adolescens, plumantibus induuijs, pennisque ponè appendulis, in volucrem factus: ICARVS omninò; nisi quò i hic vinum ructabat, quam scirem ICARVM aquam bibisse. Et profectò, inquam, isthic mihi homo MERGVS est, ac sæpius in LIBERI solet lacu plaudere, quàm

——per liquidum sublimibus aëra pennis
Currere, & ætherio corpus librare volatu.

at is, ægrè in pedibus consistèns, vt ad me aspexit, manu cœpit innuere, & meã sumeris suis opem rogare. Ego cum risu; falleris, adolescens, qui de gente SCIPIONVM me credis. Aut si certè Bacchus tu es, & thyrsum quæris, non veni

et adoptaret. Sic ille, nescio quid, barbarum freadens, parietem obtunsis manuū digitis affectat.

Ebriaq; inuento fulcit vestigia muro.

5. *Diues sparsio personatorum.* Nondum hic ex oculis abierat; & ingens barbitium prodit, quod alius fastidiente manu identidem subleuabat. Ipse in phæcasijs ambulans, terram superbo imperio despiciebat. Sequuntur Satellites duo; quorum alteri per humeros Simius errare; alterius læuam noctua insidere conspiciebantur. Et nimirum hæc huius est, inquiebam, Thrasonis familia: aut aucupium vespertilionibus minatur, quibus hanc aquilam pascat. Lenissimè hæc mecum murmuraueram, cùm repentè, ceu inaudisset, aduersus substitit, & pedissequos nutu objurgauit. Quibus in me confestim euntibus, iam ego vixisse me ratus; incusabam stultitiam meám, qui temerè comites deseruissem: neque cladis meæ aut testes iam, aut vindices haberem. Sub hæc Satellites, excussissimâ vterque manu, largam amygdalarum sementem projjciunt; herumque liberaliter vlti, progrediuntur. Ego pretiosâ grandine inundatus, damnaui suspicionem meam, quâ animum hominis ex degenere amictu

ctu præceps æstimaram: cœpiq; non iam Thrasonem, sed Philosophum de eo ludo credere, vndè extitisse audieram illum, quem Magister ampliùs triennium coëgerat, non ferre solùm conuitia, sed etiam præmijs mercari. Nempè is deinde, cum rude donatus cauillo prætereuntis peteretur, risit, momoq; suo gratiam dixit, à quo gratuitas haberet iniurias, quas Magister tanti vendidisset, cū crederet, nihil à Philosophiâ haberi præstabiliùs, quàm quòd doceat, contumelias æquo animo tolerare: quod sanè ei est facillimum qui didicit petulantiam linguarum præmijs etiam mercari. An fortasse, inquiebam, hic vino errans, laudari se, inter herôas à me ratus, sic supercilium suum vindicauit? Aut in his terris laus est, stultescere, & gloriosum, præ ebrietate, insanire? Hæc mecum ipse locutus, collegi de terrâ, quod illi abiecerunt.

Atqui ego dum
——— *implere sinus mellitâ gaudeo pradâ.* 6.
Et de diuite vernuus rapinâ *Laruis tecti amici.*
Tollo Catilos lucunculosq;:

interim pedum me strepitus aduertit. Respicio; duos video liberali incessu iuuenes,

uenes. Quos ego procùl ANNIVM meum LVCIVMque credens (nam eò mihi fortè condixerant,) &, ô quis vos Deus, exclamo, huc mihi tam opportunè adesse, & in partem assis mei iussit venire?

Quicquid nobile Ponticus nucetis,
Fecundæ cadit aut iugis Idumæ,
Id totum subitus profudit EVRVS.

Simul in amplexus ibam; meique securus, timori de cetero insultabam. Verùm

——— *Extemplo (neq; enim responsa dabantur*
Fida satis) sensi medias delapsus in vmbras.
Obstupui; retroq; pedem cum voce repressi.

Ac rursum periculi manifestus, clamorem aggredior tollere. At duorum alter, digito indice in labra subrecto, silentium popofcit: proximus minanti. SIGALIONEM crederes, & peruigilium ANGERONIÆ vouisse. Inacuit mihi peregrinum imperium; &, Ergóne, inquam, capitalis ero, quòd vocem vnam in liberâ Republ. emisi? an verò ingenuus nòn sum? aut in publico nihil est,

quo

quo se hospitis innocentia tueatur? Et quantulum est, superi, ignotos salutasse? Oculorum omnis hic error fuit; animus, etiam in dubios, amicus. Quippe, vos ego

———*socia agmina credens,*
Inscius, atque vltro verbis affabar amicis.

Si tamen hîc ego me fefelli, & hostes vos veriùs reperi, quàm ciues; nondum me omnem deserui,

Ferte gradum contrà, campoq́; erumpite aperto;
Solus in arma voco. ———

& cum dictis, reddo capulo manum; pallioque in vallum aggerato, & circa collum intorto, me armo, & vim expecto.

Sed quòd hostium neuter cum telo erat, nesciebam quibus tandem armis vterentur; Donec alter per laruæ nubem allubescens, de sinu niueum tesserarum ebur educit. Id pòst quàm manu vibrante semel iterumq́; concrepuit, deiecit se in dextrum poplitem, læuo ad tibicinem erecto. Aduerti hîc aleam mihi iaciendam esse. Ergo haud diu moratus, me in eundem præliantis statum 7. *Tesserariæ ludus.*

compono. Iamque in impuluerem pugnam auidior, toto corpore inhiabam: cùm ille de virgine chartâ depromit tuniculam; quâ tamen quid tegeretur, nesciebam. Hanc vt humi iuxtim destituit; & inani manuum pruritu aliquamdiu elusit, cœpit in soli æquore, velut in alueolo, tesseras proijcere. Inconniuis oculis arbitranti, quaternio primùm constitit. Quo haud magnopere lætus, iterum increpuit; iactúq; altero Senionem vidit. Inde me erectior intuens, tesseras repetit; votoque nouissimo beatus, VENEREM ludit. Oppallui

—— *Vt nudis pressit qui calcibus anguem;*
Aut LVGDVNENSEM Rhetor dicturus ad aram.

Aggredior tamen & meam fortunam tentare. Tesseras simul in manus, simul infortunium sumo. Excutio rudibus digitis ignotum telum, & insperatò Senionem video. Redijt hîc velut ab exilio animus, & tamen desperabam victoriam; lætus, si vel hieram faceremus. Rursus aliquamdiu velitatus, iam altero iactu, iam tertio me experiebar, dumq; in spe COVS, & in metu CHIVS mihi est, ecce

Semper damnosi subsiliêre CANES.
Complosere manus illi, victritia signa.

At ego victus amisi sanguinem,, & quasi turbulento somnio perfusus, diu vocem collegi, opémque in capillis, nullo consilio quæsij: idenditem, retorto ad terram oculo, sollicitus, ecquod mihi dãnum mea CANICVLA peperisset? Tandem togæ papyraceæ velum timidè dimoueo, annulumq; aureum cum ingẽti gemmâ conspicio. Exilui; iuguloque detecto, aliquando, inquam, totum me fortuna vicisti. Et neque marsupium in promptu erat, quippè socijs omnem pecuniam commendaueram: neq; prædam hospes reperiebam. Vnus erat in digito annulus, quo signabam; nihil tamen ille ad illum, nam hic tenuior pala, & gemmula longè ignobilior. Denique vt infelicior essem, nusquam alium sciebam, à quo versuram sperarem. Igitur visum est optimum factu, si verum dicerem, illosque duos mei miserabiles facerem.

Cœpi perorare, & in in vnam caussam, omnes Rhetorum colores consumere. Parcerent homini peregrino; & hanc vnius temeritatis mihi veniam darent. Satis eos habere, quòd ab illo con- 8. *Anxietas è ludo orta.*

fessionem extorsissent, qui victum se agnosceret. Domo scirent patriaq; Germanum esse, & natiuo magis candori assuetum, quàm lucri artibus initiatum.

Non mea magnanimo depugnat tessera talo,
Senio nec nostrum cum CANE quassat ebur.
Sed mihi charta nuces, sed habet mihi charta fritillos,
Alea nec damnum, nec facit illa lucrum.

Dicebam hæc talia, quæ tempus monebat: & disertiorem pericula fecerant. Sed stetêre ad preces illi & muti & surdi. Vrgere alterni, minari; & verso pollice precium exigere. Ergo ad victorem conuersus;

———Equidem merui; nec deprecor, inquam,
Vtere sorte tuâ. Sed enim te, si qua parentum
Tangere cura potest, oro.———

Vnicus ego illis, & inscijs elapsus, in hoc infortunium properaui. Nunc, ne vnius clade, omnis in ruinam familia trahatur.

Redde meis. Vicisti; & victum tendere palmas
Sidera viderunt. ————

Ad hæc remissiùs ille agere, neq; tam ferox instare. 9. *Personati illusores.*

Et iam iamq; magis cunctantem flectere sermo
Cœperat. ————

Cùm recens lemurum globus, omnem denuo misericordiam discussit. Pleriq́ue alis vnguibusq́ue infesti, circumfunduntur. Harpyias diceres in me, velut in noctuam, inuolare. Hortati sese, vnà omnes vim afferunt; prædamq́ue simplicem per ingens ludibrium abripiunt. Ego me ad CYCLOPIS antrum raptari existimans, Ciuium fidem, legemq́ue Corneliam de Vi, inuocare cogitabam. Sed qui nuperè AIACEM me iactauerim, nunc de tam magnâ audaciâ, ne clamorem quidem captiuus retinebam. Quanquam cur etiam clamarem? Nempè vt plures laruarum vmbras excirem; meq́ue in illustrius pudoris theatrum conijcerem? Vnum hîc subibat; sed optare veriùs, quàm sperare: vt in meos sodales propitius me DEVS inferret. Et, quid, inquiebam, si me nusquam expectato iam discessêre? Quid si etiam

ipsi paribus ærumnis circumuenti, antè esse miseri cœperunt, quâm de me timerent? aut si vtique prædones isti in ergastulum me daturi sunt; hospitique inter pristinum loca, lautiaque præbitura saltem ad vltima detruso, hoc concederent, vt familiaribus priùs osculum ferrem: aut funeri meo lacrimas certè præpararem. Nunc tu, ô,

Patria, ab VTOPIIS tam dissita sedibus, inquam
Tuq; oculis nunquam terra videnda meis:
Vosq; relinquendi, quos frustra quæro, Sodales,
Felices, cladi soluite iusta meæ.

Inter hæc desperantis lamenta, ebullit ductori meo risus, vt apparebat, inuito: Quem ego:

——————*si mens non læua fuisset,*

è bruto etiam murmure agnoscere potueram. Sed illi compresso rursum indicio nihilo tamen seciùs pergunt, cuò institerunt; ac tandem per longam Vrbis porticum errantes, pro ædium ignotarum foribus subsistimus. Ego hunc nimirum fore carceris mei scopulum; & hoc

hoc aulæ Orcinianæ vestibulum arbitratus, vbi æternitatem infelix essem: QVIRITIVM fidem altis clamoribus imploro. Excitata insolentibus querelis ciuitas, ruit omnis in fenestras, & mille,statim facibus tenebras expugnat. Lætus ego, Vulcaniam omnem pro me arma capere, libertatem iterum sperabam; cùm ianitor quoque, tanquam ipsum ego ab ostio vocassem, subditâ claui pessulos reducit, serasquè desferat; ac erumpit. Laborant omnes intrò me rapere: & alij inter brachia cogere, alij à tergo vrgere. Sed, quòd obnixis pedibus in ianuam, reluctabar; méque ingressurum præfidenter abnuebam: cœperunt ab humo attollere me; introque ceu porcam mugientem pertraxêre. Confestim à tergo meo ianua obditur, & fores oppessulantur: & ego pristini iam candidatus, reclusis foriè oculis, vt scirem, quid me fieret, video hinc Leonem in me incurrere; mõstrum horrendum, immane, ingens: à quo dum refugere contendo, video & duos mediâ ætate Vrsos adesse; qui defluentem pallij laciniam mordicus iam vexabant. Hic ego mortuus, in circo mihi cum feris pugnandum credidi. Igi-

tur, ah mei, inquam, hoſpites, parciùs ſæuite: &, ſi in cædem omnes coniuraſtis, alium certè funeri tumulum permittite, Cerberique hos veſtri rictus arcete. Nondum hæc omnia dixeram, cùm leo, ſiniſtram mihi negligentiùs cuſtoditam, ore hiante ludibundus merſit: quàm reducturus ego, ſuperos omnes miſerabiliter inclamo. Eâ voce continuò reſilire feræ, quippe, quòd pòſt apparuit, cicures; mortales autem vndique multi accurrere; méque ignota familia circumſiſtere. Atquî ego Letho vicinus, parabam in hâc rerum facie, verbis innocentiam meam defendere; ſed priùs lacrimis: hîc illi prædones mei, laruis repentè abiectis, nebulam ori prætextam exeunt; & inſperatâ metamorphoſi ANNIVS meus, LVCIVSque fiunt.

10\. *Sociorum agnitio.* Mihi animus recenti gaudio confuſus,

Non aliter ſtupuit, quàm qui IOVIS ignibus ictus,
Viuit, at eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.
Vt tamen hanc animi nubem mora longa remouit,
Atque iterum ſenſus conualuère mei,

in

in LVCII collum ambobus lacertis inuado; &, Teneon' ego te, inquam, ô LVCI? &, téne video, mi ANNI? vix hoc ego iam oculis meis, vix manibus credo. Sed profectò tempori adestis: qui, si aquam hanc mihi affundere distulissetis, ego impatiens mei, funus proximè fueram. Tum ANNIVS, rem, inquit, vnam omnium stultissimam peccasses; si inter amicissimas manus, inanis te metus iugulasset: Méque ex ANNIO tuo DIOMEDEM faceres; apud quem dicereris pro hospitio Macellum repérisse. Nunc tu meros hîc tibi amicos vides. Ego, planè, inquam, amicos: qui, ne qua mei pars effugeret, totum me tam officiosi diripiebatis. Quid nisi Orcum poteram credere, cùm tot vndique mihi laruas ostenderetis? Consulite audaciam vestram; mentiar, nisi vos etiam ipsi metuistis. Riserunt liberè omnes; & euentum sibi gratulati, se quisque ludi auctorem prædicârunt. Placuitque in lacrimas meas ingeniosum fuisse. Et nimirum vos, inquam, ità me territare? ità crudelibus odijs in hospitem vestrum illudere? Omnes me VTOPII oderint, nisi talionem vobis. Simul detersо iam metu, renidere inci-

vt adoptaret. Sic ille, nescio quid, barbarum freadens, parietem obtunsis manuũ digitis affectat.

Ebriaq; inuento fulcit vestigia muro.

5. Diues sparsio personatorum. Nondum hic ex oculis abierat; & ingens barbitium prodit, quod alius fastidiente manu identidem subleuabat. Ipse in phæcasijs ambulans, terram superbo imperio despiciebat. Sequuntur Satellites duo; quorum alteri per humeros Simius errare; alterius læuam noctua insidere conspiciebantur. Et nimirum hæc huius est, inquiebam, Thrasonis familia: aut aucupium vespertilionibus minatur, quibus hanc aquilam pascat. Lenissimè hæc mecum murmuraueram, cùm repentè, ceu inaudiisset, aduersus substitit, & pedissequos nutu obiurgauit. Quibus in me confestim euntibus, iam ego vixisse me ratus; incusabam stultitiam meám, qui temerè comites deseruissem: neque cladis meæ aut testes iam, aut vindices haberem. Sub hæc Satellites, excussissimâ vterque manu, largam amygdalarum sementem projiciunt; herumque liberaliter vlti, progrediuntur. Ego pretiosà grandine inundatus, damnaui suspicionem meam, quâ animum hominis ex degenere amictu

ctu præceps æstimaram: cœpiq; non iam Thrasonem, sed Philosophum de eo ludo credere, vndè extitisse audieram illum, quem Magister ampliùs triennium coëgerat, non ferre solùm conuitia, sed etiam præmijs mercari. Nempè is deinde, cum rude donatus cauillo prætereuntis peteretur, risit, momoq; suo gratiam dixit, à quo gratuitas haberet iniurias, quas Magister tanti vendidisset, cũ crederet, nihil à Philosophiâ haberi præstabiliùs, quàm quòd doceat, contumelias æquo animo tolerare: quod sanè ei est facillimum qui didicit petulantiam linguarum præmijs etiam mercari. An fortasse, inquiebam, hic vino errans, laudari se, inter herôas à me ratus, sic supercilium suum vindicauit? Aut in his terris laus est, stultescere, & gloriosum, præ ebrietate, insanire? Hæc mecum ipse locutus, collegi de terrâ, quod illi abiecerunt.

Atqui ego dum
—— *implere sinus mellitâ gaudeo pradâ.* 6. *Laruis tecti amici.*
Et de diuite cernuus rapinâ
Tollo Catilos lucunculosq;:

interim pedum me strepitus aduertit. Respicio; duos video liberali incessu iuuenes,

uenes. Quos ego procùl ANNIVM meum LVCIVMque credens (nam eò mihi fortè condixerant,) &, ô quis vos Deus, exclamo, huc mihi tam opportunè adesse, & in partem assis mei iussit venire?

Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Fecundæ cadit aut iugis Idumæ,
Id totum subitus profudit EVRVS.

Simul in amplexus ibam; meique securus, timori de cetero insultabam. Verùm

——— *Extemplo (neq; enim responsa dabantur*
Fida satis) sensi medias delapsus in vmbras.
Obstupui; retroq; pedem cum voce repressi.

Ac rursum periculi manifestus, clamorem aggredior tollere. At duorum alter, digito indice in labra subrecto, silentium poposcit: proximus minanti. SIGALIONEM crederes, & peruigilium ANGERONIÆ vouisse. Inacuit mihi peregrinum imperium; &, Ergóne, inquam, capitalis ero, quòd vocem vnam in liberâ Republ. emisi? an verò ingenuus nòn sum? aut in publico nihil est, quo

quo se hospitis innocentia tucatur? Et quantulum est, superi, ignotos salutasse? Oculorum omnis hic error fuit; animus, etiam in dubios, amicus. Quippè, vos ego

———— socia agmina credens,
Inscius, atque vltro verbis affabar amicis.

Si tamen hîc ego me fefelli, & hostes vos veriùs reperi, quàm ciues; nondum me omnem deserui,

Ferte gradum contrà, campoq; erumpite aperto;
Solus in arma voco. ————

& cum dictis, reddo capulo manum; pallioque in vallum aggerato, & circa collum intorto, me armo, & vim expecto.

Sed quòd hostium neuter cum telo erat, nesciebam quibus tandem armis vterentur; Donec alter per laruæ nubem allubescens, de sinu niueum tesserarum ebur educit. Id pòst quàm manu vibrante semel iterumq; concrepuit, deiecit se in dextrum poplitem, læuo ad tibicinem erecto. Aduerti hîc aleam mihi iaciendam esse. Ergo haud diu moratus, me in eundem prælianris statum 7. *Tesserarii ludus.*

compono. Iamque in impuluerem pugnam auidior, toto corpore inhiabam: cùm ille de virgine chartâ depromit tuniculam; quâ tamen quid tegeretur, nesciebam. Hanc vt humi iuxtim destituit; & inani manuum pruritu aliquamdiu elusit, cœpit in soli æquore, velut in alueolo, tesseras proijcere. Inconniuis oculis arbitranti, quaternio primùm constitit. Quo haud magnopere lætus, iterum increpuit; iactúq; altero Senionem vidit. Inde me erectior intuens, tesseras repetit; votoque nouissimo beatus, VENEREM ludit. Oppallui

——— *Vt nudis pressit qui calcibus anguem;*
Aut LVGDVNENSEM Rhetor dicturus ad aram.

Aggredior tamen & meam fortunam tentare. Tesseras simul in manus, simul infortunium sumo. Excutio rudibus digitis ignotum telum, & insperatò Senionem video. Redijt hic velut ab exilio animus, & tamen desperabam victoriam; lætus, si vel hieram faceremus. Rursus aliquamdiu velitatus, iam altero iactu, iam tertio me experiebar, dumq; in spe COVS, & in metu CHIVS mihi est, ecce

Sem

Semper damnosi subsiliêre CANES.
Complosere manus illi, victritia signa.

At ego victus amisi sanguinem, & quasi turbulento somnio perfusus, diu vocem collegi, opémque in capillis, nullo consilio quæsij: idenditem, retorto ad terram oculo, sollicitus, ecquod mihi dãnum mea CANICVLA peperisset? Tandem togæ papyraceæ velum timidè dimoueo, annulumq́: aureum cum ingẽti gemmâ conspicio. Exilui; iuguloque detecto, aliquando, inquam, totum me fortuna vicisti. Et neque marsupium in promptu erat, quippè socijs omnem pecuniam commendaueram: neq; prædam hospes reperiebam. Vnus erat in digito annulus, quo signabam; nihil tamen ille ad illum, nam hic tenuior pala, & gemmula longè ignobilior. Denique vt infelicior essem, nusquam alium sciebam, à quo versuram sperarem. Igitur visum est optimum factu, si verum dicerem, illosque duos mei miserabiles facerem.

Cœpi perorare, & in in vnam caussam, omnes Rhetorum colores consumere. Parcerent homini peregrino; & hanc vnius temeritatis mihi veniam darent. Satis eos habere, quòd ab illo con- 8. *Anxietas è ludo orta.*

fessionem extorsissent, qui victum se agnosceret. Domo scirent patriaq; Germanum esse, & natiuo magis candori assuetum, quàm lucri artibus initiatum.

Non mea magnanimo depugnat tessera talo,
Senio nec nostrum cum CANE quassat ebur.
Sed mihi charta nuces, sed habet mihi charta fritillos,
Alea nec damnum, nec facit illa lucrum.

Dicebam hæc talia, quæ tempus monebat: & disertiorem pericula fecerant. Sed stetêre ad preces illi & muti & surdi. Vrgere alterni, minari; & verso pollice precium exigere. Ergo ad victorem conuersus;

———Equidem merui; nec deprecor, inquam,
Vtere sorte tuâ. Sed enim te, si qua parentum
Tangere cura potest, oro.———

Vnicus ego illis, & inscijs elapsus, in hoc infortunium properaui. Nunc, ne vnius clade, omnis in ruinam familia trahatur.

Red-

Redde meis. Viciſti; & victum tendere palmas
Sidera viderunt. ———

Ad hæc remiſſiùs ille agere, neq; tam ferox inſtare. 9. *Perſonati illuſores.*

Et iam iamq; magis cunctantem flectere ſermo
Cœperat. ———

Cùm recens lemurum globus, omnem denuo miſericordiam diſcuſſit. Pleriq́ue alis vnguibusq́ue infeſti, circumfunduntur. Harpyias diceres in me, velut in noctuam, inuolare. Hortati ſeſe, vnà omnes vim afferunt; prædamq́ue ſimplicem per ingens ludibrium abripiunt. Ego me ad CYCLOPIS antrum raptari exiſtimans, Ciuium fidem, legemq́ue Corneliam de Vi, inuocare cogitabam. Sed qui nuperè AIACEM me iactauerim, nunc de tam magnâ audaciâ, ne clamorem quidem captiuus retinebam. Quanquam cur etiam clamarem? Nempè vt plures laruarum vmbras excirem; meq́ue in illuſtrius pudoris theatrum conijcerem? Vnum hîc ſubibat; ſed optare veriùs, quàm ſperare: vt in meos ſodales propitius me DEVS inferret. Et, quid, inquiebam, ſi me nuſquam expectato iam diſceſsêre? Quid ſi etiam

ipsi paribus ærumnis circumuenti, antè esse miseri cœperunt, quâm de me timerent? aut si vtique prædones isti in ergastulum me daturi sunt; hospitiáque inter pristinum loca, lautiaque præbituri? saltem ad vltima detruso, hoc concederent, vt familiaribus priùs osculum ferrem: aut funeri meo lacrimas certè præpararem. Nunc tu, ô,

Patria, ab VTOPIIS tam dissita sedibus, inquam
Tuq; oculis nunquam terra videnda meis:
Vosq; relinquendi, quos frustra quæro, Sodales,
Felices, cladi soluite iusta meæ.

Inter hæc desperantis lamenta, ebullit ductori meo risus, vt apparebat, inuito: Quem ego:

————*si mens non læua fuisset,*

è bruto etiam murmure agnoscere potueram. Sed illi compresso rursum indicio nihilo tamen seciùs pergunt, quò instituerunt; ac tandem per longam Vrbis porticum errantes, pro ædium ignotarum foribus subsistimus. Ego hunc nimirum fore carceris mei scopulum; & hoc

hoc aulæ Orcinianæ vestibulum arbitratus, vbi æternitatem infelix essem: QVIRITIVM fidem altis clamoribus imploro. Excitata insolentibus querelis ciuitas, ruit omnis in fenestras, & mille, statim facibus tenebras expugnat. Lætus ego, Vulcaniam omnem pro me arma capere, libertatem iterum sperabam; cùm ianitor quoque, tanquam ipsum ego ab ostio vocassem, subditâ claui pessulos reducit, serasquè deserat; ac erumpit. Laborant omnes intrò me rapere: & alij inter brachia cogere, alij à tergo vrgere. Sed, quòd obnixis pedibus in ianuam, reluctabar; méque ingressurum præsidenter abnuebam: cœperunt ab humo attollere me; introque ceu porcam mugientem pertraxêre. Confestim à tergo meo ianua obditur, & fores oppessulantur: & ego pristini iam candidatus, reclusis fortè oculis, vt scirem, quid me fieret, video hinc Leonem in me incurrere; mõstrum horrendum, immane, ingens: à quo dum refugere contendo, video & duos mediâ ætate Vrsos adesse; qui defluentem pallij laciniam mordicus iam vexabant. Hic ego mortuus, in circo mihi cum feris pugnandum credidi. Igi-

tur, ah mei, inquam, hoſpites, parciùs ſæuite: &, ſi in cædem omnes coniuraſtis, alium certè funeri tumulum permittite, Cerberiq́ue hos veſtri rictus arcete. Nondum hæc omnia dixeram, cùm leo, ſiniſtram mihi negligentiùs cuſtoditam, ore hiante ludibundus merſit: quàm reducturus ego, ſuperos omnes miſerabiliter inclamo. Eâ voce continuò reſilire feræ, quippe, quòd pòſt apparuit, cicures; mortales autem vndique multi accurrere; méque ignota familia circumſiſtere. Atquî ego Letho vicinus, parabam in hâc rerum facie, verbis innocentiam meam defendere; ſed priùs lacrimis: hîc illi prædones mei, laruis repentè abiectis, nebulam ori prætextam exeunt; & inſperatâ metamorphoſi ANNIVS meus, LVCIVSq́ue fiunt.

10. *Sociorum agnitio.* Mihi animus recenti gaudio confuſus,

Non aliter ſtupuit, quàm qui IOVIS ignibus ictus,
Viuit, at eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.
Vt tamen hanc animi nubem mora longa remouit,
Atque iterum ſenſus conualuêre mei,

in LVCII collum ambobus lacertis inuado; &, Teneon' ego te, inquam, ô LVCI? &, téne video, mi ANNI? vix hoc ego iam oculis meis, vix manibus credo. Sed profectò tempori adestis: qui, si aquam hanc mihi affundere distulissetis, ego impatiens mei, funus proximè fueram. Tum ANNIVS, rem, inquit, vnam omnium stultissimam peccasses; si inter amicissimas manus, inanis te metus iugulasset: Méque ex ANNIO tuo DIOMEDEM facerés; apud quem diceteris pro hospitio Macellum repérisse. Nunc tu meros hîc tibi amicos vides. Ego, planè, inquam, amicos: qui, ne qua mei pars effugeret, totum me tam officiosi diripiebatis. Quid nisi Orcum poteram credere, cùm tot vndique mihi laruas ostenderetis? Consulite audaciam vestram; mentiar, nisi vos etiam ipsi metuistis. Riserunt liberè omnes; & euentum sibi gratulati, se quisque ludi auctorem prædicârunt. Placuitque in lacrimas meas ingeniosum fuisse. Et nimirum vos, inquam, ità me territare? ità crudelibus odijs in hospitem vestrum illudere? Omnes me VTOPII oderint, nisi talionem vobis. Simul deterso iam metu, renidere incipio.

pio. At illi, vt cachinnos aliquando desiêre; comiter me blandéque acceptum diuersi consolantur: perque atria in vastam atque elegantem aulam perducunt (erant enim paternæ duorum ædes) & veniam deprecati, narrant eò se omnia fecisse, quòd scirent inter nobiles, aliquot iuuenes conuenisse, id noctis prædam capere; quam constituerint postridie ludum atque iocum habere. Et oppidò, inquit LVCIVS, metuebam, ne tu illorum ludibria satiares; ac victima SVCCIDANEA in TEMVLENTIÆ Scenam pertractus, risum lacrimis tuis faceres. Scio enim quàm pertinacibus studijs insaniæ suæ litare VTOPII consuêrint, ac tum præsertim, quoties in aduenam sanguinem illati, nullo vindictæ metu coërcentur. Ita, inquam, ne ab alio immolarer, ipse tu iugulum mihi figere maturabas. Et quanti referebat, quis tandem aris me admoueret? aut grauiùs etiam vlli me hostes perdidissent, quàm vestra me humanitas vindicauit?

Excepit LVCIVS; & ioca narras, inquit, mera; præ vt si illi te venatores rapuissent. Dies enim iam alter est, cùm duos item adolescentes nacti, assiduis eos interim iniurijs exercuerunt.

Quos

Quos etsi oris honestas,ac magnæ indolis color defendebat;tamen in suburbani nemoris vmbrâ deerrantes, ex insidijs excepêre, iniectisque manibus, nexu suos fecêre. Iam domi in vinculis habent,donec fallaciam commenti in propatulum eos educant. Sed enim cedo, quas tu res agis, qui nullâ ne vmbrâ quidem comitatus ad nos ijsti? Ingemui continuò, & infortunij memor, omitte has, inquam, mihi lacrimas renouare. Nam duobus ego suauissimis comitibus insperatò amissis, mémet iam ipse non reperio.

12. *In foueam lapsi vanum auxilium.*

Mirantibus cæteris, quis illos mihi casus eripuisset: Cùm tridui, inquam, itinere ad siluestria quædam tesqua peruenissemus; iamque cœlo se luna præcipitaret, nos locorum obliti, fabulisque temere capti, à viâ diuertimus. Eum dein errorem correcturi, vestigia fortè ferarum persequimur: donec ad auia quæque & inuia ducti; simul viam diemque amisimus. Hîc enimverò, dum per obscura noctis progredimur, Ego in cæcam miser voraginem delabor. Vnà omnes conclamamus; & socij ruinâ me exanimatum rati, pectora manibus plangunt. Sed mihi de

Lemnio casu, nî caput illisum tumuisset, nihil doluerat. Nam ità ferè decideram, vt me tamen pedibus exciperem. Ceterùm, fouea erat pedes haud minùs octodecim alta; vndique præceps, & perpendiculo æquata: quam & ferarum insidijs effossam facilè apparebat. Id ego tantum spatium emensus, mirabar me adhuc viuere: incipioque velut è latomijs Socios vocare. Illi non segnes, vitam mihi gratulari, opemque vltimam alacres polliceri. Sed quo tandem pacto miserum attollerent, deliberabant. Comperiunt, rem vtique funibus aut scalis agendam: à neutris instructi. Tum ego, quin hoc, inquam, studetis; & crurum fascias pro fune submittitis; eaque me arte subleuatis? Id verò per, inquiunt, libenter. Simul aggrediuntur poplites laxare, tæniasque sericas nodo committere, quas mihi longo interuallo porrigerent. Complexus ego amicissimum funem; vtrumque illi brachium insero; iubeoque socios cum bono Deo fortunam tentare. Conantur ij nauiter: méque iam decem circiter pedes euectum, remittente constantiâ, rursus destituunt. Stomachatus ego percontabar, ecquid insani-

ſanirent? Sed illi manus pondere vi-ctas excuſare, & ambulante faſciâ vſtas dicere: velle, vbi ſe priùs armaſſent, ſar-cinam denuo moliri. Ita chirothecis muniti, ad inſtitutum redeunt. Ego rur-ſum funambulus in aëre ſuſpendor: Or-ciq́ue iam meditullium eluctatus, de ce-tero nil metuebam. Sed & ſocij validè nitebantur, vt perſeuerarent. Eccè au-tem optimas ſpes inuidia fortunæ illuſit; funemq́ue dimidiatum inòpinatò abru-pit. Continuò helcyarij mei humum ſupini affliguntur, & ego iam tertiū præ-ceps, volare dehinc non cupiebam: ſed ad aliud conſilium verſus, trabem mi-hi aliquam optare cœpi, in quâ fortè e-reperem. Ea quòd nuſquam inuenie-batur; ſubit cogitare, ſi ſaxa & ceſpes comportarentur, fore, vt eo aggere Curtius tandem lacus expleri; ipſeq́ue cum increſcente ſolo poſſem aſſurgere; ac denique in planitiem eniti. Id con-ſilium vt ſocijs aperui, feſtinant hâc il-lacq́ue diſcurrere; &, ſi quid nanciſci per tenebras licuit, id omne in foſſam deuoluere. Quæ verò mihi res ma-gno ſtetit. Nam vt quidq́ue ingere-batur, capiti plerumque incidit, pæne-q́ue viuum innoxia gleba ſepelijt. Igi-

Lemnio casu, nî caput illisum tumuisset, nihil doluerat. Nam ità ferè decideram, vt me tamen pedibus exciperem. Ceterùm, fouea erat pedes haud minùs octodecim alta; vndique præceps, & perpendiculo æquata: quam & ferarum insidijs effossam facilè apparebat. Id ego tantum spatium emensus, mirabar me adhuc viuere: incipioque velut è latomijs Socios vocare. Illi non segnes, vitam mihi gratulari, opemque vltimam alacres polliceri. Sed quo tandem pacto miserum attollerent, deliberabant. Comperiunt, rem vtrique funibus aut scalis agendam: à neutris instructi. Tum ego, quin hoc, inquam, studetis; & crurum fascias pro fune submittitis; eaque me arte subleuatis? Id verò per, inquiunt, libenter. Simul aggrediuntur poplites laxare, tæniasque sericas nodo committere, quas mihi longo interuallo porrigerent. Complexus ego amicissimum funem; vtrumque illi brachium insero; iubeoque socios cum bono DEO fortunam tentare. Conantur ij nauiter: méque iam decem circiter pedes euectum, remittente constantiâ, rursus destituunt. Stomachatus ego percontabar, ecquid insani-

fanirent? Sed illi manus pondere victas excusare, & ambulante fasciâ vstas dicere: velle, vbi se priùs armassent, sarcinam denuo moliri. Ita chirothecis muniti, ad institutum redeunt. Ego rursum funambulus in aëre suspendor: Orciquc iam meditullium eluctatus, de cetero nil metuebam. Sed & socij validè nitebantur, vt perseuerarent. Eccè autem optimas spes inuidia fortunæ illusit; funemque dimidiatum inòpinatò abrupit. Continuò helcyarij mei humum supini affliguntur, & ego iam tertiũ præceps, volare dehinc non cupiebam: sed ad aliud consilium versus, trabem mihi aliquam optare cœpi, in quâ fortè e-reperem. Ea quòd nusquam inueniebatur; subit cogitare, si saxa & cespes comportarentur, fore, vt eo aggere Curtius tandem lacus expleri; ipséque cum increscente solo possem assurgere; ac denique in planitiem eniti. Id consilium vt socijs aperui, festinant hâc illacque discurrere; &, si quid nancisci per tenebras licuit, id omne in fossam deuoluere. Quæ verò mihi res magno stetit. Nam vt quidque ingerebatur, capiti plerumque incidit, pæneque viuum innoxia gleba sepelijt. Igi-

tur reſpillones meos per omnia iura obteſtatus, ab his exſequijs ceſſarent: audio procul cachinnos, & confuſi agminis clamorem; quem à paganis ſublatum credidi, feſtam alicubi noctem agitantibus. Neque enim dubitabam, quin pagus in viciniâ eſſet. Ad hæc, quòd ſublustris fieri nox incipiebat, venio in ſpē opis reperiendæ; ac ſocijs meis perſuadeo, vt ſonum perſecuti, ad villam contendant; indidemque ſcalas apportent: nî malint in eo me ergaſtulo pernoctare. Qui aliquamdiu cunctati, tandem abiêre.

13. *Fouea capti ſolicitudo.* Interim dum meam fortè ſolitudinem aduerto, & quàm procul humano præſidio ſim conſidero; occurrunt animo mille metus: iamque omnia, quæ fieri poterant, ceu futura expectabam. Quid enim, aiebam, ſi quis & comites meos error fefellerit; vt iam ipſi quoque ſe amittant? aut ſi maximè ad pagum delati, opem inuenerint; quomodo per hæc auia nemorum; per hæc opaca tenebrarum, huc denique redibunt? Si calculos benè poſui, noctem ego hanc ſolus hic exigam. Et vtinam noctem! Nam quid, vbi dies etiam illuxerit? an humilius hoc huius carceris vallum interdiu fieri videbo?

debo? Iam & fames me diuturna, & sitis vtiq; longa conficient. Forsitan & belluis pestilens hæc silua est? aut latronum iniurijs nemus obsidetur? Et finge, casu te aliquo euadere, atq; ab his inferis Herculem te existere: iam nec hospitium peregrinus inuenies, & pecuniam tibi omnẽ comites abstulêre. His cogitationũ turbis collisus, mémet flens ipse miserabar: dumq; ita reduces socios vanus expecto, me nox interim concubia, & hanc dein' intẽpesta, & hanc iterũ nox media excepêre. Sed nouus ego Sosia nullã ea nocte longiorẽ me vidisse censui: & pòst quàm in ijs angustijs omnia circumspexi, nihil reperi, quod fortuna reliquisset, quàm sericam restim, quâ si luberet, me suspenderem.

Tandem oppidò fessum, quod in mœrore solet, altissimus sopor oppressit, luctûsq; mei non ingratam obliuionẽ offudit. Hîc subibant millẽ Morphæi simulacra, & rebus mendacissimis me ludificabant. Quibus immodicè delectatus animi pendebam, an somnianti se vmbræ obijcerent; an oculorum sibi fides constaret? At placuit credere, vigilem esse. Iamque adeò non capiebam felicitatem meam; cùm, ecce tibi, 14. *Homo & Vrsus vnà capti.*

Impre-

Improuisa iterum cœpit fortuna iocari.
Nam vt me in angulum fortè abiecerā, animamque sonantiùs ductabam. Supernè moles delapsa, & somnum illicò discussit, & spiritum mihi pænissimè excussit. Ego cespitem esse opinatus, dum turbidè respicio, vrsum video, informem belluam. Tunc enimuero

———mihi pectora frigidus horror
Perculit, & raucis vox mortua faucibus hæsit.

Quis enim iam, nisi vltimam cladem expectaret? aut vt crudum vtique prædoni pabulum fieret? Ergo mecum, hoc, inquam, erat, quod solitudinem metuebam? at enim non timerem iam, si solus essem. Quanquam curâ certè hic custos me liberauit; quâ verebar, ne longum fames negotium faceret. Remedium inueni: famem quippè non timebo iam, sed domabo. Adhuc velut immotus iacueram: pòst verò quàm vrsus se attollere, meque explorabundus circuire, & vtraq; manu versare instititit; rupit silentium metus, cœpique quantis maximis clamoribus superos inclamare. Refugit confestim bellua, & si quâ erumperet, quæritabat.

Iamq;

Iamq; per erecti scandebat valla barathri
Vrsus, & ad media perrepserat ardua fossa,

cùm supinus in me fulminis instar relabitur. Iterumque eâdem contentione enititur: iterumque præceps eodem rotatur. Ita decies eâ nocte in cœlum euasurus, decies in terram præcipitatur,

Atq; meum decies grandi caput ariete pulsat.

Sentiebam tandem non magis timeri feram, quàm & timere: neque in carcere aliud molituram. Tum ego ex metu respiraui; & mæstum ridens, quid faceret, inquam, irata; quando vel timida me toties prostrauit? Secundùm hæc, & vrsus quiescere iam incipiebat; siue quòd fugam desperaret; seu quòd casus creber armos illi luxauerat. Et iacuit aliquamdiu vterque *hospes ab hospite tutus*: vt mihi in mentem venerit Androclis, eius, quem Agellius fabulatur; nisi quod apud Leonem ille, ego ad vrsum diuertissem.

Interim multa meditanti, aurora se, demum ostendit; quæ noctem iam omnem exegerat, diemque nuntiatura properabat. Simul incedentium fragor, & collo-

colloquentium murmur audiri; & ego lætus socios identitem vocare. Inde sensi ad me certatim accelerari. Decem erant omnino, agrestis manipulus quorum alius funes scalasq; alius retia portabant: aliqui sudibus, pleriq; venabulis armati. Hi omnes vnius imperium spectabant; &, quòd pòst comperi, eas feris insidias collocârant. Vbi ad foueam est ventum, auidi circumsistunt, vident; iuxta me, innoxiam feram accumbere, Attoniti, moxq; in risum effusi, quid me factum sit, percontantur? Ego, id potiùs, quærendum, aio, qui me subleuent: tum enim otiosis narraturũ. Quare demittũt alacriter funem, appenso altrinsecus tigillo: instantque operi omnes, ac celeriter me ab ergastulo euehunt. Sed vt medium attigi, consensu obtorpuêre; minati non vltrâ iturum, ni precium pollicerer. Malam rem! quod inquam, vobis precium? Nam planum est, præmium vos mihi debere, qui pernox ad prædam hanc assederim, vrsumque, ne quâ effugeret, gratis custodierim. At si nullam huic vos officio gratiam soluitis, laborate, vt vestro debeamus. Pactus deinde sestertios aliquot, integrè ex lacu emersi. Equidem vbi in tuto consiste-

re.

re me ſenſi,circumſpicio; & cecur adducere ſocios omiſerint,requiro? Illi negare vſquam vllos vidiſſe; ſed animi ſui ſponte ſe adeſſe dicere, ſpectatum, ſiqua fera in laqueos incurrerit. Rem dein omnem narrare ingreſſo,quemadmodum ego ceciderim;quid comites conſilij ceperint; quomodo clamorem inſecuti,opem flagitatum abîerint: pagani pluſculas aiunt per reliquam ſiluam foueas latere;ſocios in earum vtique vnã delapſos attineri. Vero id ſimile mea mihi fortuna faciebat.

Quare,pòſtquàm deiectâ lapidum 16.
grandine belluam obruimus; dato duo- *Lupus*
bus negotio,qui adſtrictis pedib. vectem *captus.*
ſubderent,inq. humeris vrſum aſportarent:nos ad ceteros lacus examinandos diſcurrimus. Atque altero alteroque vacŭo, tertius iucundum nobis ſpectaculum fuit. Nam Lupus ibi iuxta pendulum anſerem deſidebat, quam ille prædam, etſi opimam, nullo tamen dente violârat. Placuit mihi continentia. Sed ceteri tanquam cædis compertum, indictâ cauſâ,fuſtuario mulctant. Deprecãti mihi,prudẽtior vnus, neſcis tu,inquit, quantis nos hi prædones iniurijs vexent. Æternũ hic cũ vrſis lupisq; bellum eſt;

nec

nec nisi mutuâ clade exsatiamur. Quippe dum nauiter illi rebellant, rarò inulti superantur. Sic nec dum sinuntur viuere, nec cum occiduntur, sunt innoxij. Et nunquámne accepisti, quid his nuper diebus ridiculi viderimus?

17 *Vrsi populatio & venatio.* Proximus huic nemori est locus; vbi natura iam editis montibus surgit, iam depressis vallibus recedit, opacantur alia frondibus, alia asperantur rupibus: hinc riuuli perennes scaturiunt, indè torrentes præcipites deruunt: vario aspectu nemus, & grande ferarum stabulum. Vrsus id loci erat, vasto corpore bellua; cuius maleficio pagana plebecula mirè turbabatur. Ille noctu fines solitus incursare, in que armenta, inque omne genus pecora identidem grassari; ac longè latéque omnia infesta habere: Idem interdiu castris se tenere, neque è lustris quoquam erumpere Tum deinde, quoties per agros nullam erat prædam agere, impudens bubilia tentabat, effractisque foribus, eximios tauros, aut è caulis minorem gentem abstrahebat: idque suo iam more factitabat. Habuit ea pecoris clades plebem denique sollicitam. Quare frequentes coëunt; sententiasque, quid factu sit optimum, perquirunt.

runt. Placuit maioribus, prouinciæ Imperatorem accedere, atque arma aduersus vim postulare. His decretis, cùm nemo intercederet: pagani omnes in palatium irruunt; factaq; Principis copiâ, cœpit maiori natu Senex, pro Republicâ dicere, ac suas suæq; ciuitatis iniurias prolixè memorare. Eò calamitatis ventum esse, vt nihil agere iam tutò, nusquam commeare quisquam impunè posset: in stabulis adeo non custodiri iam armenta, sed iugulari: dudum pecuarios canes, cum ipsis gregibus auerti. Restare demum, vt deficiente pecore, ipsimet metuere, liberisque suis Minotaurum pascere cogerentur. Orare, vt communibus armis hæc strages fortunarum suarum defendatur. Caussâ cum lacrymis peroratâ; ostendit optimus Princeps eorum se damnis vehementer commoueri; & velle postulatis vtique morem gerere. Die igitur postero pagum iubet omnem in armis esse; locumque edicit, vbi quemque velit cum telo & venabulo occurrere. Simul dies illuxit, Imperator venatum egressus, exercitum omnem, vt conuenerat, armatum reperit. Sed in eâ legione validis eminebat viribus Cyclops, qui stolidè ferox,

vena-

venatorem è turbâ ſeductum aggreditur orare; vti extra ordinem ſecum ea bellua committatur: quippè ſe illam nullo negotio, & primo ſudore confecturum. Impetrauit hominis audacia. Iamque adeò dum paſſim omnes,

Per iuga, per ſiluas, per & auia luſtra vagantur,
Hortanturq́; canes, ———

obſeruari cœpta ſunt commeantis vrſi veſtigia. Igitur læti, ferã inſiſtũt premere. atque ad cubilia, nuſquam confuſo indicio accurrere. Specus erat in edito monte ſitus, qui per accliuia difficili aſcenſu adibatur. Huc vbi ventum eſt, impatienter latrare canes, exultare venatores, reſonare valles audiebantur. Omnibus autem in ſtatione collocatis; Polyphemus, ſumto temere venabulo, proximus antri anguſtias obſidebat,

Promtus in hirſutam, comminùs ire feram.

Excitatus interim vicino clamore vrſus, pòſt quàm vidit vim parari, in penitam cauernam ſe recepit; nullâ iam arte proliciendus ni ignem imperator iuſſiſſet circumdare. Enimuerò vix dum ſumi

fumi nidor cœperat; cùm repentè barbarùm frendens erumpit, inque hostem obuium incurrit. Stabat Polyphemus, ruentem belluam excepturus, cum Vrsus obiectas venabuli minas impigrâ manu elusit; & eodem mox impetu hominem inuadit, affligitque. Excusso venabulo Cyclops, nondum sui obliuiscitur; sed brachijs complexus feram, sine haphe, sine ceromate, luctatur. Idem & Vrsus facit; hominemque

Corripit in nodum complexus, & angit inhærens.

In eiusmodi gymnasio hi tales palæstritæ congressi, alterni nunc superabant, nunc succumbebant, donec vnà vterque per decliue iugum præcipites rotabantur; inque vltimam vallem perlati, redintegratis odijs, pugnauêrer. Ibi demum superior Vrsus, crudeli vulnere Polyphemum pænissimè extinxit. Nam sinciput illi omne detexit, cutimq; toto vertice violentus abrasit: vt cruenta pellis, ab occipitio in humeros defluens repræsentârit

Tegmina Lingonici Tyrianthina Bardo cuculli.

Tollitur confeſtim clamor; & Venator, vt HOC iam HABERE Polyphemum conſpexit, properat circumuento ſuppetias ire. Quo animaduerſo, Vrſus à Polyphemo diuertit, ac perinde iam Venatorem petit. Dumq; ij inter ſe aliquamdiu velitantur, ſpatium datur Polyphemo, ſui rurſus colligendi, Qui haud ſegniter in pedes exſilit: pellemque à tergo reuocatam, caluæ pro galeâ ſuperinijcit. Atque eo cudone tectus, compreſſo dolore, integer in hoſtem ruit. Iam creſcentibus hominum canumque copijs, imparem ſe Vrſus ſentiens, mentum Venatoris corripuit, barbæque gloriam victori detraxit. Irâ ſe ipſe vltus, nouiſſimè occubuit.

18. *Occaſio inVtopio-rum me-tropolin veniendi, eorumq; bibacitas.* Hæc ille, talia commemorabat. Nos interim peragrato nemore, cùm nuſquam comites reperiſſemus, ad pagum deuénimus. Ibi corpus ego curare, quæque alia viſum eſt, agere tantiſper incipio, dum conſilium poneretur, cui me homini committerem. Inuento tandem, qui gratuitum ſe ducem præberet; vrbem hanc ingredior iterato mox infortunio à vobis iugulandus. LVCIVS, video te, inquit, non auſpicatò profectum. Ceterùm ne infeliciores ſint comites

mites tui, id magis metuo. Nam tu quidem vt illos amiseris, nos certè iam reperisti. Illi nullo dum hospitio læti, te quærunt fortasse, seséque amittunt. Atque vtinam inter feras potiùs diuerterint, quàm in ebrietatis theatro traducantur! Triduum enim adhuc totum hæc LIBERI organa valebunt; cùm tu interim videbis, quantis assiduè iniurijs sobrietas expugnetur? Diurnatur in poculis, & pernoctatur. Ac ne hoc quidem solent nostri trasones, vt crapulam edormiant: sed crudum ab alterá cœnâ pauonem, rectà in alterum conuiuium portant: ebrijque, bibunt dum sobrij fiant; nouo artificio, & quod se miretur APICIVS nescisse. Ego Bicongios, frater, Cicerones; & tricongios; Torquatos & rediuiuum mihi Pisonem narras; quem Plinius scribit biduò, totidemque noctibus, vnam perpotationem continuasse. An aliquid his ipsis portentis siccius dabis? Risit me ANNIVS: &, quantum tu, inquit, aberras? Nam abstemij illi sint, ad hos nostros.

Comperi fuisse pronuper, qui quantumuis dolium, & ingentes vini amphoras, vno se suctu hausturum ita promit- *19. Portentosi potatores.*

 teret;

teret; vt quicquid in ora influeret, repentè abditâ corporis parte, veluti per fistulam dilaberetur. Et isthæc tamen meraci liquoris pernicies, præmium etiam iniuriæ suæ petebat. Quod quidem prouinciæ Imperator haud grauatè persoluit: cùm iussit vini pestem in furcam agi; restique immodicam sitim intercludi. Ità sanè oportuit, aiebam ego; videntur quippè helluones isti parum habere, si corrumpant tam ingenui roris nectar, nisi talibus quoque ludibrijs infament. Fabulam olim rebar esse MAXIMINVM, qui sitim diurnam amphorâ Capitolinâ subinde placabat. Sed eum hi tales historiam nunc fecêre. Planissimè, respondit LVCIVS: Nam mensis agitur indè quartus, cùm in hanc viciniam compotores octo coiêre; qui omnes vno sigmate inclusi, ne infra MVSAS accumberent, virum nobilem, qui fortè id temporis diuerterat, adsciuêre. Ibi gurges vnus, multis iam quincuncibus siccatis, in vasto sibi iussit, non cyatho, sed dolio misceri; quòd ægrè viginti sextarijs explebatur. Rogauitq; legem, vt mensam perambularet amphora; eaque à binis identidem hauriretur. Iussêre legem ceteri.

At

At ipſe primus—— *impiger hauſit*

Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro.

Inde alij ſuper alios irruunt; ſinguliq́ue prodigâ ſiti totas propemodum vindemias liguriunt. Iamq́ue hoſpes, quem dixi, ſuper vnus erat. Is admiratus Charybdes illas, negauit in tanto ſe naufragio natare poſſe: ac præterea non reſtare iam de accumbentibus, quî cum id Bacchi patrimonium partiatur. Datur ei venia, vt circumſtantium aliquem legat. Ille ventrioſum ibi ſeruulum habebat, qui ad equos curare ſolitus, dominum comitabatur. Huic herus, potin', inquit, Saturio, vt vnus hunc meum Oceanum ſorbeas? Ait homo periculum priùs facturum, Ità cum illo portentoſæ magnitudinis poculo in angulum ſecedit ac dicto citiùs, omnem illam vini vim ſolus exhaurit. Mox ad herum reuerſus, poſſe iam ſe reſpondit: pergeret proin' ille, conditionemq́ue admitteret. Erectior eo ſpecimine hoſpes, iubet properè coronari cyathum: cumq́ue primis duntaxat labris libatum Saturioni reddit. Quem ille vtrâque manu complexus, ac ſi nunquam bibiſ-

ſet, altero ſtatim ſpiritu, ad imum ità ſiccauit, vt cottabo nullam vini guttulam ſeruârit. Perditum tamen hunc nebulonem ſpongiâ quâuis adhuc ſicciorem vidiſſes; nullâ, ne ſic quidem vertigine actus, ſuis ſe ipſe pedibus fulciebat.

20. *Vinolentorum in vini amatores iniuria.* Ego, non igitur abs re eſt, inquam, quod illi nuper militi doluit. Is de aquatione aſſiduâ conqueſtus, quòd fateretur

——*Vinum ſe toto neſciſſe Decembri:*

audierat, fortè; naturam liberaliter egiſſe, vt quæ ſingulis, in diem, ſingulos vini ſextarios prouiderit. Malam ergo rem, reſpondit, quòd meum mihi dimẽſum nunquam redditur! Et homo is egregiè ſit nequam; quem delectet, tanto me quotidie patrimonio euertere. Eum ego ſi cognoſcerem, næ ille magno mihi furtum hoc lueret; & in corium ipſius meus ſe ſextarius vindicaret. Certè hunc ille furem apud vos, video, reperiſſet.

21. *Cœna apparatus, & excu-* Cùm hæc dixiſſem, adeſt cum eleganti cultu puer; monétque, horam eſſe cœnandi: ſi ſuaue nobis eſſet, ſequeremur.

Ple-

Plenâ stridulus ANSER in culinâ, *satio te-*
Et lætos Spado GALLVS inter i- *nuitatis.*
gnes,
Et PERDIX; dominâq; PAVO
caudâ,
Et grandis volucrum Alitumq; gran-
do,
Iam dudum à verubusq; flammulisq;
In lautas parat inuolare mensas.
Porcelli quoq; grunnientis exta,
Et LVCANICA ventre de FALIS-
CO,
Et fartæ piperata frusta PERNÆ,
Iam festas onerant superbæ lances,
Iam structor iubet, imperatq; Carptor,
Iam totas Cocus explicat Culinas;
Et nullos queritur venire DENTES.

Delectabat me pueri non rudis hendecasyllabus; &, quæso te, inquam, LVCI; an tota tibi familia poëtatur? Risit LVCIVS; &, per hos, ait, dies edixi pueris, vt diuinè poeticéque loquerentur. Vbi natales compotorum abîerint, redibunt in naturam; & incipient humanè loqui. Interim nunquid îmus, & assidemus? Respondi me, si ita vellet, de viâ fessum, maturam in obsonia famem afferre, Eam, inquit ille, si plebeiam habes, meis quidem ferculis pro-

ſligabo. Ceterùm magnopere vereor, ne vbi cœnaueris, tum denique intelligas, ſplendidiùs inuitatum eſſe te, quàm cœnatum. Nam neque ea mihi culina eſt, cuius fumos decepti vigiles metuant. Neque alios ferè, quàm

Plebeios calices, & paucis aſſibus emtos
Porrigo.——————

Ità manu me acceptâ in triclinium abducit: locum, à lychnis cereisque meridiei æmulum. Ibi aquâ manibus ſumtâ, confeſtim accumbimus.

22. *Pauonis artificioſum ferculum.* Iam antecenijs ad illicium gulæ defloratis, & mulſo in veterem ritum hauſto, decretorijs armis reliquam cœnam aggredimur expugnare. Cùm, ecce tibi, primus omnium Pauus importatur, quem planiſſimè viuere oculi peierabant; neq; eum vt carperetur, ſed vt vnà cœnaret, in menſam conuolaſſe. Quippe is per vertebras quaſdam occultas mouebatur, orbesque noſtros ardentibus oculis aliquamdiu diſpiciebat. Tum autem, vt inflato gutture vocem cœpit colligere; & oculeum Syrma lentè ſuperbéque explicare; ac demum vehementi motu ſe ipſe ſuccutere: Ego mini-

minimò minùs profugi; nisi me ANNIVS iuxtà recumbens tenuisset. Et hoc nimirum erat, quod promiseras, inquam, ne quem in me sumptum faceres: Iam tu epulisne, an prodigijs mensam oneras? Vtique Hydra hæc aliqua est, quam non edam, sed timeam. Iussit me ANNIVS bonam mentem habere. Ego tibi, inquit, Hercules ero, atque in hac Lernæ patinâ, Hydram iugulabo. Simul cultro aduersum pectus hausit. Mirabile visu! Discedit insperatò quatuor in partes ossea compages, quam argentea catenatio suis articulis firmauerat figurauerat que patent in vacuo recessu eboreæ rotæ; quæ tacitis libratæ momentis paullo antè volucrem mentitam animârant. Adiungit LVCIVS, nempè aues etiam ijs diebus personatas apud VTOPIOS esse: neq; dentibus solis lautitias apponi: oculis imò ipsis & cœnamus; & gulosi sumus. Verùm de reliquo ne metue: subibunt iam quæ & fami sint sedandæ.

Explorato artis huius ingenio, va- 25.
cuumque tempus, quò biberem, nactus; *Fons*
attollo poculum, & bibo. Verùm ea erat *pensilis.*
vini præstantia, vt aqua videretur diluendum. Quam dum à pueris exspecto, LVCIVS occupat, & hinc, ait, habebis,

frater. Digitoque intento, perennes in aëre lymphas commonstrat, vbertim à plusculis syphonum tubis exundantes. Eas ego, tametsi supra caput astitêre, nondum aduerteram, ambulanti cœnæ intentus. Pòstquam igitur suspexi, nihil omnium adhuc fuerat, cuius videndi pertinacior me voluptas teneret. Quippè fons erat, qui ab humo nusquam insisteret; verùm de alto laqueari pendulus, oculos miro artis ludibrio fascinaret. Eius labrum orichalco factum atque anaglyptis scitè confusum: Sparsiones nitidas & abundas vndique depluentes excipiebat; eâ fide, vti mensam, cui mediæ imminebat, nullâ defusi liquoris stillâ respergeret.

34. Attonitum ibi me; ac nescio quîd ridiculum, LVCIVS, ecquid ergo mihi videatur? interrogat. Ego præ pisce Pontico mutum me, aut plerâque ratione iam in illud miraculum consumtâ, lapidem dicere. Quî enim possum, inquiebam, quin peregrinis aulam hanc Sacris initiatam putem? Et iuges hæ nymphæ per liquidum aëra lasciuire, quæ nullo tamen subterraneo tubulo se emeiserint, nec de summa testudine delabantur, patrijs, opinor, artibus haud: didi-

didicēre. Suſpenderant autem omnem hanc elegantiæ machinam, tres de Serico texto funiculi qui ab crateris margine, æquis inter ſe ſpatijs ſurſum verſum educti, in aureum tabulati pomum coibant. At ego indidem hauſturus, nequij eo altitudinis pertinere, vt fontanam contingerem. Quare iam & mihi deridiculus, reſpicio ceteros, aióque

Impoti moriemur hîc, Sodales,
Si tali ſitis eſt domanda lymphâ.

Nam vt ſuperbiunt hæ vndæ! ſitímque aduenam contemnunt? In gigantum vtique conuiuia ſuſpenſæ: ad quos pumiliones ſumus; & pegmate penè altero indigemus, vt iſtúc euehamur. Tum LVCIVS, digitos à pollice proximos in annulum indere, qui de crateris vmbone modicus eminebat, ac penſiles aquas, quod libuit, nullo negotio detrahere: cum interim neq; pendere machina deſineret, & perpetuus nympharum tenor nuſquã titubaret.

Ego de nihilo trepidus, LVCIVM, vt parciùs hæc vellet, commoneo: perſuaſeram enim mihi, non dubiam eius operis ruinam, ſi deorſum porrò tenderetur. Poſteà verò quàm ſana vndique 255

omnia conſpeximus, & ea nos dicere facereque perſeueramus, quæ vſuvenire mirantibus ſolent, cœpit ANNIVS ſingula eius prodigij momenta euulgare. Et, viden' inquit, hoc tu Serici texti filum; vnde omnem hunc ſalientem in aëre libramus? Ego, hoccine, ais, trigeminum? Sanè, inquam. Ac ſimul manum inijcio, oculiſque rem ſollertiùs contemplor; dum abſtruſos albentis plumbi tubulos deprehendo, quos textiles illæ ſericæque nebulæ amiciebant. Et re perpenſâ, ad ANNIVM, reperi fraudem liquidiſſimè, ſucclamo. Senſit ille continuò, rem eſſe: &, nō erras, inquit frater. Nam per hos cuniculos, aqua clanculo in huius MARSYÆ pilam inſinuatur, indeque fiſtulatim apertâ vi remouitur, ſeque ipſa per hoc ahenum diffundit, quam poſtliminio omnem occultâ contentione iſtic tubus, ſub alterum funem inſutus, aſſiduè reſorbet, inq; ſummum lacunar vel inuitam reducit. Quo fit, vt ad dimēſum ſemper & inundetur hæc capedo; & nunquam tamen exundet. Cui rei facit in primis antlia, ſiue ij ſunt aquei folles ſuper hoc tabulatum ingenioſè ſtructi, à quibus tubuli, quos dixi, ingurgitantur alterni, & exhauriuntur.

Cete-

Ceterùm minus eſt decem dierum, quando córam adfuit Hiſpani nominis adoleſcens, & cum eo lecta gentilium manus, qui, ſecundùm ea, quæ in congreſſu ſolemus, hanc ſibi rogârunt veniam dari, vt liceret domi meæ curioſis eſſe. Ego, quòd & litteratos, & cetera humanos arbitrabar, facio copiam: admitto, deduco. Vt ventum denique in hanc diætam eſt, oſtentum hoc merum eſſe, & plus quàm humanæ ſollertiæ cõmentum vociferantur: Dædalum ipſum tantæ rei inueniendæ non fuiſſe. Vtque in partes diſceſsêre, alijs aliud opinantibus, inuenior vnus; nempè dum nos, inquit, litigamus, &, an motus arte perennare poſſit, ambigimus; interim cauſſam hæc, ecce, monſtra diſceptant; artemque, ad tot iudicum ſubſellia ream, noſtri nunc oculi abſoluunt. Nam hæc mihi niſi perennis agitatio eſt, exſcenſo lapide quin ſim ſtupidior, porrò non excuſo. Dixitque id eâ vocis & oris contẽtione, vt pareret ſerium eſſe, & pleroſque commotos: quorum alius, iam nuper, aiebat, ſe ex homine non indiligenti comperiſſe; id genus artem, in vitreâ quoq; ſphærulâ, (non illâ Archimedeâ,) viuere cœpiſſe, Regique inſulano in ma- 26.

nus veniſſe ſimul atque excidiſſe; quam tamen cladem idem artifex poſt quartum & decimum diem, alterâ eiusdem ſpeciminis illecebrâ reſarſerit. Reſpondi, nolle me huic, ſiue fabula, ſiue hiſtoria eſt, oculos effodere: Scire tamen quantâ pridem infamia laborent, qui, vbi ſomniaſſent motûs perpetuitatem, continuò illud εὕρηκα per diſpoſitos præcones intempeſtiuè proclamârint. Certè, quòd ad præſentis rei faciem attineret, hîc verò à ſomnijs otioſi eſſent: nolle me hâc fabularum annonâ in populum probari.

Sub hæc ANNIVS frigidam chryſtallo haurit; eâque mihi porrectâ, fontem vndè detraxerat, eódem rurſus impellit. Qui ſuis ſtatim momentis euectus, lychnuchum mihi genuinum, à tholo penſilem, referebat. Ego venuſtiſſimæ rei fugâ delectatus, dixi, ad reliquũ cœnæ mihi haud perinde allubeſcere: ſed ſitim, ſi quæ ſit, malle me in fontis ſpectaculo trahere, quàm vel Apicianâ promulſide iugulare. Tum, gratulor mihi, inquit LVCIVS, dum nullæ dapes ad ſtomachum faciunt, eſſe tamen aliquid, quo tu te poſſis oblectare. Siquidem aduentitiam hanc tibi cœnam parauimus,

mus, id eſt, extemporalem, ac breuem: quando conſtitui te ad ſollennem iuuenum eorum, de quibus demonſtraui, pompam ducere: vbi luxum moremque plus Aſiaticum liceat ſpeculari. Et, crede mihi, Sybaritas, iurabis, cùm videris. Innuit ſecundùm hæc puero: qui rurſus non vulgario pede verſum inſtruxit: dumque nos patinarijs voluptatibus altercamur, & ſolidas lites Falerno lepôre temperamus; interim ille ceteras conuiuiorum inſanias, ſic eſt perſecutus.

Difficile eſt Satyram non ſcribere. Nã quis iniqui 27.
Conuiuiorum luxus & inſania.
Tam patiens luxûs! tam ferreus, vt teneat ſe?
Conſtitit in ſummo vitium. Neq; fer cula cenſus
Patritij ſaturant. Neq; tot patrimonia lances
Sufficiunt replere duas. Placet vna voluptas,
Quæ totis emitur pauca in conuiuia regnis.
Pridem noſtra gulam regio defecit. Ab Indo
Ingluuies cœnam vocat ambitioſa Macello.

Bhaſi-

Phasides exhausit modò littora; Pascitur orbe
Altero, & in Libyes damnum popa venter anhelat.
Et Numidûm galli, Phariiq; sagina Canopi,
Nobilis in nostrâ iugulatur præda culinâ.
Plebeium sapit. atq; nauseatur
Quicquid sub patriâ natauit vndâ;
Quicquid per patriam volauit auram:
Sed solùm peregrina iam superbo
Se se fercula venditant palato.
Quas neq; Pollucis effuderat Histrio primis,
Cænula nunc illas infima fundit opes.
Sexcentis patinam plebs millibus æstimat vnam:
Et modus impensæ est, non habuisse modum.
Prodiga vult solis volucrûm gula viuere linguis;
Caraq; pennigeræ funera gentis amat.
Hinc petit Aôniæ vox laudatissima Syluæ,
Et quicquid streperâ garriit in caueâ.
Hinc Perdix, hinc turde siles, hinc Psittace luges,

Hinc

Hinc quereris cantus Aura tacere
tuos.
Non licet Assyrio cerebrum retinere
volucri,
Pascit Auis nostram tam preciosa
famem.
Quaeq; priùs tutâ gemuit super arbore
linguâ,
Nunc gemit infesto lingua rota-
ta veru.
Siue per Hesperium Murena peram-
bulat equor,
Siue sub Euxino gurgite Rhombus
habet;
Adria seu Mullum, seu lympha alit
vlla Catillum;
Illis est patina vasta replenda palus.
Nec solùm est pretiosa fames; preciosa
perinde
Est sitis, assidui rore domanda
meri.
Vnio quippe viris Mera fundere vina
iubetur;
Et fieri gemmis ebria turba solet.
Hac ego non credam venusinâ dignâ
lucernâ. 28.

Commodum hæc nobis absoluerat, *Conuiui-*
gratâ volubilitate Puer, cum repentè *alis sym-*
cœpit in diætæ angulo suauissimi con- *phonia.*
centus

centûs musica exsonare. Ego, retortis ad illam oculis, iucundam ferarum scenam intueor; Simios grandiusculos duos, qui singulas testudines complexi, scienter lusitabant. Ponè hos, tigris altera citharam, altera chelyn eburno plectro temperabant. Satyrisci deinde ac Fauni quatuor liquidis vocibus accinere; & Vrsus denique barbyton animare notabantur. Miranti mihi, quis feras ad hanc humanitatem erudijsset; ANNIVS innuit, Pueros esse symphoniacos, qui in pelles coniecti, artem illam Musicam efferarent. Laudabam ingenium, quo etiam Artibus personæ inducerentur; ac totus inhiabam. Cùmque illi me Amphiones diu vocalibus illecebris ludificassent; pænè vt iam in somnum nutarem: excitauit me ANNIVS, &, miseret me tui, qui inter has, inquit epulas potes esse Tantalus. Quem enim, inquiebam, non inuitarent, immò euitarent hæ Sirenes? Sensum omnem eripiunt: nec meus sum, quoties meæ harum sunt aures. Sublatâ ille confestim manu innuit; nutuq; vno omnem illum Heliconem exanimauit.

29. *Absente.* Tum, narrabo, inquit, frater, quid vicino huîc nostro, nudius tertius acciderit;

derit: vt est homo copiosus, sed oppidò litterarum rudis; ac solis cōmessationibus doctus. Nam cùm census nuper helluonum agebatur,

domino, famuli culinæ, & cellæ dominãtur.

——— *nulli maior fuit vsus edendi*
Tempestate illâ. Circeis nata forent, an
Lucrinum ad Saxum, Rutupinóve edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu
Et semel aspecti littus dicebat Echini

Neque hodie in Bacchi Circensibus ab vllâ factione temere superatur. Ille cælebs; &, quod de Claudio Cæsare fertur, in magnâ vernarum familiâ, omnium verna est. Visus fortè venerat, vt foras condiceret, ad Quinquatria calicum celebranda. Cui itineri accinctus, seruulum iubet vnum comitari; ceteris diem, quo reducem expectarent, constituit. Præbuit ea res famulis materiem fraudis texendæ. Qui omnes vsi ingenio coïère; cœperuntque, auctore atriensi, non incallido seruulo, inter se coniurare; ac fortunis heri omnibus bellum indicere. Conuenit autem, vt sumptuosum pro cœnâ sympo-

sium.

ſium haberent; heroque abſente Saturnalia Romana viuerent. At illud polluctum neu quis niſi ſeruus ac familiaris vocaretur; néue niſi ebrius accubitu ſurgeret. IOVEM LAPIDEM, quà ſinguli, quà omnes iurarent, nihil enunciare. Coquus, cùm reliquam legem iuſſiſſet; interceſſit, ne lex de externis prohibendis prorogaretur. Eſt, inquit, è regione ſcriba, iuuenis benè litteratus: quem meminiſtis omnes, quoties nobis ille obſequatur. Hunc VELITIS IVBEATIS, Quirites, ab hàc lege eximium, noſtris conſilijs intereſſe. Iuſſerunt omnes. Indè plebiſcitum factum; quo negotium vnicuique datum, quid fieri oporteret: Diſpenſator florem dominici vini, ac reliquum penum curaret: Coquus prædam primi nominis è piſcinâ; ſummam de corte indolem; totumque viuarium in culinam ambulare cogeret, ac focum luculentum adornaret: Atrienſis, reiectis Samijs, ſuppellectilem argenteam præberet: Ianitor, inuitato ſcribâ, ceteros omnes arceret: reliquus miles, in opere faciundo, ſuis quiſque ducibus paréret: Ea denique omnia vt ante primas faces conficerent. Porrò, ne quis cœnæ indicem

dicem ignoraret, hanc tabulam in triclinio fixêre.

In iure liquido, & delicato naufragos
Duos Spadones gallos; Numidicas duas
Gallinas; Anserem fartum vnum; Porcij
Corocotta Grumnij nepotem vnum: Trium
Pondo Murenam; Leporem bimum; & ceteras
Minoris nominis dapes. Tum dein duos
Vini Falerni congios; & Cretici
Vnam, vnam Massici liquoris amphoram.

Additæ socordibus pœnæ: Congius vnô sudore hauriendus.

Pòstquàm ità decretum est, derepentino

Fit strepitus tectis, vocemq; per ampla volutant
Atria. Feruet opus. ——

Stricto mucrone ædes perambulantur. Iam alibi pisces in macello exenterantur; alibi gallinæ, teneraq; earum familia iugulantur: hi leporaria cultris vastare; hi cellam vinariam cum cadis percur-

percurſare conſpiciuntur. In communi omnium clade, hîc porcelli grunniunt, hic anſeres ſtrepunt: pauitant lepores, trepidant volucres. Nemo non cædibus operatur: & pars ignauiæ eſt, crudelem non eſſe. Quid multis?

Omnes ſe prædæ accingunt, dapibusq; futuris
Tergora deripiunt coſtis, & viſcera nudant;
Pars in fruſta ſecant, verubusq; trementia figunt
Corpora: ahena locant alij, flammasq; miniſtrant.

Iam ſol in veſperum, iam dies
31. in ſenium ibat; & crepuſculum vt vt properaret; tardum credebatur. Interea loci adoleſcens peregrinus, quem intempeſtiuè pecunia defecerat, vrbem ingreſſus, gratuitum vicatim diuerſorium quæritat. At multis hinc indè foribus nequicquam ſalutatis, ad illas denique ædes diuertit. Vtque inſtitit primùm valuas pulſare, ocyùs omnes vernularum cunei accurrunt, ſcribam ſuum cum applauſu accepturi. Vident pro ſcribâ hunc, quem dixi, adoleſcentem. Mutato ſtatim vultu, rogant triſtes, ecquid ſibi hoc noctis,

& hoc

& hoc loci velit? Hoſpitale cubiculum, inquit, & larem honeſtis litteris patronum. Aiunt, aberraſſe illum de viâ. Nam ſi Prytaneùm quæreret, procul inde Athenas eſſe. Apud ſe nullis litteris annonam præberi. Supplicat obſtinatis adoleſcens. Illi pertinaciter negant, id abſentiuo patrefamiliâs licere. Inſtat ille, vrget. Perſiſtunt illi: & cum dicto ianuam occludunt. Ità excluſus, hæret, quémnam porrò hoſpitem ſalutet! vertit in omnem partem ſeſe, videtque furtiuo paſſu de viciniâ iuuenem prodire, ipſasque illas ædes petere. Et nempè is, quod poſt comperit, ſcriba erat. Stetit alter, & è propinquo, quid fieret, aſpectabat. Ceterùm vix leuiter Scriba pulſauerat, cùm vndique properatur, aperitur, intromittitur. Tum ſecum ipſe miſer, quantum inquit, homo homini præſtat! & iſtic, quàm molli ariete expugnauit pertinaciam oſtij huius! Simul ad rimulam ſe admouet: conſpicatur aduenam, inter amplexus famulorum, lætaſq; acclamationes triumphare. Hæc ſpeculanti, ex ipsâ re, incidit ſuſpicio: hem! herus abſens; familia nunc triſtis; de improuiſo læti; repulſus ego; receptus alter: ex his centonibus non poteſt,

quin

quin fallaciæ ſuantur. Eas quo ingenio deprehendat, meditatur. Sed enim dum circumit, & quâ parte domus ſit peruia requirit; moræ impatiens

Nulláne finis, ait, noſtro eſt ſperanda labori?
Triſtis & in patulo limine ſomnus erit?
Me media noctes, me ſidera prona iacentem,
Frigidáq; Eoo veſtiet aura gelu?

58. Hæc taliaque ſtomachatus, venit ad poſticas ædium fores: ibi horreum malè ſartum inuenit; perrumpit, ſeſéque in ſummum fænile penetrat; lectulum certè habiturus aduerſum noctem, quando cænula ſe fami negaret. Decubuerat iam in culmo, & incœnatus oculos in ſomnum orabat; quando indidem cæpit clamores ſeruulorum, riſuſque audire, tam clarè, vt vicinos eſſe non temere crederet. Igitur victus humani generis vitio, cupit eôdem oculos tranſmittere, quo iam aures pertinuerant. Nec quieuit, donec alicubi fatiſcere modico hiatu parietem aduertit: per quem, magnam culinæ partem felici curioſitate tranſpiceret; ac, quoties ianua impelle-

pellebatur, ad vſque triclinium, inſidias oculorum promoueret. Quacunque aſpicit, ſpatioſa gulæ paſcua occurrunt: nec ſeries ollarum explicari per foci anguſtias poteſt;

——— inſeſſaq; pondere tanto
Subter anhelat humus.———

(Domus quippe omnis funalibus, atque ipſo culinæ incendio luculenta, nihil iam illi habebat occultum.) Videt dapes, plus quàm ad vernile palatum lautas; videt hinc generoſi vini teſtas [illegible]pittacijs inſcriptas; hinc ſtratas magnificè menſas, & in epulonum comitia inſtructas. Quid multa! inuident hanc dentes oculis ſuis illecebram, quam eripere mallent: pœnituitque ieiunum vidiſſe, quæ famem & ſaturo, ſitim vel ebrio feciſſent.

Inter tam ſuperbam ciborum indaginem diſcumbitur, cœnatur, bibitur. Viſi omnes aduerſus fortunam ſecuri, tutas noctis illecebras, & poſteri diei repotia ſomniabant. Sed enim 33.

Nec dum prima fames epulis, nec prima falerno
Pulſa ſitis fuerat, .——. Vix imò dum
Cœperat Iſthmiaco feruere Lyæus in auro,

cùm equitum fremitus, & equorum hinnitus auditur. Combibones nihil sua quidem interesse rati, sese erronibus poculis inuitare, ac faustam heri absentiam insistunt bibere. Interea pro ædibus consistitur: negligunt. Pulsatur, contemnunt. Clamor nouissimè tollitur: at illis auscultare, nondum neque otiosum erat, neque opportunum. Pergunt tamen à foribus infesti esse, & molesti: clamant, pulsant, turbant, Denique audiuntur. Procurrit ianitor, deq; fenestræ speculâ stomachosus, ecquis turbet? sciscitatur. Audit, agnoscitque herum esse. Continuò mentis ac linguæ inops, ad conuiuas aduolat; dicit in Auriculam Atriensi, herum esse. Lymphatus ille exsilit; eodem accurrit, fidemque explorat oculorum. Redit amens, & compotoribus herum esse, palam inclamat Iugulati omnes supremo infortunio, vocem amittunt, & quà cuique proximum est, diffugiunt. Alius cantharos cirneasque in angulum aliquem abdere, alius intactas dapes humi deponere, atque iniecto amiculo super obruere, alij alia properare, & omnia turbis erroribusque confundere. Iam pleramq; omnem supellectilē migrauerant, reique indicium probè te-

cerant: nisi mediastinus seruulus arcanum omne infeliciter corrupisset. Is vnus, cùm se profusiùs ingurgitasset, in fœdâ exercitûs fugâ, temulentus vacillabat; iamque super triclinij limen abiectus, pro semianimi succubuerat. In eo auferendo dum tres alij laborant, vni vinum effunditur de lagenâ, quam secum abstulerat, & largissimo fluento circùm omne pauimentum inundatur. Hîc miserabilis omnium clamor: vtique iam proditos se, nec indicium porrò cælari posse vociferantur.

Sub hæc, & Atriensis accurrit, opemque in ingenio quærit: & ianitor abit, herum tandem intromittere. Qui quidem quoties passum facit, toties importuno aduentori, pestem pro aduentitiâ precatur; quòd tam hilarum consilium ipsis hilarijs disturbasset. Sed & Scriba deprehensus, quem locum caperet, ignorabat. Ne primo tamen ingressu conspicuus esset, per tenebras fugit; seséque ponè herilem lectulum abstrudit: periturus noctu, si vel animam sonantiùs duceret, vel alio se ipse crepitu moueret. Referantur denique fores, & herus ingreditur: qui vultuosè percontari insistit; eccur verbero in foribus re- 34.

cludendis hanc moram fecerit? Seruulus, eò, inquit, quòd altum familia omnis obdormîerat; neque te hâc nocu quisquam putârat opperiendum. Credidit albæ mentis vappa; & restinctis dudum omnibus lychnis, cum fuscæ laternæ spurcissimâ animâ, ad triclinium perducitur. Occurrit in primis gradibus, cupediarum insolens nidor. Eum ait ianitor à contiguis ædibus extitisse. Halitus generosi liquoris vndique reflatur. Dolium ait seruus relictum fuisse, idque hac grauveolentiâ domum infamâsse. Feliciter ad id locorum mentitus ianitor; quid iam in triclinij limine caussaretur, cogitabat. Nam vt eò peruenit herus, luctantes adhuc cum ebrio ceteros inuenit. Cuius caussam sciscitanti, Atriensis promto mendacio respondit: Eum per obscura noctis incautiùs properasse, vt illi primus occurreret: interim in trabem incurrisse; vnde in mortuum decumberet, & necdum ad se redisset. Quęrenti dein', cur igitur à vino cadauer fœteret? ille, quòd, inquit, faciem omnem pauxillo vino permulsimus: & hoc succo medico animam propè fugientem retinuimus.

Non

Non ſenſit verba dari, vecors animus, ſed fidem conſtare familiæ ratus, triclinium ingreditur;iubetq́ue coquum præter ceteros expergefieri, cœnulamq́ue ſibi & comiti ſuo maturari. Adeſt ille,non de ſomno,ſed ſympoſio excitatus: negat domi ignem, negat focum eſſe, ad quem extemporales inſtrui cœnæ queant. Velle ſe tamen iuris aliquid apparare; ac ne capite cœna fineq́ue careat, oua & mala ponere. Nam aliud intempeſta nocte & paſſim offusâ ſoporis nebulâ, haud perinde poſſe. Ità abit;ac ſuſcitabulo ignes (quos iam antè, ne ſceleris veſtigium foret, frigidâ reſtinxerat)animare aggreditur. Enimvero hîc,

Infinita caui ſpirant conuitia folles,
Augeſcitq́; à bile focus, flammaq́; recentes
In maledicta ruunt. ———

Voluiſſet ad huiuſmodi offam, ne Cerberus quidam inuitari, quam his Medea precibus luſtraſſet; ſed aliud ab iratâ culinâ non debuit expectari.

Nihil fiebat horum omnium,quod 35.
arbitros adoleſcentis oculos falleret. Is & dapum ſublatarum ſtruem, & muſtu-

lentos calices, & trepidum Scribam, & aliâ suis quæque latibulis reponi obseruârat. Pòst verò quàm omnẽ eius tragœdiæ caussam didicit, & potoribus interuenisse herum sensit, vertit in spem cœnæ potiundæ, si ingenio vteretur. Ad hæc dolebat homini repulsa: iamque stimulis in vindictam agebatur. Proinde clam de fœnili se deijcit; horreumque omne remensus, in publicum exit; atque ad easdem postliminiò fores redit, quarum pertinaciam tantulò antè compererat. Indidem audacter clamat, & noctis vnius hospitium rogat. Sensit illico non idem foribus ingenium esse. Nam herus, re cognitâ, admitti imperat intempestum sibi hospitem, & iubet, quicquid cœnulæ esset, conuiuam esse: homo peregrinæ rei præcupidus. Videt mox liberalem vultum, & molestiæ primæ indolem: ac laudat. Pòst, auidè sciscitatur,

——Quæ caussa coëgerit illas
Id noctis tentare fores? quo tenderet hospes?
Qui genus? vnde domo?

36. Ad quæ singula respondit adolescens, haud simplici commento addidit-

que

que litteris se Græcis ac Latinis doctum, humana insuper iura didicisse. & naturæ arcanæque artis mysten esse. Sapientiæ disciplinas innuebat: sed alter in diuersum trahere, hominemque cœpit suspicari, diuinum esse, & magicis iniurijs naturam excantare, aliaque posse ostenta edere. Auxit eam persuasionem, quòd mira quædam hospes memorabat, quæ in Cimmerijs vidisset, Nam ibi fuisse, qui artem professus volandi, breui effecerit, vt aër nouis inquilinis habitaretur, viamque homines in cœlum affectarent. Et si nondum est, inquit, cur cælites sibi formident: plerique enim inter prima adhuc rudimenta, alas exuunt, non recepturi. Et Magister ipse diem fortè edixerat, quo specimen veri esset daturus; accurreratq; magna hominum vis insaniæ spectatrix: Cùm ille in præaltâ turri conspicuus, vtique brachio grandes alas implicuit, ac minusculis pedes induit. Tum passis manibus suam artem aduocare; seq;, in liquido aëre suspensum, populo cæpit ostendere. Enimvero tum artifici turba applaudere, Dædalumq; clamor à fabula vindicare. Sed enim quem illæsum aër tenuerat, eum longè inhumaniùs terra accepit. Nam

vbi demittere se voluit, temere ad rupem illisus, crura miser lumbosque effregit. Quod priùs aiebat nunquam accidisse; sed tum denique vertigine perturbatum, temperare sibi in descensu nequijsse, Non terruit ruina discipulos: qui plusculi adhuc pergunt; remque aiunt esse facilè facillimam, VOLARE: id iam solùm agi, quemadmodum sine noxâ in terram deponantur. Ibi enim in re tantulâ plerumque periculum adiri.

37. Hoc genus plura cùm iuuenis festiuè memoraret; iamque in eo esset, vt ædium dominus specimen optâret artis ATRACIÆ fieri: interim Coquus cùm annonâ malignè præbitâ, & natanti iusculo subit; quam cænam putida appendix coronabat,

—— Dimidio constrictus gammarus ouo,

aut si quid abiectius potuit seruilis vindicta coquere, vix autem in ianuæ limen euaserat cùm obtunsis pedum digitis in sellæ fulcrum offendit, & pronus, excusso de manibus ferculo, prosternitur. Nec mora canes vndique accurrunt, & arbitrati suum sibi dimensum obsipari, gnauiter helluantur. Tum verò effusè ridere omnes,

&

& Cynicam hanc esse cænam dicere: At Coquus stomachari, & iræ plenus profugere.

38. Tandem pater inquit familiâs, nisi alijs nos artibus hodie obsonamus, incœnatis est dormiendum. Sed profectò ferunt potentes esse aliquos, qui arcano murmure cœlum possint omne deponere, terramque de nubibus suspendere. Qui imò, inquit alter, didicerint fontes durare, montes diluere, & magnis identidem ludibrijs naturam fallere. Excipit herus; & his promptum vtique sit, cænulam subinde modicam excantare. Ac tu quidem si talium es artium gnarus, quid porrò differs: prohibe hanc noctem nobis abstemiam esse. Nam vides cęteroquin, quàm nullum familiæ studium vigilet! Castigauit improbum votum adolescens, monuitque saniora velle. Gulam tanti non esse, cui tanto cum periculo litaretur. Ceterùm si epulas concupisceret, ego, inquit, nequaquàm, vt multi, malis artibus nitendo, neqne sepulchralibus odarijs, sed sanctioribus disciplinis operatus, res tibi tales effectas dabo: dum hâc tamen lege tecum transegero, vt ne cœpta mea intempestiuè disturbes; ne-

que iusto curiosior, quid agatur, requiras. Sed silentio auctoratus, spectator esse,quàm negotiosus actor,malis, Promittit ille,& piscem, ait, Ponticum vides, aut neminem certè hominum minùs linguacem. Simul obmutuit. Circumstat familia, ignara exploratoris; & arcani sui secura, quid moliatur histrio exspectat.

32. Hîc cœpit aduena; & cum vocu-lis nulli rei significandæ,sed in stultitiam inuentis, describit orbem: atque indidem iubet seruulum (quem vnum herus peregrè adduxerat) in culinam decurrere: inuentutum inibi gallum spadonem, à veru etiamnum recentem, & post ianuæ limen excubantem. Serui insperatò fulminatos se credidêre; & alterum alter intuiti, proditionem coniectârunt. Dumque annuunt inter se abnuuntque; abit vernula, rerumque mimicarum ignarus, tollit semimarem capum, atque in mensam hilaris importat. Herus bonis se auibus pedem intulisse sentiens, in reliquam scenæ comœdiam excitatur. At ceteri plus iam spectasse sibi videbantur, quàm vellent: ereptâque dentibus prædâ, omnium vngues in prædonem pruriebant. Interim

terim pergit histrio, iubetque illicò ad ædium primas scalas ire, indeque in salsamento lepusculum capere. Abitur, quæritur, reperitur: &, famulis nequicquam ringentibus, infertur. Mox eidem ludio, pro foribus, inquit, arca quædam est lignea, illam tu expilato, dapsilesque hinc volucrum, hinc piscium delicias, diuersis in patinis diripito. Nihil obsequij omissum; & absque reti, squamigeræ, aligeræque gentes, in potestatem venêre. Vix etiamdum redierat cum dape famulus, & altero mox imperio ablegatur: iubetur, ponè focum, Gallinam Numidicam cum tribus liberis, ex amiculo euoluere. Non segnis iam alter ad hæc imperia, currit; scrutatur; redit tristior: ait, illam verò matrem defieri. Erubuit errorem adolescens; & quando certus tamen erat, alitem ibi vidisse, perseuerauit familiarem vtique furem credere. Igitur tristi silentio, & minantibus oculis circumspicit. Vtque omnes consternatos metu sensit, vnius præsertim colore motus, cladem domûs denũtiat, si quis in eo esculento fraudem porrò faceret. Sic eôdem redire ianitorem iubet. Et nempè hic ipsius erat, qui sibi illud de cœnâ apophoretum seposuerat:

iamque territus, ne nisi afferre maturaret, facinus proderetur, Numidicam properanter, è fugâ, reducit. Vltimum adhuc restabat de profugâ bibonum gente spolium, vini Opimiani cadus, quem inter lignorum struem abstruserant; eum illinc peti, & ne Ceres sine Baccho frigeret, inferri mandauit. At minister strenuè obsecutus, ingentem amphoram tollit. Sed oneri vires non suffecêre, donec fatigato ianitor suppetias ijt. Quibus ambobus sub pondere anhelantibus; non potuit diutiùs pater familiâs, quin rupto fœdere exclamaret, satis iam superque obsonij vel in pontificale epulum esse. Saturatus aliquando tot ferculorum prodigijs, de cetero quiesceret. Et verò alioquin iam ad mala vsque peruenerat: increpat tamen hominem oculis atrocibus adolescens: &, nisi tu, inquit, liberalitati huic manum iniecisses, isthæc antecænia solùm haberes: fercula reliqua, & tragemata, tu ne totâ quidem dextrâ computares; tam ego & multa, & lauta apparassem. Nunc si famem absoluere epulis certè his patrocinantibus non potes, linguæ intemperantiam accusa. Dixit, & accubuit, serui ministrant muti & pallidi;

pallidi: quasque sibi cupedias condierant, ludente fortunâ, in alienam ingluuiem cedere conspicantur. Ferunt tamen, ac dissimulant. Nec enim facere aliud promptum erat, nî funestam habere noctem vellent.

Iugis interim omnes cura coquebat, quid tandem infelice scribâ fieret? quem neque domo emittere sciebant, neque retinere, quin deprehenderetur. Et ipse etiam scriba suam vicem mirè sollicitus, in momenta infortunium expectat, 40.

——*pœnamq; luit formidine pœnæ.*

Verùm & hanc denique rem euenta iuuerunt.

Fortè pater familias iam potulentus, vbi vidit tantum se artificem reperisse, ait pridem se periculosâ curiositate attineri, videndi cacodæmonis; si quâ citra noxam videri posset. Negat hospes, id legibus concessum; & rem esse plenam consternationis. Ille deprecatus terriculamentum; si humano, inquit, schemate os genius tartareum fallat, nihil visu formidabile conspiciemus. Orat proin' obsecratque eius postulati gratiam fieri. Contra hæc diu a- 41.

dolescens necquicquam tergiuersatus, inijt festiui doli fallaciam. Compromittit honestis artibus, quæ postulentur, efficere. Caueret tamen ne quid prætetea sollicitaret: Nam id ostentum, talium sibi operum extremum fore. Prodit deinde in medium, sermoneque Romano ampullatur; & scribæ pòst lectulum latenti, In Polyphemi diuersorium, inquit, incidisti; vt Vlysses tibi opus sit aliquis, cuius sollertiâ euadas. Quem quidem habebis, vbi me auscultaueris. Secundùm hæc prolixè ostendit, quid facere eum velit, vt saluus ex angustijs eluctetur. Herus interea vecors mancipium, Stygio carmine infernum exciri hostem arbitratur. At scriba, Latini iuris gnarùs, & ingenio adolescentis hilaratus, subinde obtusum remugit, quæq; præterea sunt agenda cognoscit. Vt denique mimum integrè composuerunt; mouit herum hospes, iam sibi præseus esset; erupturum ab intimo cubiculo monstrum: videret etiam atque etiam, ne sui oblitus, loqui aliquid susciperet, cuius in proximo pœniteret. Ea præfatus, cœpit barbarico stridore hiare verba, aulæam tragicum pandere, & Siparium scenicum explicare; neque adeò

ipse

ipſe, quid diceret, ſcire. Donec tempeſtiuum ratus ſcriba, aliquamdiu in cubiculo tumultuatur, lectulumque tremefacit

Et crepitus Erebi, & Furias imitatur
Auerni:

foribus deinde impulſis, magno æſtu in diætam erumpit. Tum verò herus ſibi metuens,

Obtutu gelida ora premit; dubiusq; per
artus
Horror ijt ——————

Verùm ille ter in orbem quaterque circumactus, & neſcio quid aliud geſticulatus, cum inſano fremitu ſe de triclinio eiecit: ac eodem deinceps impetu per ſcalas ianuamque in tutum euaſit. Ibi ferunt patremfamiliâs, vt ſe ex timore collegerit, exclamaſſe, nullum ſe, quoad vixerit, Cacodæmonem vidiſſe, qui Scribæ illi vicino magis geminus, omniaque tam ſimilis fuiſſet. Excepit hanc ANNII fabulam communis riſus. Ego lepidam credidi familiam, in quâ fortunæ liceret ita iocari.

DIDACI BEMARDINI.

LIBER QVARTVS.

1. *In campis animi causâ abnoctant.*

DVM hæc Philippus, ventum est ad id diei, vbi iam vesperauerat. Monuit igitur, cogitandum de reditu ac domuitione. Nequaquam, ait Hugo, sed, tam sereno aëre, hîc tecum totam noctem perambulabimus. Nempè vbi nec est quod cœnes, neque vbi cubes? inquit Philippus. Non cubandi, sed ambulandi caussâ huc concessimus, ait Hugo, &, quod præcipuum est, fabulādi. Hoc agamus, inquam ego, sudum est cælum, Luna limpida, fabulæ pro cœnâ erunt. Etiam Hispana nobilitas, cum, ob diurnos calores, in campum & solem prodire molestia est, nocturnâ & aurâ, & ambulatione gaudet. Hîc Philippus, quando ita iubetis, ait, cœnæ priuationem vobis imputate, frigidum prandium mihi: nihil est ad manum, nisi quod de prandio reliquimus, non tamen sine lactucâ.

Et vino, & sale, & omnibus cachinnis.

Atque heus

Minister vetuli puer Falerni
Inger mi calices amariores,
Vt lex Posthumia iubet Magistra.

Si vinum non deest, nihil deest, ait Hugo: vinum nunc est omnia. Hoc enim æstiuo tẽpore, magis potare iuuat, quàm cœnare. Mihi enimuerò, inquiebam ego, satiùs est, Philippi reliqnam fabulam, quàm Falernum haurire. Igitur quod cuique raptim in manus veniebat, id aut degulabat, aut exhauriebat. Moxque postea, Philippo medium locum tenente, cœpimus ambulare, Philippus autem inchoatum sermonem sic prosequi.

Eodem tempore audimus præter ædes illas, magnæ frequentiæ plausum, & festam insaniam ferri. Iubet illico Lvcivs considerari, ecquid ij vitulẽtur? Refert puer, nobilitatem à venatu, cum prædâ reuenire. Hoc, inquit, est, quod dixeram, frater. Et sanè oportet nos eodem contendere; remque vnam omnium stultissimam videre, quam scio moliturus. Ità opipatè cœnati consurgimus: & cum grandi famulorum legione, 2. *Fabula superioris continuatio.*

ad STVLTITIÆ Circum properamus.

Commodùm ex ædibus LVCII
3. euaseramus, cùm ad proximam porticũ
Laruatorũ agmen. delati, eos, de quibus audîeramus, cachinnonnes conspicamur. Sed, quòd extremũm eorum agmen carpere non placebat, cursim per angiportum flectimus, atque loco opportunè capto, in frontem & latera, ceterosque Moriæ ordines iucundissimo oculorum certamine pugnamus:

Non mihi si linguæ centum sint, oraq́; centum,
Ferrea vox, omnes Lemurum comprendere formas,
Omnia monstrorum percurrere nomina possim.

Præibat æneatorum globus, & tympano heroicum strepente, reliquam aciem hilarabat. Sparsi per omnia daduchi, conspicuos quemque etiam in tenebris facere, & noctem laborabant funalibus exanimare. Ego proin' LVCIO, fallimur, inquam, frater, an prisci moris nuptias videmus? Nam quorsum alioquin isti? Et audin', vt Thalassium clamant extremi, ac Fescenninis liberè tumultuan-

tuantur? Quid, quòd & choreas multi ducunt,

Et, longè super imminente LVNA,
Colludunt hilares, & erudito
Calcatam quatiunt sonore Terram?

Icit me molli cubito LVCIVS, meamque hominis peregrini simplicitatem risit:, & nempè stultitiam, inquit, non virginem duxerunt isti, quàm hoc falsæ lætitiæ choragio dignantur. Nisi tibi videor VTOPIOS hodie demum tenere; quos pridem scio, nunquam ità sapuisse, quin Moriæ mineruale aliquod deberent. Hos mihi iam ipsos vide; neminem illorum dices, Iouem esse, à cuius cerebro Palladem speres. 4. *Eorundē stultitia.*

Sub hæc LVCII verba, tres subeunt, mirâ proceritate iuuenes: ora tenuibus laruæ membranulis mentiti; habitum cultumque siluestres, & pexos prasino colore villos induti, 5. *Satyrisci.*

Trunca manum pinus regit, & vestigia firmat,

Titanas ego mihi videbar, & eorum reliquias videre,

Qui ter conati imponere Pelio Ossan,

Vt cœlum expugnarent At nos, inquam, ANNI, Aſtyanactes ſumus, quibus etiam ſpectare hos Hectoras metus eſt. Imò, inquit ANNIVS, formica fies, vbi iſtas Getuliæ belluas iuxtim adſtabis. Viden' autem hîc tu illam barbæ vmbram? illam Cygni plumam? illam paui huius caudam? hanc tot imaginum pompam? mentior, niſi hi omnes plus ſtultitiæ gerunt, quàm perſonæ. Illi ſunt, inquam, ipſi, quos primo vrbis aditu obuios videram; temulentos, & longo tunc interuallo à ceteris relictos. Nunc vtique cum alijs redeunt, alteraque ſiti nouam ebrietatem quærunt.

6. *Venatores.* Ponè hos, conferti multorum greges ſuccedunt,

——— operi delecta iuuentus,
Retia rara, plagæ; lato venabula ferro,
Denſatiq; ruunt equites, & odora canum vis.

Tum præterea vnum video præ ceteris ſublimem in Elephanto vehi: cui aurea cæſaries in ſummos vtrinque humeros defluebat; cum exuuiæ Leonis per tergum effuſæ, alterum mihi Herculem figurabant. Sed pòſt quàm pharetratum eſſe,

esse, atque sinistrà arcum vidi prætendere, cœpi laudare fidem ANNII mei, & venationem, quâ dedixerat, recordari.

Auebam ergo cognoscere, ecquam ij prædam secum reportarent; cùm, ecce tibi, quatuor Cappadoces extremo agmine consequuntur; qui retibus implexum hominem ludibundi gestant: Rusticanum omnino, & à mora tuo proximum; sed quem tamen per decussati reticuli spatia facilè nosceremus, illum esse ipsum, cuius temulentiæ recens testis occurreram. Eam ergo nos prædam esse suspicati, confestim adiungimur, 7. *Ebrius rusticus pro fera captus.*

——— cuneosq́; per omnes
Vadimus haud dubium in risum; mediaq́; tenemus
Vrbis iter; nox atra cauâ circumuolat umbrâ.
Quis faciem illius noctis, quis ludicra fando
Explicet?

Ibat interior mihi adolescens, quem LVCIVS, quod inermem videbat, audacter intuitus: &, potes tu, inquit, vt me stultitiæ huius facias prudentiorem? Quam vobis, Diana feram submisit; aut 8. *Garrula responsio, nulla responsio.*

cui

cui macello crudeles hanc Aprugnam deuouetis? Repentè ille, vt sciremus poëtam esse, cœpit versu translatitio rem omnem suprà repetere:

Pòst, quàm altos (inquit) *ventum in montes, atq; inuia lustra,*
Ecce feræ saxi deiectæ vertice capræ
Decurrêre iugis; aliâ de parte patentes
Transmittunt cursu campos, atque agmina cerui
Puluerulenta fugâ glomerant, montesq; relinquunt.

Inde alios de suo versus addidit, pertexitque magnis aures stridoribus ferire: donec eum denique pertæsi, ac pessimis modis ab illo multati, gratiam officio habuimus; rogauimusque, ne molestus esse præterea sibi vellet. Irà longo poëmate defuncti; nondum intellecto, quid fieret, abijmus: læti, quòd aures nobis aliquas reliquisset.

9\. *Laruatus barba incendium infert.* Sed inde vix passus decem abscesseramus, cùm alius nobis occurrit iuuenis

——— *quem plurima circùm*
Nubila, & accitis velabat schema tenebris;

Perq;

Perq́; oculos vix parua duos data semita.
Tadam
Ille manu, flãmaq; gerens spiramen olentis,
Scrutari medijs aliquem de millibus vnum
Visus erat. ———
Hic talis pòst quàm nos vidit, ,aduersùs substitit; prætentamque facem per singulorum ora noscitabundus duxit. Eam, vt incautior præter ANNII lanuginem tulit, mentum flãmula corripuit. Quippè illi continuò,
——— *barba reluxit.*
Nidoremq́; ambusta dedit. ———
Hîc enimuerò ANNIVS facti impatiens, ibat in improuidum Diogenem, & parabat barbulæ damnum pugno vindicare. Coërcuit furentem LVCIVS, &
Non venit in mentem (inquit) *quorum consederis aruis?*
qui tantulæ iniuriæ gratiam huic Cynico facere non possis? Perijmus vnà omnes, nisi barbitium tuum impunè tibi finis arsisse. Ità ille quidem pugnum abstinuit; sed atrociori vultu perseuerauit; donec alter, reductâ in frontem nebulâ, HERMIVM se confessus, veniam rogare, & incendij temeritatem purgare instituit.
Tum deinde ANNIVM, méque in- 10.
iectâ

& in Principem aulam hoc comitatu prosequimur; regem ibi dialem ex rustico daturi. Vos, si lubentia est, mecum in hæc Comitia venite; & vestro item suffragio insaniam coronate. Mentior, aut spectandi materiem habebimus, aut ridendi. Nos verò & libenter, inquit ANNIVS; quando municipes, huius suffragij habemus.

Iamque adeò in Palatinis foribus eramus: ingredimur; nocte ipsâ, & audaciâ tuti. At Principe Iuuenum in aulæ medium recepto, cùm priùs quid fieri rustico vellet, monuisset; vndiq; omnes *Rustici in regnum metamorphosis.*

——— dictis parere ministri
Certatim accelerant; vario strepit icta tumultu
Regia; pars ostro tenues auróque sonantes
Emunire toros, altósque inferre tapetas:

pars diætam ornare; pars auri argentíque pondera nouo ludibrio afferre. Paucis; lectulus, cortinæ, cubile ambitione regiâ fucantur. Tum Paganus denique è plagarum sandapilâ euoluitur, nondum crapulæ veterno liber: penula illi rudis, barbaraque interula mutantur; dein' cæteræ ruris sordes & inficetiæ paul-

latim detrahuntur. Coma omnis eleganti nodo supra caput adstringitur; barba, quam nullam, ante aluerat, noto artificio, pertenacissimi glutini viscum ingens appenditur: facies reliqua peregrinis coloribus adulteratur. Ita ornatus in primæ fortunæ lectulo collocatur. Iuxta hunc auratæ vestes, & quicquid amicire Iouem, aut decere Iunonem posset, deponitur. Iam annuli in digitis, iam armillæ in brachijs, iam cetera, quæ admirationem vel assueto facerent, supraque infraque, omnibus locis destituuntur.

12. Composita ferme iam fabula videbatur, & matura quæ in proscenium duceretur, nisi moram somnus & ebrietas inijceret. Quare nobiles ephebi duo negotium accepêre; qui per dispositas ianuæ ruinas viderent, quid illo subinde fieret; moxque vt euigilasset, signo dato ceteros in rei spectaculum excirent. Ità ijs ad excubias intentis, mirificè quædam nos Musica tenuit; quæ tum ad Principis diætam existere, illique delicias facere, ac somnum iussa est conciliare.

13. Musica Verùm incidit ibi nescio quid ridiculi; vt suauitas illa repentè se amitteret.

Galba

Galba erat inter alios quidam, non absurdus ille Cantor, nec insuauis; sed ætate tamen senectâ, &, quod consequitur, caligine iam oculis infestâ. Huîc aliquamdiu Musicos colores scitè temperanti, nouissimè non cicada, quod Eunomo; sed musca impudens illusit: quæ fortè summâ in pagina residebat. Eam Galba non vtique Muscam, sed Musicam esse litteram rebatur; ac bene magnam, quæ duûm temporum vices impleret. Idcirco spiritu ingenti cœpit miser Pæana citare, contentaque voce immensum vociferari. Hîc absurdissimos modos ceteri mirati, confestim in Galbam iratis oculis vertuntur; nutuque asellum increpant. At ille nihilo magis remittit: quin potiùs numeros omnes ex præscripto seruare se ostendens, digito locum alijs commonstrat. Tum vero terreri Musca & contactum refugere; Galba suum errorem videre, palamque erubescere; ceteri simul omnes symphoniam in cachinnum mutare. Ità pòst quàm Musica omnis conticuit, alij quà cuique visum est, abiêre: multis in vinum & pocula ruentibus, multis aleam & fritillos poscentibus; nos cum Hermio paucisq; sanioribus in intimos palatij recessus,

& Musca malè quadrat.

abdimur; vbi instructæ honestis cupedijs mensæ, aut noctem nobis fallerent, aut somnum properarent.

14. *Imperfecta imago Herculis.* Fortè tabulam ibi Protogenis conspexerat LVCIVS, in quà Herculis labores duodecim visebantur, haud rudi opere adumbrati. Ille, vt est huius elegantiæ curiosus, artem diu considerabat; itaque discessit, vt manum pictoris vehementer probaret; etsi penicillo; inquit, felici vnum quid defuit. Hermius admiratus, at ego, neminem, inquit, artificem vidi, qui aliquid hìc desideraret. Nisi tu nouus hodie Apelles, accutiùs vides: præsertim ad lucernam. Quippini, inquit LVCIVS; quando & Sutor in crepidâ damnauit Apellem? Oportebat autem & tertium decimum hìc laborem esse; quo lentes illum coquere Diogenes coëgit. Opinor enim nusquam alibi magis Herculem sudasse.

15. *Herculis decimus-tertius labor.* Excipit cum risu Hermius, & finite, inquit, rem vobis lepidè stultam commemorare, neque ab hoc ioco valdè alienam. Mense proximo priori hominem inuisi, elegantem oppidò atque copiosum; quippè à quo rogatus fueram, foràs cœnare. Erant in eo tum conuiuio lautitiæ multæ, apparatu tanto, vt oculos den-

dentesque ambiguè inuitarent. Ibidem sinistrâ Iuuenem assedi, probè litteratum illum, nec suæ poëtices ignarum. Is ne asymbolus videretur in eam cœnam condixisse; Meas, inquit, ego partes, domi ad focum haud sanè luculentum excoctas, hîc depromo;

—— & semipaganus
Ad Sacra vatum carmen affero no-
strum.

iniectaque manu in sinum, renidentibus oculis membranas quincuplices educit; nobisque aueatibus hoc Epigramma pridiè à se factum, palam legit. Quod vos iam ex pueri huius memoriâ potestis repetere. Inde, vt puero innuit, puer, si recitandum est, inquit, oportet, ex Persij præcepto, me priùs Plasmate guttur colluere, quo liquidiorem voculam hauriatis. Dictoque citiùs calicem tollit, & omnem, Hermio apprecante, inuergit. Tum deterso oris humore sic cœpit.

Nota sibi CYNICVS dum lustrat te-
cta CACHINNO,
Poscit vti diram paupere lente
famem:

Arida per vacuam circumfert ora CVLINAM,
Si qua sit ad CYNICAM viua fauilla dapem.
Hic gelidos horrere videt sine torre Penates,
Nullaq; defuncto ligna parata foco.
Auxiliũ rogat ergo Deos. Fortè HERCVLIS illic
Stabat in excelso lignea Forma tholo.
O bene; bissenis (ait) olim exercite monstris,
LENS decimus debet tertius esse, labor.
Diceris olim apros, olim vicisse Leones,
Nunc etiam lentes vincere disce meas.
Et simul Alciden frigentibus admouet ollis
Subiectoq; pedes Herculis igne cremat
Illa focum flamma, illa cocum calefecit & ollas,
Et Cynicas eadem deniq; flamma Fabas.

Huic alterum subdidit.

Iam Nemæus erat sublatus ab Hercule terror;

Et verus Arcadicâ valle peremptus Aper;
Iam stabulis exhausta suis infamia: & hospes
A Diomedeis nemo timebat equis.
Nusquam Cacus erat: Nusquam Stymphalides vllæ:
Et Stygijs nusquam Cerberus in foribus.
Nullus Lernea restabat sibilus Hydra;
Hesperijs nullus iã Draco in excubijs:
Cum sua Diogenes miserando in prandia voto,
Mollire admotas quæreret igne fabas.
Ligna tamen deërant; quæ dum vsque requirit & vsq;
Herculis emeriti lignea signa videt.
Præcipitansq; foco, noua subdit pabula flammis;
Hercule tum lentes suppetiante coquit.
Omnibus in monstris sudaueris, inquit, in istâ
Te sudare tamen plus ego lente puto.
LERNA quid ALCIDÆ, quid cetera Monstra dedistis:
CLARIOR à victu LENTIBVS ille fuit.

Hæc huiusmodi carmina, vt ipse leuiuscula, nec ad PERSIVM esse cense- 16. Poëtarũ

Sibi inuicè applaudē-tium paradigma. bat; ità plerique alij, digna, quæ ætatem ferrent, suspexêre. Ego vt de meo sensu vobis confitear; existimem, eum tunc adolescentem ementiri potuisse veteris Poëtæ nomen; idque facturum fuisse nullo nec æui conuitio, nec conuiuarum stomacho. Cùm proin' omnes in eo carmine laudando essemus. Cenæque dictator hanc coronidem sermone patrio adijceret? Nullum fuisse aliud nec suauius ferculum, nec elaboratius id diei mensis illatum, atque illud cultissimi Iuuenis EPIGRAMMA: improuisò Iulius ingreditur, Iulij nepos, vir loco nobili, ac cetera omnia summus; Verùm qui apud Grammaticos nihil olim temporis perdidisset.

17. *Indoctorū absurditas, Epigramma ferculi loco appone-re conantium.* Hunc talem virum extrema laudatio voxque EPIGRAMMATIS aduertit, inter esculenta meliuscula laudati. Neque verò is negligendam gratæ gulæ cupedinem ducens, apud se ipse statuit, simul vt domum reuenisset, experiri, ecquid domesticus item coquus hanc cibi indolem pernouisset? Inde omnibus comiter salutatis, reque illa, cuius agendæ venerat, effectâ, rursus digreditur. Domi continuò arcessi è culinâ magistrum iubet, atque, an Coquere & ipse EPI-

GRAM-

GRAMMA norit! rogari. Hîc stupere coquus, & ad vocem peregrinam circumspicere, nutuque ipso ciuem se Romanum negare. At herus iratior, hominem nauci, ac frugis nullius inclamare, qui delicias paullò antè omnibus APICIIS laudatas neque sibi instrueret vnquam, neque verò ipse nôsset. Dic tamen crastino aut facies, inquit, his EPIGRAMMATVM cupedijs cœnam, ad quam Tresuiri nostri promisêre; aut conditionem renuntiaui. Facilè id verò est, ait coquus; dum sciam eius lautitiæ doctorem, qui vbi verbulo rem monstrârit, iubebo te sine metu esse; iam EPIGRAMMA cœnasti. Ostendit ei herus, vbi eius artis magistrum possit inuenire. Coquus didicisse iam opinatus, summâ luce consurgit, atque ad ædes illas artificis abit: famulos primùm omnes super heri negotio rogat, Ecquod EPIGRAMMA coxissent? Negant ij, quà singuli, quà omnes. Adit ipsum inde patremfamiliâs, aitque cupere se, cum bonâ eius veniâ cognoscere, vnde illud EPIGRAMMA venerit, cui conuiuæ pridie plausissent: idque à quo coquo? suóne, an alieno sciat apparatum? Imò, inquit, à MANLIO, pernobili iuuene,

& elegantijs omnibus apprimè doctò. Coquus rectà ad illum; cui & rei adsit, ostendit: rogat, eâ ne voluptate suum herum defraudet; sed EPIGRAMMATIS sui illius copiam faciat. Manlius, per verò, inquit, libenter. Et confestim puero; heus verbero! huc calamum mihi, & chartam. Adest puer, calamus, charta: exscribitur EPIGRAMMA, datur coquo, fertur domino. Ille, quòd nihil horum exspectasset, atroci vultu, & seruum & chartam à se iubet facessere. Adeóne despicatui se habeat trifurcifer, vt pro cibo schedam, pro EPIGRAMMATE scripturam subornet! Respondit Coquus, aliud Manlium non dedisse; sed inibi omnem sui EPIGRAMMATIS vim artemque comprehendi dixisse. Iulius, qui Latinus non esset, arbitratur, modum coquendi EPIGRAMMATIS ibi doceri. Igitur, ecquid redis inquit, eumque denuo rogas, vt incorâm hanc tibi artem explanet? Paret famulus; ad Iuuenem postliminiò redit; docet, accepisse herum schedulam, & eò gratias habere. Insuper petere, vt disertius eam sibi disciplinam tradat; quòd cogitet in proximam cœnam consimile EPIGRAMMA conuiuis apponere. Quare nî

te nî graue ſit, paratum ſe eſſe, duobus verbis in præſens doceri: ac deinde rectà ad culinã reuerſum, ſuam in EPIGRAMMATE faciendo fortunam experiri. Hîc deniq; ſenſit Manlius, qui abſurdi Stultitia ſomniaret! planéque lauro eguit, quam riſui inhibendo morderet. Et cuperem, inquit, apprimè & hero, & famulo gratificari. Ceterùm in hâc re, quo minùs obſequar, video Apollinem, eiusque Muſas intercedere: quibus volentibus, non poſſunt hæc fercula extra culinam cerebri, nec niſi ad focum ingenij apparari. Addidit, prohiberi ſe, ne hæc arcana tam breui omnia diuulgaret, quæ ipſe ab vltimâ pueritiâ ad hoc ætatis vix tandem ſit aſſecutus. Hæc vt omnia retulit coquus, ferunt ſtomachosè Iulium cum ApollineMuſiſque expoſtulaſſe; qui, ne riuales haberent, ceteris omnibus omnia voluptaria negaſſent. Nona interim appetebat, & cum eà conuiuæ: apud quos idem ſub primum aduentum de ſuâ infelicitate querebatur; & quàm optârit bene ſuos ſibi hoſpites accipere; ſi vnum illud EPIGRAMMA per alienam maleuolentiam nanciſci licuiſſet. Rem deinde, vt erat geſta, perſecutus, mirificè omnes delectauit: vt il-

lorum vnus mihi dixerit, vel illud ipsum fuisse salsissimum Epigramma, coquum Epigramma facere voluisse.

18. *Clamori nocturno in aulis parcendū.* Placuit in eâ fabulâ Hermius; sed vidêre mihi tu, inquit ANNIVS, verbis his tuis, hoc nimirum agere, vti nos, rerum obliti, falerno tuo parcamus. Erras Hermi, Ego Scytha non sum, qui fumo pascar. Et dudum ardens barbula, affuso cupit humore vindicari. Inde sublato in Vtopiorum ritum poculo, BENE ME, BENE TE, BENE VOS, inquit, omnes: hanc ego Bacchæi liquoris phialam à summo ad imum ambulare iubeo, indidemque potulentam ad me reuenire. Sic dixit,

——— *& ocyus omnem*
Gurgitis exhausit vitrei bibo siccus Iacchum.

Tum puero dedit increpitans,

vt calicem rursus vino coronaret meraco; Simul altiùs clamare omnes, & in gentis timorem confuso murmure noctem inquietare: nisi Dorylas leui sibilo in tempore audientiam fecisset. Nam delicatis auribus principem esse, & quem omnes noctis strepitus excirent. Eius adeò rei, nî prohiberemus, posse exemplum

plum memorari. Reſpondimus omnes, id illum nobis volentibus facturum. & mox erecti,

Conticuère omnes, intentiq; ora tene-
bant,

cum ille ſic incepit.

Annus agitur ab illo iam anno tertius, quem mutua duorum ingenia fecêre inſignem. Fortè enim, 19. *Nocturni furis, & prope deprehenſi verſutia.*

Nox erat, & placidum carpebant feſſa
ſoporem
Corpora per terras, ſiluaq; & ſaua
quierant
Æquora; cum medio uoluuntur ſidera
curſu,
Cùm tacet omnis ager;

aut, ſi nondum me tenetis: Noctis erat umbilicus, & ductis peſſulis fores ædium omnes obſeratæ: cùm Principem noſtrum cura peruigil exercuit. Quippè ſubluſtri lunâ, per aulæ huius inania deambulantem, vt ſæpè mos eſt, ac neſcio quid meditabundum, perculit è vicino ſonus: ſuſpectus ille quidem, ac furtiuæ molitionis index; is tamen vnde accideret, non itidem liquebat. Hîc homo, diutulè anceps, quænam veſtigia inſiſteret, vt indicium perſequeretur? Tan-

dem laneo inceſſu, ad ſuámet Cimelia, quibus maximè timebat, intendit. Inerant id loci,

——— auara
Pygmalionis opes, flauaq; micantia lamna
Vaſa, CORINTHIACO nil conceſſura metallo
Quicquid ERYTHREO quæſitum eſt littore; quicquid
Barbarus Aſſyrijs eduxit prædo fodinis:
Aut Sabulo ſi quid locuples confudit Iberi
Lympha TAGI: aut quales olim Romana lapillos
GELLIA dilectis potuit præponere Natis.
Hos ea ferrato CIMELIA poſte SMARAGDOS
Anxia ſeruabant. ———

20. Eò loci nondum planè peruenerat;

Cùm procul arcano ſubſiſtere limine cernit
Ignotum iuuenem, ———

quì claui adulterinâ in valuas inditâ Cimelium furtim emoliebatur. Nec temere

mere id visum; & furacem vtique seruulum credidit, qui iniussus ærarium verrere parârit. Quare testudinem imitatus Princeps segniter lentéque se mouebat, quo agnoscere peculatorem, eique manum proximus afferre, neq; tam sanguine vernulam, quàm rubore posset multare. Verùm id eius inceptum frustra erat. Nam, vt nusquam secura est Perfidia, adolescens semper circumspicere, & quouis crepitu consternari: Donec sensit denique insidias, viditque Principem formicino gradu adrepere. Inde omnia confestim deserere: iamque eminus, vt consisteret, appellatus,

——— nil tendere contrà,
Sed celerare fugam in tenebras, & fidere nocti.

Ità raptim ex laqueis abijt & oculis; rectaque ad familiarem lectulum contendit. Pro elapsâ hominis prædâ, clauem venator in limine reperit, ac deseratis iam foribus, ærarium videt propè vndiq; expugnatum.

Certus igitur furti alieni; sed sui consilij incertus, mirabatur, quâ aut venisset is Auerruncus, aut abijsset? quum nocte intempestâ, & omnibus palatij ianuis oppessulatis, nulli se Sorici quidem 21.

aut.

aut mustelæ rimula pateret, quà intro posset irrumpere: nisi & hi fortasse vespertiliones alati iam essent, qui supra tecta per impluuium inuolarent; & acetabulis aurum cleperent? Postremò subijt, domesticæ temeritatis facinus fuisse, nec irrupisse aliunde Lauernionem, neque aliquò euasisse; partum intra familiam scelus, intra eandem & vestigari posse. Porró, quam eius deprehendendi rationem iniret, id fermè laborabat. An quæstionibus ergo, domum, inquit, omnem subijciam? & ne sonti impunè sit, etiam insontes plectam? Sæuum, nec mei ingenij consilium; nisi placet, dum scelus alienum punio, meum committere. Famulos potiùs in persequendam suspendiarij fugam excitabo? Sed aderit inter omnes, etiam ille quem quærent omnes; nec vllo illum argumento furem ostendam, qui ad furem corripiendum accurreret. Quid ergo? Placet sceleris architectum dolo capere. Nondum sinet illum neque recens metus, neq; nefarij cœpti memoria quietum esse. Quare, stertentibus ceteris, quem vigilare præcipuè compercero; is aut cogitâsse mihi peculatum credetur; aut suspicioni opportuna materies fiet.

Secundùm hæc circumit solus. ac viritim omnium lectulos, quàm occultissimè potest, callidus explorator inuisit. Hic miram vbique rerum confusionem, & elegantem somni Rempubl. habuit videre. Nam ad primæ stationis militem progressus, cùm eius adhuc limini oberraret, ronchos nocturnæ fidei tesseram agnouit, quos ille immanes trahebat. Sensit hunc eius, puto, Reipubl. præconem esse, qui ronchis suis, velut pausarius, siue horas indicaret, siue modum reliquæ familiæ stertendi præiret. Itá hunc Somni Tritonem sonantior animæ meatus crimine absoluit. Iuxtà alter accubabat supinatâ ceruice quadrupes: cui pili omnes plùmantibus pennis horridi, ac ferreum olim pectinem fatigaturi: nares languidæ ac follicantes; os aëri reciprocando laxum, & peruium; quo spiritus reflabatur, itá calidus vt VVLCANIAM, itá validus, vt ÆOLIAM subesse crederes, vnde istiusmodi procellæ erumperent. Erant denique ea somni indicia, vt annum dormisse iā pecus videretur. Quare eo intacto, clam ad tertia castra proceditur. Ibi propter collocatum hominis viui cadauer gratiosa supellex visitur: 22.

ſitur: Cantharus ad dimidium exhauſtus; & vini cirnea, nunc in vappam degenerantis. Sacrum cogitaſſes nouendial inſtaurari; & in vetuſto capulo feralem Silicernij cœnam poni. Ex porrigebat extra lecti centonem rigidos pedes Endymion: in quos temerè illatus explorator, grabatum omne ſuccuſſit. Mortuum excitare is fragor potuiſſet; at pecudem altiùs ſopiuit. Nec viſum ibi fuit, aliud dormientis indicium exſpectare. Iam proximum erat, alterum atque alterum cubile; inde aliud ex alio adire; & ſicubi ſuſpectæ quîetis argumentum foret, admota manu, ſubſultantium præcordiorum fidem implorare. Hîc lōgum mihi ſit negotium, ſingulos eius quæſitionis ludos dicere. Nam fuit ſubinde, qui vertigine ſomni circumactus, verſis ad puluinum plantis, ceruicem in imâ lecticâ merſaret: fuit, qui ſua nocti ſomnia prodere, ſcenamque vmbratilem adornare dormiens audiebatur. Alibi menſa erat, lectiſſimis rebus inſtructa. Quippè lapilli per alueolos ſparſi, & par teſſerarum, & picti luſorio ſchemate libelli turbidè iacebant; quæ omnia haud graues vigilantis cubiculi curas loquebantur. Alibi de-

bi deiectam tegetem somnolenta iacẽtis manus identidem affectabat; nequicquã cupida amissum teporem colligere. Demum ea parebant vbique spectacula, vt facilè scires, te in Vtopiâ esse.

In hoc inertiæ theatro, cubiculum nouissimè quoddam, stitit omnem Principis curiositatem. Ibi adolescens vnus quiescentis imaginem haud faberrimè cælatam exhibebat. Sensit continuò illum fallaci nebulâ oculos sepsisse, somnumque adulterinis ronchis mentiri, *& incassum vigilanti stertere naso.* 23.

Cautâ igitur manu simulatam hominis malaciam eludere, & ex tumultuantis pectoris æstu, inquietem animum aggreditur scrutari. Nec fefellit sagax dextera. Et nempè is erat, qui nocturnâ molitione ianuam conatus effringere; ac recenti adhuc facinore perturbatus, somnum adeò nullum capiebat, vt ne fingere quidem iam posset. Lætus inuento scelere Princeps; hoc porrò angebâtur, quì lupum vtrâque aure complexus, tuto à se dimitteret. Neque enim

Clara per obuersas intrabat luna fenestras

Vt habitum oris liceret dignoscere, furem-

remque quis esset, scire: neque etiam vim id noctis afferre placebat, ei, quem ingenio vadari mallet. Pro consultissimo habuit, frontem ei litteratam facere, aut aliá notâ tenebrionem dignorare, quâ in posteri diei vadimonium cogeretur. Et erat familia tum omnis capillata? anteuentulis cirrhis pleramque frontem inumbrati. Hunc opinatus laqueum se inuenisse, quo fur in lucem vel inuitus traheretur; primi sincipitis cincinnum strictim vsque attondit; & inhonoro vulnere capillamentum vltus; nihil se se reliquisse iudicauit, quo tegi furtum præterea posset. Itaque rebus ex sententiâ gestis abit; & quod reliquum noctis erat, somno permittit; indicij securus.

24. At iuuenis teneri se intelligens,

Iam nigra furua regna Proserpinæ
Et iudicantem credidit Æacum,

suique esurientem Cerberum videre. Experiri manu voluit, ecquod hosti negotium in capillis fuerit? hîc magnâ clade omnem esse Cæsariem afflictam, atque inter lectuli centones, passim strata pilorum funera cognoscit. Quare territus, altùm

Exi-

Exiluit; saltuque iterum defectus in ipso,
Semianimis medio concidit umbra solo.
Vtq; resurrexit, fœdatus puluere turpi,
Et sua de gelidâ membra lauauit humo,
Non minùs ingemuit, quàm si rea tur-ba videret,
Flebile carnifices in caput ire manus

Et nempè hoc mihi stipendium, inquit, numerabitur, quando cras ex meis virtutibus ornatus pendebo? Miserum me! Quid optimi parentes? quid amantissimi dicent Sodales? quo illos ego vultu? quo illi me cras inter patibularios videbunt? non videbunt. Pudore priùs, quàm laqueo strangulabor. Aut certè, ne ad necis infamiam publicè trahar, carnificem hîc meum anteuertam. Quid enim?

Vsque adeóne mori miserum est? vos ô mihi manes
Este boni. Me me morientem hæc umbra videbit.

Ac mox cinguli serico gulam induit, seséque nodo informi, de ferreo clauiculo suspendit. Insultasse iam vitæ, ac vicisse for-

fortunæ cachinnos videbatur; cùm repentè, clauus iniusto pondere victus, humi eum destituit, viueréque denuò vel inuitum coëgit, Ergóne is sum, cui vni nec mori hodie, nec viuere cras licebit? Aut quæ demum infelicitas est, quòd & supplicia mihi se negent? Atqui ego mihi consciscere

Si nequij mortem diruptis rostibus vllam,
Nonne patent altæ caligantesq; fenestræ,

Per quas præceps eam? faciam hoc morti conuicium; ne cras sublimè pendeam, de sublimi nunc labar. Captóque in fenestram impetu, desilire amens properabat, cùm decussatæ valuarum crates obstitêre: in quas adeò caput offenderat, vt supinus humi applauderetur. Doluit illi arietationis infelix rudimentum; exemitque libidinem, eius insaniæ porrò experiendæ. Cœpit deinde cogitare, quemadmodum pugione iugulum hauriret, perque vnum vulnus manu se mitteret. Nec deerat consilio audacia; donec nudato mucrone cutem fortè aperuit; aciéque mox inhibitâ, Quid si etiam, vitam, inquit, abijcio, num infamiâ meum cadauer liberabo? an

an melius hanc tonsi verticis contumeliã cælabo mortuus, quàm viuus? Quid igitur agam? ne mors quidem exorari iam potest, quæ rebus meis aduocationem promittat. Iudicium aufugere iam non possum, & vadimonium tamen obire, est Rhadamanti forum, & Minoïs tribunal, & Æaci vrnas quærere. Nimirum hoc restat malo præsidium; vt aut Principi cras supplex fiam, aut Carnifici. Quid tu ais, miser? Ergóne alterutri? Ergóne aut veniam furti rogabo; aut patibulum expectabo? Prô dedecus meum. Quin incipis hiatu terra me haurire? Quin domus ruinâ me tegere? Quin iratum etiam innocentibus fulmen plectere? Dixit hæc impotenti affectu; atque subinde externatâ mente rursus

Concidit, abruptiq; immutuit ore loquelis.

Pôst igitur quam vana querelarum 25.
tempestas aliquando detonuit, accepit cogitandi spacium; homo ceteroquî nõ brutus, atque ingenio sæpè similia eluctatus. Quid enim, si quo, inquit, artificio petitus sum, eodem eludam? Instituit proinde ingenij delectum habere, omnesque artes suas ad signa vocare. Venit primò in mentem, morbum

flammas subdidit, magnoque incendio patriam fædauit: quos omnes ingentium facinorum compertos amentia absoluit. Credat & ego aliquid horum Ceritus fecisse; quis damnabit? Placuit hoc proin' iuueni consilium; cœpitque mimum in posteri diei theatrum componere: quemadmodum mox seminudus ac lacer palatium perambularet; clauâque in humeros elatâ personam sibi faceret. Adhæc verba emeditatus, quibus ridiculus esset; fallere se posse confidebat. Verùm hanc omnem fabricam vna mox cogitatio euertit. Nam cui hanc, inquit, stultitiam probabo, nisi me ipso stultiori? Quis insanus ita scienter tectéque Cimelium aggrederetur? quis deprehensus tam cautè diffugeret? quis quæsitus demum tam callidè somnum obijceret? Hæc argumenta testimonium pro amentiâ non dicunt. Quàm igitur imperitus sum oportet, qui ne insanire quidem iam possim? aliquid sapientiùs quærat est necesse, cui stultitia nil patrocinatur.

Quid ergò? An ne hoc expediet, quod iam denique subit? Expediet. Sed consulenda nimirum est audacia mea, vtrum confieri id possit? Et verò po- 26.

toſt. Aut enim vnà mecum omnes in ſuſpicionem criminis vocabo; àut vnà cum omnibus etiam mémet explicabo. Indè confeſtim erectior, in ſpem venit principis fallendi. Capto proin' conſilio, armat idoneo telo manus, ac per ſingula contubernia furtim circumit, ſerisque dexterrimè emunitis,

Nunc ait audendum eſt dextrâ; nunc ipſa vocat res;
Hàc iter eſt.

Et cum dicto,

——— Superbum
Rhamnetem aggreditur; qui fortè tapetibus altis
Extructus, toto proflabat pectore ſomnos.

Deinde, vt quemq; opportunum iniuriæ ſopor fecit, eum clāculò primoribus cincinnis exſpoliat; vaſtoque ſincipite ſupparem ſibi relinquit. Inde alterum, inde tertium, denique ex ordine alios

Obruit; ac cunctam in medio, ſine nomine plebem,
Fadumq; Hebeſumq; ſubit, Rhæcumq; Abarimq;
Ignaros ———

Ità pòſt quàm omnes capite cenſos effecit,

fecit, lectulum anteluciò repetere, atque largiter de cetero institit dormire, omnibus animi mœroribus detersis: ipse iam diei appetens, quò festiui doli illecebra in lucem prodiret.

Anni spacium interim videbatur, dum auroræ crepusculum opperitur Princeps. Quare vt primùm 27.

——— cristata sonuêre volucres,

Viciniuaq; dies sensit prsagia lucis,

datur negotium ne priùs regia patefiat, quàm omnes palatini vnam in diætam coâcti, coram censore traducantur. Nec enim ambigebat is Censor, quin esset reperturus, quem posset, equo vendito, in patibularios referre. Factum gnauiter, quod iubebatur. Circumstant illicò in orbem lectæ iuuenum adolescentumque legiones; suoque imperatori præstolantur. Ingreditur Imperator, atq; cupientibus oculis, sicubi demessi crinis stipulás contueatur, intentus, videt ad vnum omnes, velut ex composito res agatur, depiles esse, truncatisque æqualiter cincinnis furti indicium confudisse. Attonitus primùm insperato miraculo, quid fieret considerabat. Sensitque suis se artibus falsè elusum. Et ipsa etiam familia, vt alterum alter aspexêre, ve-

hementer obstrepuit, ignara quis hostis prædam è capillis egisset. Cœpêre deinde famuli quidem rei spectaculo, at Princeps furis ingenio delectari; palamque ira in risum ire. Noscere tamen auctorem gestiebant; promissaque sceleri impunitas est, si se ipse suumque dolum artifex aperuisset. Licuit inuitare, licuit promittere; neminem tamen neque venia, neque munera pellexêre, qui se ipse deferret. Schedam tantummodo repertam pòst aiunt, vbi denarrato doli commento se auctor purgat, quòd maluerit nunquam se prodere, quàm proditus veniam rogare. Nolle se ingenij laudem id temporis mercari: Solere magnos artifices parem inuidiam trahere: tutius videri, si latéret, quàm vt è sublimi conspicuus, omnium in se oculos conuerteret. Ad extremum, alta & illustria se nec alijs inuidere, nec sibi ambire.

28. *Aurea Neronis cœnatio.* Dum hæc DORYLAS taliaque pluscula non infacetè garrit, nos temporis noctisq; obliti, videmus diē lucemq; se appellere, & magnis continuò incremētis per omnem regiam explicare. Ego LVCIO meo tum denique dormituriēti, Quid hoc est? inquam: an interdiu dormiunt

miunt VTOPII tui? Nam noctu, quod video, comissantur. Planè, inquit: & hanc metamorphosin à NERONIS popinâ traximus, cùm auream eius cœnationem, cœlique æmulam domum contemplaremur. De quâ, si Tranquillum tenuisti, & meum tu puerum audi; qui necdum licet aliud, quàm diuinè loqui. Simul nutu in puerum coniecto, repentè coëgit poëtam esse. Nam is, quòd se ad omnia heri sensa aduertere consuêrat, sic ludibundus cœpit.

Ebria potantem, quæ viderat aula Neronem,
Trinacrij retulit vitrea monstra Senis.
Aurea nam volucri decurrit Machina tecto,
Et tereti positas circumit orbe dapes.
Sub pede gemma volat, laquearq; trabesq; rotantur,
Assiduoq; fugit mobilis aula gradu.
Hîc noua vicinas transcurrunt sidera mensas,
Hîc ridet madidos æmula LVNA toros.
Murrhinaq; armatus iam pocula terret ORION

GORGONIASq; timent Sigmata pota comas.
Scorpio quaesitis iam proximus incubat escis,
Et super intactos praeterit HYDRA cibos.
Mentitusq; fugit per gemmea fercula PHOEBVS,
Et facit alternam, praecipitátque, diem.
Nemo sed auratâ discumbere gestijt aulâ;
AVREO enim in tecto FERREVS hospes erat.

29. *Antiqui luxus imitatio.* Interpellauit ingeniosum pueri furorem LVCIVS; iussitq; alijs pedibus numerum instruere; quò reliqua liberiùs insaniret. Puer ad omnia promtus, vix exspectato imperio, ità perrexit poëtari.

Negotiosas qui NERONIS in noctes,
Et otiosas ire vultis in luces,
Adite nostras. Qui NERONEM habebamus
Olim Magistrum, nunc redire si possit
Inde, vnde posse redire pernegant quẽquam,
Discipulum habebimus. Specimen dari vultu?
Iam Vos dedistis; saepius & daturi estis.

Non

Non tulit porrò DORYLAS notiſſimam pueri dicacitatem, ſed colapho ibat obiurgatum licentiam. Quanquam is modico flexu pugnum euitauit; & maiori cachinno, omnem eorum dierum ſcenam apud VTOPIOS produxit; vſque eò, vt ilia nobis riſu diſtenderit, vel inuitis.

Inter illiuſmodi hiſtrionicos luſus, aduolat ephebus, duorum alter, quos in ſpeculâ collocatos diximus; nuntiat is paganum euigilaſſe, & mirè quam ridiculos ſecum geſtus edere. Nos alacres vnà omnes exſilimus, ac turmatim ad Mimicum Stertimij theatrum accurrimus. Videmus vndique omnes cubiculi aditus obſideri; & alios quidem per fatiſcentium aſſerum rimulas ſuam curioſitatem exſatiare: aliòs aurium voluptate contentos, eminus, quid ſecum ipſe ineptiret, auſcultare. Equidem in SVLLÆ familiam adoptatus, Felix mihi videbar, qui oculis etiam meis aliquid participarem. Nam vt proximè tapetas aberam, quibus ianua prætexebatur, cernebam, quàm parum ſe in pellucenti regiá plebeius animus caperet. Et ille quidem cùm crapulam prioris ingluuiei omnem edormiſſet; circumtulit à graui 30. *Ruſtici ſe ipſum nō agnoſcētis ſcena.*

veterno caligantes oculos: vtque primò insperatum cubiculi nitorem sensit, non iam meraco, sed miraculo ebrius, cœpit digito indice glaucomam, si qua oculis hæreret, detergére: ac rursus circumspicere: Videt eadem omnia rursum; videt tertiùm. Territus resedit; aduertitque in lecto se cubare;

——namq; ipse superbis
Fulgebat stratis solioq; effultus eburno.

Etiam hîc suam oculis fidem abnuit; & sollicitâ manu toralia contrectat: Ea de Coa syndone: cortynas prehensat; ex de Tyrio murice: conopæum affectat, id de argenteo stamine. Igitur vertigine iam secum agi omnia ratus, lecticæ spõdam corripit, seséque aduersus ruinam timidis manibus armat. Interim supinus lacunar suspicit; Aurum est. Parietis tabulatum respicit; Ebur est. Pauimentum despicit;

Hîc reperit nec opinus opes. Nec splendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aëra testæ
Monstrauêre solum. Varias ibi picta per artes
Gaudet humus; superantq; nouis ASAROTA figuris.

Ex-

Exclamasset dudum, nisi vocem omnem iuge miraculum absumpsisset. Quocunque se rudis oculus vertit, passim offendit:

Auratasq; trabes, & Mauros undiq; postes,
Et picturatâ luculentiâ marmorâ venâ,
Aut ebur, aut. dignas digitis contingere gemmas;
Aut artes, veterumq; manus.

Hic ille, quid ergo? inquit: vbi me terrarum fortuna locasti? Hæccine mea est vmbra, quam heri 31.

———patulæ recubans sub tegmine quercûs

mihimet captaueram? An fortè adhuc temulentus, quicquid deliro, videre me credo? At enim certè vigilo; videre me MORPHEI aliquod simulacrum ludificatur. Iterumque manus ad nebulam oculorum dimouendam admouens, videt indutos annulis digitos; & in relucente; palâ gemmam rutilare; vtrumque brachiũ armillis vinciri; corpus denique totum nihil veteris fortunæ suæ agnoscere. Eò capit cogitare, alium vtique se factum, nec iam seipsum esse; quando frustra suam domus humilitatem, & le-

ctulus tegetem, & manus quæreret paupertatem. Ita stupidus metu, suam in aduersi marmoris luce faciem conspicatur; ac diu alienam ratus, quòd & barba indidem promissa & adstrictus verticis nodus apparebat; quo neutro symbolo insignem se meminerat: tamen, vbi neminem adesse alium vidit, cuius ea imago esset; quid si, inquit, & vultus se meus mecum amisit? Simul dextrâ aggreditur verticem scrutari. Hîc ecce tibi,

Intorto cirrhata coma stetit area nodo.

Pergit exinde, sinistrâ mulcente, mētum (quod glabrum antea, vulsumq; fuerat) destringere: at ibi

Barba repentinâ stat formidabilis vmbrâ:
Horror inest mento, & densa fruticantia silua
Mania; barbaricis ægrè penetranda Sarissis.

Tum ille pallidior buxo, iam demum inquit, calamitas me totum triumphasti, & nihil mihi de toto me reliquum fecisti. Quin lubet tamen cubitu surgere; &, quando egomémet ignoro, experiri, ecquid vxor mea me; ecquid liberi, & serui adhuc aliqui nôrint? Nec distulit cen-

tones

tones rusticanos, ac mendicantis fortunæ exuuias quærere: id est, rudem subuculam, & Veneti coloris sagulum: tum crassæ solocis femoralia; tum follicantes ocreas; tum reliquum deinde ornatum, quo pridiè sorduerat. Sed eorum vicem, vestes reperit holobaras, & de Attalicâ telâ thoracem, & de Serum vellere, textoque tibilia: & laborati tergoris crepidas, & torquem aureum, regiæ ceruicis spolium.

Hîc iam ne exspectate, quid porrò egerit? Quicquid potuerunt vel inepti- 32.
re somnia, vel fabricare insania, vel *Aulicorũ*
delirare temulentia, id omne promis- *rustico os*
cuè factum. Ingens interim nobis vo- *sublinentium cæ-*
luptas erat, qui illos Roscii gestus spe- *remonia.*
ctabamus; doctique omnes quid facere quemque oporteret, si res posceret; audimus repentè clamantem; tanquam Tranionem, seruulum, puto, rurestrem aliquid vellet. Ad clamorem illicò ephebi quatuor, quibus id negotium erat, ingrediuntur; compositis verbis, atque eleganti manuum basiatione, Regem suum Principemq; consalutant: nihil mimicarum rerum omittunt. Alius interulæ sindonem corpore inijcere; alius serici mollitiem in amictum sufficere, alius

crura tibiasque textis induuijs ornare; alius Milesias pedibus crepidas aptare. Rursum hîc pollubrum ac nasiternam de argenteo supponere; ille aquulam de redolenti cinnamo affundere: iam iste linteum tersui, ille pectinem frictui, ille speculum visui obijcere.

33. Mutus inter tot obsequia Rusticus, identidem cogitabat, quid sibi elegantiæ nouæ insolentia vellet? Amœna veterum Tempe, & Elysij nemoris vmbras has esse; nec nisi cœlestes vtique genios videri, quibus tanta oris gratia spiraret: quique humuncioni sordido tam amicam vim afferrent. Quanquam vt eorum vnus & torquem collo parabat imponere, iam moriendum sibi miser, atque ab aureo fune pendendum ratus, trepidè cœpit eorum fidem obtestari. Et, quæso vos, inquit, mi hospites, quin hoc saltem agitis priùs, & vbi me amiserim monetis? Nam ego, quin moriar, si merui, nil caussabor. Ceterùm quis me huc error egerit, id affligor. Et vigilans equidem à furto me semper abstinui, nequà res mihi cum laqueo foret. Nunc si adhuc dormio, & aliquem per insomnia depeculatus sum, tantisper hanc furcam emittite, dum expergefiam. Excipiunt ij,

ij, prohibentque loqui, quæ se digna non sint, Regem enim Principemque suum esse, cui more veteri, operam matutinam locare, & in cubiculo apparere consuêrint. Rursum ille, se imò MENALCAM paganum esse: &, ne errarent obscuris parentibus natum, ac clientelaris fundi, pauperisque agelli dominum. Eleuare hæc illi; & abnuentem, magnis mendacijs obruere. Vtique aut somnium aliquod fuisse, quod regiam mentem subitò perculit: aut curarum magnitudine, animum humani aliquid passum, à seipso paulisper abîsse. Non recordaretur, quid pridiè, & quam sapienter egisset? Roganti, quidnam fuerit? Cùm tu mihi, inquit vnus, mille philippicos, atq; huic torquem aureum, atque isti equum Persam; atque isti indigenam donasti? Negat MENALCAS meminisse. Etsi iam video, inquit, quàm insanierim. qui vobis quidquam horum donârim. Vos proinde, qui sciatis, insanos donare nil posse; res mihi illas reddite. Illi pridiè imò sapuisse; & tùm demum deliramenta loqui, contendere. Neque enim aut insanos aliquid donare, aut sanos consuêsse repetere. Assideret igitur in regiæ fortunæ sellâ, suosque æger

test. Aut enim vnà mecum omnes in suspicionem criminis vocabo; aut vnà cum omnibus etiam mémet explicabo. Indè confestim erectior, in spem venit principis fallendi. Capto proin' consilio, armat idoneo telo manus, ac per singula contubernia furtim circumit, ferisque dextercimè emunitis,

Nunc ait audendum est dextrâ; nunc ipsa vocat res;
Hàc iter est.

Et cum dicto,

——— Superbum
Rhamnetem aggreditur; qui fortè tapetibus altis
Extructus, toto proflabat pectore somnos.

Deinde, vt quemq; opportunum iniuriæ sopor fecit, eum clãculò primoribus cincinnis exspoliat; vastoque sincipite supparem sibi relinquit. Inde alterum, inde tertium, denique ex ordine alios

Obruit; ac cunctam in medio, sine nomine plebem,
Fadumq; Hebesumq; subit, Rhacumq; Abarimq;
Ignaros ———

Ità pòst quàm omnes capite censos effecit,

fecit, lectulum antelució repetere, atque largiter de cetero institit dormire, omnibus animi mœroribus detersis: ipse iam diei appetens, quò festiui doli illecebra in lucem prodiret.

Anni spacium interim videbatur, dum auroræ crepusculum opperitur Princeps. Quare vt primùm 27.

—— cristata sonuêre volucres,

Vicininaq; dies sensit prsagia lucis,

datur negotium ne priùs regia patefiat, quàm omnes palatini vnam in diætam coâcti, coram censore traducantur. Nec enim ambigebat is Censor, quin esset reperturus, quem posset, equo vendito, in patibularios referre. Factum gnauiter, quod iubebatur. Circumstant illicò in orbem lectæ iuuenum adolescentumque legiones; suoque imperatori præstolantur. Ingreditur Imperator, atq; cupientibus oculis, sicubi demessi crinis stipulás contueatur, intentus, videt ad vnum omnes, velut ex composito res agatur, depiles esse, truncatisque æqualiter cincinnis furti indicium confudisse. Attonitus primùm insperato miraculo, quid fieret considerabat. Sensitque suis se artibus falsè elusum. Et ipsa etiam familia, vt alterum alter aspexêre, ve-

hementer obstrepuit, ignara quis hostis prædam è capillis egisset. Cœpêre deinde famuli quidem rei spectaculo, at Princeps furis ingenio delectari; palamque ira in risum ire. Noscere tamen auctorem gestiebant; promissaque sceleri impunitas est, si se ipse suumque dolum artifex aperuisset. Licuit inuitare, licuit promittere; neminem tamen neque venia, neque munera pellexêre, qui se ipse deferret. Schedam tantummodo repertam pòst aiunt, vbi denarrato doli commento se auctor purgat, quòd maluerit nunquam se prodere, quàm proditus veniam rogare. Nolle se ingenij laudem id temporis mercari: Solere magnos artifices parem inuidiam trahere: tutius videri, si latéret, quàm vt è sublimi conspicuus, omnium in se oculos converteret. Ad extremum, alta & illustria se nec alijs inuidere, nec sibi ambire.

28. *Aurea Neronis cœnatio.* Dum hæc Dorylas taliaque plusicula non infacetè garrit, nos temporis noctisq; obliti, videmus diē lucemq; se appellere, & magnis continuò incremētis per omnem regiam explicare. Ego Lucio meo tum denique dormituriēti, Quid hoc est? inquam: an interdiu dormiunt

miunt VTOPII tui? Nam noctu, quod video, comissantur. Planè, inquit: & hanc metamorphosin à NERONIS popinâ traximus, cùm auream eius cœnationem, cœlique æmulam domum contemplaremur. De quâ, si Tranquillum tenuisti, & meum tu puerum audi; qui necdum licet aliud, quàm diuinè loqui. Simul nutu in puerum coniecto, repentè coëgit poëtam esse. Nam is, quòd se ad omnia heri sensa aduertere consuêrat, sic ludibundus cœpit.

Ebria potantem, quæ viderat aula Neronem,
Trinacrij retulit vitrea monstra Senis.
Aurea nam volucri decurrit Machina tecto,
Et tereti positas circumit orbe dapes.
Sub pede gemma volat, laquearq; trabesq; rotantur,
Assiduoq; fugit mobilis aula gradu.
Hîc noua vicinas transcurrunt sidera mensas,
Hîc ridet madidos æmula LVNA toros.
Murrhinaq; armatus iam pocula terret ORION

Non tulit porrò DORYLAS notissimam pueri dicacitatem, sed colapho ibat obiurgatum licentiam. Quanquam is modico flexu pugnum euitauit; & maiori cachinno, omnem eorum dierum scenam apud VTOPIOS produxit; vsque eò, vt ilia nobis risu distenderit, vel inuitis.

Inter illiusmodi histrionicos lusus, aduolat ephebus, duorum alter, quos in speculâ collocatos diximus; nuntiat is paganum euigilasse, & mirè quam ridiculos secum gestus edere. Nos alacres vnà omnes exsilimus, ac turmatim ad Mimicum Stertimij theatrum accurrimus. Videmus vndique omnes cubiculi aditus obsideri; & alios quidem per fatiscentium asserum rimulas suam curiositatem exsatiare: aliòs aurium voluptate contentos, eminus, quid secum ipse ineptiret, auscultare. Equidem in SVLLÆ familiam adoptatus, Felix mihi videbar, qui oculis etiam meis aliquid participarem. Nam vt proximè tapetas abieram, quibus ianua prætexebatur, cernebam, quàm parum se in pellucenti regiá plebeius animus caperet, Et ille quidem cùm crapulam prioris ingluuieī omnem edormisset; circumtulit à graui 30. *Rustici se ipsum nō agnoscētis scena.*

veterno caligantes oculos: vtque primò insperatum cubiculi nitorem sensit, non iam meraco, sed miraculo ebrius, cœpit digito indice glaucomam, si qua oculis hæreret, detergére: ac rursus circumspicere: Videt eadem omnia rursum; videt tertiùm. Territus resedit; aduertitque in lecto se cubare;

——namq; ipse superbis
Fulgebat stratis solioq; effultus eburno.

Etiam hîc suam oculis fidem abnuit; & sollicitâ manu toralia contrectat: Ea de COA syndone: cortynas prehensat; eæ de Tyrio murice: conopæum affectat, id de argenteo stamine. Igitur vertigine iam secum agi omnia ratus, lecticæ spŏdam corripit, seséque aduersus ruinam timidis manibus armat. Interim supinus lacunar suspicit; Aurum est. Parietis tabulatum respicit; Ebur est. Pauimentum despicit;

Hîc reperit nec opinus opes. Nec splendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aëra testæ
Monstrauére solum. Varias ibi picta per artes
Gaudet humus; superantq; nouis ASAROTA figuris.

Ex-

Exclamaſſet dudum, niſi vocem omnem iuge miraculum abſumpſiſſet. Quocunque ſe rudis oculus vertit, paſſim offendit:

Auratasq; trabes, & Mauros vndiq; poſtes,
Et picturatâ luculentiâ marmorâ venâ,
Aut ebur, aut. dignas digitis contingere gemmas,
Aut artes, veterumq; manus.

Hic ille, quid ergo? inquit: vbi me terrarum fortuna locaſti? Hæccine mea eſt vmbra, quam heri 31.

———patulæ recubans ſub tegmine quercûs

mihimet captaueram? An fortè adhuc temulentus, quicquid deliro, videre me credo? At enim certè vigilo; videre me Morphei aliquod ſimulacrum ludificatur. Iterumque manus ad nebulam oculorum dimouendam admouens, videt indutos annulis digitos; & in relucente palâ gemmam rutilare; vtrumque brachiũ armillis vinciri; corpus denique totum nihil veteris fortunæ ſuæ agnoſcere. Eò capit cogitare, alium vtique ſe factum, nec iam ſeipſum eſſe; quando fruſtra ſuam domus humilitatem, & le-

ctulus tegetem, & manus quæreret paupertatem. Ita ſtupidus metu, ſuam in aduerſi marmoris luce faciem conſpicatur; ac diu alienam ratus, quòd & barba indidem promiſſa & adſtrictus verticis nodus apparebat; quo neutro ſymbolo inſignem ſe meminerat: tamen, vbi neminem adeſſe alium vidit, cuius ea imago eſſet; quid ſi, inquit, & vultus ſe meus mecum amiſit? Simul dextrâ aggreditur verticem ſcrutari. Hîc ecce tibi,

Intorto cirrhata comæ ſtetit area nodo.

Pergit exinde, ſiniſtrâ mulcente, mētum (quod glabrum antea, vulſumq; fuerat) deſtringere: at ibi

Barba repentinâ ſtat formidabilis vmbrâ:
Horror ineſt mento, & denſæ fruticantia ſilua
Mania; barbaricis agrè penetranda Sariſſis.

Tum ille pallidior buxo, iam demum inquit, calamitas me totum triumphaſti, & nihil mihi de toto me reliquum feciſti. Quin lubet tamen cubitu ſurgere; &, quando egomémet ignoro, experiri, ecquid vxor mea me; ecquid liberi, & ſerui adhuc aliqui nôrint? Nec diſtulit cen-

tones

tones rusticanos, ac mendicantis fortunæ exuuias quærere: id est, rudem subuculam, & Veneti coloris sagulum: tum crassæ solocis femoralia; tum follicantes ocreas; tum reliquum deinde ornatum, quo pridiè sorduerat. Sed eorum vicem, vestes reperit holobaras, & de Attalicâ telâ thoracem, & de Serum vellere, textoque tibilia: & laborati tergoris crepidas, & torquem aureum, regiæ ceruicis spolium.

Hîc iam ne exspectate, quid porrò egerit? Quicquid potuerunt vel ineptire somnia, vel fabricare insania, vel delirare temulentia, id omne promissuè factum. Ingens interim nobis voluptas erat, qui illos Roscii gestus spectabamus; doctique omnes quid facere quemque oporteret, si res posceret; audimus repentè clamantem; tanquam Tranionem, seruulum, puto, rurestrem aliquid vellet. Ad clamorem illicò ephebi quatuor, quibus id negotium erat, ingrediuntur; compositis verbis, atque eleganti manuum basiatione, Regem suum Principemq; consalutant: nihil mimicarum rerum omittunt. Alius interulæ sindonem corpore inijcere; alius serici mollitiem in amictum sufficere, alius

32. *Aulicorũ rustico os sublinentium cæremonia.*

crura tibiasque textis induuijs ornare; alius Milesias pedibus crepidas aptare. Rursum hic pollubrum ac nasiternam de argenteo supponere; ille aqulam de redolenti cinnamo affundere: iam iste linteum tersui; ille pectinem frictui, ille speculum visui obijcere.

31. Mutus inter tot obsequia Rusticus, identidem cogitabat, quid sibi elegantiæ nouæ insolentia vellet? Amœna veterum Tempe, & Elysij nemoris vmbras has esse; nec nisi cœlestes vtique genios videri, quibus tanta oris gratia spiraret: quique humuncioni sordido tam amicam vim afferrent. Quanquam vt eorum vnus & torquem collo parabat imponere, iam moriendum sibi miser, atque ab aureo fune pendendum ratus, trepidè cœpit eorum fidem obtestari. Et, quæso vos, inquit, mi hospites, quin hoc saltem agitis priùs, & vbi me amiserim monetis? Nam ego, quin moriar, si merui, nil caussabor. Ceterùm quis me huc error egerit, id affligor. Et vigilans equidem à furto me semper abstinui, nequà res mihi cum laqueo foret. Nunc si adhuc dormio, & aliquem per insomnia depeculatus sum, tantisper hanc furcam omittite, dum expergefiam. Excipiunt

ij,

ij, prohibentque loqui, quæ se digna non sint, Regem enim Principemque suum esse, cui more veteri, operam matutinam locare, & in cubiculo apparere consuêrint. Rursum ille, se imò MENALCAM paganum esse: &, ne errarent obscuris parentibus natum, ac clientelaris fundi, pauperisque agelli dominum. Eleuare hæc illi; & abnuentem, magnis mendacijs obruere. Vtique aut somnium aliquod fuisse, quod regiam mentem subitò perculit: aut curarum magnitudine, animum humani aliquid passum, à seipso paulisper abîsse. Non recordaretur, quid pridiè, & quam sapienter egisset? Roganti, quidnam fuerit? Cùm tu mihi, inquit vnus, mille philippicos, atq; huic torquem aureum, atque isti equum Persam; atque isti indigenam donasti? Negat MENALCAS meminisso. Etsi iam video, inquit, quàm insaniérim, qui vobis quidquam horum donârim, Vos proinde, qui sciatis, insanos donare nil posse; res mihi illas reddite. Illi pridiè imò sapuisse; & tùm demum deliramenta loqui, contendere. Neque enim aut insanos aliquid donare, aut sanos consuêsse repetere. Assideret igitur in regiæ fortunæ sellâ, suosque æger

Machaônas opperiretur, qui morbum animi medicarentur.

34. *Medicos se mentientium mēdacia.* Abit illicò puer; ac breui cum grandi hominum exercitu reuertit; quos omnes medicos mentitur. Adeunt solliciti, circumstant venerabundi, ac manus osculo priùs adoratas alius capiti applicat; alius thorace diffibulato pectus examinat: hic læuis brachij venam explorare; Ille colorem oris iudicare; nemo non aliquid agere, simulat. Secundùm ea, collatis capitibus, consensu pronuntiant; Sanguinem immodico corporis æstu feruefactum, eas capitis turbas concire; vt sui oblitus, alium se esse Princeps opinetur. Quanquam clemens adhuc ea sit insania. Quin mirum non fore, si animus sanguine sic ebulliente, etiam absurdiora deliraret. Facilè tamen ei malo remedium fore, si vel vnum diem genialiter agere, & lætitijs lautitijsque operatus, mæstitudinem hanc ex pectore conaretur exspuere: Redituram non multò pòst mentem; ac turbelæ omnis fascina fugitura. Rustico ad hæc, nescio quid, stupente; imperant illi alia aliaque illecebrarum genera disponi, quæ sint animo excitando. Continuò contenditur, pro-

properatur, curritur: dictò citiùs omnia confiunt. Et sua iatraliptæ vnguina, & pharmacopolæ ecligmata, & aromatarij embammata omnes maturant. Crederes totum Cosmi ahenum in vnius insaniam consumi. Iubent ijdem & musicam sonare; sed eam, quæ ORPHEVM extinguere, AMPHIONEM vincere, ARIONEM possit triumphare. Prodeunt repente multi, & liquido gutture, & tinnulo pectine, & melleo carmine, hi voces promere, hi fides tendere, hi barbiton plectere certatim inceptant. Potuit ad eiusmodi concentionem allubescere etiam ineruditis auribus. Et Rusticus veterem MELIBÆI fistulam pertæsus, rogat, an semper hoc soleat? aiunt, Enimuerò quotidiè; eumque vehementer solitum delectari. Miranti dein' quî ergo fieret, quòd non eadem commeminisset? Nimirum hoc, inquiunt, morbo huic ingenium est, vt

Pristina Lethêis omnia mergat aquis.

35. Nam quid ego memorem, Virbio nuper meo vicino accidisse? quem vnius heminæ mulsum ita corruperat, vt biduo se putârit ἀκέφαλον esse. Circumibat miserabilis, perque omnes ædium

Insanus caput suũ quærens.

dium angulus suum ipse caput quæritabat. Vidimus ipsi illum per & compita, & fora, & vrbem percursare, à notis, ignotis, flentem petere, vt suum sibi caput monstrarent. Ridentibus alijs lepidam quæsitionem; sapientiores, qui morbi vim cognoscerent, miserabantur. Et si qui tacto eius capite, rogabant, & quid ergo id esset, quod manibus contingerent? respondit aliàs, columbarium; aliàs muscarum gurgustiolum esse. Hanc tamen homini stultitiam exemimus, pòstquam licuit

——mediam pertundere venam:

& sanguine deducto, insaniam exarmare. Viuit is hodiéque; & Senator, ciuitatem optimis consilijs tuetur. Atque hunc quidem Bacchus; alium quendem somnus, alium alia caussa vsque ad stultitiam ridiculum fecit. Hanc vnus aliquis recensere fabulam desierat, cùm continuò sic alius incepit.

36. Haud multò plus decennium est, cum adolescentem vidi probè litteratum: quem siue studium vehemens, siue bilis atræ intemperies ludis mirificis perturbârat. Is aliquamdiu coaxare in cerebro ranas; aliquando clausas in ocu-

Insanorũ musca & intẽperia curata.

oculis mustellas incubare; iam hirundines in naribus; iam scarabæos in auribus nidulari: iam stultiora his credere, dicerécque perseuerabat. Negare interim amici, magnisque rationibus contendere, fabricari Chimæras illas in cerebri viuario non posse: hortari, vt saniora vellet; neque tam immania delirando, se ipse occideret. Nihilo secius tamen ille

Talia perstabat memorans, fixusq; manebat.

Sensit prudens medicus violentiam morbi esse, & falaciâ medicandam. Igitur splenium oculis opponit; aures naresque turundis farcit; caput totum pittacio munit; iubetque ægrum lectulo se aliquamdiu tenere. Interim ille res quas volebat, disponit; & mox emplastro vndique reuulso, hic strata murium ranarumque funera, hic scarabæorum hirundinumq; cadauera ostendit. Ita venatu, aucupioque perfunctus, alteri ingenium restituisse iam videbatur.

At adolescens, pòst quàm Herculem esse animaduertit, qui tot capitis monstra expugnasset; adhuc cum vno aiebat se grandiori malo conflictari, nam 37. *Alia insani cura.*

in

in ventris vmbilico, nouæ magnitudinis teſtas,ollarumque & vi ceorum fragmina circumferre: quæ quidem eniti miſer non poſſet, quantumuis parturiret. Hic iterum ceteris cum riſu abnuentibus, ſolus, quem dixi,medicus, ſeriùm tueri,& in venæ tenorem trepidus inquirere inſtitit. Inde exercitato vultu ad circumſtantes; rem eſſe, quam æger diceret, aſſueuerat: latére multas vtique cruſtas, de ruptâ veteri aulâ. Nec ſinendum diutiùs, quin peſtis inteſtina proſcribatur. Quare potionem illico maturare, laticemque medicatum afferre: tum adoleſcenti ſellam PATROCLIANAM iubet ſupponere; quam teſtulis antè cruſtisque clanculò impleſſent. Obtemperatur. Reliqua iam non eſt neceſſe perſequi. Certè adoleſcens, vt teſtacea ibi rudera conſpexit, ſe eam eſſe matrem opinatus, quæ partum edidiſſet, confeſtim vterum ferre deſijt, mentemq; habere meliorem cœpit.

38. *Diluuiū metuētis delirium.* Hoc deinde ipſum, cuius inſaniæ fuit; quòd cuidam, in quartana diutulè cubanti, viſæ ſunt terræ omnes, ſi aquam peteret, diluuio perituræ? Ergo rumpi ſe antè paſſus eſſet, quam naturæ laxaſſet habenas, ni perſuaſum ei foret, hoſti ad-

sti aditum impediendum, fossâ ciuitatis aquis, per eum, impletâ. Sic aquâ pariter & insania est liberatus.

Quid iam illud, quòd nulli, nec pueri quidem, ignôrant? Iuuenis fuit, qui se ipse mortuum & credebat esse, & dicebat. Illum in sandapilam abiectum, ac mortem inediâ persequentem, non socij potuerunt abducere, non propinqui: parentes vltimò repulsi abiêrunt. Quintum iam diem sine alimento trahebat; vnáque in ciuitate fabula erat: cùm rescijt nouissimè vir, medicæ rei gnarus: ac probè callens, quantum ea fascina momentum haberent. Is profitetur, artem esse, quâ reuiuiscere mortuus possit: hominemque vernam subornat, edoctum quid fieri subinde velit. Accipit negotium verna, seséque in sandapilâ iubet efferri; eodemque ritu, ac secundùm illam eandem casulam componi, vbi iuuenem alterum stultitia sepeliuerat. Digressus indè cum mendaci lesso ceteris, duo inter se soli congemiscunt; cœperuntque alterum alter respicere; ruptoque demum silentio sermones conferre; & antiquior hospes recentem percontari; eccur eò loci venisset? at ille, eò quod mortuus esset.

39. *Mortuũ se esse persuadentis furor.*

Idem

Idem de se alter. Iam tempora, iam modos, iam dolores in morte superatos rogant alterni narrantque. Et ille quidem velitatum se esse cum hoste memorabat; in eo conflictu vulnus accepisse immedicabile; mox vnâ eâdemque viâ sanguinem animamq; fugisse. Tum scitanti seruulo, quâ corporis parte id vulnus acceperit? timidè oris hiatum ostendit; eundemque statim timidiùs occlusit; ne quà, vt aiebat, iterum moreretur.

40. *Mortis simulator hominem & vrsos decipit.* Pergit exinde vernula; &, ludus, inquit, hic fuit, præ vt si meum tibi funus recenseam. In venatu quippè feras persequebar, non fugaces illas, vti ceruos aut damulas, quibus conficiendis iam pridem & pueri auctorantur: sed generosas ac masculas, ex Vrsorum Leonumque gente. Eâ de re comitem asciui, quem fidissimum credebam, vt alter alterius pericula communia haberemus. Et constitit aliquamdiu fides. Verùm vbi nuper ex improuiso in plurium Vrsorum gregem incidimus, metus illum à fide abduxit, vt auctoramenti ac socij perinde oblitus, altissimam quercum conscenderet: méque relictum, & Vrsis immanibus proditum iret. Hîc ego quid

quid vnus facerem, tot hostibus petitus, vix cum singulis componendus? Cepi à desperatione consilium; itaque in mortuum decubui, vt parcissimus animæ, vix modicè respirarem. Irruunt interim Vrsi, ac dubij hominem an cadauer repererint, explorant versantque. Nec fuit difficile ceteros fallere, vti velut à funere refugerent. Sed callidior vnus, dum omnes animæ meatus pertentat; iamque narium canales, iamque aurium testudines inquietus rimatur, patientiam meam pænissimè vicisset. Quanquam & ipse, vt carnem morticinam credidit, innoxius demum recessit. Spectâtat hæc omnia securus comes: qui profligato periculo, cum ad me reuersus vitam gratularetur; id in ceteris auere se nôsse, aiebat; ecquid vltimus ille prædo toties in auriculam garriuisset? Ego, monuit, inquam, ne tibi dehinc aliquid crêderem, nî me deceptum continuò vellem. Atque vtinam dicto audiens, alteram eius perfidiam non exspectassem. Nam ille parum habuit comitem prodidisse, ní repetito specimine mox etiam perderet. Quod denique sic euenit. In densissimo nemore vna assederamus, cursu diutino fatigati:

cùm,

cùm, occè tibi cruentis rictibus nos afsequitur leæna, cui absenti catulos rapueramus. Nec deerat mihi animus, nec illi telum, ad vim defendendam: sed mala indoles nunquam corrigitur. Dum ego primis in ordinibus repugno, ille in subsidijs tenere iussus, abiecto venabulo fugit atque euadit. Ita nouissimè defectus occumbo; & discerptus iram belluæ famemque expleo. Biduum est totum, cum iam ferinò ventre inclusus, nusquam me moueo; ossibus pœne omnibus comminutis: nisi quòd fallendi temporis, carmen subinde compono, & tragicam meam mortem describo.

41. *Exemplo sani curatur insanus.* Inter hæc duorum absurdissima commenta redeunt ex composito familiares, seruuloque vespernam apportant. Resedit alacer è tumba ille, atque epulas auidè contruncat; effusóque vini sextario liberaliter potat. Tum ad alterum conuersus, & tua, inquit, cœnula quando ministratur? Negat solere. Atqui tu, nisi subinde cœnaueris, diu esse mortuus nequibis. Vides me, etsi defunctum, cibis tamen indigere. Suasit deinde, aliquid de suo libare: persuasit: idque iterum, idq; tertiò factum.

Pòst dormire se velle dixit: pòst surgere aliquantùm, & scapulas suas à diuturno situ malè habitas queri. Idipsum alter. Tum rursus decumbere, rùrsus existere; interim pandiculari, interim ambulare; idque in consuetudinem vsque facere. Eadem omnia alter. Iam nihil facturum se seruulus videns, in quo Simium non continuò haberet; surgit de capulo, séq; mortis suæ pertæsum, de cetero ait viuere velle. Vult illicò & alter. Quid multa? ab exemplo huius edere, ire, viuere, sapere didicit: absque quo si fuisset, fingere mortem breui desijsset.

Sed & alium quendam intempestiua phrenitis ludibrium fecit: cui persuasum erat, nasi sui promontorium vltra pedes decem procurrere. Quare si qui primum ædium limen tangerent pro insano vociferabatur, cautè accederent, ne immeritum fortè nasum improuidi calcarent. Nullus olim nauta sic Acroceraunia timuit, aut in flectendo BONÆ SPEI promontorio tam anxiè nauigauit, quàm qui ad illũ Nasonẽ accessit antè. Quid ego tamen, quando antiquum est; non commemoro: hoc recens audite. 42. *Nasi portentum.*

Ex terrâ Germaniâ homo in vltimos 43.

mos

Grande caput alterū habere persuadens, furium excusat.

mos VTOPIOS peruenerat, nobis apprimè, sed auri quàm cerebri ditior, Cuius vt candorem caupo perspexit, vaferrimi ingenij homo, cœpit reputare, quibus truncum HERMAM dolis circumscriberet. Omnia videt immunita, &, si amitteretur, modico stratagemate capienda. Cœnatum igitur, atque vini nectare inundatum, prælucente cereo, in cubiculum deducit: lectulum ibi, iuxtaque amœni ornatus diætam attribuit, vbi noctem bearè degat. Et rigebat is adolescens auro; ac torque præsertim, in plura volumina sinuato, conspicuus, suas alijs diuitias venditabat. Iu hoc monile oculos conijcit hospes, non inscitus rerum æstimator. Id simul vt exuit temulentus adolescens, tanquam inter gentiles adhuc degeret, minimè piceatos, de cerui clauiculo negligenter suspendit: at non perinde negligenter id hospitem aduertit. Qui designato rei gerendæ loco, Iuuenem nunquid aliud velit? interrogat. Ille, equum benè manè adornari, nam antè Solem ortum velle proficisci. Hospes post ea, quæ in digressu solemus, abscedit; iuuenis obdormit. Noctis interea venit concubium, & tabernæ dominus ad tor-

ad torquem intendit, deq; eo ſpolio furtim ſexaginta anellos puri puti auri deducit: ceterum torquem probè adcurtatum relinquit. Die poſtero ad condictum ſurgitur, equus ſternitur, Iuuenis veſtitur, calceatur. Ad torquem inijciendum vbi venitur, repentinum ecce miraculum, quem ille duplicatum inducere capiti pridie potuerat, tunc ægrè ſimplicem inducit. Turbatus proinde conclamat. Hoſpes conſilio dudum inuento, accurrit: reperit hominem in capite, & torquis ſuæ anguſtijs tricantem; mox conſternato ſimilis, longè, quàm alter, altiùs exclamat, & mirificam capitis mutationem deteſtatur. Terruit credulum veterator; & roganti, quid enim eſſet? ſimulauit fugere ſe malle, quàm dicere. Tandem, caput ait quōuis dolio maius intumuiſſe. Exanimis alter, vtrâque manu capitis ſui molem examinat: ſimul hoſpes iam perturbato promtoq; vel maiora credere ſpeculum oſtendit; mendaci commento in oculorum faſcina repertum. Aduerſus iſtud vbi contemplari ſe cœpit, vidit miſer, non caput, ſed CAPITOLIVM, & informi vaſtitate monſtrum. Illacrimans ergo, pallio caput ſuperobruit;

atq; hanc nimirum caussam suspicatus, quod torquem induere nequijsset, maturauit discedere, ne per lucem manifestus agnosceretur. Ferunt enim deinde multis diebus publico abstinuisse, nec vllis argumentis persuaderi sibi passum, vt crederet, de torquis pondere decessisse potiùs aliquid, quàm ad capitis molem accessisset.

44. *Rusticus persuasione se regẽ esse credit, & pro eo se gerit.* Hanc præter alia sexcenta commemorabant, vt fidem mendacio emerent; & Rusticus ab ijs exemplis ad Regij nominis personam induceretur gerendam. Nec nihil est profectum. Iam enim Regem se amens credere; sua omnia superbè circumspicere; alios, vt degeneres animas contemnere; & quicquid domesticæ paupertatis reminisceretur, pro somnio habere. Et iuuat, ait, extra hoc cubiculum prodire, quò è ceteris locis sui periculum memoria faciat. Extemplò morigerantur omnes. Concurrunt palatini Coraces; hi illum humeris in hexaphoro gestare; hi magnæ ambitionis anteambulones esse; alij posticæ pompæ appendix fieri. Eo ritu per regiam deducitur, barbaro tapete conspicuam. Videt aurea supernè laquearia; circùm argento incrustata marmora; infra lucen-

tentia aſarota. Pererrat comitante turbâ viridarium; videt fontium fluenta, piſcinarum delicia, hortulorum ſemota. Et quod vnum antè omnia placebat; iam ſuum mirabatur eſſe, quicquid vſquam eſſet. Sed oculos fermè ſaginabat ea voluptas; ſtomacho nondum ſe Regem agnoſcente. Videt mala aurea, & præterit; pometum Heſperium, & negligit; ruborem Punicum, & contemnit. Cum his Palmæ amygdala, Damaſci pruna, fici bellaria, faſtidiuntur ventri ceraſis ſuis paſci, & rapis aſſueto inſidiari. Iubet tamen ſiue hæc afferri; feruntur: ſiue illa arceri; arcentur: ſiue alia curari, curantur.

Et conſumto in tot ſpectacula meridie, prandium propinquabat: id pòſt quàm cupere ſe oſtendit, locis mox omnibus vijsque properatur; 45.

Hic labor inſerto torrere exanguia ferro
Viſcera cæſarum pecudum; his cumulare caniſtris
Perdomitam ſaxo Cererem; fert altera plebes
Ingentes auro pateras. Lætatur at ipſe
Obſequio feruere domum.

Quippe opes suas operasq; ambitiosè in illum omnes congerebant, vt crederet egestatem, ne, si quidem vellet, redire iam ad se posse. Ità ad Iouis mensam accumbit vnus, circumstante tot procerum coronâ, à quibus omnibus omnia ritu pereleganti simulantur. Vno appellatò, venerantur continuò omnes. Pro imperio nutus est. Nulla cuiusquam vox auditur, nisi Regis inter Principisq; titulos excepta. Iam interim magnâ acie dapes inferuntur; aureâ suppellectile mensa angustatur. Orbis, culter, cochlear, salinum argentum est: aurum omne in Leones ac Pardos efferatur. In his metallorum prodigijs apponuntur, Cæsarum deliciæ; reuiuiscunt APICIORVM illecebræ; perduntur LVCVLLORVM impensæ; ; & in plebeiam ingluuiem VITELLIANA culina laborat. Nunquam tantas homo lautitiarum strues viderat; & quicquid ne nominare quidem rude palatum sciebat, id incipit libare. Ad hæc Opimianæ præstantiæ vina, & Falernæ nobilitatis mulsa, & Cressæ originis vua immodicè suppetebant. Denique nihil cupediarum erat, quod ibi non erat. Nec subinde festiui risus fabulæq; desiderabantur, veteres Crassos exci-

excitaturi. Nam vt quidq; Rusticus absurdi committebat, indidem salsa iocorum materies nascebatur. Et fortè capum ille ingentem solus auidissimè sepelierat, cum structor, quò risum diuerteret, huiuscemodi rem exorsus est fabulari.

Accubuerant in tabernâ viri nobiles multi, quibus prandium iuxta nobile lautumque apparabatur. Hi aurigam pecuniosum, qui sub miridiem ibi interiunxerat, eòdem inuitant, si lege sirempse philippæum pendat. Auriga neç animo nec marsupio defectus annuit; & inter gulonum aciem stipendia facturus, accumbit. Vbi calere tandem opus ac feruere cœpit, patina ingens ponitur; in quâ trutæ grandes luciĳque, & circum hos minuscula gens gobiorum ac mugilum natabant. Huc ita nobiliorum gula spectabat, vt sibi cum grandiusculis rem esse vellet; plebeiam famem minutijs saginandam duceret. Id negotium carptori datum, Rusticus astutè aduertere; &, quod illi dentes etiam in maiusculos pruriebant, ingeniosè eludere. Priùs enim quàm ori pisciculos ingereret, ad auriculam singulos, ceu loquitantes, identidem

46. Auriga inter nobiles accumbētis festiuus & utilis iocus.

 tidem

tidem admouebat. Quam stultitiam ceteri demum obseruant; suspicati non esse nihilum, quòd auriga tam festiuè insaniret. Quare scitari, ecquid gestus is sibi velit, instituunt. Ille primò tergiuersatus, ex composito mentitum ruborem excusat. Illi tantò pertinaciùs instant; dum victus alter, Bona scæua, inquit; diu est cùm parentem peregrè amisi; anni ampliùs quindecim ac semis, aut si quid est prætèr proptèr. Dè quo nihil adhuc aliud comperi, nisi naufragio periisse. Visum est proindè hos pisciculos examinare, siquid præterea cognôssent, funusque patris alicubi conspexissent. Ceterùm nihil vidisse peierant; vires & ætatulam caussati: vt, quibus à portu abscedere longiùs, etiamnum insolens; & maioris Oceani fluctus explorare formidolosum fuerit. Intra æstuaria duntaxat sese antè hunc diem, & tenuium rivulorum vada continuisse. Porrò si quid rescîsse velim, consulendos esse commilitones suos, quà mole, quà annis grandiores; qui omnia maria emensi, in pluria oculorum theatra commeârint. Hinc est, quod circumspicio, &, an cum maiori venire in colloquium possim,

possim, quæro. Senserunt hîc illi, non eum se hominem lacessisse, quem sibi finxerant: sed in Thersite Vlyssem delusisse. Igitur quas delicias hominis marsupio negârant, eas ingenio demum concesserunt. Piscibus in hunc ferè modum absumtis, aligera gens turmatim à veru inuolabat, lancemque ingentem Anser turundulis effartus implebat: hunc vndique turdi coronabant. Quos dum singulos certatim singuli diripiunt, auriga iam audacior, Anserem, qui vnus remanserat, falsè adoritur; eumque totum sui iuris facit: ita suas singulis auiculas dictitans obuenisse. Structor hæc fortè recensuerat, cum alij super alios diuersa pergunt addere, vt cuique promptum erat, dum MENALCAS in ipsâ felicitatis opulentiâ recumbens, cum patinis poculisq; velitabatur. Nunquam humilis venter, tantam lautitiarũ stragem fecerat; neque rarioribus illecebris famem, neq; lectioribus vuis sitim restinxerat.

Igitur corpore superfluentibus bonis saginato, Rusticum satietas, & quæ hanc fermè consequitur, ebrietas inuasêre. Sic per ea iocularia dies exijt; & paganus mentem denuo exuit, ac so- 47. *Humana pōpa cata-strophe.*

mnum incidit; rurſus ſui oblitus, rurſus mortuus. Tandem placuit palatinis, expugnatam paupertatem nouâ mendicitate reuocare; & ſuum TARQVINIVM in ordinem cogere, remque ad Interregnum trahere. Confeſtim ergo torques illi de ceruice; de digitis annuli; de manibus armillæ detrahuntur; veſtium cultus deripitur. Sed & barbæ appendix calido rore humectata dilabitur; & comæ turritæ fibula remittitur; & diali imperio defunctus, eſſe is rurſus incipit, qui nunquam deſierat. Fuit illi hoc inter omnes Imperatores ſingulare, quod imperium & accepit temulentus, & depoſuit. Ita omnibus denique fortunis euerſus, amicitur veteri ſago; & cum lacerâ endromide in idem cænum præuoluitur, vnde fuerat pridiè eductus. Ibi alteram temulentiam vt edormijt, Regem ſe ſurrecturum opinatus, vidit regnum ad pœnitentiam redijſſe, & ſe paganum euigilaſſe. Enimverò quid tum dixerit ames feceritve, ſi narrare ſingillatim velim:

Ante diem clauſo componet veſper Olympo.

Duobus verbis; fecit, quæ facerent ſtulti, ſani riderent. Certè cùm domum reue-

reuenit, biduo amiſſus, iratæ, vt aiunt, vxori, dixit ſe in Inſulis fortunatis fuiſſe; aut præter Elyſij campi vireta ambulaſſe; vbi ſuper inſueta aurium oculorumq; obſequia, licuerit,

Fulgentes manibus tenere gemmas.
Et teſtudineo iacere lecto,
Et molli latus abdidiſſe plumâ,
Et gemmâ bibere, & cubare cocco;

ac mille ſexcentis felicitatibus beatum eſſe. Ceterum vxor non tam docilis, vt mariti ſomnio fidem haberet, eum credidit in popinis pellucida vitrea vidiſſe. Iurgijsque hominem complexa, per capillos in cubiculum traxit, vbi cerebri inſaniam ventris ieiunio luſtraret. Mihi interim atque ANNIO LVCIOque meo tanti non fuit, vt domeſtici diſſidij euenta exſpectaremus, præſertim, quòd in Caniculæ Ferias intenti, plura alia & videre, & ridere cogitabamus.

VTOPIÆ

DIDACI BEMARDINI.

LIBER QVINTVS.

1. *Nocturna quies & inquies, seu somniū natantis.*

ITa TARQVINIO; quem dixi, eiecto, Rusticoque ad hunc modum in ordinem redacto, pleriq; ceu stultitia missionem dederit, quà cuique promptum erat, dilabuntur, Me LVCIVS, Hermiumque ANNIVS, vnde pridem abieramus, reducit. Ego, quòd dies mihi omnis inter spectacula exijsset, somni quàm cibi appetentior, noctem auidus inuito. Cubiculum erat amplum, multoq; peristromate decenter prætextum: oculis planè excubantibus dignum, neque somni rhonchis profanandum. In hoc mihi sternebatur. Iuxtà HERMIVS in altero puluino recumbebat. Precati vterque, ne dies properaret, obdormimus. At ego non dudum obdormîeram, cùm adesse imagines; & quas interdiu laruas riseram, eædem ridere me inceperunt. Ibi

Ibi & fouea mihi rediјt; & comites fugêre,& Rustici venêre: denique dum fabulæ diurnæ centones consuo, nouam repente scenam architector. Oceanus antè oculos erat, & æqualium meorum numerus ingens, qui omnes molestante æstu,& in vndas prolectante,irruere visi: & maria ludibundi contemnere. Pars

——vada salsa citâ decurrere puppi;

pars audaciores

liquidas Neptuni nare per vndas.

In his mémet ipse videbam, liberum metu vagari, ac fluctibus insultantem, iam ima cum vrinatoribus explorare, iam summa æquora remigãte manu perlabi. Mirumq; mihi erat, hunc in mé artificem tamdiu latuisse. Igitur dum gloriæ studio prouectus longè aliqs post me relinquo,

Emersêre feri cano de gurgite vultus

immania cæte, & vasti nominis balænæ. Quibus eminus aspectis cogitabam, hîc LVCIANI me historias habiturum, ac breui in ventre peregrino hospitem fore, nî aliquod asylum reperirem. Quæro proin' humentibus oculis; & ecce, haud procul intueor montes, & Acroceraunia, quæ medijs è fluctibus emersa insulam fecêre. Illuc trepidè adnitor,

——madidaq; in vespe natator
Tuta peto scopuli, siccaq; in rupe quiesco.

2. *Somnium informicas incidentis.* Inde per arduas cautes eluctatus in planitiem denique euado: vastam illam, ac belluis frequentatam. Ceterùm ibi camporum vireta, & pratorum æquora, & nemorum opaca visebantur. Meliùs ea vigilans Apelles non pingeret, quàm mihi soporis inertia adumbrauit. Quæ omnia dum otiosus ego perambulo; in lucum feror, quem magni formicarum exercitus inquietabant. Non arborum frondes, non flores pratorum, non herbularum calices aliud, quàm MYRMIDONVM acies fuère. Et ipsa humus formicosis collibus tumida, infraq; mille cuniculis perfossa, gentem immodicam educabat. Nec habuit immunem illa me pestis; sed per totum corpus grassata, morsibus innumeris sæuiebat. Mirabar ego tam paruum hostem, tantum mihi negotium facessere. Iratâ proin' manu pugnacissimum animal contundo. Etiam cladem legionis vnius feceram, cum nouæ identidem copiæ suppetias ière: semperq; infestiores aderant, quanto plures necabantur. Crederes mihi esse cùm HYDRA negotium;

tium; & hostem ab interitu suo fieri ferociorem. Sed quod maximè tuli impatienter, vrebat, tergum, quod frequenter hostis insidebat; vbi mihi defendere vim, nisi dolo, non licebat. Quid enim facerem eo hoste, qui auersis vulneribus me infamaret? Conuersus ad artem, humi abijcior, incipioq́; crebro affrictu omnes elidere, ac tandem infestam obsidionem soluere.

Verùm magno ingenium stetit. 3.
Nam locus piceâ fortè pinuq́; consitus; *Somnium*
humum omnem sudore natiuo infece- *pice in-*
rat, viscoque tenacissimi roris impleue- *quinati.*
rat: in quo dum inscius volutor, tergum omne pedesq́; mille laqueis occupantur; lentâ pice impediti: Sic, vt Echeneide tactus nusquam me possem moliri: Primùm risus, & quales in ludo solent cachinni. At pòst quàm hec pedes eximere, neq; corporis truncum extricare licuit; vix imò caput subigere, manusq́; irritas leuare: cœpit animus mihi compauescere, vitæq́; sollicitus esse. Itaque manibus obniti, meq́; humo conor attollere. Sed iam & manus picati pertinaciâ visci ita tenebantur, vt, quicquid contingerem, coâlescere mecum videretur. Circumspicio tandem anxius, & ad

opem vocandam, conclamare aggredior. Verùm quôd fermè in somnijs solet,

> ——*inceptus clamor frustratur hiantem.*

Iterum proindè alternis pedibus eruptionem tento, cænumq; ineluctabile plantis subigo: iterum plumbei pedes, iterum illusi labores.

4. *Somnium lupum tenentis.* In hâc rerum desperatione, strepitum è senticeto, ac mox vlulatum accipio ruentis feræ. Lupus is erat, qui nidore excitus, ad annonam cum magnâ familiâ accurrebat. Hîc ego iam semianimis, Cerberum adesse, aut stygis vigilem credens, nesciebam quid porrò agerem; nisi quòd recordabar audisse me; quod olim & alius fecerit, in simili naufragio deprehensus. Tempori ergo ingeniosus, mortuum fingo: nec longè mentiebar. Tum illi prædones cominus explorare, & si quid animæ reliquum esset, videre; crebriq; circùm in orbem ire: donec incauto syrmate alter atq; alter brachium destrinxit. Tunc ego dextrâ læuaque singulos adortus, caudæ flabella complector, arctéq; duobus inhæreo. Illi se captos arbitrati, non respicere.

cere: non pugnare: sed cum vlulatu vltimas vires ad fugam vertere. Ceteri omnes, ne vnà caperentur, curriculo in siluas refugere: duo, quos solos vadimonio tenebam, properare; méq; insciĳ inuitiq; de resinæ luto educere. Sed, quòd neutrā manuũm absoluere statim quibam, per aliquot passus lepidam appendicem raptârunt; humiq; tractum nouo me iterum monstro vestiêrunt.

Fortè enim plumarum funera sub erant, cæsarumque volucrum spolia; in quibus ego volutatus, miserrimam metamorphosin incido; & plumis vndique inhærentibus noctua germana fio. Talis ego iam ales, vbi nondum volare me posse vidi, corporis tamen illuuiem abstergere natando volui. Quare cupiebam vndis lustrare me, ac postliminiò in Oceanum redire. Sed nulla iam vsquam æquora erant; nec fontes me vlli, aut amnes accepêre. Manu igitur impensiùs insto plumantia vellera decutere, corpusque infamibus exuuijs liberare. 5. *Somnium plumati hominis.*

Inter hæc noctis ridicula HERMIVS altùm inclamat. Euigilo; & sudore perfusus, diu me ipse quæro: ac denique in tepentis lecticæ nidulo deprehendo, 6. *Inquieti dormiĕtis signa.*

hendo. Hîc, ecce, toralia pedibus subacta in sarcinam coïerant, & puluinos tegetemque manus inquieta deiecerat: vt omnibus circà perturbatis, seriam fuisse somni velitationem appareret. Et HERMIVS nondum gnarus quid ageretur; Quæso te, inquit, satin' tu sanus es, qui & noctem facias personatam! Mihi porrò sciscitanti, quî hoc quæreret! Diu est, inquit, cum somnianti ausculto: hîc tu modo lectulum videbare vtraque manu plaudere: velut ex anatum ritu pronus in vndas ruere. Risi ego te; & in calente lectulo natantem,

Et siccos vacuo reuomentem è pectore fluctus.

Idem aliquando gloriosus miles nocturnum hostem prouocabas: & erat vt clamorem quoque; sed exanimem tolleres, aliaque sexcenta hoc genus insanires: quæ non potuisti, tu quidem, nisi personatus. Planè, inquam ego. Et multum huîc equidem nocti debebo, quæ tot mihi artium magistra fuit. Rem deinde omnem, vt erat somniata, recenseo. Ille stultitiâ somnij delectatus, alia mihi consimilia referebat. Quæ cum inter nos diceremus, raucum audimus

vigi-

vigilem conceptis verbis noctem prodere, tertiamq; somni vigiliam nuntiare. Nos vbi tantùm noctis reliquum esse sensimus, ad quietem compositi, rursum obdormimus.

At sole exoriente, nos post ea, quæ oportuit Lvcivs Annivsq; visunt: rogant quemadmodum nox euenisset! Ibi repetitis cum risu somnijs, tubicen in plateâ cœpit populi concionem cogere. Mittimus illicò puerum, qui rem propiùs exploret. Abit, redit, nuntiat iudicium capitis esse. Detestabar sæuum iudicem, qui nefastis etiam diebus tribunal poneret; inque festâ vini licentiâ sanguinem sitiret. Sed liberauit me Annivs inutili metu, cùm docuit, rem vtique mimicam fore; quippè quæ ad Moriæ puteal cognosceretur. Proin' si gratum esset, vnà omnes in Ius ambularemus: diemque iam alterum forensibus nugis venderemus. Persuasit is, vt facilè omnibus luberet. Vnus ego, nescio quid repentè tristior, meos iterum comites requirebam, quid in siluà nuper à me diuerterant. Suppresso tamen gemitu ibam.

7 *Non à quâuis re timendū.*

Ita centuriatim ad eadem, quæ pridiè, atria regressi; cernimus vndique à

8. *Iudicium theatricū.*

que à curiositate omnia obsideri. Tumebat in sublimi pegmate Prætor; & fastum impatiente supercilio explicabat. Latera claudebant singuli iudices: hinc locutuleij forenses, & rabularum vænales animæ: indè patroni, &, si qui possent marsupiò aduocationem facere. Mox delatorum & quadruplatorum tribus ingens; cum stilo singuli & palimpsesto; qui vt aliorum gemitus nutusque seruarent, solliciti aderant, pallebantque ceu toto Decembri vinum non bibissent. Post hos, apparitorum lictorumque agmina forum coronabant. Plebs reliqua pars circumsistere, pars è fenestris tectisque despicere. Nos cubiti vmbone viam aperimus, inq; intimam concionem vi penetramus. Ibi rem erat longè tristissimam videre: iuuenem habitu inceſſuq; mœstum, & quem ex amiculo sordido, reum facilè sciremus. Atquî vultus partim erat pudore victus, partim lacrymis deformatus, vt nulli nostrum agnosceretur. Is talis adolescens ligatis post terga manibus, inter lictorum cuneos ducebatur. Et iam alij lictores animaduertere, populumq; clamosè summouere; alij silentium poscere, ac si quis vim pararet, lege sirempse

ipse reum reique patronum postulare. Congemuit plebs ferali edicto, iuuenemque omnis continuò gratia reliquit. Qui vt aduersus Prætorem constitit, caussam ex vinculis dicturus, cœpit à disertissimo actore magnis criminibus accusari. Caput erat. Latrocinijs eum viciniam omnem infestam habuisse: ac ne hospiti quidem suo parsurum iam fuisse, nisi fugâ innocentiam defendisset.

Inde in rei narrationem ingressus, Illum ait adolescentem tribus nuper socijs stipatum ad se venisse; & hospitio acceptum, noctis beneficia mox diurno maleficio pensitasse. Nam vt ille me, inquit, hominem esse antiqui moris, neque fallacijs septum aduertit, opportunum credidit, quem suæ perfidiæ argumentum haberet. At fortè ex seruulo malè cauto compererat, iter mihi ad vicinum oppidum esse; quò me oporteret grandem pecuniam perferre, quam apud argentarios occuparem. Simul didicit perfectionis horam, didicit viam, & si quid aliud erat insidiatori sciẽdum. Inde omnes ingenio vti, alterq; alterum in sceleris meditationem hortari. Conuenit summâ luce ad insidias currere,

9. *Falsa latrociny accusatio.*

rere, viamque armatis latronibus insidere. Ita clanculùm domo se vrbeq; eijciunt. Mihi nox ea nullis fuit suspicionibus ducta. Primò diluculo equum iubeo sterni Austurconem, quem vnum celerrimum sciebam, Iniecto dein' auri pondere proficiscor. Et quamdiu noctem inter & lucem ambiguus ibam, nihil occursabat formidinis. Sed vbi vnum ab vrbe lapidem aberam, eminus cœpit ab aduerso colle hominis quæpiam larua existere, humeroq; tenus videri, mox iterum condit, atq; iterum eadem prospicere. Mihi ne sic quidem suspecta res esse. Quippè otiosus ibi viator consedisse, & suos vtique comites expectare credebatur. Interim propiùs accedenti, plura se indidem ora, neque iam planè ignota ostendunt. Nempè hospites meos esse satis parebat: Sed quonam pacto illuc peruenissent, id verò mirabar. Et quid si, inquiebam, nitor illos auri exciuit, prædæq; spes has ijs alas addidit, quibus me præuerterent? Aut latrones fortassis habebo, quos hospites receperam?

10. Dicebam hæc: simul loci similitu-
Locus la- do, & siluulæ infamia subibant, quam recenti flagitio locus contraxerat. Siqui-

quidem fœdas mibi cædes nuper, ac nullis auctoribus factas recordabar. Aliqui simul eò delati fuêre, nusquam inde, quod scitis, in hunc diem conspiciuntur. Aliquorum reperta, quidem vestigia; sed exploratorem in vltimâ fluminis ripâ deseruerunt; vt appareret, eos inde in cœlum ijsse. Alibi vestium abiectos centones, velut in spoliario monstrari. alibi cruorẽ amphitheatralis arenæ videri nuntiabatur. Ipsémet ego saxum informe videram, quod cerebri tabo aspersum, C A C I mihi speluncam referebat, Iuxtà elisos vbique dentes, excussosque molares intuitus, quid nisi Cadmeam segetem, ac mox hastatam messem formidarem? Tum egómet mecum, Flaminiam fortè Latinámue viam quæsijsti, vbi funeri tuo tumulum haberes? Certè iam vespillones conduxisti. Ibi demum cohorrui; ac velut amens, nullum mei iuuandi consilium inueni. Nam vltrà progredi, quid aliud erat, quàm vltrò ad Libitinam properare, iugulumque ferro præbere? At retrò etiam cedere cum intra teli coniectum veneris, præter quàm quòd ad declinandum serum erat, fugam manifesto proderet, animosque latroni meus metus

Latrociniis infestus.

metus augeret. Quod autem erat miſerrimum, ne ſubſiſtere quidem tutò iam licebat, aut opem à morâ flagitare.

His igitur periculis circumuentus, vberrimo ſudore diffluebam: nec verò plus triginta paſſus ab interitu diſtabam, cùm mihi locorum facies ingenium ſuppeditauit. Nam latronum inſidias fortè mons læuus abſconderat: ad dexteram mihi nemus viſebatur, opacum & propinquum: media interualla vix ſingulis curribus peruia. Et nimirum hàc illi me tranſiturum arbitrati; pòſt quàm nihil metuere viderunt, de ſpeculâ montis deceſsêre, iam prædæ venientis ſecuri. Id ego conſpicatus, dum arbitris careo, ſubditis equo calcaribus, de viâ in ſiluulam ocyſſimè diuertò; perque auia inuiaque mortem effugere laboro. Fefellit aliquamdiu fuga ignaros; donec equi fugientis ſonitu perturbati, in ſpeculam rediêrunt. Indè, viſo quid fieret, fugam vno omnes agmine perſequuntur. Decem omnino fuêre, magnis viribus latrones: quorum ego pone ſequentium clamores vt magis magisq; ſenſi crebeſcere; iamque virgultis arbuſtisq; vias impediri, equũ deſe-

11. *Fuga.*

desero; receptoque auro, quà licuit euado. Premunt tamen illi; & viarum diuortia partiti, pertinaciter in me ruunt. Ergo cursu metuq; fractus nouissimè succumbo: ac dum latibula mihi circumspicio, annosam alicubi quercum inuenio, nullis iam frondibus proceram, sed vasto solùm cauoq; stipitè nixam. Hiabat in summo truncus; idque indicium latentem caueam prodebat. Illuc ægrè tandem enixus, in arboris carcerem descendo; & lætus asylo, sicarum minas irasque hostium contemno.

Verùm breuis ea fuit securitas. Vt enim insolens loci fætor me aduertit, cœpi pedibus pertentare, quidnam insisterem? Cedebant enim fundamenta sensim, & putre subesse solum videbatur. Locum proindè oculis manuq; exploro: ibi (miserum me!) perfessi hominis cadauer reperio; per huius cruentam faciem, sordes vermium ambulabant. Equidem hîc metu pallidus, nihil credere reliquum esse, atq; vt ipse cadauer fierem. Quare damnato funesti hospitij lare, festino indidem erumpere, neq; in illis puticulis meum carnificem exspectare. Talia meditantem alius iterum metus absterruit. Nondum enim dimidius 12. *Latebra.*

dius emerſeram, cùm hi mei prædones apparuêre. Quorum aſpectu iterum iugulatus in tumulum eundem præceps relabor: neque de fugâ iam vlla cogito: ſed arboris ſpurciſſimæ ſpeleum, quod paullò antè ſorduerat, præ quouis palatio mihi fit amplum & amœnũ. Interim illi accurrunt & velut ad condictum veniſſent, propter arborem omnes ſubſiſtunt. Tum eorum vnus, Commilitones, hîc, inquit, è curſu reſpiremus. Nam de fugitiuo quidem cur porrò cruciemur, non video. Vltra hanc arborem ſolum paluſtre tenditur, ſiluaque omnis vligine impeditur, vt nuſquam fugæ ſit locus. Caſſibus iam tenetur fera, & in hac viciniâ ſe alicubi defendit, dum quæſita ad macellum protrahatur. Ità alijs in colliculi ceſpitem abiectis, ipſe fatali ſe arbori applicat, incipitque ſua quædam facinora prædicare.

13. *Furũ infelicitas.* Biennium, inquit, in hac veſtrâ legione milito, magnis quotidie periculis iactatus, quorum omnium ego vel ſocios vos habeo, vel teſtes. Etſi autem ſæpè pernox in hâc quercu delitui, & quærentium lictorum, minas eluſi; nunquam tamen propiùs Orcum abfui, atq; abhinc Sexennium, cùm alterius adhuc fami-

liæ

liæ ductor, temerè mihi diſcrimen ingens conflaui. Titius erat in vrbe, homo, ſi quem alium nouiſtis, locuples, & apprimè copioſus: qui vnus flagellare populi annonam poſſet, rurſusq; eandem ſi placuiſſet, laxare. Nam prætèr quàm quod latiſſimè arabat ipſe, alienis etiam meſſibus imminere, frumenta per agros coëmere, atq; vndiq; ſolebat conuehere. Inde nulla illi neq, horrea ſatis ampla eſſe, neq; marſupia condendæ ſufficere. Eum nos hominem ſumpſeramus depeculari. Sed quibus id rationibus conſequeremur, diu nihil ſubibat. Sæpè vis irrita, ſæpè inſidiæ fruſta fuêre, ac plerumque nobis aduerſæ. In huius tectum aliquando STVRNVS aſcenderat, vt, cum tegulas remouiſſet, intrò ſerpere, prædamque congeſtam ad nos poſſet deuoluere. Nec nihil egit. Magnis enim ſarcinis potitus, dum eas temere deijcit, ſubeuntem ſocium oppreſſit, pectusq; mole nimiâ eliſit. Nobis in eâ ſtrage exclamantibus, familia excitata, in fures ſe armat. Nos fugâ dilapſi, prædam omnem, STVRNVMque in ſummis ædibus operātem deſerimus. Ille ad deſperationem verſus, cùm receptum non haberet, certè vt Carnifi-

cem effugeret, à tigno seipse nexuit, spiritumque adstricto iugulo disclûsit. Nos iacturâ duorum comitum afflicti, aliud tamen ex alio machinamur.

14. *Bos perã furi aufert.* Eâdem nocte in Titii suburbanum progressi, vt socios vindicaremus, fores effringimus, bouemque egregium stabulo auertimus. Atq; ibi dum alterni prædam per cornua trahimus, ego deniq; infelix abactor succedo. Qui pertæsus id negotium, labori compendium quæro. Exuo cingulum, de quo pera pendebat triginta Philippêum, boui inijcio: bucerumque pecus à tergo, veluti per restim traho. Id quia nullo negotio faciebam, socij vehementer laudare, meq; vnum esse dicere, qui cor haberem; ceteris mentem omnem defuisse. Mihi de re nihili cristæ surgebant: cùm interim venitur ad fossam, quam transuerso limite rustici duxerant, imbresq; recenter vndiq; implêrant. Illam audacter equidem traijcio; ratus pedisequum bouem haud aliud facturum. Sed ille restitare, & contumaci nutu imperium abnuere; vnaq; mihi & cingulum, & peram, & omnia violentus extorquere. Mox deinde velut manumissus, insano cursu ad herile stabulum

recur-

recurrere. Ego etsi non prædâ solùm, sed pecuniâ quoq; priuatum me, dolui; insequi tamen fugitiuum omisi;ne, quã restim ab eius collo reuulsissem, meómet illigarem. Manè villicus, vt bouem redire cum argento vidit, sæpè in eadem illum pascua exire iussit. Igitur dum nos diu nequicquam in TITIVM exercemur, & ille nostras insidias felicibus euentis toties discussit, nouissimè placuit huiuscemodi commento velitari.

Ædes amplas in vrbis recessu conducimus; & quid ibi agere quemq; deceat, monemus. Ego simul rei gerendæ negotium accepi, reiectis pallioli sordibus, quas optimas potui, vestes induor: ac vespere iam labente iubeo notæ confidentiæ socium pro famulo ire, meisq; imperijs assuêsse. Ita ceteris quoq; in statione relictis, ad TITIVM accedo. Aio me magnum frumenti numerum in amplissimis horreis habere; cuius videndi, si vellet, copiam me facturum. Ementior nomen & locum vndè aduexerim. Ille non abnuere conditionem; verùm id diei, imminente iam crepusculo, iterum se negare, & manè potiùs venturum dicere. Respondeo, cum luce 15. *Prædones Titium capiunt.*

me profecturum; ità rationes meas poſcere. Ceterùm illi moleſtum eſſe nolle: alios ſcire me, quibuſcum ante veſperum tranſigere poſſim. Vſſit ea vox hominem, vt promitteret, iturum. Accito dein' SOSIA, validiſſimo ſeruulo, iubet eum cum telo comitari. Ego CERBERVM maluiſſem, quàm ſeruulum iungi. Nam eo præſente nec fieri fraudes, nec tegi poterant. At eundem recuſare, res erat pleniſſima ſuſpicionis. Ita captus ego, ſicubi diffugerem cogitabam. Interim illi in viâ ſermo omnis de frumento; mihi de mendacio; quo modios omnes ac medymnos liberaliter impleui. Demum, vt longè abijmus, SOSIAM hunc in modum auerto. Manu in ſinum demiſsâ meditabundus conſiſto: &, miranti TITIO, intimi granarij clauem aio, temerè in eâ menſulâ reliquiſſe, vbi colloquium fuerit. Continuò TITIVS remittit SOSIAM, iubetque clauem requirere. Sciebam ego non reperturum.

16. Nos progredimur, atq; properatò ad ædes venimus. Ingreſſi, pòſt quàm alteros ſcalarum ordines alteroſque tranſcendimus, denique domûs intimæ cubiculum ſubimus. Ibi commilito-

nes

nes insidijs quatuor excubabant; qui omnes confestim adorti TITIVM, priùs quàm posset exclamare, os illi dispessum teriti surculo, quernámue taleâ farciunt: tum arctè funibus adstrictum in vimineum corbem conijciunt; ac postmodò, per noctis tenebras, inde in remotum hospitium transportãt: vbi conscius meditati sceleris Phrygio nos præstolabatur. Illic TITIVS in hypogæum vinctus abstruditur; biduumq; impotus ac ieiunus ità detinetur, vt interclusus spiritus ægrè arctéque mearet. Per eos dies emissarij nostri in foro, inq; vrbe errabant, vt ex circulis ad nos omnia dicta consiliáque referrent. Retulerunt: Amissum errore TITIVM; in metu & squallore versari familiam: vndis modò abreptum putari; modò interceptum prædonibus credi. Famulum præsertim SOSIAM suspicionibus fomitem ministrare: quo duce ædes, quas conduxerimus, esse effractas; ac hero nusquam ibi reperto, aliud super aliud pertentari. Postremò præmia per præconem poni, quæ indicidarentur.

Hæc nos omnia nihilo magis territi accepimus; atque; ex ijs, quid consilij capiendum esset, prospeximus: cer- 17.

ti, neminem è nostro Collegio fore, qui indicium faceret, præmiumque in furcâ exspectaret. Igitur tertio pòst die litteras comminiscimur; quas TITII annulo signamus, & vt ipsemet inscribat. minis iniurijsq; cogimus. Eas vaferrimo cuidam nostræ cohortis tradimus; eumque, quid fieri velimus, admonemus. Non distulit STASIMVS (hoc veteratori nomen) sed litteris acceptis, rectà ad fraudem accingitur. Atque vt vrbem omnem aliquoties perambulauit, neque custodijs defensas ædes TITII sensit, litteras negligenter pro ipso ædium limine abijcit: indeq; nemini visus, otiosè recedit. Conspiciuntur breui pòst litteræ, tolluntur à familiâ, &, quòd coniugi erant inscriptæ, ad heram perferuntur. Illa gestiens ad amicos. Aperiunt, legunt, plenas lacrymis & querelis. Cognoscitur TITIVM in prædonum potestate esse; ab ijs arctè haberi, ac tantum non enecari. Mille tamen Philippêis emi libertatem posse, si perendie suburbanam in siluulam ab inermibus duobus perferrentur. Sin plures ibi comparerent, vel etiam nulli; mox pessimis exemplis interiturum. Additæ preces, quæq; alia captus in tali for-

li fortunâ ſolet. Oboritur comploratio liberorum. Et vxor quidem pecunias, quibus redimeretur, expediendas cenſere; idipſum liberi; idem alij velle, vtroq; vel duplices offerre. Sed vnius hominis auctoritas muliebre conſilium inhibuit, noſtrasq; ſpes callidiſſimus veterator eluſit.

Nec mihi tam ferreum eſt pectus, inquit, quin propinquo ſanguine commoueatur: neque aurum ego præ amico arbitror habendum: ſed ſi hodie res eſt dicenda, aurum perdere, nec amicum recipere, ea mihi ſtultitia videtur. An enim obſcurum eſt, quid ludere hi ſoleant prædones? Mille Philippicos iam nummos paciſcuntur; vt cùm numerauimus, retento in vinculis TITIO, alios iterum mille atque iterum alios aliosq; impudenter emulgeant: donec aut depauperata familia, aut pertæſa, facere poſtulata deſierit; & TITIVS tamen nihilo minus ab infeſtis denique iuguletur. Igitur aliâ via nobis ad libertatem eſt eundem. Recipiendus ſine pecuniâ TITIVS; & prædones ipſi gratis in poteſtatem adducendi. Spernite tantiſper has tenebrionum minas: & ne TITIVM nunquam videatis, redimere nunc 18.

nolite; cras eum recepturi, si hodie non præcipitetis. Properata plerumq; sunt irrita, & lacrymis corriguntur, quæ ratione debebant. Fingite litteras fortuitò neglectas: Silētium peius ipsos, quàm TITIVM cruciabit. Et mihi credite; non adeò se ipsi contemnent, quin, si hoc simuletis, iteratò scribant, alterasque litteras ementiti, huîc ianuæ illudant. Tunc enimuerò dandam operam censeo, vt deprehendi clam tabellarius istiusmodi queat; videriq; quò se conferat, & quibus vestigijs ad TITIVM reuertat. Cetera factu facilia se ipsa absoluent.

19. Laudato hominis consilio, summam illi rem omnes permittunt. Qui statim disponere excubias, totamq; viciniam inconniuis oculis seruare aggressus, nihil omisit quo ad iudicium peruenîret. Nos autem ignari, quæ faba nobis cuderetur, (nam hæc ipsa longè pòst ego rescij) pecuniâ nequicquam expectatâ iterum coïmus, & de integro deliberamus. Mihi, fateor, aliquid subolebat: sed alijs tamen irridentibus, & nescio quid in fortunam reijcientibus, accidit, quod fermè solet, vt vinceret maior meliorem. Fit Senatusconsultum? & al-

& alteras litteras in priorem ſententiam ſcribimus; ſcriptasq́; eódem ablegamus. It STASIMVS noſter, veteriq́; inſtituto obambulans, epiſtolam quàm occultiſſimè poteſt, deponit: indè, velut re bene geſtà, ſecurus ad nos reuertit. At non fefellit oculos, in tot ſpeculis vigilantes. Nam vnus alterq́; è veſtigio ſecuti, clàm, quo ſe recipiet STASIMVS, obſeruant: ac ſatis cognito, quò iſſet, diſcedunt; réque ad ceteros relatâ, breui magnam armatorum manum abducunt. Hi perpetuâ ſtatione domum omnem cingere; & narrante adhuc STASIMO, in nos improuisò irruere. Qui intima ſtrictis mucronibus peruagati, vltimò in TITIR ergaſtulum penetrauêre.

Hîc ego proditos eſſe nos, ac nî vim afferremus, etiam perditos intelligens, pugionem, quem vnum mihi ſecuritas reliquerat, ſtringo, altéq; 20.

Exoriare aliquis noſtris ex oſſibus vltor;

Exclamo; ſimul, (eheu) telum in STASIMI pectore amens defigo; innocentis, fateor, ſed in eo tumultu ſuſpectum mihi metus fecerat; tanquam is, præmij capiendi, proditionem factitaſſet. Labitur ille, & ſociâ manu confoſſus, miſe-

tabili aſpectu ſe vindicauit. Indè ſub primam ciuium impreſſionem, per gladiorum aciem erumpere contendo. Nec impunè id mihi facinus fuit. Dum enim quaquà versùm ferro viam aperio, ſecundùm tempora cæſim, femurq́; punctim ſaucius, ægrè per vltimas cædes elabor. Ii vinctum adhuc TITIVM, & familiam circum inſultantem conſpicati, TITIVM ſuum libertati reſtituunt; ceteros ad vnum omnes comprehenſos in furcã triduò pòſt ſublimes egêre.

21. *Alia prædonum facinora.* Dixerat hæc ille latro, & his atrociora. At ſocij certatim omnes infanda addere, ſuasq́; deinceps virtutes recenſere. Vltimam narrationem clauſit hic, quem accuſamus, adoleſcens: qui mihi viſus, vt ætate reliquis inferior fuiſſe, ita ſcelere omnes exſuperâſſe. Verùm id ego iam non proſequor; contentus mei periculi reliquias docere.

22. *In arbore abſcõditi pericula.* Cùm horam propè in his ſuis annalibus recognoſcendis exegiſſent, mihi ſeculum videbatur, qui hæc omnia cum horrore audiebam. Ac præcipuè cùm didici carcerem meum his ipſis latronibus ſolenne aſylum fuiſſe. Tum enim niue Scythicâ frigidior, ita contremui, vt quaſi quercerâ febri iactatus, totam

tam vnà quercum succuterem. Qui motus capitalem me pænissimè fecisset. Nam illi, quid se intus commoueret, admirati circumsistunt, arrectiq; arborem explorant. Demum aliquis, ecquid stupemus hîc, inquit: nempè cadauer, quod nuper huc abstrusimus, reuixit; id est, in putenti capulo verminare cœpit. Indè nobis hæc arbos tumultuatur. Non absurdus, inquit alius, coniector es. Hic enim ipse fætor, quàm latè funditur? Quisquis præterit viator, de hâc nauteâ conqueretur. Quin hoc agimus, atque, vt graueolentia sepeliatur, cadauer iniectâ humo superobruimus? Simul haustam vtrâq; manu arenam supernè inijcit, meq; totum cano puluere respergit. Sic ergò VESTALIS virgo indictâ caussâ iam tumulabar: cùm alij vanũ laborem detestati, omittere cæpta iussêre; & magis auscultandum, quid THASIVS probaret. Is arborem censuit vnà cùm latente cadauere deurendam. Itum in hanc sententiam. Extemplo discurrere diuersi; & inde alius sarmenta legere; aliundè alij frondes cædere; omnes materiam aliquam comportare, & arbori exequialem rogum circundare. Neque alia res funus iam meum mo-

rabatur, quàm quod flamma adhuc deerat, quæ subderetur. Hîc ego paullò antè gelidus, ad flammæ nomen sudare incepi, & quasi in Laconicâ cellâ æstuare. Postmodo tamen desperatus,

Ecqua (inquam) *stultitia est, ne moriâre, mori?*

Quin vltro me, audax, prodo; & tandem si non mortem, certè metum euado? At enim iugulabor, si prodiero? imò, si tacuero, ardebo. Iamq; adeò vocem quæritabam, vti dicerem.

Me me; adsum, qui feci.

cùm iterum hæc mecum agitantem alia res auertit.

23. *Spes & lætitia vana.* Quippè strepitus è propinquo, & sonus ambulãtium audiebatur: ad quem illi conuersi, duos è suis vident, exanime corpus baiulantes. Conclamant vnà omnes, meq; retractum è fugâ vociferantur. Gratulabar ego mihi, qui succidaniam illis hostiam obtrusissem, & eum vtique amicum hominem cogitabam, qui se pro ignoto immolasset: aut bardos profectò & blennos esse latrones, quibus aliena species pro meâ illusisset. Nisi tamen, inquam, is ego reverà sum, & cùm ibi occiderer, non sentiebam. Quid iam? Nonne & hæc illa est

cru-

crumena, quam vultures isti venantur? Nisi fortè & crumena iam est geminata? Quicquid est; certè enim viuo; & hos adhuc pedes, atq; has etiamnum manus agnosco. Inde pedes ventremque amens contrecto, & sicubi vitæ argumentum inueniam, quæro: sed ij ipsi quòd pridem obriguerant, meam mihi mortem pænissimè confirmassent. Demum eo me dubio ignari latrones expediêrunt. Posteà enim quàm recens cadauer proiecêre, vestéq; illud ac peculio spoliârunt, imperato silentio, quemadmodum flagitium fecerint, socij percontantur.

Illi; in extimâ siluâ carbonarium fuisse; qui fortè fessus, propter spirantium prunarum pyram recubuerit; passóque ore, supinus dormierit. Iuxtà, rancidi olíui guttum stetisse: quod, ipsi liquefactum & ebulliens, in dormientis hiatum crudeles infuderint. Illum insanè gesticulantem, subsiluisse continuò; & aliquamdiu mirificum in orchestrâ Roscium egisse, donec exanimis procumberet. Sibi verò nullam olim comœdiam magis placuisse. Probârunt hanc ceteri crudelitatem: at mitior vnus, reprehenso facinore, mihi imprecabatur, quicquid carbonario contigisset. 24. *Crudele genus Latrocinij.*

Quid enim in pauperem iuuit iugulum sæuijsse?

25. *Noua spes* Si viri, inquit, essemus, dudum hospitem nostrum persecuti, cum opimo marsupio redîssemus. Qui nunc per nostram ignauiam elapsus, hanc adeò pro se hostiam reliquit. Hîc iterum duo illi, equum se aiunt alicubi conspexisse, sessore excusso per interiorem siluam vagari. Qui si meus videretur, instarent fugienti: inter arbusta vtiq; reperiri adhuc feram posse. Persuasum est vniuersis, vt siluam porrò omnem placeret percurrere: dum priùs tamen allatum cadauer in suum conditorium abstrusissent. Nec mora; attollunt miserabile funus, inq; arborem eandem, quæ me acceperat, immittunt. Ità infrà supraq; aut ferebam mortuos, aut premebam: ipsis illis magè mortuus. Sed, quod erat tristissimum, vnius tumuli angustiæ tot funera non capiebant. Proindè carbonarius contubernio exclusus, propè dimidium eminebat; neque vlteriùs abdi miser, aut cogi quibat.

26. *Nouus metus cũ* Indè fremere omnes, & mirari, quî fieret? Cùm præsertim memoraret THASIVS, vnicum intus bustuarium esse,

esse, quem sciret; etsi facilè tamen vel duos latere posse. Ascenderent igitur, & quis cœpta moraretur, viderent. Iugulauit me THASII consilium, atque spem omnem vltimè affecit. Verum inopinatò contigit, vt, qui ascenderat primus, temerè relaberetur, milléq; deuotionibus tentatam arborem damnaret. Mox alij subire, alterq; alterius tergum parabant insistere; nisi THASIO rem tantisper omitti placuisset, donec prædam è venatu retulissent: tum otiosos posse de angustijs cognoscere. Secundùm hæc omnes palabundi in penitiorem siluulam decurrere, méque præter vnum vniuersi relictum ire. Is erat ille, quem casus antè paullùm perculerat; vt brachio luxato æger, iuxtà arboris custodiam resideret: multa secum interim fabulatus; ac præsertim, quemadmodum victor, suum dolorem meo esset sanguine depulsurus. Neque ego iam nihil mecum disputabam. Quid enim agerem? Exspectarem latrones breui redituros: ac tanto cædis cupidiores; quanto diutiùs illos ludificassem? Nempè latibula mox omnia lustrabuntur; meq; velut è stabulo in sæuitiæ macellum producent. An fugam igi-

felici audacia coniunctus.

igitur adornarem? Tanquam non & custos prohibeat; & pecunia teneat; & silua deterreat. At certè, inquiebam, si custos hic æger, & altero iam brachio captus est; quid adeò etiam nocebit? An faciliùs mihi pòst erit, simul omnium oculos fallere, quàm hanc vnius custodiam effugere? Imò enim, aut iam fugiendum est, aut continuò pereũdum. His apud animum decretis, erigor audax, atq; onus mihi incumbens dimolior, strepituque ingenti quercum inquieto. Ibi res non exspectata mihi profuit. Nam cadauer, quod vmbilico tenùs prominebat, dum à me vehementiùs commouetur, cœpit manus caputq; agitare, ac velut moliri se, forasq; erumpere. Eo conspecto custos trepidus, & vtiq; minari mortuum, aut manes in vindictã ruere arbitratus, cum elato clamore fugit: sui liberandi cupidior, quàm mei seruandi.

27. *Accusationis epilogus.* In hunc modum ego reiectã cadaueris sarcinã, de meo capulo rediuiuus exilio, meq; per auersam siluulam celerrimè subduco, atque ad hanc vrbem postliminiò reuertor. Iamq; euasisse periculum opinabar; quando nouas iterum copias ex aduerso sensi ingruere.

Igitur

Igitur sollicitus, qui hostes essent, inter fortuitos frutices abijcior; mortemq; timere denuò; quam vix dum caueram, incipio. Non licuit tamen fallere. Nam canum odora sagacitas viciniam omnem peruagata, latrare, locumq; in suspicionem vocare, vsq; eò non destitit, dum ego me proditum videns, constitui extra vallum procedere, ac voluntàriam deditionem facere. Sed ipsi me illi canes anteuertunt, factoq; agmine in me turbulenti rùunt: hic pedes carpere, ille manus trahere; aliquis etiam auriculam vellere. Quibus iniurijs subegerunt, vel inuitum, exclamare; donec ab incurrentium iuuenum globo circumuentus, in lucem protraherer. Ibi cum indubiè moriendum mihi arbitrarer, oculos infelix attollo, & an ijdem prædones sint, requiro. Et ecce vos, id est, meos ciues esse, meosq; familiares aduerto. Non suppetunt etiamnum verba, quibus animi, tunc mei, sensa declarem. Nempè ab orco existere, & ad ipsam salutem redîsse me credebam. Quid multa? Vos miserati infortunium meum, pro me in latrones vniuersi ijstis: donec ex omni numero hunc adolescentem, ceteris fugâ elapsis adepti, in hæc vin-

vincula, ac porrò, quod opinor, ad supplicia reseruastis.

28. Dum hæc pluriaq; mendacissimus accusator commemorat, nos oculis ad reum intentis, videmus magnis illum imbribus fluere, crebrisq; singultibus aulam, atriumq; implere; ac sæpenumero cœli fidem mutis suspirijs poscere. Tum ego ad LVCIVM, ecquis infelix hic est adolescens? & quando huc perductus? Pridie, inquit LVCIVS, quàm tu venisti. Ceterùm peregrinus, & nemini adhuc ciuium nostrorum notus. Ingemui; & eò cupiebam plura noscere; sed pòst quàm iudices adolescentem iussêre, si quid vellet, dicere; placuit, omnibus omissis, auscultare. At ille non multis iam verbis, sed lacrymis caussam auspicatus, hominum cælitumque opem implorare, atque nullius criminis conscium se dicere perseuerabat; neq; verò prædones, quos accusator fingeret, vnquam vidisse. Et profectò hunc hominis errorem fuisse, vt falsâ imagine deceptus, insontem pro latrone haberet. Se ingenuo sanguine natum, non ita vixisse, vt malis aliquando artibus niteretur. Paucis antè diebus è terrâ Germaniâ profectum, incolumem ad

Innocẽtis se ipsũ defendentis oratio.

eam vſque ſiluulam perueniſſe. Ibi cùm in portu iam nauigare ſe crederet, ludẽte fortunâ, demum naufragâſſe; & duos, eheu, ſuauiſſimos commilitones alterum poſt alterum; ac mox libertatem miſerabiliter amiſiſſe.

Ego ſimul de amiſſis ſocijs inaudij, cœpi erigere me ipſe, & vocẽ ac vultum adoleſcentis iudicare, meumq́ue iam ANTONIVM liquidò agnoſcere. Igitur ANNIO, Perij, frater, inquam; hic enim ipſus, quem videmus, meus planiſſimè comes eſt: hunc infelix nudius tertius amiſi. Et quando per me præceps ijt, quin ocyus exclamo, eiusq; innocentiam teſtis defendo? Si vnâ lubet interire, inquit ANNIVS, potes. Nam id quidem vnum tu conſequêre. Dein' etiam nobis tua hæc miſericordia incommodabit. Ceterùm omitte; certus nihil hîc ſerium agi. Secundùm hæc quieui; & quid porrò fieret, attendi. 29. *Amiſſi ſocij agnitio.*

Pergit commemorare ANTONIVS, quemadmodum ſodalem à foueâ hauſtum, prolapſumq́ue amiſerit; inaniter de meâ clade ſollicitus; ſui periculi oblitus. Et vtiq; fame ac ſolitudine exanimatum credens, ſæpè nequicquàm appel- 30.

appellabat; conſcium virtutis ſuæ, teſtem innocentiæ: vſq; eò, vt lacrymas mihi copioſas infelix ſocius commoueret. Interim tamen oppidò geſtiebam, & de GEORGIO cognoſcere, quem alterum è patria comitem mecum eduxeram. At ANTONIVS, me ſatis iam deplorato, ad illum ipſum conuerſus. Dum opem, inquit, à viciniâ poſtulare inſiſtimus, & vterq; ſeu ſcalas apportare, ſeu funes inuenire ſatagimus, quibus tertiũ è lacu extrahamus, miſeri in extima ſiluâ veſtros eminus clamores accipimus; ſimul faces tædaſq; contuiti, copias eſſe FVRIARVM arbitramur; aut lemũrum legiones, quibus intutum eſſet vel interdiu occurriſſe. Igitur nocte ſpectroq; territi hac illacq; diffugimus; inq; latebras nos abdere aliquas properantes, alterum alter amittimus. Et ille ad ſocium vtiq; eſt regreſſus. Ego, deuotum caput, in hæc à vobis vincula cõpingor. In quibus quia cauſſam dicere iubetis, nihil, quod dicam, inuenio; niſi, & vixiſſe inſontem, & perijſſe. Inde in genua prolabi, precibuſq; & lacrymis miſericordiam ciere; & pluria, quæ tempus monebat, facere.

Sed.

Sed illos tamen adeò nôn miſere- 31.
bat, vt ſæuiores etiam inſultarent; omni- *Damna-*
busq; repudiatis, ſurdi cæciq; velut in *tio inno-*
Areopago ſententias dicerent. Poſtremò *centis.*
Prætorem videmus aſſurgere, poſitaq;
togâ pronuntiare, vt adoleſcens latrocinij damnatus, mitiori ſupplicio, quàm mos maiorum ſanxiſſet, cicutam hauriret. Quo dictò, Scipionem dimidiatum excuſſit, ſpemque omnem reliquæ ſalutis abrupit. Hîc verò lamentari reus, & ſuperos innocentiæ vindices poſcere; querelisq; & lacrymis omnia complere. Sed miniſtri omnes ilicet properare; alij Iuuenem in editum pegma trahere; alij Libitinam adornare, & lecțuli Sandapilam afferre: vnus deniq; cum poculo fatali & veneno accurrere. Tunc verò

——Exterritus amens
Conclamo, nec enim potui perferre dolorem:
——nihil iſte nec auſus,
Nec potuit; cœlum hoc, & lucida ſidera teſtor.

Sed LVCIVS ANNIVSq; ſtrangulârunt vocem, ne latiùs exaudirer; perq; amicitiam rogârunt, vt quieſcerem; cum v-
tiq;

tiq; potum ANTONIO nihil incommodaturum. Dum itaq; rogantibus pareo, luctantur ministri aliquot, cum capto, nolentemq; resupinant ; & faucibus vi distentis , per orcam immaniter omne venenum infundunt.

32. *Mors mimica.* Credebam miser iam occisum,& amissis sensibus sepultum: verùm ille hausto poculo rursum exilijt; omnibusque in vnum conuersis, aliquamdiu cogitabundus ambulauit: ità vt tandem & mihi persuasum esset, metum veneni inanem fuisse, nec aliud, quàm mortem personatam. Quare gauisus , recreâsti me, inquam, LVCI: nam demum intelligo frustra me timuisse. En viuit ANTONIVS, sibiq; superstes, inimicum funus elusit. Adhuc loquebar , quando eundem buxo pallidiorem tremere, ac velut vertigine actum conspicio vacillare, vaneq; morti obnitentem collabi;& pedibus extentis obrigescere. Confestim omnes effusissimè cachinnantes , rectè euenisse latroni vociferantur. Nec erat in tanto hominum foro, præter me vnū, qui doloris indicium fateretur. Sic imponitur lectulo mortuus , tegetéque superobruitur.

33. Peractnm ego iudicium rebar, & ina-

inanibus querelis socio mœstus parentabam, cùm alius à tergo clamor exoritur, qui rursus studia turbæ accendit. Præibat imperiosus lictor, plebemque minacibus cubitis dimouebat. Sequebatur frequens peditum acies, quam turma cataphracti equitis claudebat. In hoc omni choragio, homo paganus eminuit, cuius, vt proximè vultum consideraui, mox eum esse agnoui MENALCAM, quem pridiè ludum habueramus, cùm è RusticoRegem; indidemq; Rusticum alterâ metamorphosi fecimus. Nos cupidi nouitatis locum damus, medioq; circo hominem accipimus. Fit clamor, deprehensum Regiæ gazæ peculatorem; adduci furem Autolycum, cuius rapacitate vestiarium omne expilatum; torquesq; erepti; armillæ, annuli sublati: nihil postremò melioris fortunæ sit relictum. Prodeunt testes; atque hi suis se vidisse oculis iurant, quemadmodum MENALCAS vestitu Regio superbierit; illi pendentium torquium meæandros, & lucentes in digitis Smaragdos conspexisse se, & aureos armillarum hamulos agnouisse contestantur, certa furtorum argumenta. Ad extremum, facta dictaque omnia repetunt, quæ pridiè illi

Rusticus vnius diei ridiculus rex in iudicium adducitur.

illi excidiſſent. Quibus ille teſtimonijs conuictum ſe intelligens, vbertimè lacrymauit; vera eſſe confeſſus, quæ obijcerentur; ſed quemadmodum aut acceperit eas opes, aut amiſerit, iſtud neutiquam liquere. Modò fuiſſe, cùm ſomnium crederet; modò in fortunatas inſulas deportatum ſeſe, ibique veſtitum autumaſſe: ibi nouas tamen felicitates citiùs amiſerit. quàm reperiſſet. Quare ſi quid inſcius peccaſſet, neu id ſibi fraudi foret. Contrà alij perſeuerabant, neutiquam parci oportêre. Rem & ſuópte ingenio eſſe nefariam, & ad reliquos exemplo periculoſam, non rapere duntaxat veſtes Principum, ſed etiam perſonas. Quid enim ſub regio ſchemate impune tentàri fierique non poſſe? Docuiſſe nuper eos, qui in celebri mercatu hiſce artibus peſſima facinora fecerint. Ea iuſsêre iudices narrare.

34. *Varietas hominū, in foro cōparentiū.* Tum Actor; Vrbem, inquit, amnis alluit, inſtitorum nobile emporium, quo primæ terrarum omnium merces importantur. Ibi SERVM vellera; ibi MILESIORVM lana; ibi TVRIORVM purpura venumdantur. Quicquid in auro fulget, aut in argento nitet, aut in gemmis ſplendet, ibi omne emitur. Deniq; præ-

præter Cœlum ibi nihil non venale. Ibidem pecuniæ honor tantus, vt inter aliquos deliberetur, de arâ illi ponendâ: etsi eam, paucorum intercessione nondum obtinuit. Iam Mercatorum copia, iam emptorum turba, quantam ne otiosus quidem nūmeraret. Hîc Æthiops occurrit, cui gentilis in ore nobilitas. Hîc Arabs ostenditur, hîc Sabæus vestitur, quos odor natiuus occurrentibus prodit. Alibi Sarmatarum mystaces, alibi Sicambrorum crines ventilantur. Nunc Indorum stridor, nunc Germanorum clamor auditur. Omnes hi illùc confluunt, alij vt mercentur; alij vt negotientur; multi etiam vt furentur. In horum classe duo fuêre, de quibus narrabo.

Vernæ appetebant nundinæ, & in rerum venalium copiâ, sola illos pecunia deficiebat. Circumspicientibus ergo, quid agerent, subijt, ingenia in mercatum acuere, astuq; merces inemptas comparare. Vterq; ad rem illam attenti, sua quisq; commoda metiuntur. Et alter quidem SYNESIVS, mercatori cuidam prædiuiti comperit iter esse in Galliam; eiq; rei scorteam hippopéram instruxisse, quâ tria nummûm aureorum 35. *Socius, insidiādi caussa.*

millia transportaret. Rescijt agi hæc audijtq; omnia Synesius;atq; extemplo similem & ipse bulgam apparat,eamque vilissimo pondere farcit, &, quàm optimè potest,occludit.Inde, equo conscenso; appensaq; ad ephippij pomum crumenâ,breui alterum assequitur; nec ineleganti officio captum, comiter ad colloquium inuitat. Non repudiat comitem alter, præsertim eum, quem facundia commendaret.Cognito deinde, quo tenderet, vltro in societatem vocat. Hic exorari se passus, incipit rem suam agere, hominique se festiuiter insinuare.Et fortè sermocinantibus è timidâ gente lepusculus occursabat; quem inani sibilo territum ludibundi auerterunt. Ibi SYNESIVS tempestiuè aggreditur fabulam exponere; materiem ex re natâ mutuatus.

56. *Leporũ & Luporum occursus superstitiosè,acceptus.* Nam virum,inquit, didici fuisse, rei rusticæ gnarum, cetera plus nimio religiosum, & ex anili superstitione NVMAM: qui seruulo sub vesperum edixerit, die postero pransus paratus foret: velle se, vbi primulùm diluculâsset, lignatum exire, cæduamq; siluam conuehere. Datum acceptumq; e negotium. Iam nox pleraq; se verterat, & crepuscu-

ſculum properabat in diem; cùm ſurgit cubitu herus, ſeruumque equos iungere, ac vecturam operi adornare pro imperio iubet. Expergitè auditur: paretur, euehitur. Commodùm emenſi pagum, & leporem conſpicantur, qui viam tranſversùs intermeabat. Exclamat cum digiti indicio ſeruus: & viden', inquit, vt lepuſculus hàc procurrit? Ruſticus, enimuerò ſe vidiſſe, eaq; propter obnuntiare, ac domuitionem ſuadere; quandò inauſpicatus eſſet leporum occurſus, & qui ferme rebus agundis ſequiorem fortunam minaretur. Ita ceſſatum ab opere faciendo, id dici eſt. Alterum appetebat manè, & alterum heri imperium: vectabulum ſeruus pararet, ſeſéque in lignationem componeret Non moratus ille obſequium, ſimul vt illuxit, iam in campos euaſit: inibi, quà pridiè leporem viderat, iam & Lupum videt. Territus auſpicio, ocyter ad herum, quid viderit Ille albam hominis mentem dicere, porroque pergeret iubere. Nec enim ſe in eiuſmodi Lupo, niſi FORTVNÆ FAVENTIAM agnoſcere. Non potuit alter, quin rideret; ſed ne tamen hero pugnaret, hoc igitur, inquit, agamus. *Poſt* vbi in ſiluas peruentum eſt, Ruſti-

cus abiungere, atq; equi vnius capiſtrum arbori iubet innodare, ne quo ſe equus corripiat. Inde longiùs digreſſi cœpére vterq;

——trifidas cuneis diffindere quercus.

Nauiter inſudatum operi eſt, tenuitq́; ea arborum cædes ampliùs horam, cum ſubinde ad equos recurrit ſeruus; inuenitq́ue alterum duorum iam exanimem humiq́ue effuſum. Expalluit procul, & cauſſam mali ſcrutatus, Lupum deprehendit inter ipſa quadrupedis exta pabulantem, ſeſéq; vt Adiciali ſaginâ pollucibiliter farcientem. Hic memor, quid ſuper Lupo recenter ineptierit herus, properè ad eundem reuertit, vultuq́; hilariter ficto, cùm rogaretur, ecquid alterum adducere equū omiſiſſet? Bene cum eo factum reſpondit: nam in eius ventrem FORTVNÆ FAVENTIAM immigrâſſe. Icit Ruſticum atrocior iocus; quodq; intempeſtiuè dixerat, cœpit ſuo fletu, & alieno riſu expiare. His illum veterator fabularum lenocinijs occupauit, multaq́; tempori fallendo confingit.

Sub

Sub veſperum in eodem hoſpitio diuertunt, lautéq; accepti, inter vina fra- 37.
tres fiunt. Pòſt verò quam ſatis incaluerunt, mentionem hic inſerit de furtis; quemadmodum mille dolis nocturni Verres graſſentur, marſupiáque excantent? Nam quid ego memorem, quæ paucis abhinc annis vſuuenerint opulento cauponi? Vir erat exactæ iam ætatis ſenex, quemque foras ſpectare quotidie crederes. Magna illi parebat familia, & liberorum erat abundè; nec alia res deerat, niſi vxor, quam nuper extulerat. Igitur ſqualorem ſenex retinebat, atque dolenter in viduo cubili ſolus noctes reliquas perſeuerabat. Adiecêre oculos aliqui Lauerniones ad huius fortunas. Sed, quòd eum noctis ſtratagematis inexpugnabilem ſenſerunt (vt timida eſt ſenectus omnis & cauta) nouos ingenij delectus habuêre: luſtratoq; omnium fraudum exercitu, & vbi quiſq; tenderet, decreto, in hoſtem duxerunt. Tres erant exercitatiſſimi vultûs nebulones, ad audendum quiduis proiecti; & ſi furacitatem ſpectares,

Fures Mortem, Cacodæmonē, & Genium cuſtodem fingentes auarū ſenē ſpoliāt

Non erat AVTOLYCI tam piceata manus.

Veniunt hi sub vesperum; vrbem aiunt se ex negotio petijsse; tantisper ibi hospites fore, donec transigeretur. Cœnam genialem imperant; eamq; in rem nummos asperos numerant optimi argenti. Idem altero die faciunt; idem tertio: vt crederet Caupo, Sementem illos argenteam facere.

38. Per eos dies otiosi omnes ædium angulos, & quid infirmum, quid validum vsquam sit, explorunt: Iam Senis cubiculum, iam arcas nummarias, aut si quod aliud auri latibulum erat, sagaciter indagârant; cùm ex condicto adoriri hostem conuenit. Curatis proin' lautâ cœnâ corporibus, arma sumunt, atque in aciem progressi, dum caupo sui copiá faceret, sub signis consistunt. Sub noctis alteram vigiliam, vt rhonchi somnum cauponis prodidêre, ANDREAS (hoc vni nomen fuit) cùm leui armaturâ in cubiculum irrumpit: MORTIS imaginem apposito schemate mentitus. Linteum à capite in talos defluebat; luridamq; ori personam faciebat larua. Ipse ad hæc gradus grandire; & læuâ sabuli vitream ampullam prætendere; & dextrâ missile telum vibrare. Vbi cùm hoc ornatu propter lectulum adstitit, mortuali

tuali ſtridore ſenem compellat, & migrandum ſtatione denuntiat; ſimul horribili motu lectulum omnem tremefacit. Hîc ſenex & nebulâ ſomni, & imagine ſpectri conturbatus tremere, vocéque exanimi, moram dieculæ vnius flagitare. At MORS eò ferocior eſſe. Et

Hac (inquit) *regios eliſit haſta ſpiritus;*
Hic mucro Principes viros, hic Cæſares
Ictu potente fodit. Idem pauperes
Euitat, idem diuites; dum ſanguine
Promiſcuo lætatur. Hoc telo & tuum
Deniq; caput petetur. I, morere ſenex.

Vix talia MORS tragico Sipario pronuntiârat, cùm & MATTHIAS irruit, alter hoc nomine latro, Cacodæmonem imitatus; quo plerumq; habitu nobis pingitur. Is turbidè in ſenem intuitus, inferis ait deuotam hoſtiam ſe quærere: & eſſe iam paratum aduentori hoſpitium; iam Stygias thermas, & ſudatorias cellas ferueſcere. Nihil nec ſpei ſupereſſe ſeniculo, nec moræ. Iret proin', & cupitum Orco pabulum fieret,

ret. Quid enim aliud tot vitæ scelera mereri? toties eum auaritiæ litasse; toties fænebrem pecuniam conflâsse. Rursus aquæ iniurijs vina temerata; & hospitum marsupia mendacijs circumuenta; & mille talia, quorsum spectarent, nisi ad Tartarorum ergastula implenda? nec contentus hæc illi exprobrare; insuper manus in semianimem iniecit, remque, quàm tumultuosissimè potest, agit. Inter quæ discrimina senex, superos inclamare, cœlitumque opem aduersus Orcum vrgere; nec non per inducias omnia promittere.

39. Id videlicet ipsum non inani coniecturâ, futurum præsenserat CONRADVS, qui tertius in subsidijs tenebat, alitem cæleстem indutus; ac proinde, vt tempestiuum credidit, impulsis foribus & ipse intrauit séque anxio seni placidè ostendit. Nam simul adesse lætiorem fortunam conspexit, lacrymans contra hostes patrocinium rogauit, séque de cetero in eius vnius aûctoritate futurum spopondit. Tum verò CONRADVS, homine leniter increpito, atque, an aurum fraude partum redhibere vellet, interrogato, pòst quàm afferri claues, omniaq; sibi sensit permitti; ad Lethum

Or-

Orcumq́ue conuertitur, atque omnem eorum vim iubet facessere, neque porrò ad alumnum suum accedere. Resipuisse iam illum à vitâ priori; stipéque multâ auaritiam, & alio item auro veterem vsuram redempturum. Negantibus illis; facturum; CONRADVS, at ego inquit, ipse, ne quod esse dubium possit, hîc coràm, quicquid alicui æris est tollam, suisque illud dominis clam restituam. Caupone ad hæc omnia annuente, Genius arreptis clauibus feras emunit, sinusq́; ampliter auro argentoq́; farcit. Neque MORS pecuniam aspernatur, sed per tenebras vagata, amplam auri crumenam corripit; & ORCVS, dum in cubiculo furit, aliud auri pondus euertit. Seniculo inter hæc nihil hiscēte, neq; peculij seruandi, sed vitandi periculi studioso.

Non potuit hæc omnis tragœdia familiam fallere: quæ vt strepitu excîta, per herilis lectuli fores introspexit, inferis ibi conspectis, elato clamori viciniam implorauit: domum funestis lemuribus obsessam; herum morte stygéq; circumuentum, aliaq́;, quæ metus vnicuique maiora fecerat. Nec segniter vicinia suppetias tulit: alij hastas, alij ve- 40.

ctes, alij, quod cuiq; telum obuenerat, sumunt, armatiq; in aedes perrumpunt. Ibi latrones sub onere deprehensi, de fugâ nequicquam circumspiciunt. Iam enim altera obsidio cubiculum premebat, interceptaq; itinera vigilijs seruabãtur, versusque in auctores metus erat. Mors tamen, quo dolo vnum, eodem omnes consternari posse arbitrata, vertit grallatorios gradus in turbam, teloque minaci aliquos sibi designat: Sed elusus continuo terror est, & MORS valido fuste secundùm tempora feritur, humiq; collapsa paenissimè occiditur. Mox alius Cacodaemonem.

——— incendia vana vomentem

Corrripit in nodum complexus, & angit inhaerens:

nec priùs iugulum strangulare, & ventrem poplitibus vrgere destitit, quàm ille se hominem confessus, ludibrium omne aperuit; vnaq; cùm morte & socio postridie pependit. Ferunt laetissimũ id ciuibus spectaculum fuisse; quòd MORTEM in laqueo, & ORCVM in patibulo viderent.

41. *Callidus* His explicatis SYNESIVS. festiuè addidit; se alieno malo doctum, consuet-

ſuêſſe iam olim ſub noctem patriſami-liâs fortunas ſuas committere. Simul cauponi ſuam hippoperam offert; obſe-cratq́; vti ſollicitè à furibus defendat. Et nunquid, ait, idem & tu rogas, frater? cedò huc etiam tuam; viroque optimo hanc cuſtodiam trade. Non abnuit alter, hoſpitiq́, nihil ſuſpicanti, quàm com-munes eſſe duorum ſarcinas, depoſitum tradit. Hoſpes ambos in cubiculum de-ducit; noctemq́;, qualem cuperent, pre-catus, diſcedit. Ibi ex tempore SYNE-SIVS, quid ſuades, frater? mille paſſus abeſt homo nobilis, qui ducentos mihi nummos debet. Non mittam cras, & tar-da hominis nomina aliquando exigam? Hîc frater, ſi tantulum, inquit, eſt viæ, quin ipſe tu diluculò proficiſceris? Nam magni refert, noſtra nos ipſi, an per alios agamus. Mihi quoq; cum conſule nê-gotium eſt: quòd interim donec tu re-dis, confectum ibo. Opportunum id Sy-neſio conſilium fuit. Quare non con-tumax, obſequar, inquit, ac planè cras, vti mones, abibo. Inde ſomnum vterq; aut capere, aut fingere conſtitêre. Nam SYNESIVS noctem omnem meditandis fraudibus impendit: poſtea ægrè galli cantum præſtolatus, ſurgit; nec altero

peram cũ perâ per-mutantis dolus.

ſentiente ad cauponem adit; depoſitum repoſcit; quid cōuenerit, quoq; proficiſcatur, oſtendit. Hoſpes inter duas crumenas dubius, vtra huius illiúsue eſſet: nec alterutrius intereſſe credens, ſimul vtramq; promit. At ille haud perinde ſimplex, facilè alienam pro ſuâ corripit, atque opimo ſpolio potitus, in equum, inde in fugam intendit. Hîc quid alter egerit, poſtea quàm deluſum ſe vidit, volo vos per ſe quemq; conſiderare. Certè SYNESIVS, effracto marſupio, vberem pecuniam inuenit, deque egeſtate ſecurus triumphauit. Nec ſimplici tamen hoc furto contentus, fænus indidem habere iam cupiebat.

42. *Alia ars Mercurialis, aurũ pro plũbo faciendi.* Igitur comparatis rationibus, & fraudum centonibus inſtructus, ad illam quâ de diximus; vrbem peruenit; in primariâ item tabernâ diuertit; & patrifamiliâs è turbâ ſeducto, quid ſui conſilij ſit, oſtendit. Se negotiatorem eſſe, atque illic pluſculis diebus manſurum; pecuniæ ſuæ cautum velle. Si videretur, hanc ſui operam gratificari, vt tria millia nummùm aſſeruaret; haud gratis facturum. Reſpondit hoſpes, velle; ſi aurum priùs tranſnumeratum, probè ſignaretur. Ille pridem, ad hæc euenta

com-

compositus, promit;aggrediturq́; pecuniam numerare. Erat aurum cum inuidiâ multum ac probum: vt satis intelligeret caupo, rem sibi esse cum homine pecunioso. At SYNESIVS postquàm id omne in capsellam ligneam spectante hospite coniecit; lignoq́; triplici arctè reuinxit, postremò ceram miniatulam Hispaniensem seducit. Deerat solùm ignis, quo cera liqueretur, linoq́; superfusa, signum reciperet: Eum, quæso te, inquit, iube à famulo huc aliquo inferri. Abit hospes, paullùm atq; à cubiculi foribus seruulum vocat. Interim capsam SYNESIVS deterrimè permutat: ac diuitem certè abstrudit; adulterinam verò alteram è sinu depromit; plumbeis tantùm bracteolis grauem; pondere autem aspectuque simillimam priori; quippe quam ex composito iam antè subornârat. Atq; hæc omnia veterator dicto citiùs peragit. Regreditur à limine herus, sequitur cum lucente cereo famulus: nihil in capsâ mutatum, nihil in SYNESIO reperitur suspectum. Signatur annulo capsa; traditur hospiti, locoque tutissimo includitur. Mox & SYNESIVS inter fercula poculaq́; exultare; & hospes omnia rarissima ingerere;

neuter nec parcere impensis, nec timere. Triduum valuit gratuitus luxus, & inempta comissatio: nec tamen ea potuit sagina totum impostorem explere.

43. *Ingenium nihilo ementis omnia.* Nam quotidie per septa, perq; omnes pergulas vagatus, si quid nobile prōstaret arbitrabatur. Hîc torques liceri, hîc armillas æstimare; hic annulos emere; Sardonychas in omni mensâ quærere, & precium magnis Iaspidibus facere. Quibus omnibus cùm nomina apud diuersos ingentia fecisset, iussit vnumquemq; se subsequi; in diuersorio soluturum. Ibi putatis rationibus, alijs sexcentos, trecentos alijs, centum vni, vni ducentos; ac nescio quæ minora alijs debere se cognoscit. Itaq; ad illos, hîc inquit, hospes meus, prædem se dabit, dum hoc triduo pecunia vobis numeretur. Hospes nihil aspernatus, per verò libenter, inquit, si vel alterum tantū exigatur. Creditores præde accepto, qui damnum præstaret, securi digrediuntur; SYNESIVS ad vinum & luxum; ab his denuo ad lucrum.

44. Nam equo etiam, quem strigosum oderat, diuendito Philippeos capit facilè quadraginta. Alium emit nobili pro-

propagine, & gente Neapolitanum, cum nitidissimo apparatu; aureis non minùs ducentis triginta; perque eundem cauponem creditori satis dat. Inter cœnam, ait, velle se die postero pro mœnibus equum experiri, &, si quid cursu valeat, videre. Laudat consilium hospes: alioquin fieri, vt se imposturis delusum serò sentiat. Nec enim vnam equis omnibus indolem esse; quod aliqui lento soleant incessu superbire; alij inter alipedes volare; multi primo statim impetu succumbere: Eos autem omnibus præstare, qui leniter tutoq; sessorem gestent: Cuius virtutis specimen capi vtiq; debere. Igitur SYNESIVS equo magnificè instructo, cum vniuersâ prædâ proficiscitur, nunquam rediturus: multasque vno compendio res consecutus; lautè plurimis diebus & gratis diuersatus; nummûm duobus millibus ad prima spolia adiectis.

Vesper appetebat, & SYNESIVS nequicquam exspectabatur. Iamq; alter dies, iamque tertius amisso diuersore abierant; cùm creditores vnà omnes irruere, aurumq; postulare. Caupo, abîsse, ait, SYNESIVM, & quatriduo iam frustra exspectari. Ille de SYNESIO, 45.
haud

haud multùm solliciti, prædam circumstant, &, quòd pro SYNESIO intercessisset, omnem ab illo pecuniam repetunt. Ille nihil adeò commotus, cùm importunos videret, inq; ius vocari se audiret, omnia nomina suómet ære dissoluit; & syngraphis factis à se dimittit; satis sibi cautum arbitrans, dum capsulam vadaretur. Postea verò quàm & ipse reditum cæpit desperare; pertæsus ad Prætorem abit; eiq; quid acciderit, ostendit: vt capsa resignetur, orat, quam auro plenam fugitiuus reliquerit. Exoratur Prætor; aperitur capsula: & ecce tibi, pro aureis plumbeæ lamellæ, miserabili ludibrio reperiuntur. Ità vaferrimo ingenio & patratum impunè fuit, & occultatum facinus. Verùm eo ipso tempore, quo SYNESIVS Cauponem hunc expilabat, alter eiusdem farinæ tenebrio COSMVS, non minora ingenij documenta relinquebat.

46. *Vtile alijs, domino autè fallax & perniciosũ dominiũ.* Is de amplissimi patrimonij ruinâ, quædam rudera cum reseruasset, quadrigam instruxerat, magnamq; nebulonum familiam nactus, in eundem mercatum accurrebat; audaciâ vitæq; desperatione tutus. Nam vt quemq; sociorum industriâ sensit aut ingenio valere, alijs

atq;

atq; alijs præceptis continuò sibi obnoxios fecit: duosq; satellites esse; duos cubiculo præesse, alios aliud curare iussos, secum in opulẽtissimam Vrbem inuexit Nesciebant adhuc ij totius fallaciæ periodum, & quibus artibus rem moliretur Imperator suspectabant. Sed ille dudum inuento, quod ageret; ne religionẽ quoq; pensi habebat, dum viam sibi ad furta sterneret. Nam vestibus alicunde comparatis, quibus personatum præsulem ornaret, hæc deniq; commenta fabricauit.

Toto itinere, si quâ rusticanum iuuenem, & plebis Abderitanæ tribulem conspiceret, attendebat. Talem fortè in agro reperit aratorem; formâ habituque pinguem, cute nitidâ, atque ætate adhuc fermè pubescente. Circà erat solitudo, & rei experiundæ magna spes. Iubet in loco omnes subsistere; ipse de curru desilit; comminus cum adolescente Morso (hoc infelici nomen erat) colloquitur: rogat multa liberè, auditque; dum denique cognito hominis stupore, miserari se ait eius conditionem, qui assiduo opere conficiatur, pecudumq; ritu in siluis optimam ætatem patiatur senescere. Debere eum liberali seruitio brutam hanc captiuitatem 47.

muta-

mutare. Cœpit ad hæc congemiſcere MOPSVS, & ignauâ manu caput ſcabere: vt facilè conijceret COSMVS, non deeſſe animum, ſi conſilium ſuggereretur. Offert ſuam illi operam, hortatúrque maturare, & dum nemo arbiter adſit, ſecum effugere. Nec auerſatus hortantem ſtupor, ſe, ſi præſentibus meliora promittat, ait ſecuturum. Ille ad ſtomachum adoleſcentis appoſitè campos Elyſios, & otij copiam, viniq; perennem pluuiam pollicetur. Addit alia complura, quibus ſtolidum adoleſcentem inducit, vt ſtiuâ temere deſertâ, currum inſcendat, facturumq; ſe omnia, quæ COSMO videatur, annuat. Quam ob rem, vt opportunum credidit, facili mendacio credulum decepit, vt attonſo vertice raſóq; togam inſuper pullam inijceret, déq; bubulco, Sacrorum Antiſtes repentè appareret. Inde apud omnes vnus in honore eſſe; toti familiæ nutu imperare; non niſi primis obſequijs identidem coli. At ne fabulam imperitus hiſtrio corrumperet, ſi aliquando foret loquendum, his illum præceptis formauêre. Daret operam, vt parciſſimè loqueretur; ac nutu potiùs, quàm verbo reſponderet: ità viros principes con-

consuêsse. Id verò antè omnia meminisset, vt quicquid ab alijs rogaretur, eos rectà ad COSMVM, qui aulæ præfectus esset, ablegaret: indidem responsa, indidem pecunias, indidem exigere omnia iuberet. Placuit adolescenti haud vulgare imperium; ac præsertim, vbi multa quotidie specimina dari aduertit, non vanæ ostentationis. Siue enim sitis proritaret, vini meraci erat abundè; siue fames vrgeret, nihil deerat esculentorum.

Iam & COSMVS albam mentem satis perspexisse ratus, iter, quò instituerat, peragit, præmissoq; equite lautissimum vrbis diuersorium conducit. Ait *Cœnobij principis* venire Antistitem; nomen caussamque apposité confingit; exspectationem vbique ingentem facit. Sequuntur, equites, quadriga, familia. Ad fores hospitij nihil officiorum omissum; inter certantium comitum studia personatus histrio deducitur, inq; conclaue compingitur; duo satellites foribus adstituti, in speciem custodiæ; re autem verâ, ne quid inscio COSMO dici fieriq; possit. Secundùm ea negotium cauponi datur, quid lautitiarum à culinâ, quid à cellâ in mensam dominicam appor- 48.

apportet; quid familiæ deinde præparet. Nusquam neq, operæ parcat, neq; impensæ. Quid singula necessum esse persequi? Cogitet sæpe, quem hospitem habeat; & satis nauiter acturum. Caupo statim omnes vndiq; cupedias in focum, inq́, mensam cogere; correm assiduâ clade examinare, & abrogatis Fannijs Didijsq́; legibus cœnas plus Vitellianas, & culinæ Neronianæ prandia inferre. Illi omnes in vnum prodigi; hi scienter carpere, hi orbes eleganter supponere; aliqui pocula vináque largiter suggerere; aliqui alia ambitiosè ministrare. Nec verò ipse se MOPSVS deseruit; sed abdominus patrocinio suscepto, strenuè quæuis haurit: miratus suam felicitatem, veteremq́; mendicitatem pertæsus. Abit inter eiusmodi ludos biduum, epulasq́; somnus, alteraq́; hunc prandia excepêre.

49. Cosmus exploratoribus toto mercatu dimissis interim cognoscit, vbi quibusq́; rebus insidiaretur. Adit Mercatorem tribus famulis stipatus, telasque aurei argenteiq́; fastûs magno numero designat, quas suum ait Antistitem velle: licetur omnia, rogatq́; tantisper ea seponi dum postero die asportentur. Inde alium

alium ex alio fallit, & vt quicquid sumptuosum vidit, continuò emit diemq́;, quo tolleret, constituit. Tum autem, quo suspicionem planè omnem remoueret, eò temeritatis est progressus, vt præcipuæ nobilitatis aliquos, pridie quàm discederet, conuiuio inuitârit; splendido illo, atque supra exspectationem lauto. Vbi ne personati hominis inscitiâ minus proderetur, singulos seorsim admonuit, cauerent cum homine imperito multis colloqui; esse truncum Hermam, neq; vllâ re, nisi diuitijs illustrem; in pago natum, togâq́; velut exanimem statuam amictum, mores originis suæ etiam in magni nominis fastidio retinere: idq́ue ipsos, quàm primùm illum conspexerint, intellecturos. Super hæc addit alia, quæ placuit. Creduntur omnia, atq; altero die coëunt vocati, recumbunt; mirantur, inter ingenuæ mensæ delicias, tam barbarum pectus; neq; voracissimæ pecudis ingluuiem; neque muti cõuiuatoris triste silentium, nî COSMVS monuisset, capiebant. Rogant subinde tamen, & histrionem venerati, quædam cum eo modestè fabulantur. Iste hoc vnum peritè faciebat, vt omnia ad aulæ suæ præfectum reijceret. Excipit

cipit vbique COSMVS, diſeitisq; mendacijs nebulam offundit. Neque tam verſutus eſt aliquis, quem COSMI huius præſtigiæ non eludant. Ille ad omnium quæſita reſpondere, ille ab argumento conuiuas abducere, & quo quemq; vellet, artifex impellere. Idem pleroſque vrbanitate mirâ ad ſe rapere, & quoties vſus eſſet, de veterum hiſtorijs non inconcinnè diſſerere: vt ceteri ruſticanum Antiſtitem, vel hîc certè ſapuiſſe dicerent, quòd virum tam comem, ſapientemq; aulæ præfeciſſet, qui vnus ſciret & ſilentium domini purgare, & mores tegere, & ſtultitias corrigere. Poſtremò cùm abundè famem expleſſet culina, de nouo magna cellæ vinariæ clades certatim affertur. Ab alijs argentei ſextarij pro culullis ſorbentur; ab alijs congij velut hæminæ ducuntur. Multi vrnas amphorasque ſitiunt, & Campanæ vitis temulentiam auidiſſimis gulis ſtrangulant. Ad hæc mimicus, quem dixi, præſul, lectiſſima bellaria inſcitè populatur, manuq; inerudità iam nuces amygdalas haurit; iam paſſularum aceruos, & ſacchari moles totis cochlearibus vaſtat. Scires M. Porcij nepotem eſſe, & cum Grunnio

Coro-

Coroccottâ, in pingui veruacto terram fodere. In eâ omnium compotatione Cosmi vnius continentia miraculum erat: qui vini aut nihil biberet, aut aquâ priùs irâ frangeret, vt eius certè furor exarmaretur. Quo consecutus ille est, vt ceteris temulentis, solus apud se esset, ingenioque liberrimè vteretur.

Hora erat diei nona, quam Germani tertiam solemus pomeridianam 50.
dicere. Sub illud tempus cum conuiuium esset solutum, dedit commilitonibus in mandatis Cosmvs, viderent, vt equi currusq; ad posticas ædes instructi essent, suumq; omnes nutum exspectarent. Simul alijs aliò dimissis, coëmptas pridie merces vndique comportat. Quicquid nobile erat vsquam, aut Babylonij texti, aut Serici fili; aut Tyriæ telæ, aut Coæ rallæ, id omnibus tunc è tabernis aduolabat. Sequuntur ipsímet mercatores, & quo iussi erant loco conueniunt. Cosmvs omnibus dexter occurrit, merces nuper emptas recognoscit; iubet in suo illas cubiculo deponi. Ductis deinde rationibus, quæ apud quemque nomina contraxerit, conscribit. Æris erat magnitudo grandis; quâ

nihilo

nihilo tamen terreri se magis ostendit, quàm si triobulum deberet. Et mox, inquit, hæc omnia vobis nomina expediam. Cæterùm auro malitis, an argento, id vestrâ nimirum interest. Hîc aliqui aurum malle; aliqui Philippeos cupere: ille se vtrisq; obsecuturum dicere. Proinde ad herile cubiculum detecto capite suspensus accedit; admotaq́; comminus aure ianuam examinat. Mox ad creditores intuitus, iam exiturum se cum pecuniâ dicit. Inde ingreditur, ac nescio quid cum hominis trunco fabulatus, breui regreditur; laneoq́; gradu & sibilo tenui ceteris innuit, neu quo strepitu somnum herilem perturbent. Nam is, inquit, è lautiori prandio potus, altùm obdormijt; neq́; ipso iam inscio depromi aurum potest. Sed satis scire se, breui crapulam edormiturum. Facerent itaque illi, quod consultissimum foret; & vel par horarum interim otiosi præstolarentur; vel tantulo post interuallo redirent. Esse hanc pecudis consuetudinem, vt claues ad commeatum argentarium etiam ebrius asseruaret. Dixit hoc eâ constantia impostor, vt rem esse omnes crederent. Quare conuenit in præsens recedere,

tribusq;

tribusque pòst horis rursus adesse. Vix pedem ædibus extulerant, cùm properare COSMVS, emptaq; omnia iussit in equos currusque imponere. Tum sensim alij post alios rarescere, perq; pseudothyron totus cœpit comitatus euadere. Quæ quidem res neq; hospitem aliquamdiu aduertit; & MOPSVS nihil metuens, suam adhuc felicitatem mirabatur.

Inter hæc appetebat vesper, & mercatores vnâ omnes ad condictum veniebant. Circumspiciunt; nulla vsquam familia: exspectant, inanis mora: cubiculo frequentes obuersantur, tussique crebrâ somnum inquietant: mortua omnia. Demum incipiunt timidâ manu fores cædere; paucíq; ad vestitum stipitem introgressi, vident inter vitra & calices hyænam stertere; venerati tamen helluonem, atque vt hanc sibi veniam daret, precati, cui rei adsint, demonstrant. Ille, Psittacus germanus, quam vnam vocem didicisset, reddit: Irent atque familiæ præfectum consulerent. Nihil illi repugnant; sed foras egressi, rursus COSMVM, rursus comitatum requirunt; Caupo suam quoque vicem anxius, ad stabulum decurrit; nullisque ibi neque 51.

equis, neque curru inuentis, horrendum inclamat. COSMI cubiculum effringitur; nullus vſpiam COSMVS, nulla prædonum relicta ſpolia: ad cæcum omnia ſublata, fugam manifeſtò prodidêre. Hîc iam nihil habere modeſti, ſed periculo admoniti, in diætam quiſq; certatim ruere; preciumque tot rerum ab vno MOPSO repoſcere. Tenet ille ſuum ſolenne; & quo imperio ſemper ſe defenderat, importunos ad aulæ præfectum ablegat. Atquî is, inquiunt, dudum fugâ elapſus, omnem ſecum familiam abduxit. Equi, currus merciumque tantarum ſarcinæ, quas in tuum nomen coëmerat, nuſquam conſpiciuntur. Ingentia duntaxat debita reliquêre. Tria huic nummûm millia: alia totidem iſti; ſex alia alijs debentur. Sed in familiæ fugâ, hoc certè commodî habemus, quòd non eâdem perfidiâ & tu fuiſti. Omnes vno te non inuento perieramus. At MOPSVS, etſi ſtupidiſſimum pecus erat, porrò non dubitabat, quin ludibrium COSMO fuiſſet: & nimirum huc ſpectaſſe, illam obſequiorum fabulam, vt ipſe furti obſes relinqueretur, vadimoniumque in laqueo obiret: nec præſulem illos, ſed prædem quæſiſſe, qui iugulo ſuo damna ſarci-

ſarciret. Quare miſerabiliter illacrimans, cœpit veſtes à ſe mimicas proijcere, & tonſum verticem emortuis vnguibus ſulcare; palamque omnibus quis eſſet, & quemadmodum illam perſonam induiſſet, oſtendere. At certè inſontem ſe eſſe, ac temerè inductum, vt MOPSO depoſito Antiſtitem mentiretur. Parcerent proin' homini ruſtico, neque iuberent furti exortem, ſupplicij vadem eſſe. Præter hæc, lamentis clamoribusque omnia complebat. Sed creditores obſtupefacti, pòſt quàm intertrimentum accepiſſe ſe ſenſerunt, conuitijs in illum debacchati, rapi in vincula impoſtorem iuſſerunt. Quem biduò pòſt Iudex, querelis ſuſq; deque habitis patibulo affixit: ac ne quis ſupplicio titulus deeſſet, hunc appendit litteris Romanis, antiquis ſcriptum; LVIT LAQVEO, QVI PVGNAVIT DOLO.

Hæc vbi accuſator ingenti garrulitate recenſuit, concio frequens exclamat, & huius impoſtoris haud diſpar crimen eſſe: ac niſi MENALCAS damnaretur, impunè quemuis in Regio ornatu peccaturum. Conferunt mox capita inter ſe iudices, prætoriíque tabulam ſuggerunt. In quam dum ille funeſtum 52. *Fictè accuſati ficta damnatio, & fictũ ſupplicium.*

TETA ingerit, altum eſt vbique ſilentiũ. Paullò pòſt hanc de ſcripto ſententiam pronuntiat. MENALCAS Melibæi F. Tityri N. quòd teſtimonijs victus, purpuram ſibi, anulos, torques, armillas furto quæſijt, palamque geſſit; nec origenis memor, REGNVM de corte ambijt; inſidias Regi, Regioque nomini fecit; eâ de re MENALCAS, aut reſti ſtrangulator, aut feris obijcitor, aut veneno necator. Harum illi mortiũ optio eſto. Hîc multa MENALCAS inaniter lamentatus, quæ ſingula referre, precium mihi non eſt, cum in liberâ optione nihil, quod eſſet optandum, videret; poſtremò quod mitius credidit, venenum elegit, cunctisque ſpectantibus perhauſit. Confeſtim illi vertigo; tum caligo; tum lapſus; tum ſenſibus amiſſis, ſopor, mortisque ſimillima quies.

53. Quibus omnibus rebus, etſi haud parum commouebar; ANTONII tamen mei, quà reperti, quà perempti recordatio ſuperabat. Neque nullus etiam dolor erat, cogitare quid GEORGIO meo fieret? Quid enim ſi & illum, inquiebam, par calamitas abſorbuit? aut certè dum ſalutem mihi quæſijt, ſuam ipſe ſibi amiſit? Nimirum hæc viæ noſtræ

ſtræ ſunt diuortia! hæc infortunia inauſpicatæ peregrinationis! me fouea ſepelijt; ANTONIVM venenum exſtinxit; GEORGIVM error certè aliquis fefellit. Iam in communi clade, ſui quiſque obliti, alter alterum deploramus.

Vix ea mecum lamenta peregeram; cùm noua in theatrum ſcena inducitur: quatuor validi Carnifices, quorum ora perſonis tegebantur. Hi furcam extemporalem atque humilem erigunt; miſerumque MENALCAM, tametſi iam aut vi veneni, aut ludibrio ſomni, exanimem, vniuerſi circumſtant; atque vndique ita vinciunt, vt ſubdito pedibus loro, & vtrimque ad alas perducto, totum corpus arctiſſimè eſſet faſciatum. A quo deinde loro laqueum nexuêre, qui iugulo non tacto, molem corporis omnem de furcâ ſuſpenderet. In tam triſti aſpectu & iacentis cadaueris & pendentis, riſus omnium ſpectatorum ebulliebat. Vt planè ſubiret, ipſis etiam Crocodilis eſſe crudeliores; quos humanis aiunt funeribus ita ſaginari, vt tamen illacrimentur. Iſti faciunt cædes, & rident. At LVCIVS, minùs tu ſæuos inquit, appellabis, vbi iudicium totum 54.

peregerint. Ergóne, inquàm, aliud restat crudelitatis, quod porrò sit innocentiæ luendum? Et parum his Areopagitis est, duo inter ludos funera fecisse? Ego, ne erres, odi barbariem; atque hinc abeo. Tenuit inuitum ANNIVS; &, quæso te, inquit, an potes nescire hanc illis fabulam agi? Impera dolori; ne & tu in partem ludibrij rapiâre. Nam hoc fieri olim memini, vt quem prætor ad alterius plagas viderat ingemuisse, eum arripi, atque flagris animaduerti iuberet: imbellem dictitans virum, qui spectare fortiter non posset, quod pueri Spartiatæ paterentur. Auctorauit me deinde LVCIVS, vt inter reliquæ insaniæ spectacula duraturum me promitterem. Cuius me facti mox pænituit.

55. *Noua per ludū innocentis accusatio.* Hæc enim dum inter nos paciscimur, & exanimis MENALCAS, eo, quo dixi, laqueo suspenditur; tertia quædam victima in stultitiæ Circum raptatur: iuuenis, quòd apparebat, non è plebe. Qui pòst quàm manantibus lacrymis, spectantium opem implorauit; ego exsilio amens, vocemque & ora GEORGII mei pallidus agnosco; quem alterum nuper infausti itineris & testem & comitem duxeram. Is flebili oratione,

ne, ſuam ſociorumque miſeriam perſecutus alterum, aiebat, altâ quâdam voragine hauſtum; alterum, dum in diuerſa latibula ſe metu abſtruſerint, amiſſum: ſe nullius criminis conſcium, in ea vincula eſſe abſtractum. Minus tamen ſuo, quàm optimorum comitum periculo moueri. Illum enim inter dumeta, viæque errores, nuſquam fortaſſis exitum reperiſſe: Illum autem triduò ſiti fameq; cruciatum, quid niſi in ſepulchro animam vtique exhalâſſe? Quæ tamen omina, ſi ſuo poſſint capite expiari nulla ſe, tametſi inſontem, ſupplicia formidare. Hæc talia GEORGIVS. Contrà accuſator, homo fingendi dicendique artifex, ea perinde omnia diſertè eleuabat. Diffidere illum cauſſæ, atque hos ſceleri ſuo colores inijcere: *idq; ipſum* per hos dies in carcere factitaſſe. Ceterùm ſibi *ſatis conſtare*, quos ille comites aut lapſu diceret, aut metu amiſſos, eos illum ſuâ manu iugulâſſe; mox cadauera in foſſas, aut inter ſenticeta, ne cædes proderetur, abiecisse. Nam in ſuburbanâ certè foueâ hominem heri repertum nuntiari; non *fame*, quòd is fingeret peremptum; ſed fractâ ceruice liuidáque facie deformem: vt quem la-

pidibus appareret obrutum esse, aut fustibus occisum. Et à quo alio id fieri potuisse, quàm à GEORGIO, qui eo ipso loco prolapsum in foueam fratrem fateatur? Quem tamen, si tormentis subdatur, breui à se deiectum fuisse, sit confessurus. Ad hæc accusatoris mendacia GEORGIVS (vt qui me planè repertum crederet) vociferari, meumque nomen supremis questibus repetere: & quando pro te, inquit, oppetere non potui, tecum certè, mi frater occumbam. Simul ad Iudices, agerent, quod videretur: se enim charissimo capiti esse superstitem nolle.

56. Nihil potuit vnquam mihi tristius videri, quàm in ea rerum facie GEORGIO meam opem negare. Quam ob rem ANNIO, ostendam hîc viuere me, ANNI, & meum GEORGIVM absoluam? Hoccine, inquit ANNIVS, est quod promisisti? Quin taces; & innoxiam hanc fabulam ad quintum perduci actum cōcedis? Hilum isti omnes nunquam vnum amittent. Secus tu, illis, quanto optimè voles, pessimè consules. Impetras hoc à me, inquam, ANNI, quod alius à me nemo. Ecce mutum. Pergebat interim perorare caussam actor; reumq; turbidè,

dè, ecquo loco alterum comitem amiſerit? rogabat. Cùm ille, quod res erat, reſpondiſſet; actor, hoc, inquit, eſt, quod dixi: Comitem occidiſti, Et cum dicto, ad funebrem lectulum adducit; vultuq; retecto. Ecquid olim hunc nouerit, ſcitatur. Videt ſuum GEORGIVS Antoniũ: mortuumque ratus, humi proſternitur, & ſemianimis vocem cum colore amittit. Poſtremò vt ex pauore ad ſe rediјt, denuo multa ſuper ANTONIO queſtus, nullam ſe viuendi cauſſam de cetero habere dixit, quando duos in vita ſuauiſſimos homines perdidiſſet. Verùm iudices, vt paucis concludam; eodem ſupplicio damnandum cenſent GEORGIVM, quo damnatum fuiſſe ANTONIVM diximus. Nec mora, pronuntiatur ſententia: affertur cicuta; occiditur innocentia. In hunc modum vbi GEORGIVS pro mortuo ſuccubuit; iudices velut difficili cauſsâ defuncti, ex iure diſcedunt. Et Prætor duorum Iuuenum cadauera ſingulis in lectis componi, atque iuxtim in ampliſſima quadam aulâ iubet collocari: Ruſticum id loci ſuſpenſum in patibulo relinqui; atque vtrobiq; arbitros eſſe, qui clanculò fabulæ huius cataſtrophen conſiderent,

Paretur edicto. Alij alias stationes nacti. Ego & mei ab HERMIO ducimur; vnde opportunè vtramque scenam licuit contemplari.

57. *Locus spectandi & speculi ludibrium.* Cubiculum id erat HERMII; qui nobilissimus inter Palatinos, proximè Principis diætam habitabat. Ibi paulisper assedimus, & diuersa quædam familiariter altercati, videmus famulos cum mensâ bellarijs instructâ ad nos ingredi, ac promulsidem in aureâ paterâ circumferre. HERMIVS, hoc, inquit, ientaculo famem interim placabimus, donec rectam vespere habeamus. Nemo nostrum abnuebat, neq; me commiseratio vsque adeo tenebat, vt meímet oblitus de siti non cogitarem. Itaq; dum falernæ vindemiæ rorem iucundissimo lepore temperamus, duasq; horas ipsas in iure matutino ducimus; venit HERMII seruulus vnus, ora frontemq; lacer, ac cetera tā toruus, vt crederem us acetū bibisse. Sciscitatur HERMIVS, quibus vnguibus frontem fædârit? Seruulus plenus stomachi, Quacunq; his, inquit, diebus abeo, mihi stultitiæ aut mater occurrit, aut pullus. Nam lotus hodie cōplutusq; veni in forum: adiungit se mihi homo impensè garrulus: Cui ego, Quid tu, in-

quam,

quam, ad me? Ille, cùm simillimi simus, quid nî iungeremur? Respicio, & ore hominis conspecto laruam credo me, non hominem videre. Et, eho tu, inquam, adeon' ego de formis tibi, vt fratrem agnoscas? Ille, omnino gemellum: & duos vtique——

——*fratres Helenæ lucida sidera.*

Damnabam hos ego Mænechmos, & meum mihi os leni manu detersi, ne quid peregrinæ fuliginis inscio hæsisset. At ille specillum mihi obuertens, iussit ab illo me arbitro *iudicium Paridis spretaq́; formæ* testimonium capere. Inspicio exaduersus: video fuliginem toto ore sparsam, quantam nemo olim Salassius induit, cùm toto die fumantes caminos perrepsit. Proinde vehementer erubui, quantum erubescere atrato licuit, & rectà ad salientem accurro, caputque omne ter viuo flumine abluo. Reuersus inde ad speculum; credidi-mémet atramento, aut in loliginis sepiâ lauisse. Rursus ergo ad vndam: rursus ad speculum; semper meipso deformior: & hoc toties, donec omnem à fronte cutem detersi, & sanguine meo nigredinem confudi. In-

rim circumstantes mirari, quid toties ad fontem recurrerem? & vtique non vultum mihi purgandum, sed cerebrum dicere. Ego hanc ipsam stultitiæ opinionem augere, cùm ex obuijs identidem scitarer, an adhuc turpis essem? Quid multa? Speculi sui mendacio me homo impostor, ridiculum vrbi facit. Si paululum perrexisset, nescio quem ex me alium facturus. Certè Palladem non fecisset.

58, *Vxoris, ob suspensum maritum lamenta.*

Risimus festiuam iniuriam: cùm interim exoritur repentinus per atria clamor. Nos in fenestras ruimus; indidem fœminam videmus, capillos iratis manibus conuellere; pectusque non perfunctorio luctu plangere. Villica erat, eius ipsius MENALCÆ vxor, quem suspendiarium factum diximus. Nam simul audijt maritum in furcam isse, sui impos aduolauit, coniugemq; magnis vlulatibus requisiuit. Eundem vbi sublimem conspexit, enimuerò tum fæmina insanire, MENALCAM vociferans ingeminare; se suosque liberos iam demum infelices dicere, qui tali aut coniuge, aut parẽte priuarentur. Eum vnum fuisse bonum patremfamiliâs, & maritorum, Rusticorumque nouissimum exemplum:

emplum: cum eodem omnem probitatē esse iugulatam. Cæpit deinde vel cadauer sibi deposcere, quando virum recipere non liceret.

Quibus insanis clamoribus non solùm omnem viciniam concibat, sed ipsum etiam maritū ab altissimo sopore (hactenus enim venenum serpserat) excitabat. Nam ille discussâ lethargi nebulâ languentes primum attollit oculos; eosq; vel lacrymis pridem confusos, tenaci sensit glutine impediri, digito detergére cogitat: sentit manus à tergo ligari. Exilire dein' ab humo, seséque erigere moliens; aduertit laqueo collum vinciri: denique corpus omne in aëre librari. Et mirum ipsi videbatur, quomodo mortuus in patibulum ascendisset? Pòst etiam circumspicit, vxoremque humi videt eiulantem. Nec vltra se tenuit mortuus, quin Vrsulam suam compellaret. Atque, ô mea, inquit, Caia; quam luberet colloqui tecum, nisi mortuus iam silerem. At tu me paucis abhinc horis, si hîc fuisses, viuum adhuc repereras. Nunc quando immaniter sum iugulatus, neque loqui præterea queo; quin tu certè Caia loquere; & cùm subinde ad me inuises, quæ domi

59. Suspēdiosus reuiuiscēs, & cū vxore suâ è patibulo colloquēs.

equis, neque curru inuentis, horrendum inclamat. COSMI cubiculum effringitur; nullus vſpiam COSMVS, nulla prædonum relicta ſpolia: ad ciccum omnia ſublata, fugam manifeſtò prodidêre. Hic iam nihil habere modeſti, ſed periculo admoniti, in diætam quiſq; certatim ruere; preciumque tot rerum ab vno MOPSO repoſcere. Tenet ille ſuum ſolenne; & quo imperio ſemper ſe defenderat, importunos ad aulæ præfectum ablegat. Atquî is, inquiunt, dudum fugâ elapſus, omnem ſecum familiam abduxit. Equi, currus merciumque tantarum ſarcinæ, quas in tuum nomen coëmerat, nuſquam conſpiciuntur. Ingentia duntaxat debita reliquêre. Tria huic nummûm millia: alia totidem iſti; ſex alia alijs debentur. Sed in familiæ fugâ, hoc certè commodî habemus, quòd non eâdem perfidiâ & tu fuiſti. Omnes vno te non inuento perieramus. At MOPSVS, etſi ſtupidiſſimum pecus erat, porrò non dubitabat, quin ludibrium COSMO fuiſſet: & nimirum huc ſpectaſſe, illam obſequiorum fabulam, vt ipſe furti obſes relinqueretur, vadimoniumque in laqueo obiret: nec præſulem illos, ſed prædem quæſiſſe, qui iugulo ſuo damna ſarci-

sarciret. Quare miserabiliter illacrimans, cœpit vestes à se mimicas proijcere, & tonsum verticem emortuis vnguibus sulcare; palamque omnibus quis esset, & quemadmodum illam personam induisset, ostendere. At certè insontem se esse, ac temerè inductum, vt Morso deposito Antistitem mentiretur. Parcerent proin' homini rustico, neque iuberent furti exortem, supplicij vadem esse. Præter hæc, lamentis clamoribusque omnia complebat. Sed creditores obstupefacti, pòst quàm intertrimentum accepisse se senserunt, conuitijs in illum debacchati, rapi in vincula impostorem iusserunt. Quem biduò pòst Iudex, querelis fusq; deque habitis patibulo affixit? ac ne quis supplicio titulus deesset, hunc appendit litteris Romanis, antiquis scriptum; Lvit Laqveo, Qvi Pvgnavit Dolo.

Hæc vbi accusator ingenti garrulitate recensuit, concio frequens exclamat, & huius impostoris haud dispar crimen esse: ac nisi Menalcas damnaretur, impunè quemuis in Regio ornatu peccaturum. Conferunt mox capita inter se iudices, prætoriique tabulam suggerunt. In quam dum ille funestum 52. *Fictè accusati ficta damnatio, & fictũ supplicium.*

TETA ingerit, altum eſt vbique ſilentiũ. Paullò pòſt hanc de ſcripto ſententiam pronuntiat. MENALCAS Melibæi F. Tityri N. quòd teſtimonijs victus, purpuram ſibi, anulos, torques, armillas furto quæſijt, palamque geſſit; nec origenis memor, REGNVM de corte ambijt; inſidias Regi, Regioque nomini fecit; eâ de re MENALCAS, aut reſti ſtrangulator, aut feris obijcitor, aut veneno necator. Harum illi mortiũ optio eſto. Hîc multa MENALCAS inaniter lamentatus, quæ ſingula referre, precium mihi non eſt, cum in liberâ optione nihil, quod eſſet optandum, videret; poſtremò quod mitius credidit, venenum elegit, cunctisque ſpectantibus perhauſit. Confeſtim illi vertigo; tum caligo; tum lapſus; tum ſenſibus amiſſis, ſopor, mortisque ſimillima quies.

55. Quibus omnibus rebus, etſi haud parum commouebar; ANTONII tamen mei, quà reperti, quà perempti recordatio ſuperabat. Neque nullus etiam dolor erat, cogitare quid GEORGIO meo fieret? Quid enim ſi & illum, inquiebam, par calamitas abſorbuit? aut certè dum ſalutem mihi quæſijt, ſuam ipſe ſibi amiſit? Nimirum hæc viæ noſtræ

ſtræ ſunt diuortia ! hæc infortunia inauſpicatæ peregrinationis ! me fouea ſepelijt; ANTONIVM venenum extinxit; GEORGIVM error certè aliquis fefellit. Iam in communi clade, ſui quiſque obliti , alter alterum deploramus.

Vix ea mecum lamenta peregeram; cùm noua in theatrum ſcena inducitur: quatuor validi Carnifices, quorum ora perſonis tegebantur. Hi furcam extemporalem atque humilem erigunt; miſerumque MENALCAM, tametſi iam aut vi veneni, aut ludibrio ſomni, exanimem, vniuerſi circumſtant; atque vndique ita vinciunt, vt ſubdito pedibus loro, & vtrimque ad alas perducto , totum corpus arctiſſimè eſſet faſciatum. A quo deinde loro laqueum nexuêre, qui iugulo non tacto , molem corporis omnem de furcâ ſuſpenderet. In tam triſti aſpectu & iacentis cadaueris & pendentis, riſus omnium ſpectatorum ebulliebat. Vt planè ſubiret , ipſis etiam Crocodilis eſſe crudeliores; quos humanis aiunt funeribus ita ſaginari , vt tamen illacrimentur. Iſti faciunt cædes, & rident. At LVCIVS, minùs tu ſæuos inquit, appellabis, vbi iudicium totum 54.

 pete-

ne, suam sociorumque miseriam persecutus: alterum, aiebat, altâ quâdam voragine haustum; alterum, dum in diuersa latibula se metu abstruserint, amissum: se nullius criminis conscium, in ea vincula esse abstractum. Minus tamen suo, quàm optimorum comitum periculo moueri. Illum enim inter dumeta, viæque errores, nusquam fortassis exitum reperisse: Illum autem triduò siti fameq; cruciatum, quid nisi in sepulchro animam vtique exhalâsse? Quæ tamen omina, si suo possint capite expiari nulla se, tametsi insontem, supplicia formidare. Hæc talia GEORGIVS. Contrà accusator, homo fingendi dicendique artifex, ea perinde omnia disertè eleuabat. Diffidere illum caussæ, atque hos sceleri suo colores inijcere: idq; ipsum per hos dies in carcere factitasse. Ceterùm sibi satis constare, quos ille comites aut lapsu diceret, aut metu amissos, eos illum suâ manu iugulâsse; mox cadauera in fossas, aut inter senticeta, ne cædes proderetur, abiecisse. Nam in suburbanâ certè foucâ hominem heri repertum nuntiari; non fame, quòd is fingeret peremptum; sed fractâ ceruice liuidaque facie deformem: vt quem la-

pidibus appareret obrutum esse, aut fustibus occisum. Et à quo alio id fieri potuisse, quàm à GEORGIO, qui eo ipso loco prolapsum in foueam fratrem fateatur? Quem tamen, si tormentis subdatur, breui à se deiectum fuisse, sit confessurus. Ad hæc accusatoris mendacia GEORGIVS (vt qui me planè repertum crederet) vociferari, meumque nomen supremis questibus repetere: & quando pro te, inquit, oppetere non potui, tecum certè, mi frater occumbam. Simul ad Iudices, agerent, quod videretur: se enim charissimo capiti esse superstitem nolle.

56. Nihil potuit vnquam mihi tristius videri, quàm in ea rerum facie GEORGIO meam opem negare. Quam ob rem ANNIO, ostendam hîc viuere me, ANNI, & meum GEORGIVM absoluam? Hoccine, inquit ANNIVS, est quod promisisti? Quin taces; & innoxiam hanc fabulam ad quintum perduci actum cõcedis? Hilum isti omnes nunquam vnum amittent. Secus tu, illis, quanto optimè voles, pessimè consules. Impetras hoc à me, inquam, ANNI, quod alius à me nemo. Ecce mutum. Pergebat interim perorare caussam actor; reumq; turbidè,

dè, ecquo loco alterum comitem amiserit? rogabat. Cùm ille, quod res erat, respondisset; actor, hoc, inquit, est, quod dixi: Comitem occidisti, Et cum dicto, ad funebrem lectulum adducit; vultuq; retecto. Ecquid olim hunc nouerit, scitatur. Videt suum GEORGIVS Antoniũ: mortuumque ratus, humi prosternitur, & semianimis vocem cum colore amittit. Postremò vt ex pauore ad se redijt, denuo multa super ANTONIO questus, nullam se viuendi caussam de cetero habere dixit, quando duos in vita suauissimos homines perdidisset. Verùm iudices, vt paucis concludam; eodem supplicio damnandum censent GEORGIVM, quo damnatum fuisse ANTONIVM diximus. Nec mora, pronuntiatur sententia: affertur cicuta; occiditur innocentia. In hunc modum vbi GEORGIVS pro mortuo succubuit; iudices velut difficili caussâ defuncti, ex iure discedunt. Et Prætor duorum Iuuenum cadauera singulis in lectis componi, atque iuxtim in amplissima quadam aulâ iubet collocari: Rusticum id loci suspensum in patibulo relinqui; atque vtrobiq; arbitros esse, qui clanculò fabulæ huius catastrophen considerent,

Paretur edicto. Alij alias stationes nacti. Ego & mei ab HERMIO ducimur; vnde opportunè vtramque scenam licuit contemplari.

57. *Locus spectandi & speculi ludibrium.* Cubiculum id erat HERMII; qui nobilissimus inter Palatinos, proximè Principis diætam habitabat. Ibi paulisper assedimus, & diuersa quædam familiariter altercati, videmus famulos cum mensâ bellarijs instructâ ad nos ingredi, ac promulsidem in aureâ paterâ circumferre. HERMIVS, hoc, inquit, ientaculo famem interim placabimus, donec rectam vespere habeamus. Nemo nostrum abnuebat, neq; me commiseratio vsque adeo tenebat, vt meímet oblitus de siti non cogitarem. Itaq; dum falernæ vindemiæ rorem iucundissimo lepore temperamus, duasq; horas ipsas in iure matutino ducimus; venit HERMII seruulus vnus, ora frontemq; lacer, ac cetera tā toruus, vt crederem us acetū bibisse. Sciscitatur HERMIVS, quibus vnguibus frontem fædârit? Seruulus plenus stomachi, Quacunq; his, inquit, diebus abeo, mihi stultitiæ aut mater occurrit, aut pullus. Nam lotus hodie cōplutusq; veni in forum: adiungit se mihi homo impensè garrulus: Cui ego, Quid tu, in-

quam,

quam, ad me? Ille, cùm simillimi simus, quid nî iungeremur? Respicio, & ore hominis conspecto laruam credo me, non hominem videre. Et, eho tu, inquam, adeon' ego de formis tibi, vt fratrem agnoscas? Ille, omnino gemellum: & duos vtique——

——*fratres Helenæ lucida sidera.*

Damnabam hos ego Mænechmos, & meum mihi os leni manu detersi, ne quid peregrinæ fuliginis inscio hæsisset. At ille specillum mihi obuertens, iussit ab illo me arbitro

iudicium Paridis spretaq; formæ testimonium capere. Inspicio exaduersus: video fuliginem toto ore sparsam, quantam nemo olim Salassius induit, cùm toto die fumantes caminos perrepsit. Proinde vehementer erubui, quantum erubescere atrato licuit, & rectà ad salientem accurro, caputque omne ter viuo flumine abluo. Reuersus inde ad speculum; credidi mémet atramento, aut in loliginis sepiâ lauisse. Rursus ergo ad vndam: rursus ad speculum; semper meipso deformior: & hoc toties, donec omnem à fronte cutem detersi, & sanguine meo nigredinem confudi. In-

rim circumstantes mirari, quid toties ad fontem recurrerem? & vtique non vultum mihi purgandum, sed cerebrum dicere. Ego hanc ipsam stultitiæ opinionem augere, cùm ex obuijs identidem scitarer, an adhuc turpis essem? Quid multa? Speculi sui mendacio me homo impostor, ridiculum vrbi facit. Si paululum perrexisset, nescio quem ex me alium facturus. Certè Palladem non fecisset.

58. *Vxoris, ob suspensum maritum lamenta.*

Risimus festiuam iniuriam: cùm interim exoritur repentinus per atria clamor. Nos in fenestras ruimus; indidem fæminam videmus, capillos iratis manibus conuellere; pectusque non perfunctorio luctu plangere. Villica erat, eius ipsius MENALCÆ vxor, quem suspendiarium factum diximus. Nam simul audijt maritum in furcam isse, sui impos aduolauit, coniugemq; magnis vlulatibus requisiuit. Eundem vbi sublimem conspexit, enimuerò tum fæmina insanire, MENALCAM vociferans ingeminare; se suosque liberos iam demum infelices dicere, qui tali aut coniuge, aut parēte priuarentur. Eum vnum fuisse bonum patremfamiliâs, & maritorum, Rusticorumque nouissimum exemplum:

emplum: cum eodem omnem probitatẽ esse iugulatam. Cæpit deinde vel cadauer sibi deposcere, quando virum recipere non liceret.

59. Suspẽdiosus reuiuiscẽs, & cũ vxore suâ è patibulo colloquẽs.

Quibus insanis clamoribus non solùm omnem viciniam concibat, sed ipsum etiam maritũ ab altissimo sopore (hactenus enim venenum serpserat) excitabat. Nam ille discussâ lethargi nebulâ languentes primum attollit oculos; eosq; vel lacrymis pridem confusos, tenaci sensit glutine impediri, digito detergére cogitat: sentit manus à tergo ligari. Exilire dein' ab humo, seséque erigere moliens; aduertit laqueo collum vinciri: denique corpus omne in aëre librari. Et mirum ipsi videbatur, quomodo mortuus in patibulum ascendisset? Pòst etiam circumspicit, vxoremque humi videt eiulantem. Nec vltra se tenuit mortuus, quin Vrsulam suam compellaret. Atque, ô mea, inquit, Caia; quam luberet colloqui tecum, nisi mortuus iam silerem. At tu me paucis abhinc horis, si hîc fuisses, viuum adhuc repereras. Nunc quando immaniter sum iugulatus, neque loqui præterea queo; quin tu certè Caia loquere; & cùm subinde ad me inuises, quæ domi

agantur, narra. Num ſegetes maturæ, & quando metendæ? num ſerui in opere faciendo gnaui? & hoc genus alia, quæ mea intereſt ſcire. Tum etiã vbi redieris, vide cibos identidem afferas, & cirneam vini. Nam pòſtquam cœpi inter mortuos eſſe, etſi valdè ſitio, nihil tamen eſt huius ad me allatum. Villica, cùm à furcâ fabulari mortuum audiret, pauida velut ab infernis ſpectris refugiebat. Tũ verò, vt vini quoq; mentionem accepit, miſericordiâ in iram versâ; reſtitit omnibuſque conuitijs ſuſpendiarium onerauit. Viuentem, per vrbis popinas ſtabulaq; ſemper erraſſe, nullum diem à comeſſationib⁹ poculisq; vacuũ reliquiſſe; ijſque tam funeſtis artibus, peculium omne conturbâſſe: nunc etiam mortuum adhuc ſitire? Id verò peſſimo exemplo fieri. Vix liberis iam viuentibus, vnde alantur, reliquum eſſe; quid futurum, ſi ſua & mortuis annona ſit procurãda. Igitur mille inſuper laqueos imprecata, parabat è loco diſcedere: ibi nunciatur fœminæ, decretum eſſe iudicibus, virum in eius gratiam vitæ libertatiq; reſtituere. Sed illa contentis precibus eam gratiam deprecata, eiulans orabat, ne madidum lurconem in vitam reuocarent, à quo

mortuo

mortuo suam ipsa crumenam ægrè defenderet: eum certè simul laqueo videret expeditum, se ad laqueum decursuram. At maritus, si viuerem, inquit, hæc mihi tu vipera impunè non insanires. Dixit deinde egitq; talia MENALCAS, quæ ridere etiam Crassi, & spectare HERACLITI voluissent.

Nouissimè mandatum dedit nobilitas, vt de furcà denuo deponeretur. Vbi plus pænè laboratum est, vt viuere MENALCAS se crederet, quàm antè, vt mori vellet. Quanquam ad extremum ei persuasit pecunia, quam Princeps iniuriæ sarciendæ dari iusserat. Eâ sumptâ, vt viuentis specimen aut daret, aut caperet MENALCAS, non distulit ad cauponam accurrere, neque priùs inde excedere, quam in potu omnis pecunia decoqueretur. Nam eodem adhuc die LVCII seruulus, cùm præter porticum publicam præteriret, eum vidit in sordido fimeto decumbere, vbi mollem sibi culcitram & odoriferum puluinum iam potus quæsierat. Iacebat autem cetera sepultus, ac solo capite ex plumis suillis extabat; mortuus omnino, nisi rhonchi viuentis indicium facerent, tanti, qui ad alterum pænè lapidem exaudirentur.

60. Sordidissime ebrij schema.

Erat

Erat os oblitum farciminis aruinâ, & cereuisiæ saliuâ labra ebria spumabant; & halitus inde, quantus ex Ætnæ furno. Id temporis per viciniam canis errare, & ossa alicubi visus est in merendã quærere. Commodùm is ad hanc quoq; popinam delatus, aduertit in fimeto feram iacere; & porcum vtiq; ratus, non magnopere errauit Subit ergo, & adipem ebrij oris exsertâ linguâ perhumaniter detergit, omnemq; pinguedinem officiosè lingit. Contactu perturbatus MEMALCAS, cæpit in somnio tonsorem putare, qui mentum sibi barbamq; non sanè per pectinem, rasitaret. Quare, quæso te, inquit, Magister, mitius age, barbamque mihi non omnem tam strictim adrade. Simul è stomachi culinâ frusta aliquot semesa largiter regerebat. Quæ omnia canis, seu liberale congiarium nactus, pergit lambere, hominique ad os extergendum, suum linguæ sudarium accommodare; nec ab officio priùs absistere, quam ille de somno excitatus, vidit quàm bellum alumnulum nutriret.

61. *Philippi ac socio-* Verùm hæc, quæ dixi, dum in atrio palatij geruntur, haud minor in aulæ interioris diætâ mutatio conspicitur; Nam

Nam ibi & ANTONIVS meus, (quem è duobus priorem, simulata mors sopierat) remittente veneno, euigilabat. Is diu stupidus, atq; vbi locorum degeret, ignarus, cùm timidè omnia circumspexisset, tandem viuere se agnoscit. Et insperatâ salute gauisus, è lectulo prosilit; vocemq; colligit, magno miraculo stupefactam. Sed ei cùm nusquam vllus occurreret, quem consilium rogare dubius posset: aduertit pallidum iuxta se funus recumbere. In quod ille propius intuens, suum continuò GEORGIVM videt; socium nuper in fugâ amissum, séque inscio captum, atque ludicro item iudicio necatum. Quare, damnatis iterum gaudijs, incipit optimum sodalem deplorare. Et nempe in hoc, miser, inquit, reuixisti, vt GEORGII tui tristissimum funus aspiceres? In quâ voce, defectus super illum incidit, longoque lesso amicissimum comitem planxit: denuo aut mortuum luctu crederes, aut moriturum. Sed enim res multò aliter euénit. Quippe superincumbente socio GEORGIVS, paullatim incaluit; ruptisque somni inducijs, vigiles oculos erigens, ANTONIVM sibi vidit incumbentem, eum, quem paucis antè ho-

rum inopinatus conuentus & agnitio, ac lætitia.

te horis exanimem in theatro conspexerat. Ac primùm Morphei ludos, & inanem somnij vmbram ratus, vehementer inhorruit. Tandem vt oculorum fides aliquando constitit, diriguit visu in medio; & longo post tempore; veráne te facies, inquit, ANTONI? viuisne? aut si lux alma recessit, PHILIPPVS vbi est? Dixit; & pristini doloris immemor; in complexum ijt ANTONII; alterq; alteri reditum in vitam amicissimè gratulati; nullâ porrò curâ cruciabantur, quâm quod me adhuc vno carebant. Id solùm gaudij magnitudinem temperabat. Quibus ego de me sollicitis repentè conspicuus, in aulam irrumpo; clarisq; clamoribus ad ambos,

Viuo equidem. Vitamq; extrema per omnia duco:
Heu quis nos casus? quæ vis immanibus oris
Applicat?

nec plura locutus, alterum dextrâ, læuâ alterum comprehendo, & duo mihi carissima capita arctissimo nexu adstringo. Ceteri quoque commilitones cum ANNIO LVCIOQ; accurrunt, & nos lætitiâ

titiâ gestientes vniuersi circumstant. Deinde vt nouos hospites HERMIVS salutauit, in idem cubiculum, vnde tragœdiam spectauerat, omnes reducit. Ibi, posteà quàm Socios tandem eluxi, gratulabundi cæpimus inter nos, quid cuique seorsim euenerit, recensere. Ego meo in foueâ metu, & Vrsi adiacentis contubernio quæq; alia per noctem contigêre, denarratis; ad GEORGIVM ANTONIVMque, nempè vos, inquam, in illo me Tulliano reliquistis? vbi nihil deerat, quàm vt Tullius aliquis hunc Lentulum indictâ caussâ iugularet.

VTO-

DIDACI BEMARDINI.

LIBER SEXTVS.

1. *Nocturna cōfabulationis protractio.* HÆc talia cum Philippus, priùs vtique ſæpè meditata, nuſquam interrupto ſermone facundiſſimè retuliſſet, nox ad vmbilicum iam erat. Videbatur illi proin' tempus ipſum ſomnos ſuadere. Et eramus fatigati ambulando. Sub proximam ergo arborem in herbas abiecti, quieſcere pauliſper volebamus, ſed non ſinit curioſitas eſſe quietos. Igitur, quid poſtea factum eſt? inquit Hugo. Poſtea facta eſt nox, ait Philippus. Nempe, in vulgo, hæc eſt omniũ fabularum clauſula, ait Hugo. Sed omitte iocum, fabulam pertexe. Mox Philippus: ſi mihi, ait, ſomnum non concedis, quin Bemardino aut horam dormiendi, aut dicendi das locum? Tum ego, Videris mihi Philippe, inquiebam, non noſſe ingenium meum, qui nudius tertius me meridiantem oppreſſiſti, nunc mediâ

diâ nocte miseraris vigilantem? Ego de illo hominum genere sum; quod, cùm nihil negotij habet, dormit; semper vigilat, cum occupatur. Et aures meæ tam citò non lassantur, ac pedes; præsertim quando placet, quod audiunt. Igitur dicendi locum non postulo, &, te dicente, non dormio. Eccum, inque, atq; precariam hanc mihi operam da, quando Cimerium meum iter adeò scitè extraxisti, vt vel Philippus in Bemardino, vel Bemardinus in Philippo locutus videatur. Vt plena vasa citò liquorem profundunt, vbi via laxatur, sic Philippus, in quo fabulæ adhuc multæ bulliebant, facta dicendi potestate, summatim repetiuit, quod supra de HERMII cubiculo, deq; ANNII & LVCII casibus, suoq; in foueâ metu, & vrso & carcere memorauerat, ita rei seriem continuauit.

Post has fortunas meas, cum me à GEORGIO ANTONIOq; relictum quæstus essem, excepit ANTONIVS, longéq; tristiora perpessum se demonstrauit. Nam simul abs te, inquit, ego meusque hic GEORGIVS recessimus, vt scalas alicunde, aut opem à rusticis peteremus, eoq; officio te nobis restitueremus; territi equorũ fremitu, qui propinquus ingrue-

2. *Quomodo initio per- stricta sociorũ separatio cõtigerit?*

gruebat, erigimur; vocesq; hominum, & latratus canũ promiscuè audimus. Tum incerti, quid consilij caperemus, per tenebras alter ab altero dilabimur. Atque ego mihi, dum magis à canum solertiâ, quàm latronum sæuitiâ metuo, ne quâ humi abiectus laniarer, in arborem temere ascendo. Ibi spes erat, seu canes fallere, seu donec turba præterisset, quiescere. Iamq; adeò de loco superiori, sicubi Georgivs sequeretur, circumspiciens, nusquam vllum video. Anxius proinde inclamo, idq; iterum, idq; sæpius contente facio. At nusquam ille iam nec esse, nec respondere. Ego me Euryalo amisso celeriter verto; ac deorsum, arborem remetiri aggredior; cum deniq; in viciniâ faces & tædas, & laternas vndiq; relucentes aspicio: ac mox canũ ructium agmen, & venatorum legionem, & equitum alam. Enimuerò hic mihi frigidus horror ijt: vt mutato rursum consilio, ad proceræ arboris cacumen quàm occultissimè contenderem: magis meam vicem anxius, quàm socij seruandi studiosus. Interim subeunt illi: & ego nemini visus omnia supernè despicio. Monstra hominum mera, & vel interdiu noctem factura, nisi facibus vterentur. Credi-

Credidi primò Bacchum de Indis triumphare: quòd alios thyrsi fulciebant, alios hederæ vestiebant. Nec argumentum suspicioni deerat, anima fætens, quæ temulento halitu odorem vini circumquaque differre, méq; ebrij ructûs graueolentiâ tanto incipiebat interuallo occidere. Igitur sudario nares offercio, & quid præterea fiat obseruo. Hîc ecce tibi, quà campi planities porrigitur, agmen omne consistit; & modò in orbem circumfusi vanissimas artes ostentare; modò in partes digressi ex aduerso concurrere: iterum vt si choros ducerẽt, lasciuire: Mox manuum plausu vna omnes visi adstrepere; mox ab intẽperanti risu in silentiũ oẽs coniurare.

Inter hæc aliquis draconem è serico factum, cum volanti symate ventis permittit; qui tenúi filo retentus, celeriter ad nubes vsq; euehi; rursumq; præceps ferri fulminis in ritum cernebatur. Ab alia parte aquilã ars eadem suspenderat, cum dracone committendam. In hunc illa ferocior insilire, & vngues visa rostrumq; acuere. Ille oculis micantibus excandescere, & iam linguæ cuspidem vibrare, iam ignes è faucib, spargere: iucundo quidem spectáculo, si oculorũ libertas esset, Nunc mihi omnia metuenti nihil adeò placebat, vt formidinem posset temperare: 3. *Ignes missiles.*

etsi imperabam mihi tamen vt durarem, &c, quò euasura comœdia esset, viderem. Iam atrociter, aliquamdiu pugnatum in aëre erat, & aquilam validior hostis fugârat; cùm repentè missiles volare ignes, & malleoli per inania currere, globiq; flammei conspiciuntur in nubibus errare. Nec vnus erat ignium aspectus. Alij enim cùm ad summa perniciter euolassent, inter horrenda tonitrua dirupti quaquauersùm exsiliêre, piceisque imbribus impunè depluerunt. Alij per arcuum spatia curuati, aut obliquè per aëra gyrati glandes innumeras fertili partu profudêre; vt mirarer ab vnâ matre tot erumpere liberos posse. Sed præcipuè erant ignes, qui, cùm in sublimi relucerent, Leonum imagines aut Vrsorum facies perspicuè repræsentabant. Vno etiam VTOPIORVM insignia sic exprimebantur, vt peritum oportuerit Appellem esse, qui tam scienter in igne pingeret.

4. *Ridicula capiendi occasio.* Verùm ego dum in hanc spectaculorum voluptatem totus inhio, fortè Sciurus cum Catulis tribus supra caput è nidulo prosilit, totaque arbore perreptans tumultuatur. Mihi lamiæ visæ sunt cùm pullis persultare, aut Orci soboles

boles iuxta me nidulari. Ita priùs quàm animo constarem, amens exclamo: Simul cedente pedis vestigio ruere inci- piam, nisi fortè ramum grandiusculum complexus, vtrâque manu inhæsis- sem: cetera planè suspensus, & nisi quòd carnifex deerat, iam damnatus. Illico totam aciem, & timentis clamor, & fragor labentis in me vnum convertit. Qui pendulum aliquamdiu, admotis facibus, contemplati cùm festiuè in me multa dixissent, nomen patriamque sciscitantur. Ego, ne in eculei quæstione torqueret, tametsi omnia confitebar, nemini tamen persuadebam. Sed pro latrone habitum, sapuisse aiebant, qui vltro ad laqueum fugerim, & in eâ furcâ latrocinium expiare properârim. Quia verò nondum eius artificij gnarum me videant, se operam mihi adiutabilem daturos, & carnificem multò peritiorem ostensuros. Ità perterritum de furcâ deripiunt; iniectisque vinculis, eò, quò vidistis, pertrahunt. Atqui hæc prooemia solùm calamitatis eius fuerunt, cuius vos hodie catastrophen spectastis. Quæ enim medio interuallo acciderint; deinceps memorabo.

5\. *Carcer: & eius incola.* Cùm à venatu me in vrbẽ abstraherẽt, cæperunt capite obnupto, ne quid me agnoscerẽ, omnibus ostentui habere; & cachinnis ludisq; fatigati, nescio quas in ædes postremò compingere. Ibi splenijs oculorũ abiectis vt circumspexi, video locũ squallore ac situ deformẽ, longè infra terrã recedere. Simul audio catenas & vincula sonare. Occursant cadaverũ veriùs quàm hominum simulacra, senes duo, macie exesi, & cute aridâ siccissimâ famem testati: quos ego ituros in me timebam, & epulis Thyestæis cænam facturos. Mox iuuenes apparent pallidi tres, horrentibus capillis, & sordidis centonũ lacinijs tecti; quorum eorundẽ latera ferreis cingulis vincta, & colla non exiguis ornata torquibus, facilè indicârunt, in quali palatio versarentur. Et ij, me conspecto, altùm congemuêre; alterque alteri, hem, inquiunt, & hîc ad supplicium adolescens infelix raptatur. Vtique aut parentis decrepiti iugulum hausit; aut comitem suum parricidali ferro traiecit; aut aris certè sacrilegas manus admouit, vt qui ad nos adiungatur? en coloris ingenui vultum! en frontis honestæ ruborem! Quis in ore tam modesto vel furem quæreret, vel latronem

nem timeret? Hæc me omnia audientem ita terruerunt, vt dubius aliquamdiu crederem in orci veſtibulum me veniſſe; vbi cum inferis Manibus pœnas luerem. Tandem reperi teterrimum certè carcerem eſſe; locum furibus ſicarijſque infamem. Iam volo vos cogitare, quid animi tunc hoſpiti huîc fuerit? cùm præſertim & catenæ imponerentur, quibus arctiſſimè ad cippum religabar; & de furfurum ſiliquis cænulam haberem, quâ refectus noctem exigebam. Et vos quidem hæc homines vrbani ridetis! At mihi nox omnis inter lacrimas ducta, nec lectulum afflicto, neque ſomnum fatigato permittebat. Sic vigilante me, meiſque infortunij momenta numerante, ne ceteri quidem dormiêrunt; ſed alia ſuper alia percontari, vt noctis tædia fallerent, ſua inter ſe facta facinora recognoſcebant. Quæ primùm ego contemnere; neque in meâ tragœdiâ defixus, comicas audire fabulas cupere. Pòſt autem vt ea ſenſi dicere, quæ quamuis ærumnoſo poſſent ridicula videri; vici ego me, vt omiſſo pectoris tumultu, alienas luberet ſtultitias auſcultare. Igitur Cosmvs, trium, quos dixi, iuue-

num maximus, ſuæ cladis originem ſic narrauit.

6. *Arcis deſcriptio.* Arx, inquit, in huius eſt oppidi ſuburbano, ante omnes, quas hæc prouincia miratur, amœna. Cœnationes ibi ſunt amplæ quatuor & elegantes; quæ denis feneſtris ſolem naſcentem excipiunt; totidem alijs ſpectant fugientem. Cubicula circum vndique habitantur; ſubſtructis ædificio apothecis, quæ ſingulæ præaltis laquearibus fornicatæ, perpetuis frigoribus obſidentur. Ambit arcem felix pomarium; quod triplici labyrintho diſtinctum, omnium & oculos illectat, & pedes illaqueat. Blanditur præter cetera pyrus, cuius poma ad prodigium mitia, non, vti pleraque manduntur, ſed cum dentium inuidiâ propemodum bibuntur. Circum arcem vberes aquæ in piſcinam coëunt, altæque ex reſtagnant, nuſquam vadoſæ.

7. *Serui fidelis ſeductio & furta.* Illic puerum contigit, cùm piſcibus inſidians miculas obijceret, decepto veſtigio præcipitem interire. In huiuſce pueri locum ego ſuffectus; annis abhinc nouem, hero nobili operam dedi; gnauam primò ac diligentem, vt fermè aſſolet. Quibus ſtudijs ita me hero probaui, vt cubiculo præfectum, denique,

aiq́ue, & auri argentique cælati eſſe cuſtodem iuſſerit. Quo ipſo in munere ſeruiebam haud minùs liberaliter, donec familiaritas me quædam, & improborum neceſſitudo corrupit. Erat ſervulus ibi verſutus, qui in cellâ vinariâ curabat, res omnes iuxta ſimulare ac tegere doctus: iſq́ue etſi perpetuo vino maderet, hero tamen abſtemius credebatur. Pellexit hic fortè in ſocietatem alterum, domûs diſpenſatorem; neque illum ad fraudes rudem. Qui coniurati cùm aliquamdiu licenter helluarentur, noctu temere à me deprehenduntur. Nec dubij, quin res ad herum continuò perferretur, nî elinguem me redderent, inſiſtunt precibus, ac mox etiam precio ad perfidiam ſollicitare. Ego auri luce, quam oculis obiecerant, cæcatus, deſij repentè videre, deſij audire, deſij nuntiare.

Ille dies primus lethi, primuſq́ malorum
Cauſſa fuit. - - - -

Nam illi aſſiduis deinde obſequijs deuinctum, nouiſſimè ad maius flagitium perpulêre: vt vnà potare, vnà cõmeſſari inciperem. Breuiq́ue effectum eſt, vt

magis iam illorum silentio egerem, quā ij meo. Ipse enim eos, nì quotidie nepotari pergerent, cessatores & instrenuos obiurgans, vltrò instigabam: nuper discipulus & tiro; nunc omnium hortator ac magister: vt, repentè pessimus, Adagio fidem ademerim. Quod verò mirum in primis erat, paullatim & dominici auri lubido me capiebat; vt, qui nulla priùs furti cogitatione fueram pulsatus, iam oculos, iam animum, iam postremò manum in herile argentum conijcerem. Aperio consilium duobus: ostendo, quid, & quemadmodum sit agendum. Probant sententiam. Coniuramus. Et alioquin eò res peruenerat, vt, conturbatis rationibus, aut fugiendum nobis sciremus, aut pendendum. Quin ergo pergimus, inquam, & luculentiori vadimonio furcam nobis obligamus? mitior hoc iudex erit, quò citiùs ei de caussa liquebit. Emta iam restis est. Quicquid superaddimus, omne in lucro erit. Hâc oratione excitati, & tempus rei patrandæ opportunum nacti, clàm argentum herile aurumque compilamus: humique defossum, superobruimus, tantisper, dum in tuto consisteremus. Interim, ne quà suspicio nos in cri-

in crimen traheret; Scrinia, quæ clauibus egómet meis recluseram, dolabris concidimus, vt vi expugnata, furéque externo direpta viderentur. Iuxtà valuas, in publicum spectantes, effringimus; scalísque admotis, nec non calice minusculo, ceu temere, propter viam relicto, crimen à familiâ in exteros auertimus. Rebus omnibus ex sententiâ gestis, audacter euenta exspectamus.

Sole postmodum orto, & familiâ 8.
per arcem discursante, facti furti indi- *Furti*
cia reperiuntur. Illicò ad herum omnes. *propala-*
Accurrit; videt emunitas eius cubi- *tio, & in-*
culi valuas, scalísque tentatas: ac statim *uestiga-*
id, quod erat, metuens, eodem ir- *tio.*
rumpit. Reperit pertusas vndique arcas: & quicquid argenti facti aut auri erat, direptum; pocula, calices, torques, orbes ablatos. Exclamat: properamus: ego inter primos, dolens capillos conuello; pectora pugnis cædo; ipsíque patrifamilias miserabilis fio. Certè cùm omnibus amissis vbique auctor quæreretur, ego neque rogatus de furto; neq; vlli suspectus vnquam fui. Non potuit tamen quin eius damni fama ad vicinos, indéque ad dissitos etiã pagos manaret; decreto præsertim præmio, si quis fu-

rem indicasset. Ibi nos veteratoris cuiusdam temeritas in vltimum discrimen adduxit. Is, patrimonio per luxum adeso, cùm nihil sui reliquum videret, quo culinam de cetero animaret, fecit, quod Apicium audijt fecisse: abiecit spem vitæ, modosque inijt omnes, quibus sciebat mortem vocari: id vnum fugiens, ne sibimet ipse manus afferret: præcipitia, pugnas, bella vltrò appetebat. Neque his tamen exorare mortem potuit, quin per omnes casus incolumis penetraret. Nam in acie hostes illum ceu Sacrosanctum refugere; in pugnâ gladij eminus hebetati languescere; casus ipsi & ruinæ erigere hominem credebantur. Nam quale illud est, quod vnum nuper in viciniâ contigit! Eius, tu Strophe, quando testis oculatus fuisti, age, illudque his, donec ego respiro, denarra.

9. *E fenestrâ lapsus aliû opprimit incolumis.* Tacente CORSO, nullum, inquit Strophus, hominem vidi, qui vnus & felicior, & felicitate indignior. Potus ille, & lautissimè fartus vt non ita pridem in popinâ propter amplam altamque fenestram assederat, cæpit paulatim vini somnique caligine perturbari, & de solario præceps in publicum labi. Saxum

indi-

indidem deiectum rumpebatur; at ei lurconi, quid euenerit, audite. Conclamamus ad visam ruinam omnes, nec aliud, quàm funus hominis expectamus. Sed casu Senator id temporis præter parietem ibat, nihil sibi ab vllo fulmine metuens: Super quem comessator hic totus incidens, mole corporis afflictum ita perculit, vt ipse de sopito viuus resurgeret, Senator è viuo mortuus iaceret. Magna inde extitit populi concursatio; & homicidam lugens filius ad iudicem rapiebat. Accusat vehementer, & charissimi parentis manes in vindictam euocat. Nec ille factum inficiatur; sed rem, vt erat gesta, persequens, ostendit somni flagitium id fuisse: Se aut absolui proin' debere, aut lege talionis condemnari. Cùm diu lis traheretur, iussit mitior iudex, duos ex æquo & bono inter se transigere. Transigit cum accusatore potor; vt ille necati parentis vltor, inter eiusdem cauponæ fenestram assidens, dormiensque de Solario itidem deruat: iste fortuitò præter tabernam inambulans, ab altero super incidente opprimatur. At ille maluit inultum parentem esse, quàm hâc cum irâ vindicare. Omitto similia

de illo helluone plura. Tu modò, quod agere dudum instituisti, perge; & telam exorsus, pertexe.

10\. *Proiectè audax & mendax promissio.* Rursum ille: Hunc aio ipsum decoctorem nobis spem omnem è manibus extorsisse. Cognito enim præconio, quidque amissum esset, quidque indici decretum, sic ille secum reputabat; aut hâc, aut nullâ posthac opportunitate voti se posse damnari; vt post genialem aliquot dierum luxum, animam exhalaret. Igitur, vt erat lacer, atque vndique desperatus, accingitur viæ, ad arcem proficiscitur, ad loci dynastam deducitur. Ille, cōspecto hominis squallore, ne quid imposturæ subsit, suspicatur: nam, nescio quid, habent sordes cum mendacijs familiare. Verùm hospes linguâ promptus, & eo mendacior, quo cupidior mortis, magnas artes iactare, sordidique cæpit pallij sapientiam extollere: denique triduum pacisci; quo toto, si dapum viníque abundè esset, furem indicaret: si falleret, enimuerò ipse pro fure in malam maximam furcā iret. Laudat dynasta, pactaque firmat; ac ne impostor veniam mendacio speret, in ipso arcis atrio patibulum iubet erigi, vbi aut indici pendendū sit, aut furi: ce-

tera hospiti, quæ velit, interim omnia præberi. Inter hæc pacta, mihi iam carnifex imminere, laqueumque nectere est visus, quo sublimè penderem. Nam, quid si, inquiebam, duorum alter se inconsultò prodidit? aut si vtique hic malis artibus nitendo, hominum arcana pernouit? Et ferunt certè viuere alicubi aliquos, qui eminus audiant, si quid Iunoni Iuppiter in aurem garriat. Aliquos item,

--- qui possint rumpere terras,
Et stygæ transmisso tacitam deprendere visu,

rursum aliquos, quibus omnia suboleāt. Quis vetat hunc de illis sagacibus vnum esse? His mecum solerter pensitatis, non lubuit porrò cunctari: rectà ad meos auolo, quosque furti conscios habui, etiam timoris socios quæro. Hîc illi me bonam habere mentem, neque ab eo nepote quicquam iubent metuere. Fallacias hominis esse meras, & in eius caputredituras.

Quem enim in viciniâ esse, cui obscuræ sint eius fraudes? Et nuperrimè adeò, cùm ædes, quas vnas gula reliquas fecerat, venumdaret, satis didicisse, 11. *Mendacus de domo vendi-*

ginatura excusatio. ſe, quam ſiniſtra mendacia parturiret. Aedium earum emptor, neſcio quis, indicare precium iuſſerat. Popoſcit decoctor, numûm ſeſtertium millia quadraginta. Neque abnuit emptor & velle ſe oſtendit; dum priùs earum inſpiciendi copia fieret; an alicubi vitium parietes duxerint, ceteraque an ſarta tecta ſint. Morem gerit cupienti, hominemque per ædes quaquauerſum deducit. Hic ille, male materiatam domum dicere, & ingentes fatiſcentium parietum hiatus commonſtrare: ac vellem tamen, inquit, ſi per has mihi parietinas liceret. Nunc vereor ne magno mihi non tam domum, quàm tumulum emam, meque futura ædium ruinâ ſepeliam. Et viden', vt omnia caſum minentur? Tum alter, atquî ego damnum, inquit, eius ruinæ præſtabo: nî futurum priùs eſt, vt caſum tibi ſuum edicant, quàm in ruinam eant. Igitur precium, quod dixi, conuénit; domus emitur, ac poſſidetur. Proximis pòſt diebus, calcē iubet nouus paterfamiliâs ſubigere, ac cæmento omnes illas rimarum cauernas opplere. Iamque adeò correctam ædium vetuſtatem rebatur, cùm, ecce tibi, ruina domus conſequitur, inque vnam omnia

omnia molem subsidunt. Quo damno offensus excanduit emptor, vsq; vt hunc nepotem in ius vocaret, & illi cum conuitijs in gulã inuaderet; animamque elisurus, identidem exprobraret; hoccine esset, quod impostor iactitasset, seseque ruinæ periculo tam præsidenter absoluisset? Et hem tibi, inquit, vt verò interitum mihi suum edixerunt? Siluerunt imò ædes, dum planissimè conciderunt. Contrà, negat homo audacter, se fefellisse: & vtique dicturas fuisse perseuerat; nî tu, inquit, os illis infusâ calce occupasses. Iam cum querelas adeò omnes obstruxisti, vt hiscere porrò illis non liceret, damnosi silentij pœnas à te ipse sumes; à me teruntium non exiges, certè non capies. Hâc ille fallaciâ confisus, emptorem sperabat abigere; sed emptor non perinde stultus, interdicto prætoris coëgit omnem sibi pecuniam redhibere. Ita fraus omnis in auctorem recidit; & nunc idem vtique futurum aiebant; vt qui fures proditum venisset, ipse in laqueo primus hæsitaret. Nos porrò daremus operam, ne cuius color, aut constantia vacillaret: denique diebus singulis in consilium iremus & quid pro re natâ ex vsu foret, statueremus.

12 *Consciētia mala metus.* Dum hæc geruntur, interim histrioni diæta, quam in arce pulcherrimam dixi, tribuitur; lectulus, mensa, cibus potusque, vel principe dignus. Quæ omnia ille parasitaster egregiè capit; diemque primum voluptariè traducit. Sub eius diei vesperum convenit, hominem expiscari. Quare comparatis inter nos prouincijs, cellario prima obuenit. Is quid omnino faceret, edoctus, vino dominico implet congium de cupâ, cumque hospiti, cum lecto tragematum apparatu festiuus apportat: caperet hoc eius diei pocænium, noctemque liberali haustu inuitaret: die sequenti lautiùs pransurum. Homo præ quâuis spongiâ siccus, & iam antè tot cupedijs differtus, poculum ingens amplectitur; eamq; vitæ rationem solo triduo circumscriptam, ac mox in furcâ expiandam, paulisper examinat. Vtque vnum iam diem exactum de felici triduo pensitauit, altiùs ingemiscens, sublatum vtraque manu poculum gurges illicò hausit. Inde, cottabo facto, & defixis in socium oculis; Eum verò de tribus esse primum, duosq; restare solos affirmat. Socius nihil nisi teneri se, illaq; verborũ ambage furtum notari opinatus; mirè expallesceret

ſcere; & noctem aruſpici funeſtam, ſomnumque ferreum precatus, celeriter ad nos reuerti. Quibus ipſis haud parum ſollicitis dum dicta factaque recenſet, nouam omnibus formidinem incuſſit, Quorſum enim is & primum me, inquit, in diripiendo auro fuiſſe, & duos adhuc alios mihi ſupereſſe dictitaret, nî hiſtoriam probè omnem veneficus calleret? Nempe proditi ſumus; & nî pendere cras lubet, hodie eſt de fugâ cogitādum. Oeconomus hominem nihil deteſtatus, etſi vehementer expalluit, tamen alterum diem cēſuit opperiendum: vbi, ſiquid periculi foret, poſſe nouis conſilijs viam aperiri, quâ in tutum exiremus. Quid enim ſi temere locutus, terrere nos voluit, non vaticinari? Iremus modò, & ſecuri in vtrumque latus accumberemus; ſe ſatis aduigilaturum, ne res noſtræ detrimentum caperent. Ità lenijt ille nobis timorem.

At ego, qui cubitum inde receſſi, ſomnijs turbidam noctem habui: furca, reſtis, lictor, & hic ipſe carcer, oculis identidem obuerſati, pæne dormientem necauēre. Sæpe territus exclamo, ceteroſque velut amens iam exorare, iam effugere ceu inſequentes laboro. Audit-

13. *Malus quod meruit, metuit.*

diĉere me conſervi, qui propè accubabant; & inſanire rati, ad me irrumpunt, lectulumque armati circumſtant. Inter quæ euigilo, viſiſque tot excubitoribus, non ſomniare me lictores, ſed aſpicere credo, ſerioque agi, quidquid nox mentiebatur. Neque iam pugnabam, quin illis me dederem: vnaque eiulans aſſurgebam, ad vincula rapiendus. Id illi conſpicati, vndique omnes inuadunt; & quod furere me crędebant, validiſſimè conſtringunt. Ego tantò vociferari contentiùs, ac moram poſcere, dum veſtibus me tegerem; inde ſponte, quà vellent, ſecuturum. Illi itidem ferociores, funes quærere, & ferulas quæ inſaniam caſtigarent, monſtrare. Rurſum ego, omitterent tormenta; liberè me omnia confeſſurum promittere; imò feciſſe iam facinus dicere. Comœdiam agi videretis, in quâ pari ſtultitia omnes confunderemur; dum illi me pro inſano; ego illos ſeriò pro lictoribus habere perſeueramus. Et commodùm id fiebat, vt furere me autumarent. Nam ſi paululum ad vig laſſent, deprehendere furti confeſſionem haud obſcurè licuiſſet. Poſtremò tamen cùm, quid illi agerent, animaduertiſſem, redij ad me, velut

ab

ab altiſſimo ſopore excitatus; callideq; animi fuiſſe perturbationem ſimulaui. Certè altero die medicus accîtur; iubeor meliuſculè corpus curare, & molli quiete morbum corrigere. Ità inſperatò teterrimum ſomnium feliciſſimè euénit; profuitq; inſanum aliquando fuiſſe.

Iam interim dies ſe alter exegerat; & hoſpes noſter altero vino dapibuſque ſaginatus, vno ſe gradu à patibulo iam differre ſentiebat; cæpitque eam mortem, quam olim quæſijſſet, in limine videre. Eam ob rem non temere anxius, breues gulæ delicias, cum laqueo comparabat. Hîc ecce iterum; œconomus noſter cum liquido falerno ingreditur; alterum, vti conuenerat, experimentum capturus, an furti furiſque ſymbola peregrinus cognôſſet? Eo conſpecto, redintegratus hoſpiti dolor in gemitum erupit: &, hic alter eſt, inquit, quem ego. Simul, triſtiſſima apoſiopeſi conticuit. Diſpenſator, quanquam homo eſt ferrei oris, quique colorem tenere etiam deprehenſus poſſet, eo tamen fulmine ictus, vocem diu non inuénit. Ægrè demum, ecquid ſibi hâc verborũ formulâ velit, interrogat? Cui ille, cras tu, inquit, tragœdiam audies. OEconomus omnia ad ſe:

14. *Conſcius ipſe ſibi, de ſe putat omnia dici.*

ad se pertinere arbitratus, statim recedit, nosque ingenti formidine complet. Scire omnia veneficum; neq; fugæ nobis spem, neq; veniæ reliquàm esse: Dixisse præterita ad amussim; nec futuris abstinuisse; sed palàm ostendisse, quæ rerum facies mox esset apparitura. Igitur eo progressos nos esse, vnde pedem referre vix liceret. Proin' sententias rogandas, quid in communi periculo placeret?

15. *Consilia reorum anxia & incerta.* Ego, qui principes partes in peculatu tenueram, primus censui, veneno antè necandum, quà indicium perageret: aut crapulâ distentum in suo lectulo strangulandum. Reiecerunt audax consilium. Nam venena quidem plerũq; lenta esse, & incerta. Cædem verò facere, quid aliud fore, quàm grandius in caput periculũ arcessere? Cellarius dixit, optimũ factu videri, si precio & offâ aureâ Cerberum latrantem sopiremus. Tamquam verò, inquam, induci aliquis precio possit, vt laqueum expectet? aut illum tu putas, si cras siluerit, auro iugulum defensurum? Quid igitur, si hodie omnes fugimus, inquit alius, & prædam in viaticum asportamus? Neq; hoc, inquam, consiliũ probatur. Quis enim,

cum

cùm fugerimus, porrò de fure dubitabit? Ipſa nos fuga, nemine damnante, proſcribet. An autem ceſſaret herus vijs nos omnibus perſequi, dum è fugâ retraheret? Nimirum capti iam ſumus, &, niſi mox aliud excogitamus, occiſi. Diſpenſator, quin ergo tu tertiùs inquit, ad vatem ingrederis, itidemq; cognoſcis, an proditi remedium deſperemus? Ingrediar, inquam; ſi nox ingenioſiorem non fecerit. Digreſſi obdormimus.

Iterum ſomnia menti, iterum oculis Carnifex obuerſari, milleq; formidi- 16. *Reorum*
nes lectulum cingere. Quare vigil exſi- *ſolicitu-*
lio, noctemq; pertæſus, lumen intrò fer- *do, & for-*
re propero. Venio in culinam; de ſcor- *mido.*
teâ perâ ramentum ſulfuratum promo. Mox requiro, an ſopiti cineres viuis alicubi prunis indormiant? Et ecce; calenti foco nocturna felis incubat, oculiſq; micantibus ſcintillat. Accedo, manumq; ſcienter admoueo, ceu fomitem ad prunas. Vix contigerã, cùm deſpuere felis, & ſtridere ignis, & furere focus, & tumultuari domus incepêre. Ego vindicem in me ruere Orcum, & vitam animamque depoſcere credens, quà licuit, effugio; & per tenebras caput pedeſque omnibus angulis illido. Surgunt & ſocij, iuxtà

iuxtà stolidi, ac pridie fuerant; nec inuento consilio surgentis diei vesperum operiuntur. Iam mimus noster crapulâ secundâ liber, in tertiam vltimamque inhiabat. Apponuntur vini deliciæ, dapumque illecebræ, & quicquid farciendo gulonis barathro erat. Quæ omnia fundus inertissimus gluttiebat. Atque interdiu quidem, cùm suum culina, cellaque florem suppeditaret, lætior ipse, nec sui exitij memor, pueris ministrantibus mira quædam prædicabat stultitiæ suæ argumenta. Quæ si pores commeminisse, ea tu aliqua nobis recense.

17. *Siti fames pellitur, per ingeniosam inopiam.*

Tum STROPHVS, ego verò possum, & præcipuè quædam. Is enim vicinum sibi aiebat fuisse, hominem, qui esset octo liberorum pater, imò omnium pater esuritionum. Et quod miserabilius est multò,

Cui nec seruus erat domi, nec arca,
Nec cimex, nec araneus, nec olla.

sed liberi solùm, vt dixi, octo: illisque tam ferrei dentes, qui silicem comesse possent. Latrabat illis assiduè venter, & ipsi assiduè patrem allatrabant; panem nominare docti, videre insueti. Quomodo pater à tot famelicis hyænis sedefen-

defenderet? Ingenium illi telum fuit. Coëmit putidulas haleces quatuor, & & vſque in ſale verſat aſſatque. Vocat ad dapſilem cœnam liberos. Currunt illi hiantque, ceu menſas etiam inuaſuri; nec haleces edere parati, ſed vorare. Vix ſuum quiſque dimenſum abſumſerant, cùm vndique omnes inſtiterunt ad hydriam ruere; alterumque alter à fonte repellere: &, vbi vix diſceſſiſſent, eodem rurſus feſtinare, ac totis amphoris haleces condire; nec tamen aduerſus ſitim aliquid proficere. Quo fiebat vt cum ſiti rixantes, neque panem interim cogitarent; neque de fame queruli, parenti negotium obijcerent.

18. Idem hic, inquit, cùm olim adoleſcens culinam procuraret, in mandatis acceperat, vt gruem hero, quàm lautiſſimè poſſet, percoqueret; quod per eam ſe cuperet conuiuis impenſiùs probare. Iſte vt obtemperet, omnes coquorum artes ad ſigna vocat; breuique gruem, & embammate tinctam, & ecligmate merſam, & turundulis fartam adornat. Hic ipſe nidore non illepido tactus, cæpit cogitare quemadmodum eius, quod coxiſſet, partem decoqueret. Nec diu diſtulit, & pedem grui alterum elegans

Coci, in excuſando gruis ablato pede ingenium.

carptos

carptor auellit deuoratque; ac mox cicatricis infamiam atro iure diluit. Inde velut rectissimè conscius, mensæ herili truncum alitem importat. Eam herus dum officiosissimè carpit, videt mutilam gruem, & altero pede defectam. Coniectisq; in coquum oculis, vbi se alter pes amiserit, stomachosè quærit. Ille iam meditatus quid diceret; atqui grues, inquit, domine plures singulis pedibus nunquam habent! Sensit herus oris impudentiam; ac ne porrò tamen litibus contenderet, iram callidè concelat. Die postero iubet famulum se sequi. Sequitur; venitur in campos. Ibi instructa gruum acies, longo ordine excubabat, singulisq; pedibus vniuersa nitebatur. Quod seruulus vt conspexit, ratus mendacij patronum inuenisse, viden', inquit, here, singulos gruum pedes! At herus tanto in illum toruior, iam & tu, inquit, videbis flagrio, tuoq; mendacio deprehensus erubesces. Simul complodere manus, disertoque cæpit sibilo grues territare. Illæ simul omnes vasa conclamare, desertisque statiuis sublimes abire, & binos vndiq; pedes longissimè protendere. Nihil erubuit eo spectaculo coquus, sed mox altero volu-

crem

erem mendacio veſtiuit. Siquidem inſultanti domino, & geminos gruum pedes oſtendenti; mirum id ſibi oſtentum non eſſe reſpondit. Nam & herì, inquit, ſi pari ſibilo noſtram territaſſes, vtique pedem illa perinde vtrumq; proiectura fuiſſet. Hæc de alijs, impoſtor: de ſe haud paullò abſurdiora garriebat.

Nam ſagittarium inquit, mei me ciues, non vulgarem, ſciebant; vt quem è bello Thracio reuerſum, hoſtili ſpolio inſignem vidiſſent. Cupientibus igitur ſpecimen videre, arcus tendendi; facio copiam: egredior vrbe; deuenio in locum peramœnum. Erat ibi quercus procera, & ſpacioſâ frondium ſiluâ grauata: huius infimas radices riuulus ſubluebat: iuxtà ſeges farris iam coëuntis in ſpicam. Suſpicio; tres video palumbos vnum arboris ramum deinceps inſiſtere. Tendo arcum; deſigno ex tribus volucribus vnam: iactaq; ſagittâ ramũ ipſum dimidium findo. Et ſagitta quidem quà ramum penetrârat, elabitur; palumbi autem, tametſi territi, nihilo magis mouentur. Aſcendo, &, quid immoti hæreant, exploro. Hîc ecce, ingens portentum! Quà fiſſus hiabat ramus, intercepti trium volucrum vngues, velut in viſco

19. Sagittarius prodigioſa felicitatis.

ſco

ſco attinebantur. Ergò manum inijcio, iuriſque mei tres palumbos facio: felix aucupium, & vnico telo paratum. Verùm ſagitta, & per arborem exijt, accipitrem ſupra palumborum capita, per gyros lentiſſimè circumuolantem, inopinatò transfixit; & paululùm vltrò progreſſa ciconiam quoque è nubibus deiecit: deinde caſu in ſubterlabentem riuulum incidit. Eam indidem leuaturus; video, ceu haſtam, in prægrandi mullo hærere. Simul ergo vtramque & prædam & haſtam aggredior; genuque obnitens, ſagittæ arundinem complector: hac, ne quà lentiùs agerem, telum piſcemque auidè attractum, humi poſt me abijcio. Ea ipſa deinde ſpolia dum lego, reperio leporem, quem in ſegete piſcis, temere excuſſus oppreſſerat. Id conſpicati ciues; ſiue iaculi fortunam, ſiue iaculatoris peritiam admirantur; gratulanturque illam mihi ſagittam, quæ in volucres pro viſco; in piſces pro hamo, inter feras pro venabulo eſſet. Ita ſagittarium me probaturus, vno documento & venatorem dedi, & aucupem monſtraui, & piſcatorem oſtendi.

20. *Futuri* Hæc Strophvs de vaniſſimo nugatore finîerat, cùm captiui ſimul omnes

ex-

explofo,hominis figmento conclamant, prohibentque porrò tam grandia mentiri. Nam cui verisimile id fieri, quod Thrafo de fe prædicaffet? Pergit CORSVS; & vos proin', inquit, qui cum homine rem habuerimus cogitate. Crepufculum appetebat tertium, & hiftrio nofter finem fuæ felicitatis profpiciebat; quippe qui poftridie patibulum effet ornaturus, ni ex pacto furtivum argentum reduceret. Igitur impendiò triftior, per diætæ angulos vagus errabat; feq; ftultitiæ incufans, jam colli fpatia metiri, jam ventris incipiebat tumorem miferari; fæpe nexas à tergo manus trahere; fæpe fe ipfe confiderare, quàm decenter penderet: Rurfus Medeam optare, quæ nouo Iafoni aurum; aut Ariadnam, quæ Thefeo filum; aut Deianirã, quæ huic Herculi veftem præberet, quâ citò fieret immortalis. Inter hæc defperantis fufpiria, ego tertius vltimufq; cum grandi poculo ingredior, & Campani liquoris congium apporto. Conversus ille; Hic mihi tertius, inquit, reftabat folus, eumq; iam deniq́ue video poftremum. Siccato deinde poculo, peractum effe pronuntiat: de cetero rem omnem atque fpem defuturam. Vidiffetis

fufpendii horror, itéq; malæ confcientiæ fufpiciofa formido.

me buxo pallidiorem, vt qui non ambiguè perisse me crederem. Advocatâ tamen audaciâ, insto, quâ nam de re actum diceret? Ille mihi ad clathratæ fenestræ valvulam deducto, per ferreas eius maculas patibulum ostendit. Tunc enimvero

Obstupui, steterúntque comæ, & vox faucibus hæsit,

quòd meum mihi bidental crederem monstrari. Quare omnibus omissis primum habui ad socios recurrere, quídq; compererim referre. Iidem perterriti, post rogatas iterum iterúmq; sentētias, ne mox penderent, censuerunt refossum argentum aurúmque illico ad aruspicē comportare, additaq; pecuniâ silentium emere. Facto ejuscemodi decreto, hominem unanimes adimus; & abjecti in pedes, loculos illi graves in collum injicimus: precati, ut rem eam habere clàm vellet, nos esse, qui supellectilem auream rapuerimus, quos, quando ipse arcanis artibus cognôsset, saltem hero prodere nollet. Servari sarta tecta omnia; eáque, si juberet, ad ipsum celeriter perlaturos. Sensit continuò & nostrum errorem veterator, & suam occasionem: non absurdo commento, jam ex despe-

desperato ferox. Scilicet, sacrum inter saxúmque ait stetisse: & si noctem eam incauti distulissemus, futurum fuisse, ut postridie tragicæ rei spectaculum videremus. Tamen si seriò, inquit, resipuistis, properate, prædamque huc omnem è vestigio deferte. Nos de repetundis damnati, imus; ac velut in Circensibus longiori pompâ argẽtum primò, deinde copiosissimum aurum transportamus, pérque cubiculi mensas disponimus: ut ipse ille miraretur, tantum aut rapere nós potuisse, aut reddere voluisse. Lite sic æstimatâ, fideque silentij sancitâ, digredimur: ille quidem præter spem felix, nos autem periculo metuque vacui, sed oppidò tristes, & auro quà furtivo, quà nostro penitus exhausti. Atque tunc demum pænituit furti, cùm nihil inde fecimus lucri.

Ceterùm herus triduum trinoctiúmque præstolatus, mirè cruciebatur, dum rerum eventa cognosceret. Qui sicut antè condictum molestus nulli fuit, ità finitis induciis confestim surgit, atq; ad conjectorem suum maturinus accurrit; turbat, pulsat: clamat. Et edormierat fortè temulentiam histrio; igitur ut cædi januam audivit, nondum ait dilu- 21. *Amissorũ temere facta recuperatio.*

 culum

culum venisse: ad hæc noctem sibi in eruendo argento vigilatam esse: sinerent jure suo se uti; tantulámque corpori quietem neu inviderent. Arcetur herus ingressu: sed breuì pòst revertit violentior; vocat à janua; exactam noctem induciásque clamat. Nî pateant fores, impósturam videri. Sic dum ne hospes quidem segniùs reclamat, fores effringuntur. Irrumpit herus, longoq; ordine quicquid amiserat, contuetur. Centum orbes mensarios ex argento factos; decem salina, auro incrustata, pedibúsque leonum ac pardorum scitè fulta; lances patinásque quinquaginta, itidem argenteas: aureas phialas paterásque viginti; vasa Corinthia quinque & quadraginta; omnia signis & anaglyptis illusa: torques magni ponderis quatuor: ármillas decem: dactylothecam tredecim annulis insignem; quorum palas singuli adamantes implebant. Censa omnis supellex, philippeûm millibus facilè quadraginta: precio, quo plures laqueos emeremus. Ab eo conspectu victus, gaudium insolenti clamore confitetur. Inde ad hospitem, gestiens; eum complectitur, suam sibi salutem appellat; datoq; negotio, vt prandium

dium ſaliari ritu inſtruatur, neque vlla voluptatis materies deſideretur. Illi aureos donat nummos centum, veſtemque ſerico textam. Quo viſo, perdoluit mihi, quod mei furti egómet indicium non feciſſem. At is deinde hiſtrio, apud alios narrauit, quemadmodum decepti nos, ipſum laqueo expediêrimus; dum verba, quibus ſuum ipſe triduum diſtinxerat, vani interpretes aliorſum rapiebamus. Poſtmodùm ut is rumor crebreſcere, herûmque cæpit aduertere, nos fugâ elapſi, alius alio ferimur: ego in viciniâ deprehenſus, in hunc carcerem compingor. Audiſtis tragœdiam, de quâ quintus mihi actus, neſcio in quali theatro cras erit exſpectandus. Hæc talia CORSVS perpetuâ loquacitate evolverat, & mille convitiis quà impoſtorem illum, quà ſuum errorem damnârat; cùm ingreditur ſuam LAVRENTIVS fortunam memorare. Erat hic ſenum eorum alter, quos primos mihi carcer objecerat: qui pauçula præfatus, ſic porrò fabulari perrexit.

Annis ab hinc duobus & triginta, cùm ætas ferocem, paupertas faceret audacem, litteris omiſſis, militiæ me dedi- 22. *Militibus ſua*

furta non semper felicia. dedidi; factísque aliquot stipendiis, cùm eadem egestas pergeret infesta esse, institui furtis ejus cōtumaciam expugnare: minusculis tamen & modestis. Nam gallinis extra cortem pabulantibus ferme inhiabam; bis térve oviculam; semel omnino buculam è grege furtim abegeram. Etsi magno mihi facinus stetit. Dum enim abacta remugit, insecuti tot rustici, Hercules, Cacum infelicem pænissimè occiderunt. Et manent etiamnum clavarum in capite ambulantium vestigia.

23. *Dictus offam emi.* Ego vix elapsus, ne quid intentatum inausúmve relinquerē fraudem ab ingenio mutuor: tametsi eam satis inficetam. Nam quid ageres?

> *Cogebat artis ingenique largitor*
> *venter;*

cogebat autem, ut luberet ridiculum fieri; qui hujus elegantiæ minus haberem, quàm Aesopicus olim adulator. Sæpe tamen, apud homines sordidos, jusculum hac arte aut villum emendicavi. Rarò proinde nobilioribus delicias feci. Olim certè per cænosum oppidulum (Lutetiæ coloniam jurassetis) ibam, cùm

cùm animadverti virum nobilem, arci præfectum, deſcendere; ſcipione nixum: Eum comitabatur puer pediſequus. At ille vix dum ad montis radices devenerat, jámque occurrebant confertim oppidani: quorum alii ex more caput aperire, alii genu flectere; nonnulli ſalutare, aliqui aliud agere conſpiciebantur. In iis una pręſertim fæmina erat; quæ quatuor ova decumana, & primulum parta, generoſæ matris vectigal, tranſeunti offerebat. Jubet ea puerum capere. Puer ova pileo indit; pileũ capiti imponit; ac porrò procedit. Ventum erat ad ſordidæ lacunæ fimetum, & puer errantibus oculis licenter vagatus, quà iret parum conſiderabat. Itaq; dum cælum obtuetur, temerè lutulentæ fædæque vligini pedem immergit. Continuò cænum omne replaudit, & quaqua verſum exſilit: nec eſt, ne herus quidem ab illa ſparſione eximius; ſed & calcei ſerici, & cãdida tibię texta, eâ aſpergine lutulãtur. Quare excandeſcere præfectus, incautumq; pueri greſſum increpare. Inſuper elatum ſcipionem ſtringere; parumq; memor, quid feriret, caput pueri non perfunctoriè contundere. In ea velitatione conſtringuntur ova, inque pueri capillis ex-

cluduntur. Simul per ora diffluunt hâc ovi vitellus,& spuma ; hâc pueri sudor & lacrima. Id ego cùm fortè spectarem, vidêre tu, inquam, ova velle frixa cænare ! Si invitaueris,condico. Dicebam hæc nequaquàm eâ spe, vt falsa viderentur. Sed quid vultis? Homo dictum ita probavit, vt cænulâ iudicaret dignum.

24. *Nasi portentum.* Accumbebat ipsi supra me, huius, quem arci præfectum dixi, germanus. Eum ego diu mirabar, quare tantam à se umbram spargeret ! Nam quacunque moueretur,dimidium mensæ, tanquam Aethiopico conopeo inumbrabat. Et metui mihi aliquamdiu : donec audacior, limis oculis in hominis vultum respicio. Video nasum,quantum ferre Atlas, etiam rogatus, recusasset. Egómet ergo mecum, nempe hinc ista se vmbra diffundit. Et rudis ego Mathematicus, solis eclipsin formidábam. Rursúsque eum contemplatus, hic certè ajebam, in hercíscundo Publij Nasonis patrimonio bonam semunciam tulit. Habeo quidem & ego nasi gibbum ; sed quid ille ? ad hoc Bonæ spei promontorium quantulus est apex? Secundùm hæc excogito stultissimum factum. Attollo

cra-

craterem, eique voce blandiſſimâ propino: & atteſtatus reliquos, eum mihi ſolenni ritu Parentem adopto. Ille miratus erubeſcit; & alij, quid hâc mihi adoptione velim ſcitantur. Reſpondeo: multos mortales mihi quotidie moleſtos eſſe, qui naſum meum propalam oſtentui habeant. Nec reperiſſe me antehac titulum, quo naſum defenderem. Hodie tandem iſte me parens meus abſolvet. Poſthac enim cùm naſi mei portentum vituperabitur, ludum eſſe hunc meum obeliſcum reſpondebo, præ quã ſi patrij naſi pyramidem conſpexiſſent.

Cui dicto, cùm præter parentem propitii omnes arriſiſſent; tùm ego demum placui mihi: atque vt patrem mihi reconciliarem, longè mitiorem me ipſi, quàm Ruſticum illum prætori fuiſſe reſpondi. Qui in forenſi turbâ cum corbe nuper aſſederat, & mellis hydriam civibus venditabat. Ibi emptorum avarities ſpem propolæ deluſit. Viſi omnes aceti amphoram malle, quàm mellis heminam licitari. Jam ſole in meridiem properante, æſtus hominem vehementiùs feriebat; cùm nuſquam interim emptor ullus appareret. Miſeratæ poſtremò contemptam hominis mercem mu- 25. *Muſcarũ accuſatio.*

ſcæ, ut eſſet, qui mella non ſperneret, turmatim in ollam ruere, & aliæ aviſſimè prædam diripere; aliæ, viſco mellis impeditæ, hærere, & omnem ejus gratiam inerti funere profanare. Ruſticum vidiſſes hîc in furorem agi, qui ſuas opes à prædonibus tueri non poſſet. Stridebat, cædebat, necabat; cúmque omnia egiſſet, nihil in muſcis abigendis egit. Ita priùs quàm veſper appeteret, gratis omne mel non vendidit, ſed perdidit. Eâ jacturâ mœſtus, ad urbis prætorem accurrit, litémque rapacibus muſcis, veriſſimis Harpyis intendit. Riſit accuſatoris ſtultitiam prætor; & facilè proin', quâ ſibi ſententiâ foret utendum, vidit. Quando, inquit, eâ muſcarum injuria fuit, ego ſeveriſſimè omnes hodie muſcas proſcribo, ea lege, ut ubicunque viſa tibi deprehenſave muſca fuerit, eam tu jure, quo qui optimo, ferire, mactare, necare impunè poſſis. Gaviſus privilegio Ruſticus, videt fortuitò muſcam in prætoris naſo prægrandem conſidere. Nec moratus, componit manum, palmáque excuſſiſſimâ naſum hominis ferit; ut ille vertigine actus, pariete ſe fulciret, ne ſupinus omninò laberetur.

Sentẽtia ludicra, indici noxia.

tur.

tur. At Ruſticus, hîc, inquit, à primo nebulone meum cæpi mel vindicare.

Videbatur ad hæc etiam irati parentis naſus renidere, ſuæq; injuriæ veniam promittere. Et ego iam elatior, ut eſt ſtolida omnis ſuperbia, auſus ſum altiora cogitare. Quanquam is ipſe tumor paulô pôſt reſedit. Digreſſus enim; in amœnâ planitie, magnam equitum curruúmque multitudinem ex adverſo conſpicor: quam longo intervallo nobilitas, ipſéque Imperator ſequebantur. Hîc viſum eſt mihi ingenio uti. Rationẽ ineo, quâ teculam adipiſcar auctiorem. Ad ipſum progredior Imperatorem: & quæſo te, inquam, Imperator, potin' ut hominis famelici miſereare? Gregarium vides militem; cetera pannoſum ac lacerum, ſed oppidò tamen illuſtrem. Cæſar, quin prima veriſſimè dicerem, nihil ambigebat: & ſi abnuiſſet, centonibus, meis teſtibus obruebatur. At nobilitas illi ſanguinis mei in obſcuro erat. Rogat igitur, quis ſim genus; unde domo? Ego meditatus ad hoc, fratrem me illius germanum ajo. Cæſar multò etiam magis, miratur, &, quemadmodum id fiat, interrogat. Ego me genus ab uſq; Adamo ducere, aſſevero; quo eo-

26. *Imperatoru parcè ſtipem dantis, feſtiva excuſatio.*

 dem

dem parente & Cæſarem prognatum haud dubiè ſciam. Par igitur videri, ut commune patrimoniū cum fratre partiatur. Ille renidens certiſſimò fratrem agnoſcere, jámque adeò nihil ſe ait dubitare. Proinde gratulatus, manu complectitur; mihíque jam ingētia ſperanti, numum victoriatum, ratam patrimonij partem largitur. Ego, ut è divite fundo tam pauperem ſenſi ſtipem emergere, papæ, inquam, frater, quam tu imperitè patris aſſem partiris? Jubes me ſcrupulo contentum, tibi plus deuncem relinquere. Ut modeſtiſſimè dicam, Semiſſem à te frater expectabat. Sanè, inquit imperator; ſed tu plures mihi hoc genus fratres eſſe cogita, quibus ego ſi tantundem ſingulis dedero, de toto aſſe, mihi vix aſſem retinebo. Iidem ſi ſingulos tibi victoriatos numeraverint, tu craś mendicare, ego imperare deſinemus. Erubui ad hanc Cæſaris vocem, & meomet ludibrio captus, cum haud alacri riſu diſceſſi; ejuſmodi ſales porrò nec ipſe æſtimaturus, neque aliis ita venditurus.

27. *Olycomaeus.* Igitur, ut eſt pertinaciſſimus morbus, paupertas, coëgit me denique in terrā Italiam cum quibuſdam erronibus tranſ-

transfugere, & in illuſtri familiâ ſervitutem ſervire. Plus, decennium ea me domus habuerat, & dominis fidelem, & conſervis charum: cetera etiam pleraque felicem; donec gliſcere ſimultas noſtram inter alterámque familiam cœpit. Tunc enim creſcentibus in dies odiis, alteri alter perniciem machinaturi; nihil penſi habuêre, quibus demum molitionibus uterentur. Ibi Claudius noſter, herus májor ſcrinium non modico ſumptu fallaciter adornat; ſive riſcus is erat, modicus quidem, ſed lautè picturatus, & ſi formam conſideraſſes, crederes Darii ſpolium eſſe, quo Alexander Homerum veſtivit. Id opus omne, rotulis ferreis, vertebriſq; ſcienter inſtruxit, quæ ſimul omnes ſubditâ clavi moverentur, ignēq; attrito ſilice conciperent. Ac ne quà fômes abeſſet, addidit pulveris nitrati vim magnam; globíſq; plumbeis & malleolis reliquum compleuit. Talem machinam viro nobili, qui cum ſimultas intercedebat, deſtinat; meque in ſceleris conſcientiam admiſſum, quid facere porrò velit, demonſtrat. Ego rectà ad fraudes. Effingo litteras; clavem indo, & ſigno. Inde hominem ſtupidum, qui me nunquam vidiſſet, reperio. Trado

litteras, & scrinium; numero precium; & quò fatale donum deferat, ostendo. Abit stolo; neque quis dederit, curiosus; neq; unde provenerit, gnarus. Ait precio cōductum se, uti eas res illuc deportaret; cetera ex litteris cognosci posse. Aberat commodùm familiæ dominus, cui inscripta ferebatur epistola. Igitur uxor rata sic decere, epistolam resignat, cognoscit Venètiis capsam afferri; quâ viro, sibiq; & liberis haud rude munusculum mittatur. Lætior impendio mulier, cùm imperare curiositati suæ non posset; circumstāte liberorum coronâ, promit clavem atque inserit; visura illicò, quid opulentiæ eruatur. Enimvero vix circumacta dum clavis fuerat, jamque scintillæ in fomitem ruere; & mox uno omnia momento crepâre; flamma globos quaqua versum, ac malleolos spargere; & adstantes, ut quemq; attigit, ferire, vrere, necare. Periit glande trajecta vxor; periit icta fragmento nutrix: liberi fulminati omnes, alii manus, alii oculos amisêre; nemo aut cladis expers aut doloris. Tollitur clamor; per omnem viciniam accurritur; miserabile urbi spectaculum, soli fit domino meo jucundum. Interim nusquam ne suspicio

Feminarum curiositas punita.

qui-

quidem auctoris. Sed quod unum adhuc graviter ferebat Claudius; vivebat incolumis hostis, etsi magna suorum clade servatus.

Quem ipsum, quando insidiæ non successerunt, ut armati conficeremus, jam accingebamur. Id verò consilium herus cum Ferrando præclustri juvene communicat. Famuli trahuntur in conspirationem plus quinquaginta: in quibus ego, atque hic meus Simo; uterque audaciâ & desperatione primi. Rescíscit arcanum hostis: idemque & ipse facit. Concurritur, fit utrinque cædes, & atrociter odio litatur; dum deniq; in turba hostis confoditur. Ita finem accepit mutua duorum simultas; sed exordium nostra calamitas. Nam continuò velut latrociniis infames palàm omnes proscribimur. Et Claudius quidem ac Ferrandus judicii metuentes, jubent raptim omnia convasare; nósque, ni pœnã lubaret pendere, extemplo fugam capessere. Imus confestim, quà cuique licuit: longísq; post erroribus, sedem alicubi nacti, ad prædas adsuescere, raptóque vivere incipimus. Sedecim deinde annos sub ejusmodi signis exercitati, ad hunc postremò carcerem devenimus. Quod quem-

28. *Inimicitia violentia.*

quemadmodum acciderit, hic vobis Simo jam indicabit.

29. Simo non ea se valere memoriâ dixit, ut annorum plus sedecim ephemeridem supra repeteret: Variam sæpe fuisse fortunam, diversósque eventus. Multos suorum captos quotidie; aliquos etiam inter flagitia oppressos. Ludicra etiam & jucunda; sæpius tetra & seria facta itata: inter quæ ipse ipsiúsque memoria consenuerit. Posse tamen ultimorum temporum pauca quædam commemorari.

30. *Insidiæ proditæ in insidiantem retortæ.* Exules vnà eramus tres & octoginta, sensim alii super alios allecti; quibus omnibus Claudius noster imperabat. Ille unus, (quod in gnauâ familiâ solet) vltimus cubitum ire; & primus anteluciò vigilare. Neque segnior manu, quàm imperio. Sive enim eruptio fieret, ille in primis ordinibus dimicabat; sive receptui caneretur, idem prôvidè ultimam sibi aciem servabat; ut nemo neque in consiliis cautior, neque in pugnâ fortior; neque in disciplinâ sanciendâ fuerit severior. Hoc ejus imperium denique Ferrandus ut diuturnum indignari, Claudiúmque patruum pro lento ignauóque senecione habe-

re: se strenuum, & pari generis splendore juvenem, inertiâ ducis corrumpi & languescere: cui si summa res permitteretur, triduò res maximas gesturum, & commilitones prædâ opibúsque onustos conspecturum. His talibus famam ducis obtrectabat; primò clam, & inter paucos, donec hi paulatim plures attraxêre. Viginti ex omni numero conjurant, ut Claudio imperium abrogetur, rerum autem unus Ferrandus potiatur. Id quia processurum apertâ vi non putabant, placuit dolo grassari. Constituitur dies patruo tollendo; qui sicut interdiu violari non poterat, ita dormiens ad macellum erat rapiendus. Castra id temporis habebamus in semirutâ arce; indidem divisis copiis quotidie hàc Claudius, illac Ferrandus rumpebant; modico præsidio, quod arci tuendæ satis esset, domi relicto.

Eo igitur die, quem parricidio Juvenis signârat, latè evagatus, sub serum 31.
crepusculum ex composito revertit: nuntiat anxius civitatem in armis esse, noctúque ad se opprimendos venturam: milites plus ducentos peregre accitos, qui civibus quingentis subsidio sint. Validam manum, sed duce destitutam, quē com-

comperiſſet, nec conſilio bonum, nec manu promptum haberi. Quare agerent, & an defendere vim, an fugâ ſe mallent eripere, deliberarent. Nemo fuit noſtrum, qui fugæ deſidiam probaret. Id enim noctis, quò eſſe fugituros? poſſe, quantumvis paucos, è vallo, in confertiſſimos hoſtes pugnare, ibíque vel ſtrenuè vincere, vel, ſi caſus ferret, gloriosè oppetere. Extra munitionem deprehenſos, velut pecora, mox ad lanienam abduci. Partirentur potiùs curas, & præſidiis per arcem diſpoſitis, duces alterni vigilarent, hoſtemque intra vallum expectarent. Claudius exercitatæ militiæ ſenex, tametſi hæc non omnia continuò credebat, tamen ſimulato metu, nihil quod arci eſſet muniendæ intermiſit. Perſuadet exinde, ut provincias ſortiantur, utri cum ſuis copiis primæ, utri poſtremæ noctis vigiliæ obtingant. Sortiuntur. Iuniori ad intempeſtam noctem ſomnus conceditur, ut inde vigil alterum noctis dimidium excubet, ſeníque patruo quietem præſtet. Gaviſus & ſucceſſu Ferrandus, & præſertim doli tegumento, rapit æneum tubum, onerátque ferreâ glande duplici, quam nitro ignéque ſubdito fortiter

titer in hostem incutiat. Idem facit ipsum Claudius.

Ita mox in grabatulo ille decumbit, securus, juxtáque se telum reponit. 32.
Patruus in stationem progreditur, &, secum otiosè dicta Ferrandi ceterorúmq; examinat; reperit haud satis omnia hærere. Quare dolum subesse gnarus; ad quem verò is pertineret, incertus, statuit solerter expiscari. Obversabatur Ferrandi cubiculo satelles unus de conjuratis: reliquis corpora somno curantibus. Eum Claudius insperatò adoritur, & hinc intentó in pectus pugione terret, hinc præmiis invitat, ad verum fatendum. Tergiversatus homo primum; denique expugnatus rem percontāti aperit. Cladem soli Claudio imminere: quem simul è statione regressus obdormisset, Ferrandus glande ferreâ sit trajecturus; ita convenisse. Addit ordine deinceps cetera, confirmatq;. Claudius inter duas cogitationes anceps, utram probaret, nesciebat. Nam ut fidem facinori haberet, movebat trepidationis novitas: pro Ferrando pugnabat cognatus sanguis, & nunquam discors sententia. Ne quà ergo temere aut insontem tolleret, aut nocenti fideret capit

astu-

aſtutum audaxque conſilium. Succedit dormienti vafer, fiſtulæque æneæ tubum non ſentienti clam ſubducit; cúmq; tubum inteſtino pondere exarmat;& glande, quam Ferrandus indiderat, dexterrimè exemptâ, innocuum telũ, unde ſublegerat, occultè reponit; cetera iam ſecurus. Inde, ubi alternam noctis vigiliam peregit, jubet excitari juvenem, ſuámque in ſtationẽ ſubire. Ille ignarus factæ iam proditionis, ſurgit, alacérque abit. Patruus de induſtriâ feſſum ſomnolentumq, ſe mentiẽs, decumbit ſervátq; telum non item inane, quo aliquid molientem retundat. Quo autem celeriùs cognati perfidiam exploret, aſſimulat peritè rhonchos, animáque ſonantiori totum cubiculum implet. Id ipſum aucupatus pro januâ Ferrandus, & inde rei maturandæ tempus credens, ſe quàm occultiſſimè poteſt, ad Claudium infert; juxtáq; lectulum conſiſtens, admovet pectori tormentum, ſilicéque cum rotulâ commiſſo, lingulam, quã tubus infernè exſerit digito increpat. Ecce tibi, incitantur momenta rotæ, efferueſcit ſilex, elicitur ignis; ſed fatuus tantum caſſóque ſtridore in fumum recedẽs. Tum vero & juvenis cõpaveſcere, eluſúmq; ſe videns

videns diffugere, & senex mendaci è somno evigilare: mox prompto vicissim tubo inanem Salmonea petere, eíque, si Iovis imitari fulmen cuperet, sic tonandum fuisse dicere. Inter quæ verba explodit, juveníque miserrimo ferream glandem sub pectore condit. Labitur ille, sanguinemque vomens, animam ingenti vulnere expirat.

Atque utinam in eâ clade se victor animus tenuisset, neque ceteros etiam conjuratos ad pœnam flagitasset; viveret Claudius hodieque; & carceris huius pædor nos non haberet. Nunc ille dum unum deprehendit, omnes metuit, nemini fidit, ab suis & ipse timetur, sensímque deseritur: Sexaginta reliqui in fide perstamus, secuturi quamcunq; Claudii fortunam. Sed illa jam sui dissimilis, quotidie in pœnitentiam spectabat. Erat in eâ viciniâ pagus, frequens ille quidem, ac validâ plebe defensus; in planitie tamen situs, nec vim, si qua afferretur, laturus. Eum Claudius jam olim diripiendum, ultimæ suorum necessitati reservârat. Illuc fugitivi se nostri recipiunt; pactíque impunitatem, omnia familiæ nostræ consilia provulgant. Mox, quemadmodum aditu nos arceãt, osten-

33. *Infelix pagi oppugnatio.*

ostendunt. Ratio omnis muniendi hæc fuit. Fossa modica præruptis lateribus per circuitum ducitur; ea ponte angusto jungitur, quà ægrè singuli currus commearent. Interiori crepidine septum ligneum, ceu vallum obiicitur. Id quâ effecerint arte, juvat cognoscere.

34. Cæduas arbores cum frondibus minusculis comportârant, easque de humilioribus ferme arbustis excisas, vimine saliceque arctè connexuerant, inque orbem circumcirca sic struxerant, ut nusquam facilè intermitterentur. Sepem diceretis germanam, sed solitò altiorem firmioremque. Quà in pontem ibatur, modico intervallo portula quædam hiabat. Ponè hanc Rustici in insidiis locati: qui nusquam extrinsecus visi, per rimulas omnia dispiciebant. Ceterùm hanc omnem machinam vectibus palisq; per funes adstrictam, pauci homines facilè moliebantur, ut ambularet, perpetuoq; circuitu pagum coronaret. His mœnibus tum incolæ muniti, defensionem paraverant. Nos interim rerum omnium ignari, temere velut ad victoriam properamus; equis strigosis quidem & macilentis, sed pernicibus instructi. Ventum est eo loci, unde

de videre pagum jam eminus poteramus: hîc nova nos facies, & insolens agger perturbarunt; ratos Amphionem adfuisse aliquem, qui mœnia barbaro cātu excitasset. Pro ridiculo tamen id vallum erat, pòst quàm patere alicubi portulam vidimus, quà penetraremus. Igitur capto impetu, alter alterum hortati irrumpimus. Vix dum pontem attigeramus, cum aliud naturæ prodigium nos in merissima monstra convertit. Repentè enim fugere septa, ambulare mœnia, circumagi silva; portisque nos exclusi circumspicere, quis Orpheus tot arbores animaret, aggeremque silvestrem vertigine compleret? Nec multum aberat, quin & nos stupore afflicti, in partem vertiginis veniremus. Inter hæc continenter tonabat, grandinisque modo, tela confertim in nos ruebant; quæ tamen unde inciderent, aut è quo cælo funderentur, non apparebat. Quippe rustici post ambulatoria carecta abditi destinatis ictibus, saxa pilaque in obnoxios spargebant; ita ut in primo conatu, socii tres occiderentur, novem aliis gravissimè sauciatis. Claudius igitur, à quo Jove tot fulmina mitterentur, dubius, jubet receptui canere; copiasq;

piásque extra teli conjectum abducit. Ibi animis nonnihil ex pavore recreatis, audaciores eôdem incurrimus; alij materiam temere collectam alij cespitem conijcimus, & fossam quà ad portulam iretur, complanamus. Jam vicissc arbitrantibus, ecce iterum machina omnis vivere, arbores moveri, portaq; longo intervallo discedere. Et nos iterum delusi, ingruentibus iterum telis obrui, alteráque clade in fugam effundi. Idem ipsum tertiò, idem quartò facimus; indidem semper irrito euentu, & cum strage repulsi. Sed ultima tandem impressio res nobis prorsus omnes accidit. Nam viginti commilitones glandibus plumbeis icti occubuêre; decem vulneribus deformati mutilatiq; concidêre; Claudius ipse jam alio vulnere tardus, dum effusè omnes pro se quisq; fugimus, secundùm tempora feritur, ac semianimis tandem ab hostibus capitur. Mihi & huic Laurentio equi cōfodiuntur. Ita ex omni numero non plus decem in arcem refugimus, per noctem illam è pugnâ respiraturi.

35. *Fures furibus furantur.* Memineram ego philippicos nongentos à Claudio defossos, quos in vltima sibi eventa sepoluerat, infelix. Eo

iam

iam capto, & mox pessimis exemplis perituro. Quid hæc, inquiebam, pecunia, & quem porrò dominum exspectat? Quin tu capis ignaue, tabulam, factoq; naufragio per hanc euadis? An aliud tibi tu latrocinio quærebas, quàm vt vitam tolerares? Ecce argentum, quod & latrocinio te potest absoluere, & inopiâ liberare. Nihil honestius olim, ne innocens quidem, fecisti, quàm nunc, si pecuniam acceperis, quæ dominum amisit. Atquî tu fidem Claudio obstrinxisti! Tanquam ille iam de pecuniâ crucietur, qui ipse ad suppliciũ rapiatur? Liberum hodie te fecit eius captiuitas. Aude, & siue miles es, cape stipendium, siue profugus tolle viaticum. His mecum ita disputatis, ad Laurentium venio, quem fugæ lucrique mei conscium volebã. Ille nihil abnuens, continuò mecum; auri auidior, quàm socij. Nox erat intempesta, & modicus lunæ pallor, tenebras tẽperabat; nosq; vestigijs obseruatis passu laneo ad locum ibamus. Ibi ligonẽ, terræque effossæ ruta, ac mox inanem auri tumulum cõspicamur. Circumfero tamen manum, & ecquid reliquum sit, exploro. οἴχεται omnia. Obstupui infelix, percussiq; dextrâ pectus, atq; ad Laurentium, quid vides, inquã, Lau-

renti? Ille cachinnans, nihil equidem, nisi te somniâsse Nam viuum, inquit, argentum hoc fuit, ideoq; cœpit currere. Ego, vestigemus igitur, & quà incesserit fugitiuus Mercurius, insistamus. Venit deinde in mẽtem, Turno etiam cuidam è nostrâ legione, cognitum locum fuisse: sed mihi occisum arbitranti, Laurentius, erras tu, inquit; absurdè. Nam is ante nos primus huc redijt, & Saucius in stabulo nunc sõnum capit. Hîc nihil porrò differebam, quin illum ego esse peculatorem suspicarer. Sed ab illo quomodo argentum reciperem, nesciebam. Occidere commilitonem non placuit: & si vim palàm afferremus, viribus vtroq; superior erat. Multò minus visum est, in iure contẽdere. Quis enim prætor addiceret, vbi duo inter se fures litigarent? Restabat igitur, dolum comminisci; quem vbi diu quæsijmus, talem denique adornamus.

36. *Human⁹ canis.* Versabatur in arce canis, fera ingens; vitulo similior quàm molosso: isq; in peregrinos vt mirificè sæuus, ita familiæ blandus charusq;, plerumq; ad limen cubiculi, aut si humi decumberes, iuxta recumbebat. Hunc nacti vterq; ad stabuli fores adducimus, maléq; acceptum latrare aliquamdiu cogimus; vt excitatus è somno

mno Turnus moloſſum agnoſceret, ac ſi quis ſtrepitus vltrà conſequeretur, eius alium auctorē ne putaret. Inter hæc ego pellem amurcatā inijcio, millumq; mihi circūdo, ac repentè quadrupes factus in ſtabuli caueam irrumpo: vbi per ſtramētum reptās, quoad potui, canem aſſimulo. Atqui Turnus in culmo ſtipulaq; ſecūrè ſtertens, non aliud eſſe, quàm canē familiarem exiſtimabat; ſusq; deq; habito, quà tandem percurſaret. Igitur vt nec videre quemquam ego per tenebras potui, nec videri, reptando, ſiquid nāciſcerer, laboraui. Iam rhonchi dormientis: quàm propeTurnū abeſſem indicabant, cùm cæpi vigiles oculos quaquà versùm intendere, ac deniq; duas hinc atq; hinc peras videre: obſcurè quidem illas, ſed quas tamen eſſe Claudianas nihil dubitarā. Propius deinde adrepto, alterâmque furtim ſubduco, & rectà ad meū Laurentium recurro. Gauiſus ille prædâ feliciter receptâ, vt abſoluerem aſtum, alteroque venatu, marſupium alterum aggrederer, monebat. Ego nihilo ſegnior, in veterem laruam libens regredior. Iterum diſcurro, iterum veſtigo. Sed in medijs cæptis, ſubit cogitare; Quid enim iam? ſi Laurētius interim cum pecuniæ crumenâ, clam

Mala cōſcientia timida.

diffugiat? Turnus autem priùs furem personatum sentiat, quàm alterâ ego crumenâ potiar. Enimuero festiuè hæc mihi fabula peragetur! Et ecce, quàm facilè de comœdiâ fieri tragœdia posset?

37. Nondum hæc mussare mecum desieram, iamq; mouere se Turnus, & inter lectuli culmos incipiebat perstrepere. Mox etiam, vt inquietus est timor, languidâ manu explorare latera, & depositum quærere. Verùm vt latus alterum inerme sensit, excusso sopore trepidus exilire, conuitijsque noctem stabulumq; implere. Crederetis Medeam cum familiari rhombo tricari, aut Canidiæ neptem geniale carmen mihi accinere, ita nihil ille inferorum, furiarumq; præteribat. Tum equidem obrigescere, & pauidus meam cladem exspectare. Nam quid porrò considerem? aut quomodo pelle impeditus, irato exploratori resisterem? nisi fortasse milli murices pro telo fierent? Imo restis, erunt, inquiebam, vnde stranguleris. Mussabat interim ille, & varia secum; Quid si, inquit, egomet nocturnus ambulator perã hinc somnians aliquo asportaui? aut canis vtiq; ludibũdus per stabulum distraxit? Et qui sciam, in quem angulum ille ab-

abiecerit? Inde iterum maledictis tonare, arcemq; Stygi omnem oppignorare, & iam Cani molosso iam capiti suo Orcum imprecatus, è stabulo excedere, vt cum laternâ regressus, amissum marsupium requireret. Iam vltra fores euaserat, inferos cateruatim vindices euocans, cùm ei per tenebras Laurentius occurrit; qui, gratioso ludibrio me opinatus cum alterâ crumenâ adesse, socijque fidem quærere: Turno fulminanti iam præstò se esse, respondit. Turnus repentino alloquio confusus, credit Cacodæmonem adstare, vt quem longis precibus ab Erebo euocâsset; ac metu exanimis tollit clamorem, simulq; per scalas effugit. Laurentius nondum intellecto, quid fieret, illum ponè consequitur, atq; identidem ad se inuitat; secum eat, apud se maneat. Turnus autem tanto pertinaciùs & fugit & clamat, nec aliud quàm Orci diuersorem credit. Tandem Laurentius spolijs me reliquis potitum existimans effugere velle fidemque fallere, longè tumultuosiùs instat, vsq; eò vt alter de valuis desilire cogitaret; tum denique sensit Turnum esse, quem panicus metus agitaret. Igitur dissimulato errore, abstitit; atq; ad me reuersus, euen-

tu ſecundo gratulatur. Nam interea loci, prædam ego, quam in ſtabulo Turnus reliquerat, nanciſcor; & cum Laurentio, quemadmodum conuenerat, ſtatim ex arce me eijcio. Vterque per auia deuiaq; vagati, ſub lucis crepuſculum, in tuto conſiſtimus.

38. *Malè partæ malè dilabũtur* At Turnus, prælucente lucernâ, dum vnam in ſtramine peram requirit, etiam alteram infelix amittit; minusque in illuſtri iã ſtabulo videt, quàm viderat prius in obſcuro. Quare dãni *impatiens*, inſtitit, quanto ſtudio marſupium quæſierat, laqueum quærere, quo gulã frangeret. Sed eum nondum inuenerat, quando plebs ruſtica, partæ victoriæ inſolens, irruit, illumq; & omnes familiæ reliquias oppreſſit? ità vt manè expugnata arx capti ſocij, & ad vnum omnes ſuſpenſi interîerint, méq; nullius olim fugæ minùs pœnituerit. Subijt tamẽ luctuoſæ rei miſeratio. Nã, quod poſtridiè absẽtes comperimus, Claudium noſtrum ijdem ſecũ aduexêre, vt monſtrato argẽto, quod ibi defoſſum dixerat, ſe redimeret; pacti vitã, ſi philippicos octingentos numeraret. Ceterùm vbi illam nummorum metempſychoſin cõſpexit, erutæq; pecuniæ nulla vſquam veſtigia reſtare; proditum ſe

clamans,

clamans, meum dicitur nomen sæpenumerò iterasse; & nequicquam questus, suspendio crudeli vitam clausisse. At nobis quid inde acciderit, perge tu nunc reliquum percensere.

Excipit Laurentius, & tanquam istud 39.
hi nesciāt, inquit, quibus iam dudum aures obtúndimus? Audierunt omnia, cùm nuper in quæstione pendulus debui perorare. Verùm certè non audijt adolescens hic, inquit; cui hanc hodie fabulam pro aduentitiâ debemus. Me autem aiebat. Nec planè inficior, quin illis mihi stultitijs breuiorem carceris noctem fecerint. At ille morosior, nullam ergo nos sines quietem capere? an Lauernæ peruigilium agimus, vbi Mercurios Autolycosq; sua cogamus furta laudare? Quanquam autē & sopor huic tuæ rogationi iam intercedit, tamen imperabo mihi, & vti rogas, aliquid dicam. Quod vbi absoluero, non patiar vos mihi deinde molestos esse. Annuentibus ergo ceteris, Laurentius; Posteà quàm ex præsenti sociorum clade soli pœnéq; inscij effugimus, patimur cōmunes sarcinas, & cū singulis bulgis profecti; quarum mea quingentos; quadringentos altera continebat; loca alia ex alijs peragramus: intenti, quēadmodum

rectiſſimè negotiaremur. Reculam verò corraſimus, quam noui agyrtæ per fora oppidaq; venalem haberemus. Placuit eo maximè quæſtu & ſuſpicionem otij vitare;& nouas fallendi occaſiones venari. Nam nundinas plerumq; & ruſticorum conuitia ſectati, ſub papilionibus merces exponebamus. Hîc accipite rem veterum Saturnalibus dignam.

40. *Ridiculus hæretica cœnabolus.* Ventum fortè in oppidum quoddam erat, ignobile; vbi diù circumſpicientibus, quâ parte pergulam tenderemus, monſtratur locus prope delubrum, quò à Romanæ Eccleſiæ fide ſeducta plebecula iã tum turmatim accurrebat. Captâ ſtatione, videmus iuxta nos popinã ſcriblitariam; & ibidem grande barbitium, Orci rabulam, liba quædam cãdidiſſimæ ſiliginis nundinantem, quibus impreſſæ omne genus pecudes erant. Hîc ſcienter canes leporesq; dimicabant; ibi ſuos cuniculi colles, & damulæ rupes, & ſciuri arbores percurſabant: alibi ceruorum cornua, & vulpium ſyrmata, & luporum agmina errabant: magnâ venantium prędâ. Rebus ex ſententiâ coëmptis, caper barbatus è turbâ ſecedit, paullò pòſt ſuis tribulibus cerberi offam daturus. Commodùm appetijt hora, iamq; ęra turrium ſona-

ſonare, & rabula ad ſuam haram decurrere. Mox è ſellulariâ plebe alij ſuper alios irruunt, prædamq; famelici venatores, hiantibus labris, glutiũt. Sed non eâdem omnes fortunâ vſi. Aliqui lepuſculos nacti, helluantur; aliqui ceruos adepti patulis rictibus cõmeſſantur. Aliquibus leonũ iubæ; aliquibus equorum vngulæ obuenêre; haud molle pabulum, ſed ei palato non repudiatum. Ad eiuſmodi ſportulam homo etiam adulator properabat. Ei Stygius præco, lepidæ Cereris cruſtum obijcit, quod vltima vulpeculæ flabella inſigniebãt. Quippe cum liba in orbiculos ſecarẽtur, factum fortuitò eſt, vt vulpes inhoneſto vulnere notata, caudam amitteret. Eam infamiam homo aduertens, capite refugo, cæpit prædam quæ obueniſſet, aſpernari. Inſtat nihilo ſeciùs præco, manuq́ue propiùs admotâ, capere ſuam ſibi ſportulam iubet. Perſeuerat homo abnuere, & per caput ſuum deierare, nunquam conſenſurum. Miranti capro, & cauſſam inſoliti horroris ſciſcitanti; alter, an tu ergo hoc, inquit, ludibrium non vides? Vſq; ego omnibus aſſentator, & appendiculæ vulpinæ hæres traducor. Quòd ſi hanc inſuper caudam traherem, næ ego vſq; in ſatietatem

ab omnibus riderer. Aut aliud ergò crustum porrige;aut si hoc famelico vorandum est,non esurio. Iube sis,qui reliquũ huius vulpis assem accepit, etiã hanc eiusdem vnciam tollere. Ita incœnatus ille recessit, extraq; apud scriblitariã delectũ instituit, & exauctoratis vulpibus magnos alterius pecoris greges,inter liba cõfecit. Risimus nos hanc hominũ religionem,qui vbi sacerrimi erant,nostra videbantur nobiscum Bacchanalia viuere.

41. *Auri faciẽdi impostura.* Paucis diebus ita negotiati,cognoscimus haud procul abesse nobilem dynastam, qui pridem insano studio laboret aurũ procudere:idq; dum impetret,nullis neq; impensis parcere,neq; laboribus supersedere. Nouus hic mihi quæstus, & si ingenio vteremur, compendium ad opes videbatur. Ineo modum, putatisq; accuratè rationibus,seducoSimonem;& clam,quid mei consilij sit,ostẽdo. Nempè rectà,inquiebam, hâc arte ad magna imus. Simo,rectius,inquit,ad alta. Nam hæ natiuæ mihi scalæ ad furcam videntur. Nam quæso, an etiam sapis,qui nullum in hoc lucro laqueum videas? Quẽ enim chrysopæum mors olim in lectulo iugulauit? quem vllum aut ægritudo fregit, aut vnda hausit, aut fulmen strauit?

Omnes

omnes in sublimibus rostris animam efflârunt; & à furno conspicui in furcā iêrunt. Risi, eum hæc mihi Simo diceret: & tanquam ita tu vixeris, inquiebā, vt hodie metuere furcam inciperes. Triginta iā annis, vterq; patibularij sumus: & siue à furno, siue à furto ad restim vocemur, eodem iugulo luemus. Nam ipsæ hæ bulgæ an alio in pegmate emori nos sinent? mih' crede, non sinent. Sequere ergo, & aurum iuua percoquere, quod decoquamus. His ego talibus Simonē permoueo. Mox centum philippicos auro permutamus; aurumq; in pulueres cōtusum, cum viliori sabulo confundimus. Ego chrysopæum assimulo; Simo circumforaneum: vterque, quid faceremus edocti.

Comparatis omnibus, quarto pòst diè, Socius inter arcis vestibulum tēdit: ego intrò ingredior; dynastæ, quid venerim, significo. Exilijt homo, vt qui crederet Archimedem se reperisse; offert hospitium, & si artem fide bonâ docuissem, lautum stipendiū. Cognitâ viri cupiditate, polliceor omnia; simul inuehor in multos hoc genus impostores, qui scelere suo pulcherrimam artem infamârint, effecerintq; vt orbis Chrysopæos omnes non secus quàm publicas pestes 41

exſecretur. Inde, quò minus ſubeſſe fraudem arbitretur, nexum illi me facio, ſi quà fallam: Sin autẽ liquidò fidem artis approbẽ quadringentos philippicos paciſcor. Ille vltrò vel quingentos pollicitus, iuſſit ſpecimen maturari. Fit furnus appoſitè ex præſcripto: carbones, ſulfur, viuique argenti pondus modicum, & ſiquid aliud iuſſi, prolixè miniſtratur. Tertiò die dynaſtam inuito; ei modum artis omnem oſtendo; & minuſculũ globum de vili materiâ compactum in manus trado. Vix teruntij precium inerat: quippe omnis ſulfure, plumbo, & fugiente Mercurio conſtabat. Quam glebam vbi non perfunctoriè examinaſſet, palamq; fáſſus eſſet, ſatis ſe ſuperq; omnia exploraſſe. Dixi, dimidium eius aurum fore, ſi percoqueretur. Iamq; impoſiturus erat furno, ſicut mandaueram, cùm exclamans inhibeo, tantiſper dum puluiſculus Arâbiæ inſpergeretur; illud eſſe condimentum aut; quod tamẽ pæniſſimè excidiſſet. Dynaſta nihil eius pulueris habere ſe reſpondit. Atquì nullus eſt, inquam, circumforaneus, quin illo abundet. Mitte proin, & denario quantãuis eius copiam eme. Mandat illico dynaſta puero. Currit puer; videt in veſtibulo

bulo Simonem ſuas merces venditantem. Rogat, pulueris Arabici num pauxillum habeat? Ille, plus adeò quàm velim, viliſſimæ mercis minùs mihi lucrũ, quàm pondus eſt. Simul implet grandẽ cucullum traditq́; puero. Precium indicare iuſſus; aliquot nummulos poſcit. Recurrit ad herum puer; puluerem ait vix dimidio ſtetiſſe, & ab ipſómet mercatore, infra ſaburram æſtimari. Placuit homini eius ſabuli vilitas: & ego tamen velut in parciſſimum Euclyonem inuectus, duplum eius ponderis, dixi quatuor aſſibus me præſtinaturum. Iuſſi deinde trientem illius pulueris ad reliquam maſſam inijcere; neque dynaſtam oculos vſquam auertere. Interim ego carbones ſufficio, & folles explico, & rorem aſperſo, & ventulum afflo; dum deniq; liquefieri puluerem, inque auri glebam confluere videmus.

Exclamat dynaſta, lætus in furno auri ſe fodinas habere. Me deoſculatur, magnoq́; exemplo probatum confitetur. Adhibet amicos, obſtupeſcunt; aduocat argentarios, laudant. Per omnium manus, perq́; oculos ambulat aurum, & purũm putum agnoſcitur. Põdus examinant, decem philippæis æſtimatur. Hîc 43.

renti? Ille cachinnans, nihil equidem, nisi te somniâsse Nam viuum, inquit, argentum hoc fuit, ideoq; cœpit currere. Ego, vestigèmus igitur, & quà incesserit fugitiuus Mercurius, insistamus. Venit deinde in mētem, Turno etiam cuidam è nostrâ legione, cognitum locum fuisse: sed mihi occisum arbitranti, Laurentius, erras tu: inquit; absurdè. Nam is ante nos primus huc rediјt, & Saucius in stabulo nunc sōnum capit. Hîc nihil porrò differebam, quin illum ego esse peculatorem suspicarer. Sed ab illo quomodo argentum reciperem, nesciebam. Occidere commilitonem non placuit: & si vim palàm afferremus, viribus vtroq; superior erat. Multò minus visum est, in iure contēdere. Quis enim prætor addiceret, vbi duo inter se fures litigarent? Restabat igitur, dolum comminisci; quem vbi diu quæsijmus, talem denique adornamus.

36. *Human⁹ canis.* Versabatur in arce canis, fera ingens; vitulo similior quàm molosso: isq; in peregrinos vt mirificè sæuus, ita familiæ blandus charusq;, plerumq; ad limen cubiculi, aut si humi decumberes, iuxta recumbebat. Hunc nacti vterq; ad stabuli fores adducimus, maléq; acceptum latrare aliquamdiu cogimus; vt excitatus è somno

mno Turnus molossum agnosceret, ac si quis strepitus vltrà consequeretur, eius alium auctorē ne putaret. Inter hæc ego pellem amurcatā inijcio, millumq; mihi circūdo, ac repentè quadrupes factus in stabuli caueam irrumpo: vbi per stramē-tum reptās, quoad potui, canem assimulo. Atqui Turnus in culmo stipulaq; securè stertens, non aliud esse, quàm canē familiarem existimabat; susq; deq; habito, quà tandem percursaret. Igitur vt nec videre quemquam ego per tenebras potui, nec videri, reptando, siquid nācisceter, laboraui. Iam rhonchi dormientis: quàm propeT urnū abessem indicabant, cùm cæpi vigiles oculos quaquà versùm intendere, ac deniq; duas hinc atq; hinc peras videre: obscurè quidem illas, sed quas tamen esse Claudianas nihil dubitarā. Propius deinde adrepto, alterâmque furtim subduco, & rectà ad meū Laurentium recurro. Gauisus ille prædâ feliciter receptâ, vt absoluerem astum, alteroque venatu, marsupium alterum aggrederer, monebat. Ego nihilo segnior, in veterem laruam libens regredior. Iterum discurro, iterum vestigo. Sed in medijs cæptis, subit cogitare; Quid enim iam? si Laurētius interim cum pecuniæ crumenâ, clam *Mala cō-scientia timida.*

diffugiat? Turnus autem priùs furem personatum sentiat, quàm alterâ ego crumenâ potiar. Enimuero festiuè hæc mihi fabula peragetur! Et ecce, quàm facilè de comœdiâ fieri tragœdia posset?

37. Nondum hæc mussare mecum desieram, iamq; mouere se Turnus, & inter lectuli culmos incipiebat perstrepere. Mox etiam, vt inquietus est timor, languidâ manu explorare latera, & depositum quærere. Verùm vt latus alterum inerme sensit, excusso sopore trepidus exilire, conuitijsque noctem stabulumq; implere. Crederetis Medeam cum familiari rhombo tricari, aut Canidiæ neptem geniale carmen mihi accinere, ita nihil ille inferorum, furiarumq; præteribat. Tum equidem obrigescere, & pauidus meam cladem exspectare. Nam quid porrò confiderem? aut quomodo pelle impeditus, irato exploratori resisterem? nisi fortasse milli murices pro telo fierent? Imo restis, erunt, inquiebam, vnde stranguleris. Mussabat interim ille, & varia secum; Quid si, inquit, egomet nocturnus ambulator perã hinc somnians aliquo asportaui? aut canis vtiq; ludibũdus per stabulum distraxit? Et qui sciam, in quem angulum ille ab-

abiecerit? Inde iterum maledictis tonare, arcemq; Stygi omnem oppignorare, & iam Cani molosso iam capiti suo Orcum imprecatus, è stabulo excedere, vt cum laternâ regressus, amissum marsupium requireret. Iam vltra fores euaserat, inferos cateruatim vindices euocans, cùm ei per tenebras Laurentius occurrit; qui, gratioso ludibrio me opinatus cum alterâ crumenâ adesse, socijque fidem quærere: Turno fulminanti iam præstò se esse, respondit. Turnus repentino alloquio confusus, credit Cacodæmonem adstare, vt quem longis precibus ab Erebo euocâsset; ac metu exanimis tollit clamorem, simulq; per scalas effugit. Laurentius nondum intellecto, quid fieret, illum ponè consequitur, atq; identidem ad se inuitat; secum eat, apud se maneat. Turnus autem tanto pertinaciùs & fugit & clamat, nec aliud quàm Orci diuersorem credit. Tandem Laurentius spolijs me reliquis potitum existimans effugere velle fidemque fallere, longè tumultuosiùs instat, vsq; eò vt alter de valuis desilire cogitaret; tum denique sensit Turnum esse, quem panicus metus agitaret. Igitur dissimulato errore, absistit; atq; ad me reuersus, euen-

tu ſecundo gratulatur. Nam interea loci, prædam ego, quam in ſtabulo Turnus reliquerat, nanciſcor, & cum Laurentio, quemadmodum conuenerat, ſtatim ex arce me eijcio. Vterque per auia deuiaq́: vagati, ſub lucis crepuſculum, in tuto conſiſtimus.

38. *Malè parta malè dilabũtur* At Turnus, prælucente lucernâ, dum vnam in ſtramine peram requirit, etiam alteram infelix amittit; minusque in illuſtri iã ſtabulo videt, quàm viderat priùs in obſcuro. Quare dãni impatiens, inſtitit, quanto ſtudio marſupium quæſierat, laqueum quærere, quo gulã frangeret. Sed eum nondum inuenerat, quando plebs ruſtica, partæ victoriæ inſolens, irruit, illumq; & omnes familiæ reliquias oppreſſit? ità vt manè expugnata arx capti ſocij, & ad vnum omnes ſuſpenſi interîerint, méq; nullius olim fugæ minùs pœnituerit.. Subijt tamẽ luctuoſæ rei miſeratio. Nã, quod poſtridiè abſẽtes comperimus, Claudium noſtrum ijdem ſecũ aduexêre, vt monſtrato argẽto, quod ibi defoſſum dixerat, ſe redimeret; pacti vitã, ſi philippicos octingentos numeraret. Ceterùm vbi illam nummorum metempſychoſin cõſpexit, erutæq; pecuniæ nulla vſquam veſtigia reſtare; proditum ſe

clamans,

clamans, meum dicitur nomen sæpenumerò iterasse; & nequicquam questus, suspendio crudeli vitam clausisse. At nobis quid inde acciderit, perge tu nunc reliquum percensere.

Excipit Laurentius, & tanquam istud hi nesciãt, inquit, quibus iam dudum aures obtundimus? Audierunt omnia, cùm nuper in quæstione pendulus debui perorare. Verùm certè non audijt adolescens hic, inquit; cui hanc hodie fabulam pro aduentitiâ debemus. Me autem aiebat. Nec planè inficior, quin illis mihi stultitijs breuiorem carceris noctem fecerint. At ille morosior, nullam ergo nos sines quietem capere? an Lauernæ peruigilium agimus, vbi Mercurios Autolycosq; sua cogamus furta laudare? Quanquam auté & sopor huic tuæ rogationi iam intercedit, tamen imperabo mihi, & vti rogas, aliquid dicam. Quod vbi absoluero, non patiar vos mihi deinde molestos esse. Annuentibus ergo ceteris, Laurentius; Posteà quàm ex præsenti sociorum clade soli pœnéq; inscij effugimus, patimur cómunes sarcinas, & cũ singulis bulgis profecti; quarum mea quingentos; quadringentos altera continebat; loca alia ex alijs peragramus: intenti, quẽadmodum 39.

restissimè negotiaremur. Reculam verò corrasimus, quam noui agyrtæ per fora oppidaq; venalem haberemus. Placuit eo maximè quæstu & suspicionem otij vitare; & nouas fallendi occasiones venari. Nam nundinas plerumq; & rusticorum conuitia sectati, sub papilionibus merces exponebamus. Hîc accipite rem veterum Saturnalibus dignam.

40. *Ridiculus hæretica cœnabo-lus.* Ventum fortè in oppidum quoddam erat, ignobile; vbi diù circumspicientibus, quâ parte pergulam tenderemus, monstratur locus prope delubrum, quò à Romanæ Ecclesiæ fide seducta plebecula iã tum turmatim accurrebat. Captâ statione, videmus iuxta nos popinã scriblitariam; & ibidem grande barbitium, Orci rabulam, liba quædam cãdidissimæ siliginis nundinantem, quibus impressæ omne genus pecudes erant. Hîc scienter canes leporesq; dimicabant; ibi suos cuniculi colles, & damulæ rupes, & sciuri arbores percursabant: alibi ceruorum cornua, & vulpium syrmata, & luporum agmina errabant: magnâ venantium prędâ. Rebus ex sententiâ coëmptis, caper barbatus è turbâ secedit, paullò pôst suis tribulibus cerberi offam daturus. Commodùm appetijt hora, iamq; ęra turrium

sona-

ſonare, & rabula ad ſuam haram decurrere. Mox è ſellulariâ plebe alij ſuper alios irruunt, prædamq́; famelici venatores, hiantibus labris, glutiūt. Sed non eâdem omnes fortunâ vſi. Aliqui lepuſculos nacti, helluantur; aliqui ceruos adepti patulis rictibus cōmeſſantur. Aliquibus leonū iubæ; aliquibus equorum vngulæ obuenêre; haud molle pabulum, ſed ei palato non repudiatum. Ad eiuſmodi ſportulam homo etiam adulator properabat. Ei Stygius præco, lepidæ Cereris cruſtum obijcit, quod vltima vulpeculæ flabella inſigniebāt. Quippe cum liba in orbiculos ſecarētur, factum fortuitò eſt, vt vulpes inhoneſto vulnere notata, caudam amitteret. Eam infamiam homo aduertens, capite refugo, cæpit prædam quæ obueniſſet, aſpernari. Inſtat nihilo ſeciùs præco, manuq́ue propiùs admotâ, capere ſuam ſibi ſportulam iubet. Perſeuerat homo abnuere, & per caput ſuum deierare, nunquam conſenſurum. Miranti capro, & cauſſam inſoliti horroris ſciſcitanti; alter, an tu ergo hoc, inquit, ludibrium non vides? Vſq; ego omnibus aſſentator. & appendiculæ vulpinæ hæres traducor. Quòd ſi hanc inſuper caudam traherem, næ ego vſq; in ſatietatem

ab omnibus riderer. Aut aliud ergò cru-
ſtum porrige; aut ſi hoc famelico voran-
dum eſt, non eſurio. Iube ſis, qui reliquū
huius vulpis aſſem accepit, etiā hanc ei-
uſdem vnciam tollere. Ita incœnatus ille
receſſit, extraq; apud ſcriblitariā delectū
inſtituit, & exauctoratis vulpibus mag-
nos alterius pecoris greges, inter liba cō-
fecit. Riſimus nos hanc hominū religio-
nem, qui vbi ſacerrimi erant, noſtra vide-
bantur nobiſcum Bacchanalia viuere.

41. *Auri faciēdi impoſtura.* Paucis diebus ita negotiati, cognoſci-
mus haud procul abeſſe nobilem dyna-
ſtam, qui pridem inſano ſtudio laboret
aurū procudere: idq; dum impetret, nul-
lis neq; impenſis parcere, neq; laboribus
ſuperſedere. Nouus hic mihi quæſtus, &
ſi ingenio vteremur, compendium ad
opes videbatur. Ineo modum, putatisq;
accuratè rationibus, ſeduco Simonem; &
clam, quid mei conſilij ſit, oſtēdo. Nem-
pè rectà, inquiebam, hâc arte ad magna
imus. Simo, rectius, inquit, ad alta. Nam
hæ natiuæ mihi ſcalæ ad furcam viden-
tur. Nam quæſo, an etiam ſapis, qui nul-
lum in hoc lucro laqueum videas? Quē
enim chryſopæum mors olim in lectulo
iugulauit? quem vllum aut ægritudo fre-
git, aut vnda hauſit, aut fulmen ſtrauit?
Omnes,

omnes in ſublimibus roſtris animam efflârunt; & à furno conſpicui in furcã iêrunt Riſi,cum hæc mihi Simo diceret:& tanquam ita tu vixeris,inquiebã, vt hodie metuere furcam inciperes. Triginta iã annis, vterq; patibularij ſumus:& ſiue à furno, ſiue à furto ad reſtim vocemur, eodem iugulo luemus.Nam ipſæ hæ bulgæ an alio in pegmate emori nos ſinent? mihi crede,non ſinent. Sequere ergo, & aurum iuua percoquere, quod decoquamus.His ego talibus Simonẽ permoueo, Mox centum philippicos auro permutamus;aurumq; in pulueres cõtuſum,cum viliori ſabulo confundimus.Ego chryſopæum aſſimulo;Simo circumforaneum: vterque,quid faceremus edocti.

Comparatis omnibus, quarto pòſt diè,Socius inter arcis veſtibulum tẽdit: ego intrò ingredior; dynaſtæ, quid venerim,ſignifico.Exilijt homo,vt qui crederet Archimedem ſe reperiſſe; offert hoſpitium, & ſi artem fide bonâ docuiſſem,lautum ſtipendiũ. Cognitâ viri cupiditate, polliceor omnia; ſimul inuehor in multos hoc genus impoſtores,qui ſcelere ſuo pulcherrimam artem infamârint, effecerintq; vt orbis Chryſopæos omnes non ſecus quàm publicas peſtes 41.

exſecretur. Inde, quò minus ſubeſſe fraudem arbitretur, nexum illi me facio, ſi quà fallam: Sin autē liquidò fidem artis approbē quadringentos philippicos paciſcor. Ille vltrò vel quingentos pollicitus, iuſſit ſpecimen maturari. Fit furnus appoſitè ex præſcripto: carbones, ſulfur, viuique argenti pondus modicum, & ſiquid aliud iuſſi, prolixè miniſtratur. Tertiò die dynaſtam inuito; ei modum artis omnem oſtendo; & minuſculū globum de vili materiâ compactum in manus trado. Vix teruntij precium inerat: quippe omnis ſulfure, plumbo, & fugiente Mercurio conſtabat. Quam glebam vbi non perfunctoriè examinaſſet, palamq; factus eſſet, ſatis ſe ſuperq; omnia exploráſſe. Dixi, dimidium eius aurum fore, ſi percoqueretur. Iamq; impoſiturus erat furno, ſicut mandaueram, cùm exclamans inhibeo, tantiſper dum puluiſculus Arâbiæ inſpergeretur; illud eſſe condimentum aut; quod tamē pæniſſimè excidiſſet. Dynaſta nihil eius pulueris habere ſe reſpondit. Atquî nullus eſt, inquam, circumforaneus, quin illo abundet. Mitte proin, & denario quantāuis eius copiam eme. Mandat illico dynaſta puero. Currit puer; videt in veſtibulo

bulo Simonem ſuas merces venditantem. Rogat, pulueris Arabici num pauxillum habeat? Ille, plus adeò quàm velim, viliſſimæ mercis minùs mihi lucrū, quàm pondus eſt. Simul implet grandē cucullum traditq́; puero. Precium indicare iuſſus; aliquot nummulos poſcit. Recurrit ad herum puer; puluerem ait vix dimidio ſtetiſſe, & ab ipſómet mercatore, infra ſaburram æſtimari. Placuit homini eius ſabuli vilitas: & ego tamen velut in parciſſimum Euclyonem inuectus, duplum eius ponderis, dixi quatuor aſſibus me præſtinaturum. Iuſſi deinde trientem illius pulueris ad reliquam maſſam inijcere; neque dynaſtam oculos vſquam auertere. Interim ego carbones ſufficio, & folles explico, & rorem aſpergo, & ventulum afflo; dum deniq; liquefieri puluerem, inque auri glebam confluere videmus.

Exclamat dynaſta, lætus in furno auri ſe fodinas habere. Me deoſculatur, magnoq́; exemplo probatum confitetur. Adhibet amicos, obſtupeſcunt; aduocat argentarios, laudant. Per omnium manus, perq́; oculos ambulat aurum, & purum putum agnoſcitur. Pōdus examinant, decem philippæis æſtimatur. Hic 43.

verò me vnum omnibus oſtendere, interq; complexus per arcem deducere, me illum artificem dicere, qui ex triobulari glebâ, tam locuples aurum proereaſſem. Nec argentarij dictis ſatiati, vt ipſa naſcentis auri incunabula viderent, ad furnum decurrunt; mutiq; prodigium admirantur. Ceterùm de amicis callidior vnus, etſi fraudem, inquit, video nullam, perſiſto tamen, aurum arte procreari non poſſe. Nam hic ipſe; ſi tantulis poteſt momentis aurum generare, cur tam eſt continens, vt ipſe ſibi plures liberos non gignat? Niſi me oculi fallunt, lacera illi veſtis eſt; ſedet pallor in ore, macies in corpore. Quin igitur aurum parit, & veſtem ſarcit? aut quid tandem à te mendicat, ſi te locupletat? Sapientiùs, neſcio quis, olim princeps in illum luderet: qui ſimillimum impoſtorem, quod aurum facere ſe poſſe profiteretur, eamq; ob rem præmio donari vellet, prægrandi crumenâ donauit, dictitans, ei, cui aurum tam vbere prouentu naſceretur, nihil gratiùs accidere, quàm loculos, poſſe, quibus illud aſſeruaret. Icit me vehementer hominis cauillus; à quo vt me vindicarem, alterum aggredior ipſo adſtante ſpecimen edere; breuiq;

uiq; ex consimili puluere aureum globũ alterum efformo: quo contemptorem simul elinguem, & artis elusæ cupidum reddo. Verum dynasta præpotuit, ne cui alteri cõmunicatum id arcanum vellem: qui toto deinceps triduò per se ipse eadem expertus, ter quaterq; aurum effecit, quoad puluis Arabicus suppeditauit: vt porrò nihil dubitans, iactaret Mydam se esse, cuius attactu aurũ ebulliret. Numeratis ergo, sicut conuenerat, quingẽtis philippicis, id vnum à me popoicit, parcior in discipulis recipiendis essem; ne auri precium ipsâ copia vilesceret. Promisi; & in vltimo digressu, experiri etiamnum iussi, vt viderem an omnia rectissimè meminisset. Paret. Mittit puerũ, qui pulueres denuo ferat. Ille sestertijs tribus ab eodem Simone, coëmit magnam vim, heroq; affert. Herus dimidiũ percoquit, auriq; pondus, quantum antea nunquam, educit. Omnibus præ gaudio exsilientibus, ego dimittor; neq; Simo cunctatus, colligit sarcinas, & abeuntem consequitur, altero iam tanto ditiorem. Interim fama per viciniam vulgatur, dynastam in auro cudendo Mydã esse. Amici nobiles gratulantur, furniq; videre prodigium certant; facit iterum

ite-

iterumq; copiam,& furni ſpectandi, & auri explorandi dynaſta; vſq; eò, vt victã naturæ contumaciam plerique autumarent. Sed pauci die abiêre, cùm cæpit Arabicus puluis deſiderari. Mittitur ex more puer; circumforanei quæruntur, tabernæ ſollicitantur; nuſquam viliſſimi pulueris neque nomen auditum, neque veſtigium viſum. Italia conſulitur, aditur Hiſpania; in ipſa propemodum Arabiâ, puluis Arabicus quæritur; neque in hunc diem inuenitur. Ita denique cum multorum riſu deceptũ ſe dynaſta ſenſit.

44. *Mendacia per ingu- lum re- deuntia.* Nos autem opimis ſpolijs aucti, nouiſſimè in agrum hunc ſuburbanum deuenimus. Vbi dum properamus incauti, ne præceps occaſus ab vrbe nos excludat, per dumeta, iuniperiq; cippos contentiùs ferimur. Et portis quidem admiſſi in vrbem recipimur. Verum vt in diuerſorio ſarcinas depoſuimus, cum ingenti damno manticam ſiue meam aſcoperam deſideramus. Quare infortunio mactati, noctẽ illam inſomnem agimus, primoq; diluculo egreſſi, & viam omnẽ remenſi, nihil inuenimus. Conſultiſſimũ verò fuit, præconio pecuniam repetere; atq; ei, qui quingentos reperiſſet, centum indidem aureos polliceri. Potuit magni-

gnitudo præmij vel mutum excitare, vt indicaret. Iam præco per fora omnia perq; compita vagatus, omnium auribus obstrepebat. Audijt clamorem faber materiarius, qui, quod à me perquirebatur, inuenerat. Is longè, quàm nos eramus, melior, præmio inductus, peram confestim, fide optimâ retulit. Quam ego, dum solerter examino, intactam, suisque adhuc momentis obseratam recognosco. Aperio, & de aureis quingentis, inuentori numos quinq; impertior. Ille spe suâ deceptus, Enimuero aliud præconem ait spopondisse, neque quinq; numulis liberalitatem, sed centum philippeis circumscripsisse. Sed mihi cum aurum in precio esset, facile fuit fidem excutere; & proin fabro quiritanti, daturum me fuisse respondi, nî dantis munificentiam ipse præuertisset, centumq; aureos de sexcentis iam priùs segregasset. Hoc equidem commento sperabam abigi hominem posse. At faber, eam verò luculentam iniuriam dicere; eiusque conuitij cœpit testes aduocare, & litem contestatus, mecum in ius ire. Ego qui nihil præ auro ducendum credideram, pergo, ijsdem mendacijs caussam defendere, & amissis sexcentis philippi-

cis

cis non nisi quingentos recepisse me dicere. Ille item perseuerat, quingentos reperisse, eosq́, solidos in perâ obsignatâ reddidisse. Iudex vafro ingenio, & cui fraus subolere videretur, ostendit aliquamdiu perplexũ hærere se, neq; ab vtrâ parte pronuntiaret, videre. Iubet tamen iureiurando dicere. Iurat faber sublatâ manu, quingentos inuenisse; ego me amisisse sexcentos. Vterq; testes, ille ciues suos, ego Simonẽ hunc meum adhibemus. Cõtinuò iudex surgit, caussamq́; hâc sententiâ disceptat. Quingẽtos philippicos, quos faber inuenisset, videri ab alio amissos; oportere proin illos suo domino seruari: mihi meos sexcentos porrò quæritandos, dum & ipsi ab aliquo reperirentur. Non potuit me grauior sententia damnare. Ita insperatò iugulatus respicio, & si quid mihi Simo suggerat, exspecto. Ille me ipso pallidior, parietẽ, quo se fulciret, requirebat Faber interim ceu victor exultare, & cum pecuniâ discedere. Quem ego retortis oculis prosecutus, ingemui; satiusq́; credidi, si mẽdacium cõfessus, quadringentos reciperem, quàm si pertinax quingentos perderem. Accido iudici supplex, & flagitij veniam rogo; quingentos vtiq; hos à me,

non

non sexcentos esse amissos. Tolleret inuentor centum, quemadmodum conuenisset, reliquum mihi redhiberet. Idem & Simo precabatur. Sed quibus artibus nummos expedire conati sumus, ijs verò iugulos impedijmus. Neque enim iudex semel iam mendacibus fidem habuit, & periurij conuictos, pecuniâ multauit, & de furto suspectos in carcerem hunc detrusit. Nunc quæstionibus subditi, & omnia latrocinia confessi, supplicium exspectamus Senes, quod pridem iuuenes commerueramus.

His in hunc modum à Laurentio com- 45.
memoratis, inceperunt etiam me hortari, vt summam rerum mearum explanarem. Ego frustra illos esse respondi, si foderent. Nam longè me dissimilem, ab omni facinore semper abhorruisse, perque solam innocentiam in illas Vtopiorum latumias peruenisse. Hîc illi maximo cachinno elati, meam innocentiam riserunt; & cras, inquiunt, desines tibi innocens videri, cùm tormenta subigent, verum fateri. Nam neq; nostrûm aliquis huc nocens venit, tormenta primùm nocentes fecerunt. Carceris hoc huius ingenium est. Quibus dictis, illi quidem condormiêrunt. Sed ego recrude-

descenti vulnere æger, rursus in lacrymas lamentaq; ruere; & iam orbos parentes, iam socios amissos, iam pręcipuè me miserari. Modò infamiam queri, quæ generi esset inusta; modò supplicium metuere, quod insonti esset perferendum. Postremò cum longis querelis perfectionem hanc nostram accusassem, cõsumptis omnibus lacrymis etiam ipse in somnum dilabor. Quanquam ille vigilijs fuit ipsis tristior, cum tot mihi lictorum carnificumq; manipulos identidem obiectaret; ac toties pænissimè elapsum è fugâ ad pœnam retraheret. Scitis quippè, quàm hæc noctis simulacra animos fatigent?

46. *Supplicii expectatis metus.* Manè simul atque euigilo, redeunt lacrymæ; redeunt & ijdem, qui pridie me incluserant; atq; indidem eductum, in amplum & amænum triclinium compingunt. Vbi mensa lautitijs multis referta vini, cibiq; copiam faciebat. Hîc sperabã Vtopios primæ crudelitatis pœnituisse; pridiéq; ebrios, nunc crapulæ suæ insaniã damnare. Roganti tamen, quid repentina felicitas indicaret? aiunt harum rerum copiam fieri solùm ijs, qui postridie sint ducendi. Tunc verò neq; edere mihi, neq; sitim restinguere libuit; sed germanus Tantalus inter vberrimam annonam, velut

lut in publicâ fame, esuriebam. Quem enim mortuales epulæ delectarent; aut quorsum, etiam famelicus, essarem? Nempe vt saginâ pastus gladiator, postridie in arenam rapi, ac pinguiori iugulo ferrum iuberer recipere? Quamobrem abstinui, atque impotus, impransus, diem illum duraui: donec hodie ad lanienam publicam protractus, mimicam, vt vidistis, mortem oppetij. Quæ infortunia si vobis nihili videntur; iam per me licebit, rideatis; non item risuri, si in eâdem tragœdia actores esse vos debuissetis.

Hanc noster ANTONIVS rerum suarum ephemeridem, carcerisq; nocturni historiam nobis retulerat, pallore metuque deformis. Neque nos inficias ibamus, quin grauia perpessus, meam calamitatem longè superâsset. Tamen vt omnia deniq, in ludum desijsse vidimus, deterso mœrore, vnanimes ridere ludentem fortunam, multaq, festiuè alter in alterum dicere perreximus; quæ amicis tempus iocusq; suppeditabant. Antonius ipse ac Georgius, vt si constanti felicitate vterentur, meum cum vrso contubernium liberrimè risere unt; visi suum sibi carcerem præ meâ foueâ optare. 47.

tare. Nam inter homines, inquiebant, ſaltem pernoctauimus, apud quos morituri cauſſam diceremus: tu in belluæ luſtro captiuus, indictâ cauſsâ, mortem exſpectabas. Sed enim LVCIVS receptis è ludicrâ morte ſodalibus, innuit puero; eumque, cùm in aurem aliqua dixiſſet, abſeſe ablegat; credo vt domi ſuæ nouis hoſpitibus locum appararet, quos paucis poſt horis eſſet adducturus. Nam nobis in aulâ palatij, vbi HERMIVS degebat, adhuc morantibus, Antonius Georgiusq; nondum ædes LVCII viderant. Ad hæc, vltra meridiem horæ proceſſerant, cùm illi nihil dum apud HERMIVM guſtâſſent, præter patrij moris iuſculum, viniq; modicum liquorem, inter bellaria. Rogatus igitur palam Antonius, vti nobiſcum in Aulam LVCII tranſiret, diu ferociter repugnauit. Quî enim in publico, inquit, apparere, aut os meum populo auſim oſtendere? Hærent ruboris huius veſtigia, & hærebunt, donec Vtopios meminero. Hominem bono genere ortum, & optimis diſciplinis initiatum, ſic illi ad ſatiandas cupidines ſuas abutantur? Et eſto, luſerint, neq; ſeriâ crudelitate ſanguinem hauſerint: an parum fuit, pro latrone duxiſſe, inter latro-

latrones & vinxisse & condemnasse? Vos tamen hanc ipsâ infamiam vmbrâ nunc aliqua tectam in lucem producere laboratis? Atqui ego sic statuo; noctem, aut certè noctis crepusculum hîc exspectare, primisque tenebris vrbe excedere; neque de cetero ad inhospitales hos Vtopios vnquam redire. Ita quidem Antonius. Sed Annius tamen atq; Dorylas, nobilissimi iuuenes obtinuerunt, vt morem vellet gerere, & noctem adhuc diem q; promitteret. Pacatior deinde, Tu autem, inquit, Georgius, quemadmodum à me aberrasti? Et quomodo in siluâ amissus, ad meum infortunium, huc redijsti?

Ego verò non absimili, inquit Georgius, errore actus, dum hostilem effugere globum cupio, sodalem amitto. Nam in eo, quem suprà dixisti, strepitu, cæpi læuorsum à viâ deflectere, & tantò secriores nos credere, quantò celerrimè longissimeque recederemus. Ab eâ parte

Silua fuit, latè dumis atque ilice nigrâ
Horrida; quam densi complerent vndiq; sentes.

Illac improuidè properantem, neq; facilè in metu, inq; tenebris respicientem,

Rara per occultos abduxit semita calles;

Ibi

Ibi vt euaſeram hoſtes ſteti feſſus, ægreque ex curſu animam reciprocans, fruſtra Antonium meum requiſiui, Et, Antoni, exclamo,

— infelix, qua te regione reliqui?
Quáue ſequar? rurſus perplexum iter omne reuoluens
Fallacis ſiluæ, ſimul & veſtigia retro
Obſeruata lego, dumuꝗ ſilẽtibus erro.

audit vociferantem, vltima furentûm acies, qui iam vrbem repetebant: nec diu cunctati, vocem perſequũtur, atq; ad me perueniunt, viginti omnino, venatores an aucupes; an neutri, haud liquidè ſcio. Nam canibus alij latrantibus cincti; alij geſticulantibus ſimijs obſeſſi: nonnulli accipitres aut noctuas complexi, incertum fecêre, quos arbitrarer. Res docuit, perſonatos prædones fuiſſe, eoſdem qui te, Antoni, exceperãt; quanquam id ego tum neſciebam. Ii me pertinaciter renitentem, fidemq; Quiritum publicam implorantem abſtraxêre; atq; oculis obuelatis, inter graueolentes crapulæ ructus, eò deniq; perduxerunt, vbi biduum hoc remanſi. Qui qualis locus fuerit, quidq; vſu venerit mihi, quando neſcitis, paucis explicabo.

Diæta eſt huius palatij ampla quædam

dam & amœna: cuius interdiu parietes picturati, pars aulæis Babylonijs, pars elegantibus tabulis prætexuntur. Vidit vtiq; Hermius, nouitq; locum. Diceretis omnia viuere. Ibi se Parrhasij colores, ibi Timanthis artes; ibi Apellis imagines longo ordine consequuntur. Inter quorum artificum labores inclusus nisi libertatem vnà cum socijs amisissem, poteram beatulum me autumare. Tum verò vel palatium mihi carcer fiebat. Quid enim iucundum est in metu? Aut quis futuri incertus, potest securè præsentibus lætari? Ego tamen in illa formidine, & somnum capere debui; nocteque tota corpori concessa, animum diurnis calamitatibus reseruare. Vbi dispulsa caligine dies subijt, miratus ego solitudinem quæ circumerat, consurgo, & si quà effugere liceat, requiro. Verum vt oppessulatis foribus frustra fui, multa me perturbarunt. Nam neq́, quod hostiū genus esset, apud quos detinebar; neq; quid ij molirentur, peruidebam. Adhæc meminerā aliquos ita olim esse interceptos qui deinde ergastulis inclusi miserrimam seruitutem seruierint, quorū exemplo forsitan & mihi viuendum esse, aut pereundū. Quid si & inediâ me longâ enectum, in regio hoc

Etiam in læta sæpe domo tristis carcer

R man-

mausoleo sunt condituri? aut siti potiùs afflictum periment? aut solitudine certè, ceu mitiori supplicio conficient? Deniq; dum nihil certi sciebam, omnia perinde formidabam. Has igitur animi tempestates vt mitigarem, placuit pendentium tabularum imagines contemplari, eoq; spectaculo diem fallere. Res inuenio mirificè stultas, sed eo tamẽ artificio pictas, quo se ipsa pingere natura vellet, si penicillum haberet.

50. *In ipso melle amaranatatio.* Prima mihi tabella siluas montesq; Sarmatarum, ac barbari cuiusdã nemoris viuum horrorem exhibebat. In cuius picturæ vmbilico vetula quercus excauata, magnisq; apum examinibus obsessa, vberi melle fluere; ad arboris radices fouea depressior, eum imbrem excipere; Sarmataq; melleo lacu immersus, indidẽ vrsæ auxilio extrahi, videbatur. Quæ etsi magna fuit coloris artisq; illecebra, historiæ tamen cupidior, circumspicio, & ecce, marginibus poëma inscriptum. Id quia haud illepidum, otiosus totidẽ verbis exscripsissem, si pennæ chartæq; mihi copia fuisset. Interpellauit Georgium Hermius, &, hoccíne carmen est, inquit, quod mihi iam olim ex illo tabulino, quẽadmodum alia multa descripsi, atq; in

in hunc libellum retuli? Inſpexit Georgius, & Hermio, eſt ſanè hoc, inquit, ipſum. & ecquid legimus palàm, vt his etiã eius guſtulum præbeamus: Hermius, etſi perſæpe id legi, quin hodie tamẽ, inquit, vobiſcum recognoſcam, nihil intercedo. Igitur ſic incepit.

Lucus Hyperboreas vbi proximus aſpicit Arctos,
Tardaq; pinifero ſuſtinet Aſtra iugo:
Læta ibi pennigero plaudunt auiaria fœtu,
Et fouet indigenas plurima quercus apes.
Antra fluunt inibi mellito pinguia ſucco:
Et vetulos ſeruat multa cauerna fauos.
Non ouibus, non mulſa deeſt ibi lympha iuuencis,
Et vorat Hyblæas Vrſus & Vrſa dapes.
Fortè per illa vagus reptabat teſqua colonus,
Mellifero cupiens quærere furta ſpecu.
Hic vbi luſtrato nemus exijt omne receſſu,
Deuia fortuito venit ad antra gradu.
Arbor in accliui ſtabat malè pendula axo,
Iamq; erat emerita nulla medulla tibi:
At caua ne nullam ſeruarent robora vitam,
Vnus in exanimi ſtipite catus erat;
Catus Apum; magnis qui par legionibus ibat
Mella per irriguos cum legerentur agros.
Omnia dixiſſes Siculis examina pratis
Illius in vacuos arboris iſſe ſinus.

Deniq; iam nimio quercus saturata Falerno,
Exundare suas ebria iussit opes.
Inde coacta ibant in grandes mella cauernas,
Stagnabantq; pigro deflua mulsa lacu.
Iamq; palus poterat, poterant iam stagna videri,
Ni liquidum tegerēt crusta gelata vadū.
Rusticus hanc igitur dum Sarmata permeat Hyblam,
Fallaciq; audet credulus ire solo;
Labitur, & rupto fouea consumptus hiatu
Implicuit trepidos rore tenace pedes.
Vtq; magis sese atq; magis subsidere sensit,
Iamq; genu mergi nectare, iamq; femur:
Pallidus, ô Superi defendite, dixit. At inter
Dicta, repentinus fluxit in ora liquor.
Tum pugnare lacu, lentiq; coagula mellis
Nil profecturâ dissociare manu.
Tunc pedibus, totoq; miser contendere trūco.
Et graue supremâ ferre palude caput.
Deniq; conatus licet omnia Rusticus; hæsit
Rusticus Hyblæis vndiq; mersus aquis.
Sic vbi consumptâ vires iacuêre medelâ,
Instituit externam quærere captus opem.
Arua rogat; Nusquam vllus erat. Rogat Astra; roganti
Mutua qui ferret murmura, nullus erat.
Interea bis Phœbus aquâ se lauit Iberâ,

Palldia nocturnos bis Soror egit equos,
Nullus adhuc spondebat opem. Tunc genua labebant,
Raucaq; defectus fugerat ora sonus;
Nil nisi de viuo restabat lacryma vultu,
Cetera semianimũ mẽbra cadauer erant.
Ipse prius mutum cecinit sibi prefica lessum,
Mortua quàm tumulo conderet ossa suo.
Certè, ait, vt multi tumulo meliore quiescant,
Dulcior est nulli quàm mea tumba mihi.
Dixit; & extremo cõuersus ad æthera nutu,
Nunc, ait, ô oculis Astra valete meis.
Vos quæsituris mea prodite funera natis,
Nam vos sola meus conscia casus habet.
Vix ea; cum streperi turbantur murmure sentes,
Calcanturq; fero pressa vepreta pede:
Omnis ab horrifico tremuit vicinia cursu,
Præsentemq; vident territa tesqua feram
Tum licet in iugẽ properaret Sarmata noctẽ,
Sarmata lethifero tollit ab amne caput.
Monstrum informe videt. Catulis comitata duobus
Cominus è denso prosilit Vrsa rubo.
Perq; vagos nemorum celeri pede rapta metus,
Currit ad Ambrosi stagna repleta mero,
Gratuitiq; gulã dapibus non parca saginat.

(Nobilis ô qualem pascis, Hymette, famē!)
Hic quid agat, dubio perplexus Sarmata voto?
Clamet? erit Geticæ præda cupita feræ.
Cesset inhærentis perimetur glutine mellis.
Vtraq; funestas Mors habet exequias.
Mella tamē lentè, properantius vrsa noceret.
Mitior vrsa proin credita melle fuit.
Ergo silens cauto componit brachia flexu,
Auersam capiat dum fera pasta fugam.
Pòst vbi daps brutum saturauit Hymettia ventrem,
Securumq; lacu cœpit abire pecus:
Rusticus attollens è lento brachia visco,
Corripit intectâ terga ferina manu.
Inscia tunc laqueo se credidit vrsa teneri,
Et sua fatali tergora capta ferâ.
Ilicet ergo vocat penitas è pectore vires,
Tergora posticis soluat vt insidijs.
Vsq; laboranti tamen imminet hamus, & hæret,
Et magis illa trahit, quò magis ille premit.
Deniq; dū trahitur, luctatur vterq; trahitq;
Ille sua pugna victor, & ille fuit.
Vrsa quidem excusso lætissima pondere fugit,
Sarmataq; è liquido carcere missus ijt.
Sic pariter capis vrsa fugam, sic Sarmata vitam,
Sarmita mellito pæne perempte lacu.

Ique-

l querere; & solis mortẽ puta inesse venenis;
Quo gula plus mellis, plus gula mortis habet.

Placuit nobis plerisq; carmen; & Georgius, Respiraui, inquit, simul hoc Epigrãma perlegi; & vtique non barbaros loci inquilinos credidi, quibus hæc Musarum humanitas nosceretur.

51. *Fur furtũ Domino suo vẽdit.*

Progredior alteram imaginem perlustrare: Ea verò quas fabulas repræsentaret, adscripto hoc commentario explicabat. Homo erat impostor, qui editis ingenij exemplis, varios iam diu ludificârat: quiduis impunè ausus; Crumenas de sinu reuellere; pallia ab humeris diripere; pileos capitibus subducere; &, nisi impensè vigilares, ipsas currẽtibus soleas harpagare, doctè vsq; in miraculum sciebat. Nunquã illi neq; ad facinus audacia defuit, neq; ad fraudes ingeniũ. Hic ædes fortè quasdam ingressus nobile tapetum, subtemine serico textum rapuerat; & cũ eo spolio iam ad domûs ianuam descenderat, cùm exeunti occurrit in limine paterfamilias; qui de foro regressus, oppidò miratur, rogatq; quid homini ignoto negotij fuerit? Ille nõ absurdè cõiectans, earum ædium dominum esse; capit in arenâ mendacium: Egisse cum familia, ta-

petum vt emerent. At illos abſentiam patrisfamilias cauſſatos abnuiſſe; aut certè mercem precioſam non ſatis agnouiſſe. Simul euoluit, laudatq; mercem. Eius iubetur precium indicare, indicat. Dominus, ei ſe tapeto alterũ planè gemellũ habere confeſſus, haud grauatè mercatur. Numerat aureos viginti, atq; hominem à ſe dimittit. Inde ad vxorem, & quàm bene emerit, narrat: Dudum fuiſſe, vt alteri ſuo propetaſmati geminum quæreret; id inſperatò nunc reperiſſe. Ita multum ad lucri rationes intereſſe, ſi quidq; in tempore emeretur. Iubet deinde cum altero ſuo componi, & vtriuſq; ſimilitudinem examinari. Diu quæritur, ac poſtremò tanta reperitur ſimilitudo, vt ipsémet paterfamilias doluerit, emptum propetaſma veteri ſuo tam ſimile fuiſſe. At vaferrimus impoſtor, vt in tutum euaſit, ridens apud ſuos iactauit, nihil ſe à prætore iam metuere: rem enim, quam furto ſublegerit, ipſemet domino redhibuiſſe.

52. *Alius peristromatũ publicus Harpax.*

Non potuit deinde furaciſſima manus diu quieſcere. Viderat enim (vt ad tertiam imaginem tertia exponebat tabella) in vrbe publicum ſolarium magnificè ornari, & omnia periſtromàte argen-

genteo veſtiri, neq; aliquid ad loci ſplẽdorem omitti, quo per Comitia Imperator acciperetur. Explorat ſedulus omnia qui cuſtodes excubent, qui homines admitti, qui excludi qui liberè per aulam vagari ſoleant; & ſi qua alia ſunt furibus cognoſcenda. Omnibus ad inſidias comparatis palatium anſatus ingreditur; ſequuntur famuli duo, exercitati nebulones. Ille inter diſcurſantium turbam circumit, ſtomachabundus; aliaq; ex alijs contemplans, ad peripetaſmata, quæ dixi peruenit. Ibi multà indignatur; iam hæc inconcinnè pendere; iam alia breuiora, vix dimidium parietis tegere, aliqua autem dependula, pauimẽtum pænè ipſum euerrere: in alijs aliud cauſſatus, vultuosè per aulã ambulabat. Inter hæc verbis minisq; famulos increpare; quid agerent ſtultiſſimi bardi, qui tam abſurda non cauerent? cui enim bono & iſta, & iſta poſſe probari? Irent igitur, lociq; dedecora tollerent; & centonibus detractis aurata continuò aulæa ſuſpenderent Illi iam edocti, nequicquam purgare ſe; & neſcio quem *neminem* culpis onerare: atq; interim tamen aſcendere, omniaq; ornamenta parietum refigere; & ecquid præterea iuberet, rogare. Ille clarâ vo-

ce, baiulos obiurgans, iubet peripetaſmata ad ſuum cubiculum deportare; indidemque alia, quæ vellet depromere. Parent; in ore omnium abeunt. Nemo intercedit? nemo ſuſpicatur. Sequitur ipſe, &; vt quemque obuium habet, pergit vltro in ignauiſſimos fucos conuitiari, qui viliſſimorum centonum lacinijs diætam Imperatoris inquinaſſent. Quid multis? interdiu, in turbâ, palàm; impunè palatium Cæſaris audaciſſimus impoſtor ſpoliauit. Quod multi, etiam pòſt quàm factum eſt, potuiſſe fieri negabũt. Diſceſſit igitur veterator, & ſpolijs opimis auctus, multa nihilominus maleficia deſignauit.

53. *Caupo ludendo luditur.* Certè enim, quemadmodum quarti parietis pictura ſcripturaq; indicabat, cum comite quodam, ſeipſo nequiore, publicum diuerſorium petijt; biduumq; totum inter compranſores helluo perpotauit. Ij dein abituri, iuſſerunt œconomum rationes putare. Ait hic, nomina illos feciſſe decem Philippeûm. Hîc incipiunt illi ex compoſito litigare, & vter ſumptus faceret, contendere. Poſtremò ſic cauſſa deciditur, vt eius rei arbitrium Oeconomo permittatur; eiq; oculi priùs arctè ſudario ligentur; qui dein-

deinde per hypocausti spacia discurrens, duorum alterum fortuitò comprehendat: vtrumuis cepisset, is vnus contracta nomina expediat. Oeconomus nondum in fallaciæ ludo versatus, probat consilium; clausisq; oculis, & linteo prorsum impeditis, stultissimus andabata diuagatur. Quos dum tali venatu persequitur; sæpè in parietem amens incurrit; sæpè irritus fornacem prehensat; sæpè dum pronus affligitur, à duobus effusè ridetur. Et hi aliquamdiu perseuerant, iam vitare scrutantem, & exire: iam velut in discrimine, pœnéque deprehensi, clamitare: rursus silentio & metum simulare, & foribus appropinquare; donec vtriq; opportunum fuit; vt captâ fugâ per ianuam clanculo elaberentur, nusquam porrò reperiendi. Verùm Oeconomus, etiam dum ignarus, pergit nihilo segnius tanquam adhuc præsentes irrito conatu prehēdere, crebroq; pedum strepitu deniq; cauponem, qui subter agebat, perturbare. Is perinde ignarus, accurrit, visum, ecquis tumultuetur? Videt cæcum histrionem in stultitiæ theatro agere; aut certè andabatam cum inanibus vmbris velitari. Itaq; dum ingreditur, œconomus cùm

tenebris, tum vertigine confusus, reperisse tandem se, quem quæreret, arbitratur. Proin' dominum turbidissimè inuadit, constringitq;. Caupo, quod hominem furere crederet, territus exclamat, seséque ex complexu proripere laborat. Oeconomus, ne malum nomen à se profugeret, itidem clamores tollit, arctiusq; hominem astringit. Vocat opem familiæ dominus, vocat œconomus: queritur ille se à furioso teneri; hic sibi ab obærato deberi. Oritur ingens vociferatio. Concurrit in spectaculum vicinia; dominumque vi eripit. At Oeconomus suum sibi debitorem questus eripi, confirmat insaniæ opinionem. A quatuor proinde validissimis seruis comprehenditur, atque per pedes manusque sublimis attollitur: indidem in moriæ caueam compingendus publicâ viá deportatur: ridentibus alijs, quod identidem clamaret, non ire se, cùm inter manus portaretur. Triduum ibi totum coactus fuit pro insano morari miser; quo toto tempore meditabatur, quibus tandem argumentis insaniam confûtaret: neque reperit tamen, cui sanum se esse persuaderet. Quæ illi res hodieq; multum incommodat. Nuper enim lecto

sena-

ſenatu, ſperabat conſulem ſe futurum, niſi hæc illum ſtultitia diffamaſſet.

Cæterùm is, quem dixi, tenebrio, mox in aliam vrbem tranſgreſſus, nouis ibidem molitionibus, obuios omnes reddidit infeſtos. Nam, ſicut è quintis coloribus litterisq; tholo inſcriptis erat intelligere, præter alia plura, conſpecto forte nobili Germano, qui patrijs artibus nihil tectum præ ſe ferret, dedit negotium Fuſco comiti ſuo, quemadmodum illius marſupium compilaret; quod adoleſcens incautè alicubi oſtenderat. Ipſe interim verſutior, quendam Hiſpanum obſeruabat, qui quotidie nummatus in forum deſcendere, & quæque precioſiſſima licitari conſuêrat. Hunc ille iam olim ita ſpoliârat, vt inditâ clam manu, ſinus illius exploraret, loculos egregiè fartos educeret. Sed homo Hiſpanus ab vno iam documento ſapientior, ne ſæpius conflictaretur, feſtiuum capit conſilium, furis capiendi. Quà ſinum aperiebant femoralia, laqueos inſerit ferreos occultos; quibus coëuntibus immiſſa manus tenaciter vinciatur. Inde iterum ijt in turbam; fur iterum in illum; vterque ſui ſecurus. Iam iuxtim adſtabat, manumq́ue 54. *Manus furis in ſacco deprehenſa.*

furtim in veterem sinum intendebat. Vix autem eo se tota manus immerserat, cùm coëunt insperatò vincula, & laqueo violenter adstricto fur impeditus, nusquam mouere se infelix, nusquam vertere potest. Inter hæc sentit Iberus attineri feram, neque eâ posse nassâ exsolui; nihilo minus tamen dissimulat, totoque foro peruagatus, hederaceam appendicem traducit. Credebant alij vnum aliquem de necessarijs esse, qui operam togatam amico præstaret: at ille vt si nec videret comitem, nec sentiret, ita nullo se vllo indicio prodebat. Et fur pari modestia cum eodem agere; quacunque iret comitari; vbi subsisteret, stare; cùm se verteret, verti. Diceres omnia illum dexterrimè assentari: nec vidisses olim aut amicum humaniorem, aut comitem modestiorem, aut seruulum promptiorem; qui vnà vel in vndas rueret, vel in ignes tenderet, vel quocunque præcederes, subiret. Cum Iberus in hunc modum pleramque vrbem peragrasset; ante ædium amplarum fores nouissimè consistit; & cupere se cum patrefamilias in colloquium venire ostendit. Admittitur, haud grauatè; sed neq; dum à corpore discedit vmbra. Occurrit hospiti

piti in limine herus, (qui quidem summus in vrbe prætor agebat) & humaniter, ecquid se hospes velit, exspectat. Ait Hispanus, arcanum esse, neque coram arbitris id pandendum. Seducitur in cubiculum interius; sequitur & hedera, iam pridem malè sibi euenturum intelligens. Ait hospes, neque ibi dum tutò posse transigi, quod præter iudicem ceteros oporteat excesse. Prætor, Achatem ergo fidum iubet dimittere. Iberus, eum verò, ait secum, nescio quo frigore, concreuisse; manuque in vinculis ostensâ, narrat festiuè quâ muscipulâ soricem exceperit. Admiratus prætor & furis audaciam, & Iberi solertiam; lictores adesse continuò, manumque absoluere, & iugulum iussit nectere. Ita pallidissima buxus in carcerem tantisper abripitur, dum postridie de furca suspendatur.

Fure in vinculis habito, Fuscus, quem ille sibi asciuerat, aduersus nobilem Germanum, sed stolidè incautum, prosperè dimicat. Eum quippè, vt in tessellati operis mensa vermiculatum emblema additaq; verbatim historia monstrauit in perampla porticu adortus, 55. *Colaphis crumenâ emit crumenisecæ.*

vmbo-

vmbone primùm, ac mox etiam pugno percutit. Ille contumeliæ impatiens, verberantem haud leuiùs repercutit. Fuscus institit defendere, magisq; irritat. Venitur e pugnâ ad luctam; volutantur humi vterque, & aliquamdiu alterni succumbunt. Consulto deniq; vincitur Fuscus; qui dum egregiè cõtunditur, malæq; illi ambæ & genæ nõ perfunctoriè cædũtur; vaferrimus luctator Spartano robore plagas oẽs durat; & interim lubricitante manu, in latentem adolescentis pecuniã grassatur. Pòst vbi potuit callidus, quicquid voluit iocoso tollere furto, incipit victum fateri se, veniamque petere. Germanus, datâ veniâ, redit, anhelans, ad suos; & quantam retulerit victoriam gloriosè iactat. At ij non perinde simplices, malè ominatam pugnam detestati, iubent penitius in victoriam incruentam inquirere. Nam haud sanè de nihilo factum videri, quòd ille gladiator iugulum tam facilè præbuerit, manusq; victori tetenderit. Verendum esse, ne quo strategemate victorem ipsum imbellis triumphârit. Adolescens, etsi nihil metuebat, explorare tamen sinum institit; & ecce, loculos miser, aureosque plus sexaginta, in eo cõflictu perdidisse se animaduertit.

Quo

Quo demum apparuit, quanto hic infelicius vicerit, quàm alter victum se simularit.

Ab ea velitatione Fuscus dum suum per vrbem magistrum quærit, inscius facti, à lictoribus ipse reperitur, atque ad eum deducitur. Ibi quid factum, alius mihi locus ostendit. Nam sexta imago muris supra ipsos ianuæ postes impicta, ipsam hanc vtrinque secus appositam exhibebat narrationē. Postridie in quæstione immania confessi, vterque ad patibulum auctorantur. In ea calamitate non deseruit se impostor; sed carnifici seorsim à turba auri obryzi complures numos condonat, & si qua arte efficiat, vt à paribulo rediuiui vterq; descendant; enimuero tum Philippicos mille pustulatos, quos alicubi defossos habeat, eidē liberaliter additurum. Carnifex & præsentis auri splendore ictus, & multò magis pollicitatione erectus, adpromittit, modumque rei gerendæ ostendit. Posterô die carcerem ingreditur, sectisque loris humeros occultè circumdat, à quibus librare se ipsi tantisper possint, dum rursus à furca detrahantur. Rebus ex sententia compositis, editur ferale signū, reiq; ære funesto euocantur: fertur sententia,

56. Spes vltima furū.

tentia, vt laqueo nexi ſublime pendeant. Gratulati fures hoc ſibi ſupplicio, audiunt multos intempeſtiuè miſericordes ad prætorem accurrere, rogatum vt mitius in damnatos aduertat, & ferro, quippe leuiori letho plectat. Ea verò miſericordia non magis damnatos terruit, quàm ipſum carnificem occidit. Reclamant igitur ambo, patibulum ſe commeruiſſe; ſeruent hanc alijs miſericordiã Iudices, qui minùs atrociter deliquiſſent, ſe qua lege damnati fuiſſent, morituros. Ita precariò obtinuerunt, vt in furcam denique agerentur. Carnifex, ne quo indicio fraus pateat, ſimul ac de ſcalis eos præcipitauit, ora ſuperinductis pileolis dexterè contegit: ipſi mortem, quàm optimè licuit, ementiuntur: populus á funere in vrbem regreſſus, non niſi vixiſſe ſuſpendiarios credit. Ingruit ſubinde diei veſper, & illi iam ſimulando, pendendoq́ue feſſi, oculos aliquando recludunt; ac ſpectatâ circùm ſolitudine, rediuiui duo confabulantur; hinc anxij ne quâ ſuâ ſpe fallerentur; inde læti, ſi euenta porrò ſuccederent. Adhuc vterq; ſic pendent, & in nouum flagitium iam vltrò coniurant; quemque liberatorem ſuum exſpectant, cum etiamdum

capti

capti condemnant. Quippe rationes ineunt, sceleris consciscendi, simul ac laqueo expediti à Carnifice fuissent. Et ille quidem ægrè noctis tenebras præstolatus, vbi nullo se arbitro sensit impediri, quàm primùm ad infame theatrum solus decurrit. Reperit incolumes ambos. Quibus continuò liberandis admouet scalas, exsoluit manus, restimque innoxiam tollit. Illi vegeti ac gestientes, dum subditis scalis excipiuntur, iamque in tuto se vident, laqueum quem ægrè dum exuerant, Carnifici haud segniter iniiciunt; eumque primò nihil huius metuentem, pòst etiam obnitentem, repentè à patibuli furca suspendunt.

Hic Author manum de tabulâ; vel, vt etiam lectorem ipse suspenderet, certâ voluntate, & more Poëtis recepto, qui malunt poëmata abrumpere, quàm finire; vel temporis inopiâ, atq; maturitate mortis. Protracturus enim fortasse, certè plurima, in hoc Opere.

Emendaturus, si licuisset, erat.

INDEX

INDEX ACCURATUS RERUM
& descriptionum omnium libello hoc comprehensarum.

A.

Anser

C.

Cloaca

Crudele

D.

Latroci-

tentia, vt laqueo nexi ſublime pendeant. Gratulati fures hoc ſibi ſupplicio, audiunt multos intempeſtiuè miſericordes ad prætorem accurrere, rogatum vt mitius in damnatos aduertat, & ferro, quippe leuiori letho plectat. Ea verò miſericordia non magis damnatos terruit, quàm ipſum carnificem occidit. Reclamant igitur ambo, patibulum ſe commeruiſſe; ſeruent hanc alijs miſericordiã Iudices, qui minùs atrociter deliquiſſent, ſe qua lege damnati fuiſſent, morituros. Ita precariò obtinuerunt, vt in furcam denique agerentur. Carnifex, ne quo indicio fraus pateat, ſimul ac de ſcalis eos præcipitauit, ora ſuperinductis pileolis dexterè contegit: ipſi mortem, quàm optimè licuit, ementiuntur: populus à funere in vrbem regreſſus, non niſi vixiſſe ſuſpendiarios credit. Ingruit ſubinde diei veſper, & illi iam ſimulando, pendendoque feſſi, oculos aliquando recludunt; ac ſpectatâ circùm ſolitudine, rediuiui duo confabulantur; hinc anxij ne quâ ſuâ ſpe fallerentur; inde læti, ſi euenta porrò ſuccederent. Adhuc vterq; ſic pendent, & in nouum flagitium iam vltrò coniurant; quemque liberatorem ſuum exſpectant, cum etiamdum

capti

capti condemnant. Quippe rationes ineunt, sceleris consciscendi, simul ac laqueo expediti à Carnifice fuissent. Et ille quidem ægrè noctis tenebras præstolatus, vbi nullo se arbitro sensit impediri, quàm primùm ad infame theatrum solus decurrit. Reperit incolumes ambos. Quibus continuò liberandis admouet scalas, exsoluit manus, restimque innoxiam tollit. Illi vegeti ac gestientes, dum subditis scalis excipiuntur, iamque in tuto se vident, laqueum quem ægrè dum exuerant, Carnifici haud segniter inijciunt; eumque primò nihil huius metuentem, pòst etiam obnitentem, repentè à patibuli furca suspendunt.

Hic Author manum de tabulâ; vel, vt etiam lectorem ipse suspenderet, certâ voluntate, & more Poëtis recepto, qui malunt poëmata abrumpere, quàm finire; vel temporis inopiâ, atq; maturitate mortis. Protracturus enim fortasse, certè plurima, in hoc Opere.

Emendaturus, si licuisset, erat.

INDEX

INDEX ACCVRATVS RERVM

& descriptionum omnium libello hoc comprehensarum.

A.

Anser

Crudele

D.

Latroci-

Pallium

P.

R.

 Versu-

In hoc Indice primus numerus pagiginam, alter paragraphum indicat.

FINIS.

Typographus Lectori.

Monendus es amice Lector, ne, dum nonnulla in libello hoc vulgari usu minus trita perlegis, eadem continuò vitiosa existimes: pleraque enim, ubi diligenter inquisieris, ab optimis authoribus non rarò usurpata comperies. ceterum ea, quæ typothetarum incuria irrepsêre

Errata sic corriges.

Pag. 19. lin. 16. vel lege ut, ibid. l. 3. à fine. itane l. ita me, p. 42 l. . persuaterit l. persuaserit, p. 43. l. 8. mplta l. multa, p. 53. l. 13. fabulo l. fabulo, p. 63. l. 1 . setosà l. setoso, ibid. l. 19. præcoconis l. præconis, p 74. l. 16. humanam l. humanitatē. p. 75. l. 11. graveosens l. graveolens, p. 106. l. 2. idendidem l. identidem, p 129. l. 14. uisus l. usus, pag. 155. l. 9 mora tuo l mortuo, p. 137. l. . vicininæque l. vicinæque, ibid l. 9. [illegible]rfagia l. præfagia, p 19 . lin. 10. l. ctepidas l crepidas, p. 202 l. 10. assueverat l. assêverat, p. 220 l. 1. vespe l. veste, pag. 226. lin 9. pailmpsesto l. palimpsesto, pag. 28 . l. 1. TETA l. THETA, p. 305. l. . incipiam l. incipiebam.

Et alia quædam quæ prudens Lector facilè per se ipse corriget.

D.

Latroci-

Pallium

P.

R.

Stipem

In hoc Indice primus numerus paginam, alter paragraphum indicat.

FINIS.

Typographus Lectori

Monendus es amice Lector, ne, dum nonnulla in libello hoc vulgari usu minus trita perlegis, eadem continuò vitiosa existimes: pleraque enim, ubi diligentèr inquisieris, ab optimis authoribus non rarò usurpata comperies. ceterum ea, quæ typothetarum incuria irrepsêre

Errata sic corriges.

Pag. 19. lin. 16. vel lege ut, ibid. l. 3. à fine. itane l. ita me, p. 42 l. . persuaterit l persuaserit, p. 45. l. 8. mplta l. multa, p. 53. l. 13. fabulo l. fabulo, p. 63. l. 1 . fetosà l. fetoso, ibid. l 19. præcoconis l. præconis, p 74. l. 16. humanam l. humanitatē. p. 75. l. 11. graveosens l. graveolens, p. 106. l. 2. idendidem l. identidem, p. 129. l. 14. uisus l. usus, pag. 155. l. 9 mora tuo l mortuo, p. 137. l. . vicininæque l. vicinæque, ibid l. 9. , rsagia l. præsagia, p 19 . lin. 10. l. ctepidas l crepidas, p. 202 l. 10. assueverat l. asseverat, p. 220 l. 1. vespe l. veste. pag. 226. lin 9. pailmpsesto l. palimpsesto, pag. 28 . l. 1. TETA l. THETA, p. 305. l. . incipiam l. incipiebam.

Et alia quædam quæ prudens Lector facilè per se ipse corriget.

D.

P.

R.

S 4 Revi-

Stipem

In hoc Indice primus numerus paginam, alter paragraphum indicat.

FINIS.

Typographus Lectori

Monendus es amice Lector, ne, dum nonnulla in libello hoc vulgari usu minus trita perlegis, eadem continuò vitiosa existimes: pleraque enim, ubi diligenter inquisiveris, ab optimis authoribus non rarò usurpata comperies. ceterum ea, quæ typothetarum incuria irrepsêre

Errata sic corriges.

Pag. 19. lin. 16. vel lege ut, ibid. l. 3. à fine. itane l. ita me, p. 42 l. . persuaterit l persuaserit, p. 45. l. 8. mplta l. multa, p. 53. l. 13. tabulo l. fabulo, p. 63. l. 1 . ferosa l. setoso, ibid. l 19. præcoconis l. præconis, p 74. l. 16. humanam l. humanitaté p. 75. l. 11. graveosens l. graveolens, p. 106. l. 2. idendidem l. identidem, p. 129. l. 14. uisus l. usus, pag. 155. l. 9 mora tuo l mortuo, p. 137. l. . vicininæque l. vicinæque, ibid l. 9. præsagia l. præsagia, p 19 . lin. 10. l. ctepidas l crepidas, p. 202 l. 10. assueverat l. assèverat, p. 220 l. 1. vespe l. veste, pag. 226. lin 9. pailmpsesto l. palimpsesto, pag. 28 . l. 1. TETA l. THETA, p. 305. l. . incipiam l. incipiebam.

Et alia quædam quæ prudens Lector facilè per se ipse corriget.

Latroci-

Pallium

P.

R.

Versu-

In hoc Indice primus numerus paginam, alter paragraphum indicat.

FINIS.

Typographus Lectori

Monendus es amice Lector, ne, dum nonnulla in libello hoc vulgari usu minus trita perlegis, eadem continuò vitiosa existimes: pleraque enim, ubi diligentèr inquisieris, ab optimis authoribus non rarò usurpata comperies. ceterum ea, quæ typothetarum incuria irrepsêre

Errata sic corriges.

Pag. 19. lin. 16. vel lege ut, ibid. l. 3. à fine. itane l. ita me, p. 42 l. . persuaserit l. persuaserit, p. 43. l. 8. mplta l. multa, p. 53. l. 13. fabulo l. sabulo, p. 63. l. 1 . ferosà l. setoso, ibid. l. 19. præcoconis l. præconis, p. 74. l. 16. humanam l. humanitatē. p. 75. l. 11. graveosens l. graveolens, p. 106. l. 2. idendidem l. identidem, p. 129. l. 14. uisus l. usus, pag. 155. l. 9 mora tuo l. mortuo, p. 137. l. . viciniæque l. vicinæque, ibid l. 9. ræsagia l. præsagia, p. 19 . lin. 10. l. ctepidas l. crepidas, p. 202. l. 10. assueverat l. asseverat, p. 220 l. 1. vespe l. veste. pag. 226. lin 9. pailmpsesto l. palimpsesto, pag. 28 . l. 1. TETA l. THETA, p. 305. l. . incipiam l. incipiebam.

Et alia quædam quæ prudens Lector facilè per se ipse corriget.